

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

9.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA DERSİNDE
ÖĞRENDİKLERİ COĞRAFİ KAVRAMLARI GÜNLÜK
YAŞAMLA İLİŞKİLENDİRME DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

GÖKHAN KENGER

İstanbul 2010

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

9.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA DERSİNDE
ÖĞRENDİKLERİ COĞRAFİ KAVRAMLARI GÜNLÜK
YAŞAMLA İLİŞKİLENDİRME DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

GÖKHAN KENGER

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. MEHMET ÜNLÜ

İstanbul 2010

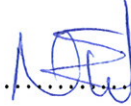
T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİ DALI

Gökhan KENGER tarafından hazırlanan 9. Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersinde Öğrendikleri Coğrafi Kavramları Günlük Yaşamla İlişkilendirme Düzeylerinin Belirlenmesi başlıklı bu çalışma, .../....../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ramazan ÖZEY

.....

Üye: Prof. Dr. Nuriye GALİPAĞAOĞLU

.....

Üye: Yard. Doç. Dr. Mehmet ÜNLÜ

.....

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, 9. Sınıf öğrencilerinin 9. Sınıfta öğrendikleri Coğrafi Kavramları Günlük Yaşamla İlişkilendirme Düzeylerinin Belirlenmesini amaçlamaktadır.

Bu araştırma kapsamında 9.sınıf müfredat programı incelenmiş ve öğrencilerin öğrendikleri coğrafi kavramların öğrenciler tarafından ne derece günlük yaşama aktarabildikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Günlük hayatın hemen her alanında karşılaşılabileceğimiz coğrafyanın temelini oluşturan unsurların 9. Sınıf öğrencileri tarafından algılanış ve günlük yaşama uyarlanış biçimi coğrafyanın işlevselliği açısından önemlidir. Ayrıca sürekli olarak gelişen ve değişim gösteren global dünyada coğrafyanın rolünü de ortaya koymak açısından önem arz eder.

Bu çalışma kapsamında ortaya konan sonuçlar liselerde coğrafya eğitiminin açıklığı, algılanabilirliği, hayata uygulanabilirliği, somutluğu, güncelliği gibi konularda fikir edinmemize yardımcı olacaktır. Ayrıca bu araştırma 9.sınıf coğrafya eğitimi müfredat programının değerlendirilmesi açısından da yol gösterici bir özellik taşımaktadır.

Çalışmalarımı hazırlamamda bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösterici olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÜNLÜ 'ye, yüksek lisans derslerinde bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım hocalarım Prof. Dr. Ramazan ÖZEY ve Prof Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU 'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Gökhan Kenger 2010

ÖZET

Bu araştırmada 9.sınıf öğrencilerinin öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamda ne derece kullanabildikleri araştırılmaya çalışılmıştır.

İlk bölümde coğrafyanın tanımı, tarihçesi, öğretim yöntemleri, coğrafya öğretiminin amaçları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde coğrafyanın güncellik ilkesi incelenerek 9.sınıf ders kitabı günlük yaşam açısından değerlendirilmiştir.

Son bölümde coğrafya öğretmenlerinin ve 9. Sınıf öğrencilerinin görüş ve düşüncelerine başvurulmuştur.

Araştırmanın amacına yönelik olarak coğrafya öğretmenleri ve 9. Sınıf öğrencilerine anketler uygulanmıştır. Bu anket sonuçları istatistikî yöntemler kullanılarak değerlendirilmiş ve sonuçlar raporlaştırılmıştır.

Yapılan değerlendirmede 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan tutumlarındaki değişkenler, coğrafyanın güncelliği ve işlevselliği, öğrenciler tarafından algılanabilirliği ve coğrafyanın günlük hayattaki rolünün bu öğrenciler tarafından ne kadar anlaşıldığı ortaya konmuştur.

Buna göre 9.sınıf öğrencileri günlük hayatta kullanılabilecek temel coğrafi beceriler konusunda “kısmen” yeterlidirler. Bu becerilerin kullanılması konusunda öğrencilerin daha yeterli olması için derslerde yakın çevre konularına ve araştırma gezilerine daha fazla önem verilmelidir.

ABSTRACT

In this study, it is tried to examine how 9.grade students use the geographic concepts in daily life.

In the first part of the study, there is the definition and history of geography, techniques of education and the aims of education of geography.

In the second part, 9. grade lesson book is examined through considering principle of “current” of geography.

In the last part, there is thoughts and opinions of geography teacher's and 9. grade students.

For this aim, public survey was applied to geography teacher and 9. grade students. Then this result was appraised using the techniques of statistic and reported.

In this evaluation, the opinions of 9. grade students about geography, feature of geography to being current and functional, how it is understood by students and what the role of geography in daily life is examined.

From this view of point it can be said that 9. grade students are “partly” successful using the geographic information in daily life. To be successful and enough using these skills in daily life, environment subjects and geographic excursions are taken more attention

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ	X
GRAFİKLER LİSTESİ	XIII
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem.....	1
1.2.Araştırmanın Önemi.....	1
1.3.Sınırlılıklar.....	2
1.BÖLÜM	
COĞRAFYANIN TANIMI, COĞRAFYA EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ	
1.1.Coğrafya Nedir?.....	3
1.2.Türkiye’de Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci.....	6
1.3.Coğrafya Eğitiminin Amaçları.....	12
1.4.Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Yöntemler.....	16
1.4.1.Anlatım Yöntemi.....	16
1.4.2.Soru-Cevap Yöntemi.....	18
1.4.3.Gösteri Yöntemi.....	20
1.4.4.İş-Deney Yöntemi.....	21
1.4.5.Problem Çözme Yöntemi.....	22
1.4.6.Gezi-Gözlem Yöntemi.....	24

2.BÖLÜM

2.1.Coğrafya Eğitiminde Güncellik ilkesi.....	25
2.2. 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının İçeriği.....	28
2.3. 9.Sınıf Coğrafya Ders Kitabının Günlük Yaşam Açısından Değerlendirilmesi.....	32

3.BÖLÜM

ANKET BULGULARI VE ANALİZLER

3.1.ÖĞRETMEN ANKETİ.....	36
3.1.1 Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı.....	36
3.1.2.Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı.....	37
3.1.3.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevme durumlarının belirlenmesi.....	38
3.1.4.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi.....	39
3.1.5.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarını belirlenmesi.....	40
3.1.6.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi.....	41
3.1.7.Ankete katılan öğretmenlerin 9.sınıf müfredat programının güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi.....	42
3.1.8.Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?.....	43
3.1.9.Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?.....	44
3.1.10.Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi	

kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?.....	45
3.1.11.Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?.....	46
3.1.12.Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?.....	47
3.1.13.Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırtıyor mu?.....	48
3.1.14.Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?.....	49
3.1.15.Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?.....	50
3.1.16.Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?.....	51
3.1.17.Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?.....	52
3.1.18.Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?.....	53
3.1.19.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?.....	54
3.2.ÖĞRENCİ ANKETİ	55
3.2.1 Ankete katılan 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	55
3.2.2. Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı.....	56
3.2.3.Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme	

durumlarının belirlenmesi.....	57
3.2.4.Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi.....	58
3.2.5.Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?.....	59
3.2.6.Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi.....	60
3.2.7.Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi.....	61
3.2.8.Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi.....	62
3.2.9.Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi.....	63
3.2.10.Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi.....	64
3.2.11.Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi.....	65
3.2.12.Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi.....	66
3.2.13.Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi.....	67
3.2.14.Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi.....	68
3.2.15.Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının	

belirlenmesi.....	69
3.2.16.Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi.....	70
3.2.17.Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi.....	71
3.2.18.Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi.....	72
3.2.19.Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi.....	73
3.2.20.Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi.....	74
3.2.21.Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi.....	75
3.2.22.Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi.....	76
3.2.23.Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi.....	77
3.2.24.Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi.....	78
3.2.25.Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi.....	79
3.2.26.Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi...	80
3.2.27.Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun	

nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi.....	81
3.2.28.Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi.....	82
3.2.29.Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi.....	83
3.2.30.Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi.....	84
3.2.31.Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi.....	85

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1 SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	86
---	-----------

KAYNAKÇA.....	89
----------------------	-----------

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

Tablo 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Tablo 3: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevmeye durumlarının belirlenmesi

Tablo 4: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevmeye durumlarının belirlenmesi

Tablo 5: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etmeye durumlarının belirlenmesi

Tablo 6: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Tablo 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Tablo 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Tablo 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Tablo 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Tablo 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Tablo 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Tablo 16: Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Tablo 17: Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Tablo 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Tablo 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

Tablo 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

Tablo 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Tablo 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Tablo 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Tablo 24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Tablo 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Tablo 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Tablo 27: Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Tablo 28: Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Tablo 32: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizibilme durumunun belirlenmesi

Tablo 31: Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Tablo 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Tablo 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Tablo 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Grafik 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Grafik 3: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevme durumlarının belirlenmesi

Grafik 4: Ankete katılan öğretmenlerin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi _

Grafik 5: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Grafik 6: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Grafik 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Grafik 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Grafik 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Grafik 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Grafik 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Grafik 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Grafik 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Grafik 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Grafik 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Grafik 16 : Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Grafik 17: Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Grafik 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Grafik 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

Grafik 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Grafik 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Grafik 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Grafik 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Grafik 24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Grafik 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Grafik 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Grafik 27 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Grafik 28 : Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Grafik 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Grafik 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Grafik 31 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Grafik 32 : Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizibilme durumunun belirlenmesi

Grafik 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Grafik 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Grafik 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Grafik 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Grafik 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Grafik 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

1.GİRİŞ

Bu araştırmada 9.sınıf öğrencilerinin öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamda ne derece kullanabildikleri araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla 9.sınıf öğretim programı ve ders kitabı incelenmiş, coğrafya öğretmenleri ve 9.sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

1.1.Problem

Liselerde pek çok coğrafi bilgi öğrencilerimize verilmektedir. Bu bilgilerin ne ölçüde kalıcı ve yararlı olduğunun göstergesi, öğrencilerin bunları günlük hayatlarında kullanma sıklıklarıdır. John Dewey'e göre de eğitimin amacı, bireylere günlük hayatta yardımcı olmaktır. Eğer öğrenciler coğrafya derslerinde öğrendikleri bilgilerin, yakın çevrelerindeki çeşitli olaylar, ilişkiler ve özellikler ile bağlantısını yeterince kuramıyorsa; verilen coğrafya öğretiminin tartışılması gerekir.

Üçışık "öğrenci, coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır." şeklinde bir görüşe sahiptir. Araştırmacıların belirttiği gibi coğrafya gerçekten de öğrenciler tarafından günlük hayatta işe yaramayan bir ders olarak mı görülmektedir? Bu sorunun cevabının anlaşılması açısından bu çalışma önemlidir (Üçışık-Sekin 2002).

Öğrencilerin coğrafya derslerinde edindikleri bilgileri, günlük hayatlarında ne ölçüde kullandıklarını incelemek araştırmanın problemidir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bir kültür dersi olarak coğrafya, insan yaşamında önemli olan pek çok konuyu ihtiva etmektedir. Coğrafya, öğrencilerin dünyayı doğru şekilde anlamaları ve anlamlandırmaları açısından önemli bir disiplindir. Aynı şekilde coğrafya günlük yaşamla yakından ilişkili konuları içeren güncel olaylardan soyutlayamayacağımız bir ilimdir.

Kitaplarda yer alan konuların, çağın getirmiş olduğu problemleri çözmeye yönelik olması, gereksiz bilgi kalabalığına gidilmemesi gerekmektedir (Demirci, 2003: 104).

Konularla ilgili yeni gelişmeler takip edilmeli ve bilgiler daima güncellenmelidir. (Demirci, 2003:105). Bu şekilde güncel ve günlük yaşamdan izler taşımayan konu ve örneklemeler öğretimin amacına ulaşmasında engel teşkil edecektir.

9. sınıf öğrencileri baz alınarak yapılan bu araştırma, 9. Sınıf öğrencilerinin okulda edinmiş oldukları bu temel coğrafi kavramların öğrenciler tarafından ne derece algılandıkları sonucunu ortaya çıkaracaktır. Bu ana eksen etrafında elde edilen bilgiler coğrafya eğitiminin ve öneminin değerini de daha iyi ortaya koyacaktır.

Bir 9.sınıf öğrencisi tarafından doğru bir şekilde algılanıp, gündelik hayatta yeterli bir şekilde kullanılan bir coğrafi olgu kişinin çevreyi, yaşamı, insanları ve dünyayı daha iyi çözümlemesine yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda birey kendisine güvenen, kendini tanıyan ve çevreyle barışık bir hal alabilecektir.

Şüphesiz ki hayatın hemen her alanıyla ilişki içerisinde olan coğrafya ve coğrafi kavramlar, yalnızca coğrafya dersi değil, öğrencinin diğer derslerinde de kendisini geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Böylelikle birey daha sosyal, daha başarılı ve özgüven sahibi bir kişilik kazanacaktır.

1.3. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma 2009-2010 öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır
- 2- Eğitim programı, bu dönem içerisine denk gelen Milli Eğitim Müfredatı ile sınırlıdır.
- 3- Anketimiz 9. sınıflar ile sınırlıdır.
- 4- Anket uygulaması 4 farklı ilden toplam 5 liseyi kapsamaktadır.
- 5-Değerlendirmelere öğretmenlerin ve öğrencilerin ölçeği samimi cevapladıkları kabul edilerek ulaşılmıştır.

1.BÖLÜM

COĞRAFYANIN TANIMI, COĞRAFYA EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

1.1.Coğrafya Nedir?

Uygulanabilirlik, doğruluk ve kesinlik gibi nitelikleri olan yöntemli (metotlu) ve sistemli bilgiler topluluğu bilim ya da ilim diye tanımlanır. Coğrafya ilmi de bu tür yöntemli ve sistemli bilimlerden biri olup, uzun bir geçmişi bulunan, köklü (yerleşmiş, çok iyi tanınan) bilimler arasında yerini almıştır (Doğanay, 2000: 31).

Coğrafya teriminin, Eski Çağ'da ilk kez M.Ö. III. yüzyıl başlarında, “geographica” ya da “geographein” biçiminde, eski Mısır'ın İskenderiye kentinde yaşamış olan Eratosthenes (M.Ö. 275–195) tarafından kullanıldığı kabul edilir. Bu bilimin genel adını ifade eden “coğrafya” terimi, etimotolojik açıdan bileşik bir terimdir. Başka bir ifadeyle, “coğrafya” kelimesi iki kavramın birleştirilmesi yoluyla oluşturulmuştur. Bunlar; Grekce (eski Yunanca) kökenli olan jeo (Yer, yeryüzü, Dünya, yerküre) ve graphein (yazmak, yazı ile anlatmak, tasvir) sözcükleridir. Bu kavramların birleştirilmesinden, coğrafya ilmi adının özgün (orijinal) yazılış biçimi olan, gegraphe (= geographe) terimi ortaya çıkmıştır. Terim; geographein, geographica veya jeographica gibi imlalarla da değişik kaynaklarda yer alır. Hemen her dilde bu ilmin adı, az – çok birbirine benzer biçimde yazılır. (Doğanay, 1993:2–3).

Anlaşıyor ki bugünkü coğrafya ilmi, daha Eskiçağ'da M.Ö. III. Yüzyıl başlarında oluşmaya başlamış ve adı, günümüzden yaklaşık 2300 yıl önce belirlenmiştir. Başka bir ifade ile coğrafya ilmi, felsefe ilimleri ile birlikte, tarihi eski olan bilimdir diyebiliriz.(Doğanay, 2000: 32).

Coğrafi, coğrafya ve coğrafyacı gibi meslek terimlerinin farklı dillerdeki yazılış ve söylenişinde, yani imlasında görülen temeldeki bu büyük benzerlik, terimin tek bir kaynaktan dünya dillerine yayılmış olabileceği düşüncesini çağırıştırır. Aslında böyle bir düşünce temelde doğrudur.(Doğanay, 1993: 2–3).

Coğrafi ve Coğrafyacı Terimlerinin Bazı Dillerdeki Yazılışı

Coğrafi

İngilizce: Geographical

Almanca: Geographisch

Fransızca: Geographique

Coğrafyacı

İngilizce: Geographer

Almanca: Geograph

Fransızca: Geographe

(Doğanay, 2000: 32)

Coğrafya bilimi, terim olarak ilk kullanıldığı 2200 yıldan bu yana tanım, saha, araç - gereç ve metot olarak çok değişmiştir.

Başlangıçta tasviri bilgilere dayalı olan coğrafya; günümüzde, bilgisayar teknolojisi yardımıyla, sayısal teknik ve modellemelerin ağırlıklı olarak kullanıldığı bir bilim dalı halini almıştır. Çağdaş şekli ile günümüz coğrafyası, insanoğlunun tüm aktivitelerinde en üst düzeyde ihtiyaç duyduğu ve yararlandığı, disiplinler arası bir bilim dalıdır.

Gelişmiş ülkelerde coğrafya, fiziki ve beşeri ortamı aralarındaki etkileşimlerle birlikte, insan yararına inceleyen bir bilim dalı olarak algılanmaktadır. Buna karşılık bazı gelişmekte ve geri kalmış ülkelerde ise coğrafya, sadece dağ ve nehir adları ile ülke başkentlerini ezberlettiren bir sosyal bilim olarak ele alınmaktadır. Coğrafyanın bu çağdışı şekliyle ele alınması, bu ülkelerde beşeri, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel gelişme yönünden çok büyük dezavantajlara neden olmaktadır. (Üçışık – Demirci, 2002:117).

Coğrafya, her biri başka bir disiplinin objesini teşkil eden çeşitli olayları alfabetik sıra yerine bölge, memleket ve kendine göre sıralayan ve bunlar hakkındaki izahatı

diğer ilimlerden alan bir lüğat yahut bir ansiklopedi değildir. Bir nomanklatür yahut basit bir döküm hiç değildir. En eski insan bilgilerinden biri olan coğrafya asırlar boyunca böyle idi. Fakat modern coğrafyanın başlıca kurucuları, sayılabilecek Almanya’da Humboldt, Ritter Richthofen, Ratzel, Hettler, Philippson; Fransa’da Vidal de La Blanche, Brunches, Remangeon, De Martonne, Cholley, Max Sorre, Blanchard; ABD’nde Davis, Semple; İngiltere’de Mackinder, Herbertson; İtalya’da Marinelli; Rusya’da Voeikof gibi ilim adamları ve büyük coğrafyacıların bir asırdan fazla bir zamandan beri devam eden çalışmaları ve yayınları sayesinde coğrafya için bu eski devir artık kapanmıştır. Coğrafya bugün, gördüğümüz gibi, kendine ait tetkik alanı, yine kendine ait objesi ve metodu ile ilmi ve felsefi; fakat aynı zamanda, bu ilmin orijinalitesini meydana getiren tasviri ve realist karakterlerde otonom ve izahi bir ilim; başına eklenen fiziki, beşeri ve mevziiden başka; tarihi, siyasi, içtimai, iktisadi, zirai, ticari, nüfus, yerleşme, ulaşım gibi çeşit çeşit ve pek çok sıfat ve isme rağmen bir bütün ve tek bir disiplindir (Tanoğlu, 1964:3).

Tanoğlu; coğrafyanın tanımını şu şekilde yapmaktadır: “Yeryüzü; atmosfer, litosfer ve hidrosferin temas sahası ve diğer bütün canlı varlıklarla birlikte insanların yaşama zeminidir. Bu şu demektir ki, yeryüzü arzın en hareketli kısmı ve en çeşitli ve en karışık olayların bir karşılaşma ve bulaşma alanıdır. Tabiatın eseri olan tabii olaylar yanında; başka insan topluluklarının kendileri olmak üzere, bu toplulukların tabiattan faydalanarak yaptıkları kendi hayat, faaliyet ve organizasyonları ile ilgili bütün yeryüzü olayları beşeri olaylar adı altında toplanabilir. İşte coğrafyanın tetkik konusu budur: Tabii ve beşeri bütün yeryüzü olayları” (Tanoğlu, 1964:3)

Bu olaylardan bir kısmı, insanların varlığı ve faaliyetleri ile ilgili olmayıp, doğaldır. İklim, rölyef şekilleri, akarsular, buzullar, göller, denizler, toprak, doğal bitki örtüsü ve hayvanlar doğal olayları ilgilendirir. Fakat bu doğal olayların yanında ve onlarla birlikte, yeryüzünde insan toplulukları ve bu toplulukların hayat, faaliyet ve saha organizasyonları ile ilgili bir takım olaylar vardır. Saha, siyasi organizasyonun bir ifadesi olarak; ülkeler, şehirler, endüstri ve maden işletme merkezleri, köyler, tarlalar, bağlar, bahçeler, evcil hayvanlar, yollar gibi bir takım özellikleri ifade eder. Sadece tabiatın eseri olan doğal olaylar yanında, başta insan topluluklarının kendileri olmak üzere, bu toplulukların tabiattan faydalanarak oluşturdukları hayat

tarzları ve organizasyonları ile ilgili bütün yeryüzündeki olaylar ve özellikler Beşeri Olaylar adı altında toplanabilir.

Tanoğlu, ayrıca bir başka eserinde coğrafya ile ilgili şu tanıımı yapmıştır:“Yeryüzü olayları arasındaki münasebetleri, bu olayların dağılışını ve bu dağılışın nedenlerini inceleyen bilimdir” (Tanoğlu,1966:1).

Özey, coğrafyayı şu şekilde tanımlamıştır: “ Yeryüzünün tamamı ve bir parçası üzerinde, doğal, beşeri ve ekonomik olayların dağılışını, aralarındaki bağlantıları, sebep ve sonuçları inceleyen bir bilimdir” (Özey, 2002:1).

Doğanay, coğrafya ilmi hakkında “Coğrafya yeryüzü olayları arasındaki ilişkileri, bunların dağılış düzeni ve bu dağılışın nedenlerini araştırır” demektedir (Doğanay, 1994:1–2).

Ünlü, coğrafyayı şu şekilde tanımlamıştır:” Coğrafya; yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları tanımlayan, bu olayların insan çevre ile ilişkisini kuran ve bu olayların dünya üzerindeki dağılışını sebep-sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilim dalıdır” (Ünlü, 2001: 31).

Atalay ve Mortan’ın coğrafya tanımları; “ Coğrafya, dünyanın doğal ortamını ve bu ortamla insan arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır” şeklindedir (Atalay, Mortan, 1997:1).

Coğrafyanın tanımı değişik sözlük ve ansiklopedilerde şu şekilde tanımlanmıştır:

“1. Yeryüzünü fiziksel, ekonomik, beşeri, siyasal yönlerden inceleyen bilim.

2. Bir yeryüzü parçasını, bir bölgeyi, bir ülkeyi belirleyen, niteleyen, fiziksel, ekonomik, beşeri, siyasal gerçeklerin tümü” (Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu,1993:262).

“Konusu yeryüzünü tanıtmak olan bilim” (Meydan Larousse, 1970: 24).

1.2.Türkiye’de Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci

Türkiye’de coğrafyacılar, coğrafya eğitiminin tarihi sürecini farklı aşamalarda değerlendirmektedir. Bu coğrafyacıardan Erinç, “Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Coğrafyası” isimli makalesinde coğrafyayı; **1- 1915 öncesi dönem:** Modern coğrafya öncesi, **2-1915-1933 arası dönem:** Modern coğrafyanın öncüleri ve ilk

adımlar, **3-1933-1941 arası dönem:** Türk coğrafyasının kuruluşu ve örgütlenmesi ve **4- 1942-1981 arası dönem:** Türk coğrafyasının yükselişi olmak üzere 4 evrede değerlendirmiş (Erinç,1973), daha sonra Koçman ise bu dört evreye bir ekleme yaparak **5- 1981 sonrası dönem:** Türk coğrafyasının yaygınlaşması ve nitelikte kayıplar olarak belirtmiştir. Koçman'ın bu tasnifinde 1980'li yıllardan günümüze Türkiye'de birçok coğrafya bölümünün açılması ile coğrafya bölümlerinin yaygınlaşması etkili olmuştur (Mutluer ve Öngen, 2002). Özey ve Sekin gibi diğer coğrafyacılar ise coğrafya öğretiminin geçirdiği evreleri cumhuriyet öncesi dönem (Osmanlı dönemi) ve cumhuriyet sonrası dönem olarak ikiye ayırmışlardır.

Osmanlı dönemine baktığımızda coğrafya, yeryüzünün tasviri olarak algılanmış ve bu yöndeki çalışmalara ağırlık verilmiştir. Bu dönemde uygulamaya yönelik olarak zaman ve yer tayinleri önem kazandığından, matematik coğrafya ile ilgili araştırmalar yoğunluk kazanmıştır. Osmanlı'nın ilk dönemlerinde coğrafya üzerinde Arap ve Fars eserlerinin ağırlık kazandığı görülmektedir. Bursalı Kadı zade-i Rumi (1432), Ali Kuşçu (1474) ve Mahrum Mirim Çelebi'nin (1525) çalışmaları bu yönde olmuştur. İlk Türkçe coğrafi eser olarak bilinen Aca'b-ül-Mahlukat, aslında bir kozmografya kitabıdır. Osmanlı döneminde coğrafya ile ilgili çalışmaların en önemli özelliğinin bu çalışmaların Batının modern coğrafyası ile İslam dünyası coğrafyası arasındaki bağlantıyı kurması ve bir köprü vazifesi görmesi, hatta bu eserlerin batıya aktarılması görevi üstlenmesidir. Nitekim 14. yüzyıla kadar dünyada daha çok, Arapça ve Farsça yazılan coğrafya eserleri, batıda ciddi bir şekilde ancak 18. yüzyılın sonlarına doğru yazılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla 14. yüzyıldan 18. yüzyıl sonlarına kadar olan 5 yüzyıllık bir dönemdeki boşluk Osmanlıca yazılmış coğrafi eserler tarafından doldurulmuştur (Özey, 1996a).

Osmanlı devrinde, 17. yüzyıla kadar olan dönemde coğrafya ile ilgili olarak yapılan çalışmalar iki kısımda değerlendirilebilir. Bunlardan birincisi Fatih Sultan Mehmet ve Yavuz Sultan Selim gibi Osmanlı sultanlarının batıda yazılan kitapların tercümelerini yaptırmaları, diğer bir kısım çalışmalar ise belirlenen hedefler doğrultusunda, yeni fethedilecek yerlerin özellikleri hakkında yapılan ayrıntılı çalışmalar şeklinde olmuştur. Bu çalışmalarda yeryüzü ve insan ilişkisi de dikkate alınmıştır. Bu eserlerden olan Piri Reis'in Dünya Haritası (1517) ve Kitab-ül-Bahriye'si (1521), yine Seyit Ali Reis'in Güney Asya Kıyıları ve Hint Okyanusu

hakkında geniş çaplı bilgiler içeren El-Muhit adlı eseri (1554) zamanın önemli coğrafi çalışmaları arasındaki yerini almıştır (Özey, 1996a).

Coğrafya Osmanlı devletinin okul sistemi olan medreselerde adı ve ders saati değişikliğe uğramakla birlikte müspet ilimler (Ulum-i akliye) içinde okutulmuştur. Bu dönemde, halk arasında Sıbyan Mektebi veya Mahalle Mektebi adı verilen Darüttalim (İlköğretim), Darülim, Muallimhane gibi isimlerle anılan eğitim kurumları bulunmaktaydı. Bu okullarda öğretmen olabilmek için Sıbyan Mektebi mezunları, ilköğretimden sonra Ortaöğretim adı verebileceğimiz bir eğitim ve öğretim programına dahil olurlardı. Muallim olabilmek için devam edilen Muallim mekteplerinde okutulan derslerden biri de, Heyet (Sema ve Arz) içinde Coğrafya dersidir. Osmanlı saraylarında daha çok şehzadeler için olan eğitim ve öğretim sistemi halk mekteplerinden farklı olarak Enderun, Meşkhane ve Şehzadegahlardan oluşmaktadır. Bu kurumlarda da Osmanlı ülkeleri ve dünya hakkında coğrafya bilgileri okutulmaktaydı (Özey, 1996b).

Osmanlı döneminde coğrafya açısından dönüm noktası 17. yüzyılın başları olarak kabul edilebilir. Bu dönemde kitaplarında coğrafya yanında kapsamlı bir eğitim ve öğretim sistemi öngören Katip çelebi (1608-1658) coğrafya ve eğitim ve öğretimi ile ilgili önemli gelişmelerin yolunu açmıştır. Bu kitapların en önemlileri “Cihannüma” ve “Tuhfetü'l-Kibar fi esfaril Bihar” adlı eserlerdir. Cihannüma’yı diğer Osmanlı eserlerinden ayıran en önemli özellik fiziki coğrafya ve kozmografyaya ait geniş bölümlerden sonra coğrafi bilgilerin kıtalara göre yer almasıdır (Özgüç ve Tümertekin, 2000). Bu eserlerde coğrafyanın tanımı, önemi, amacı ve gereği üzerinde durmakla birlikte kapsamı ile ilgili de önemli bilgiler verilmiştir. Bu açıdan coğrafyanın sadece ülkelerin genel durumları hakkında bilgiler vermeyeceği ve beşeri konuları da içereceği göz önüne alındığında öneminin yadsınamaz olduğu vurgulanmıştır. 17. Yüzyılın coğrafya açısından en önemli simalarından biri de Evliya Çelebidir. Kaleme almış olduğu, gezip gördüğü yerlerin tasvirinden oluşan “Seyahatnamesi” 10 ciltten oluşmakla birlikte birçok farklı dillere çevrilmiştir.

18. yüzyılda Osmanlı’da duraklamanın da etkisiyle özgün eserlerin yerine daha çok Avrupa’dan tercüme edilen eserlerin yaygın olduğu görülmektedir. Bu dönemin en

önemli isimlerinin başında İbrahim Müteferrika gelmektedir. İbrahim Müteferrika az sayıda eser telif etmesine rağmen coğrafyaya en büyük faydası; birçok coğrafi eseri ve haritayı kurmuş olduğu matbaasında basması olmuştur.

19. yüzyıl başlarından Cumhuriyetin kuruluşuna kadar olan dönem içinde, coğrafya alanında gerek telif gerekse tercüme eserler kaleme alınmıştır. Bu dönemde öğrenime yönelik birçok ders kitabının yayınlanmış olduğu görülmektedir. Bu yüzyılda özellikle Fransızcadan tercüme edilerek hazırlanmış olan coğrafya ders kitaplarını önemli bir yer tutmaktadır. Bu girişimler sonucunda Osmanlı Devletine ait deniz ve topografya haritaları hazırlanmış, özellikle Heinrich Kiepert ve oğlu Richard Kiepert, yoğun çalışmalar sonucunda 1/1.000.000 ve 1/400.000 ölçekli Anadolu haritaları hazırlamışlardır. Sultan II. Mahmut (1808-1839) döneminde ilköğrenim zorunlu hale getirilmiş ve bu dönemde diğer bilim dallarında olduğu gibi Coğrafya alanında da, ders kitaplarına büyük önem verilmiştir. Ders kitapları hazırlanırken başvurulan bazı kısıtlamalar nedeniyle coğrafya alanında araştırma ve yorumlara dayanan bilgilerden uzak kalınmış ve sonuçta coğrafya yer şekilleri, ülke ve başkentlerin isminin ezberlendiği bir ders olarak görülmeye başlanmıştır. Bu kısaltmalar ve ezbercilik, coğrafya ilmindeki gelişmeleri uzun yıllar geciktirmiştir. Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876) de, coğrafya ders kitaplarının hazırlanması faaliyetleri devam etmiştir. 1871 yılında, Abdurrahman Paşazade Abdulhalim tarafından Coğrafya-i Kebir, 1875 yılında Şirvanlı Ahmet Hamdi tarafından Usul-i Coğrafya-i Kebir adlı eserler telif edilmiştir (Özey, 1996a).

1876-1909 yılları arasındaki II. Abdülhamit devrinde ise coğrafya eserlerin hazırlanması ve yayınlanmasının yanında bilimsel yayınlar da yapılmaya başlamıştır. Bunlardan en önemlileri Hasan Fehmi'nin 1844'te yayınlanan Coğrafya-i Ticari (Ticaret Coğrafyası), Binbaşı Hüseyin'in 1887'de yayınlanan Memalik-i Osmaniye (Ziraat Coğrafyası), Hasan Fehmi'nin 1890'da yayınlanan Coğrafya-i Sinaî ve Ticari (Sanayi ve Ticaret Coğrafyası)'dır. Bu dönemdeki en önemli bilimsel eserler ise Abdurrahman Şerif Bey'in 1885 yılında yayınlanan 2 ciltlik Coğrafya-i Umumi (Genel Coğrafya) eseri ile 1898'de yayınlanan İstatistik ve Coğrafya-i Umumi adlı eserleridir (Sekin, 1999).

19. yüzyıl sonlarına doğru, bazı coğrafya sözlükler ve askeri haritalar hazırlanmıştır. Yağlıkçızade Ahmed Rıfat Efendi'nin 1883 tarihinde hazırladığı 7 ciltten oluşan Lügat-ı Tarihiyye ve Coğrafiye, Şemseddin Sami'nin 1889-1899 tarihleri arasında 6 cilt halinde hazırladığı Kamusü'l-â'lâm, Kolağası Ali Cevad'ın 1900 yılında hazırladığı 4 ciltten oluşan Memalik-i Osmaniyye'nin Tarih ve Coğrafya Lügatı devrinin en önemli coğrafi sözlükleridir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine coğrafi alanda çalışmalar devam etmiştir. Özellikle 1913'lü yıllarda özellikle Tefeyyüz ve Kanaat kitapevleri tarafından çok sayıda coğrafi eser yayınlanır. Bunlardan Tefeyyüz Kitapevi tarafından yayınlananların sayısı 30'u bulur. Bunlardan 6 tanesini farklı büyüklükteki atlaslar oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, Sorbon Üniversitesinde eğitim almış ayrıca Darü'l-Fünun, Mülkiye Mektebi, Yüksek Muallim ve Maliye Mekteplerinde coğrafya öğretmenliği yapmış olan Faik Sabri Duran'ın (1882-1943) Kanaat Kitapevi tarafından yayınlanan kıtalar ve Osmanlı Coğrafyasına ait eserleri damgasını vurmuştur. Bunlardan "Avrupa" adlı eserinin önsöz kısmında, Faik Sabri'nin; "Coğrafya bu son senelerde mühim bir değişime uğradı. Mevcut ilimler arasında kendini mühim bir yer hazırladı. Bundan böyle öğretmenler derslerinde öğrencilerine yalnız isim ezberlemekle vakit geçiremezler. Çünkü bugünün coğrafyası, yalnız ruhsuz isimler, uzun ve manasız rakamlar coğrafyası değil; fikirler, muhakemeler, mülahazalar coğrafyasıdır" (Özey, 1996a) diyerek o zamanın şartlarında dünyada coğrafyanın algılanışında ve öğretiminde büyük değişikliklerin olduğu ve o dönemde Türk eğitim sisteminde bulunan ezbercilik ve tasvirilik gibi alışkanlıkların artık geride kaldığını ve bir an önce bilimsel yöntemlere dönülerek deney ve araştırmaya dayanan, problem çözmeye yönelik bir bilim ortaya konmasını ve öğretilmesini tavsiye etmiştir. Ancak bu tavsiyeler ancak istek ve temenniler olarak kalmış, bu gün bazı şahsi gayretler dışında dışarıdaki gelişmeleri takip etmekte zorluk çeken, eski bilgilerle yetinen, sorgulamaya kapalı ve çağdaşlarını çok geriden takip eden bir coğrafya hüküm sürmektedir.

Türkiye'de coğrafya ile ilgili bilimsel anlamda ilk çalışmalar daha önceleri Fen Bilimlerinin öğretildiği yer anlamına gelen Dar-ül Fünun müessesesinin 1933 yılında İstanbul Üniversitesi adını almasıyla başlamış, coğrafyanın çağdaş anlamda ele alınması ise cumhuriyetle birlikte gerçekleşmiştir. Bu dönemde uzun süren

savaşlar, maddi imkânsızlıklar, çağdaş anlamda üniversitelerin bulunmayışı gibi nedenlerle yaşanan yetişmiş bilim adamı eksikliği dönemin en büyük problemini oluşturmaktaydı. Bu sıkıntılar farklı ülkelerden kendi alanlarında uzman coğrafyacıların ülkeye davet edilerek yeni açılan bölümlerin kurucu öğretim üyeliklerini yapmalarının sağlanması ve yurt dışına gönderilen coğrafyacıların dönerek bu bölümlerde görev almaları ile aşılmaya çalışılmıştır. Bu girişimler kısa süre sonra meyvelerini vermeye başlamış ve bu sistem içinde yetişen genç Türk coğrafyacıları günümüz modern Türk coğrafyasının temellerini atmışlar ve yeni açılan üniversitelerin coğrafya bölümlerinde görev alarak coğrafyanın gelişiminde önemli bir rol oynamışlardır. Ancak bu gelişmeler belli bir süre sonra yerini duraklamaya ve bir içe kapanışa bırakmış yapılan çalışmalar daha öncekilerin gölgesinde kalmıştır.

Cumhuriyet döneminin ilk coğrafyacıları, 1915 yılında açılan İstanbul Darülfünun içindeki Coğrafya Darülmesai'sinde yetişmişlerdir. Bunlar; Faik Sabri Duran, Ali Macit Arda, Selim Mansur ve Hamid Sadi Selen'dir. 1933 yılındaki Üniversite reformları neticesinde, İstanbul Darülfünun'u İstanbul Üniversitesi olarak eğitim ve öğretime başlamıştır. Coğrafya Darülmesai'si de, Edebiyat Fakültesi içinde Coğrafya Enstitüsü olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu Enstitünün yetiştirmiş olduğu ilk coğrafyacılar, ülkemiz coğrafya biliminin öncüleri olarak kabul edilir. Bunlar arasında İbrahim Hakkı Akyol (1888-1950), Besim Darkot (1903-1990), Ali Tanoğlu (1904-1974) ve Ahmet Ardel (1902-1978) bugün eserleri ile yaşayan coğrafyacı bilim adamlarıdır. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Enstitüsü, 1935 yılına kadar, yüksek öğrenim olarak ülkemizin tek coğrafya bölümü olarak kalmıştır. 1935 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesi içinde Coğrafya Bölümü (Enstitü) açılmıştır. Bu bölümün ilk yetiştirdiği bilim adamlarından Cemal Arif Alagöz, Danyal Bediz, Cevat Rüştü Gürsoy ve Mecdi Emiroğlu, bu gün hayatta olmayan önemli coğrafyacılarıdır. Türkiye genelinde, İstanbul ve Ankara'daki Coğrafya bölümleri, 1974 yılına kadar, coğrafya alanında bilimsel araştırmalar yürüten iki önemli kurum olarak kalmışlardır. Bu iki kuruma, 1974 yılında bir üçüncüsü Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulan Coğrafya bölümü eklenmiştir. Bu alandaki gelişmeler, daha sonraki yıllarda hızla devam etmiştir. 1981 yılında 2547 sayılı Yüksek Öğrenim

Yasası ile, Eğitim Enstitüleri Fakülteye dönüştürülürken, Enstitülerin bünyesinde yer alan Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümleri içinde Coğrafya Anabilim dalları oluşturulmuştur. Bu anabilim dallarının bir kısmı daha sonra, bağımsız bölüm haline gelmişlerdir. Bugün ülkemizde mevcut olan Coğrafya bölümleri ve anabilim dallarında görev yapmakta olan çok sayıda coğrafya bilim adamı bulunmaktadır. Bunlar, coğrafi alandaki araştırmalarına halen devam etmektedir (Özey,1996a).

Günümüzde coğrafya ile ilgili bölümlerin 36'sı Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bünyesinde, 10'u Fen-Edebiyat Fakültesine bağlı coğrafya bölümünde, 6'sı Eğitim Fakültesi Anabilim Dalında ve 5'i Eğitim Fakültesi Coğrafya Anabilim Dalı 2. Öğretim programında olmak üzere toplam 57 bölümdedir (Sekin, 2002).

1.3.Coğrafya Eğitiminin Amaçları

Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde coğrafya eğitiminin amaçlarının belirlenmesi Osmanlı dönemine kadar dayanmaktadır. Abdülmecit döneminde 1845 yılında; dini eğitim ile hayati bir eğitim-öğretimin verilmesi ve cehaletin giderilmesi olarak belirlenen esaslar Cumhuriyetin ilanı ile tamamen değiştirilerek “okulların başlıca maksadı genç neslin çevresine faal bir şekilde uyumunu sağlayarak iyi vatandaşlar yetiştirmektir” şeklinde özetlenmiştir (Sekin, 2000). Daha sonraki yıllarda her program değişikliğinde coğrafyanın amaçlarında da bazı değişiklikler görülmektedir.

1983 yılına gelindiğinde Ortaokul programı coğrafya öğretimi amaçları altında 13 madde altında coğrafya öğretiminin amaçları belirlenmiş ve bu amaçlar 8.7.1992 tarihli ve 190 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile Ortaöğretim kurumları seçmeli coğrafya ders programları amacı olarak hiç değişiklik yapılmadan kabul edilmekle birlikte, 198 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile 2575 sayılı Tebliğler Dergisinde Yayınlanarak yürürlüğe giren ve 2005-2006 Öğretim Yılından itibaren 9. Sınıftan başlanmak üzere kademeli olarak uygulanmaya başlayan yeni öğretim programlarının kabulüne kadar yürürlükte kalmıştır. Yukarıda bahsi geçen, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında yürürlükte olan 1992 yılı Ortaöğretim kurumları coğrafya programının amacı öğrencilere;

1-Yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanıtmak; onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli, daha köklü kılmak.

2-Türkiye'nin dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek ve onlarda ülkemizin kalkınmasında sevecek sorumluluk alma duygusunu geliştirmek.

3-Çeşitli coğrafya olaylarının (tabii, beşeri, ekonomik) yeryüzünde dağılımlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkilerini ve yeryüzü, canlılar, özellikle insan hayatı üzerindeki etkilerini inceleyerek, olayların farklı dağılışı sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmak.

4 İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarını yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleyerek onların, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak,

5. İnsanın yaşama alanı olarak yeryüzünün şartlarını, imkân ve kaynaklarını tanıtmak; bu imkân ve kaynakların sınırsız olmadığını, bu sebeple onların israfından kaçınmak gerektiğini kavratmak; tabiatı sevdirmek ve onu koruma alışkanlığını kazandırmak.

6. Milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafi çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan tabii kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.

7. Komşu ve uzak ülkeleri, ülkemizi ilgilendiren yönleri ile tanıtmak, ülkeleri birbirleri ile karşılaştırarak onlar hakkında bilgi kazandırmak

8. Milletlerin birbirlerine muhtaç oldukları ve birbirleriyle işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarını; ortak sorunlarının karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceğini kavratmak.

9.-Türkiye'nin başlıca tarım ve endüstri ile ticari ilişkileri hakkında bilgi kazandırırken dünya milletleri arasındaki ekonomik bağları inceleyerek, ülkemizin dünya ekonomisindeki yerini ve önemini kavratmak.

10. Bulundukları tabii çevrenin, bölgenin, diğer bölgelerin ve bütünüyle Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginliklerini tanıtmak.

11. Çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlamayı, bunlardan yararlanmayı öğretmek ve onlarda plan, kroki ve özellikle Türkiye haritası çizme becerisini geliştirmek.

12. Öğrencilerin, milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirme gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak.

13. Öğrencileri, yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen, bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunların yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek olarak belirlenmiştir.

Başta Doğanay (1993, 2002) olmak üzere bir çok coğrafyacı coğrafya eğitiminin amaçlarına yönelik olarak önemli eleştiriler getirmişlerdir. Bu eleştiriler genel olarak belirtilen bu amaçların çağın gereklerine uygun olmadığı, öğrenciyi ezberciliğe ittiği, öğrencileri sorgulama, yorumlama ve analiz etme yeteneklerinden mahrum ettiği konularında yoğunlaşmaktadır (Sekin ve Üçışık, 2001). Bu coğrafyacıardan Doğanay (2002), ilk ve ortaöğretim basamaklarında eğitilen öğrencilerin bütününe içerecek hedefler, başka bir ifadeyle ulaşılması gerekli amaçları 10 maddede toplamıştır. Bu amaçlara göre coğrafya eğitim ve öğretimiyle öğrenci;

1- Yakın çevre örneklerini esas alarak, Türkiye ve dünyayı, genel coğrafi özellikleri açısından tanır.

2- Çevrenin doğal ve beşeri olayları arasında neden-sonuç ilgisini kurar ve bu olayların coğrafi yeryüzündeki dağılışlarını öğrenir.

3- Değişik çevrelerdeki beşeri ve ekonomik faaliyetlerin, yeryüzündeki dağılışlarını, insan hayatına etkilerini, neden sonuç ilişkisi dahilinde karşılaştırmalı olarak inceler.

4- Farklı coğrafi çevrelerdeki değişik zenginlik kaynakları ile ülkelerin kalkınmaları arasında yakın bağlar bulunduğunu kavrar.

5- Ülkesi ve yeryüzünün doğal kaynaklarını tanır ve bunların sonsuz olmadıklarını, tutumlu kullanılmaları gerektiği bilincini geliştirir.

6- Çevrede ekolojik denge bozulması sorunlarına yol açan beşeri faaliyetlere karşı duyarlılık kazanır.

7- Türkiye'nin doğal kaynaklarını, toplumsal değerlerini, gelenek ve göreneklerini korumanın gerekliliğine inanır.

8- Siyasal, ekonomik, kültürel ve askeri bağlarımız bulunan ülkeleri, ülkemizle karşılaştırmalar yapacak biçimde tanır.

9- Toplumsal ve bireysel ilişkilerde zaman zaman ortaya çıkan sorunların, karşılıklı iyi niyet, hoşgörü ve kişiliklere saygılı olma çerçevesinde çözülebileceğini kavrar.

10- Harita, resim, fotoğraf, grafik, kesit, profil, veri tablosu, şema gibi görsel malzemeleri yorumlama becerisi kazanır.

11- Çevresindeki doğa olaylarının her birinin birer coğrafya olayı olduğu ve bunların oluşum nedenlerini bilimsel esaslara dayanacak şekilde kavrar.

12- Bilinmeyenleri araştırma ve öğrenme isteği oluşturur.

13- Ön yargılardan arınarak, objektif kararlar alma becerisi geliştirir.

14- Kalkınma gelişme ve ilerlemenin tek yolunun, müspet ilimler olduğuna inanır.

15- Doğa olaylarının oluş nedenini bilimsel olmayan sebeplere dayandırmaz.

16- Demokratik hak ve özgürlüklere inanır, bunlara saygılı olur.

2005-2006 yılından itibaren Lise 1. sınıflardan itibaren kademeli olarak uygulamaya sokulan yeni programda ise coğrafya öğretiminin amaçları çağdaş programlar esas alınarak yeniden düzenlenmiştir. Yeni programa göre coğrafya dersi öğretim programının genel amaçları başlığı altında Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvuru araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.

2. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.

3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.

4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.

5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.

6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabildiğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğu bilincine varır.
13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.

Yukarıda verilen yeni coğrafya programının amaçlar kısmı incelendiğinde özellikle teknoloji kullanımının eğitim ve öğretime sokulması, çevre bilincinin verilmesi, öğrencinin sorgulama ve problem çözme vb. gibi yeteneklerinin geliştirilmesi, ekosistem bilincinin verilmesi, sürdürülebilir kalkınma, Türkiye’nin dünya ülkeleri arasındaki jeopolitik ve jeostratejik öneminin ve kapasitesinin bilinmesi ve uluslararası ilişkilerde uluslararası organizasyonların önemi ve coğrafyanın günlük hayata uyarlanması gibi güncel konulara vurgu yaptığı görülmektedir.

1.4 COĞRAFYA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER

1.4.1 Anlatım Yöntemi

Anlatım, öğretmenin bilgilerini, pasif bir şekilde oturarak dinleyen öğrencilere otokratik bir biçimde ilettiği geleneksel yöntemdir (Küçükahmet, 1997). Öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntemlerden biridir. Sunuş yolu stratejisi dikkate alındığında, ona uygun yöntem de genellikle düz anlatım olabilir. Çünkü bu yöntemle bilişsel alanın bilgi, duyuşsal alanın alma ve tepkide bulunma, devinişsel alanında uyarılma basamağındaki davranışları kazandırabilir. Bu yöntemin başarılı

olabilmesi için öğrenci ve içerik analizinin iyi yapılması gerekmektedir (Sönmez, 2004).

Anlatım yöntemi geçmişte ve günümüzde çok kullanılan öğretim yöntemlerinin başında gelir. Bu yöntemin yanlış ve sık kullanılmasına yönelik birçok eleştiri bulunmakla birlikte, güncelliğini korumaktadır (Erden, Tarihsiz). Modern öğretimde anlatıma pek fazla yer verilmemekle birlikte, yine de öğretmenler her konuda bu yöntemden belli ölçüde yararlanma gereği duymaktadır (Küçükahmet, 1997). Giriş yaparken, konuyu özetlerken, açıklarken ve bilgi verirken bu yöntem kullanılabilir (Barth & Demirtaş, 1997). Önemli olan anlatım yönteminin yerinin ve süresinin iyi seçimidir. Öğretmen, eğitim ve öğretim etkinlikleri içinde anlatımı kullanırken öğretimin merkezinde öğrencinin olmasına dikkat etmeli ve kendisi öğrencilerin gerisinde anlatıma katılmalıdır. Yanlış, belli kural, plân ve uygulamalara dikkat edilmediğinde verimsiz ve etkisiz olan bu yöntem öğretmen tarafından verimli ve etkili kullandığında birçok yarar sağlayabilir. Bu yararlar: aynı anda çok sayıda öğrenciye bilgi aktarması; öğrencilere kısa zamanda oldukça ayrıntılı ve kapsamlı bilgi vermesi; öğrencilere belli bir konuyla ilgili organize bir görüş kazandırması; öğrencilere hem dinleme hem de not alma becerisi kazandırmasıdır (Beydoğan, Tarihsiz).

Öte yandan öğretmen anlatım yönteminde belli bir plâna göre hareket etmek zorunda olduğu için bu yöntemin sınırlılıkları ortaya çıkacaktır. Bu sınırlılıklar: uzun ve sık sık tekrar edilen bir anlatımın kolayca sıkıcı bir hale gelmesi; öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemesinin güçleşmesi; öğrencilerin çok pasif olması ve bireysel olarak tanınmanın zorlaşması; öğretim sırasında öğrencilere soru sorma izni verilmediği için geri bildirimi ortadan kaldırması ve eksik iletişime neden olması; duygusal tutumlar ve psikomotor öğrenmenin çok ender oluşması; öğrenci aktif olarak öğrenmeye katılmadığı için yüksek, seviyeli bilişsel öğrenmenin olmamasıdır (Küçükahmet, 1997).

Yukarıda belirtilen sınırlılıklar nedeniyle öğretmen-öğrenci etkileşiminde zayıflama olacaktır. Bu nedenle öğrencilerin coğrafyaya yönelik merak düzeylerinin tespit edilmesi ve bu alandaki bilgilerin kullanılabilir düze-ye getirilmesi için materyal kullanımı gereklidir. Ancak sürekli materyal kullanımı da öğrencinin öğrenme

zihninin açık olmasını bir süre sağlayacaktır. Anlatım yöntemi sırasında ilgi azaldığında fıkra anlatılmalı ve öğrencilere isimleri söylenerek övücü espriler yapılmalıdır. Öğretmen ses düzeyini monoton kullanmamalı ve konunun içeriğini dikkate alarak vurgu yapmalıdır. Örneğin; Ordu’da fındığın yetiştiğini ifade ederken fındık kelimesini ve Ordu ilini vurgulamalı ve tahtaya yazmalıdır. Yine horst, graben, fay, uzay, gezegenler gibi öğretilmesi zor olan coğrafi terimler için açık ve net ifadeler kullanılmalı, bunlar şekil, fotoğraf ve slâytlarla desteklenmelidir.

1.4.2 Soru Cevap Yöntemi

Soru-cevap, öğrencinin sahip olduğu bilgilerin hatırlatılması ve öğretmenin verdiği bilgilerin analizi, bütünleştirilmesi ve değerlendirmesi biçiminde kullanılan etkin bir yöntemdir. Uzun bir geçmişe sahip olan ve filozof Sokrates’e atfen “Sokrates Tekniği” diye de bilinen soru-cevap yöntemi; öğretmen tarafından hazırlanmış soruların, öğrencilere sorulması ve alınan cevapların değerlendirilmesi esasına dayanır (Demircioğlu, 2003). Buradaki amaç, öğrencinin dikkatini bir noktaya çekmek, yaşantılarla yüz yüze getirmek, duygu ve düşüncelerini temellendirmelerine katkı sağlamaktır. Böylece öğretim sürecinde öğretmen, öğrencinin zihinsel işlevini formlaştırmış olur (Beydoğan, Tarihsiz). Soru-cevap yöntemi coğrafya dersleri içindeki bütün konularda kullanılabilir. Bu yöntemin başlıca yararları: öğrencinin öğrendiği davranışları göstermesi; öğrencinin derse aktif katılması; öğrenciye düşünme ve araştırma alışkanlığı kazandırması; dersi monotonluktan kurtararak öğrenmeyi motive etmesi; önemli konular üzerine öğrencinin dikkatinin çekilmesidir (Karch & Estabrooke, 1963). Ayrıca öğrenci grupta kendini ger-çekleştirme fırsatı bulur ve utangaçlığı gider (Duruhan, 2001).

Öğretmen anlattığı konunun anlaşılma düzeyini ve öğrenci dikkatini, ilgi alanlarının belirlenmesini ve kontrolünü kolaylıkla sağlamalıdır. Sorulacak sorular dikkatli seçilmeli ve öğrencinin yaratıcılık, düşünme ve bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik olmalıdır. İşlenen konuda, öğrenciler tarafından mutlaka anlaşılması gereken temel görüş ve bilgiler soru olarak hazırlanacağı gibi, bu temel görüş ve bilgilerin uygulanmasına dönük sorular da olabilir (Doğanay, 2002). Öğretmen, öğrencilerin farklı yönlerini keşfedecek ve geliştirebilecek soru çeşitlerine yönelebilir. Öğretmen

yalnızca: Dağ nedir? Ekinoks nedir? Türkiye'nin başkenti neresidir? Dünyanın en büyük gölü hangisidir? gibi sadece bilişsel veya ezbere yönelik sorular değil; Sis ve bulut arasındaki farklılıklar nelerdir? Rüzgâr nasıl oluşmaktadır? Şehir ve köy nüfusu arasında farklı ve benzer yönler var mıdır? Karadeniz Bölgesi'nde dağların kıyıya paralel uzanması ile yetiştirilen ürünler arasında nasıl bir ilişki vardır?, gibi bütünleştirici; Dünya nüfusunun artmasının sonuçları neler olabilir? Türkiye'de tarım ve hayvancılığın gelişmesi için neler yapılabilir? Dünya'nın yörünge düzlemi ile ekvator düzlemi arasındaki $23^{\circ}27'$ aç, 10° 'lik bir aç olsaydı hangi sonuçlar ortaya çıkardı?, gibi hayal güçlerini zorlayacak ve yaratıcı düşünen; Sanayinin gelişmesini sağlayan en önemli etken hangisidir? Türkiye'nin en güzel şehri hangisidir? Nedenlerini söyleyiniz?, gibi analiz ve sentez içeren soruları öğrencilere yöneltmelidir. Örneğin; bir coğrafya dersinde Dünya'nın geoit şeklini ve sonuçlarını işleyen öğretmen, konunun ne düzeyde öğrenildiğini görmek veya konuyu pekiştirmek için bu yöntemi kullanabilir. Bu yöntemle yaşama yönelik soruların çözümlerini bulan öğrenci, kendi çevresi içinde meydana gelen olayları sorgular. Öğretmen, öğrenme güçlüğü çeken öğrencileri ve öğrencilerin güçlüğ çektiğı yerleri öğrenir. Böylelikle diğer yöntemlerle anlaşılmayan konuların öğrenilmesi sağlanır.

Öte yandan soru-cevap yöntemini kullanmanın bazı güçlüklere de vardır. Bu nedenle anlatım ve diğer öğretim yöntemleriyle birlikte kullanılmalıdır. Bu yöntemin sınırlılıkları: çekingen öğrencilerin kendilerini rahat hissetmemeleri; soru-cevap yönteminde tartışma kapsamında dersin işlenişinde aksama meydana gelmesi; diğer yöntemlerle birlikte kullanılmamasıdır.

Bu yöntemde iyi bir öğretmen neyi ne zaman soracağını bilmelidir. Coğrafya konuları içinde yeri geldikçe soru sorulmalı, dersin başına veya sonuna sorular saklanmamalıdır. Bu yöntemle öğrenmenin gerçekleşmesi öncelikle, hazırlanan soruların etkili bir biçimde kullanılmasına bağlıdır. Sorular özellikle basit, açık ve düzgün bir dille sorulmalıdır. Sorunun içinde ipucu özelliğı taşıyacak veya ima edilecek yaklaşımların olmaması gerekir. Çünkü bu, öğrencinin ezbere yönelmesine neden olur. Coğrafyanın düşünce ilkelerine bağlı ve sebep- sonuç ilişkisine dayanan sorular sorulmalıdır.

1.4.3 Gösteri Yöntemi

Öğretmen konumundaki eğitimcinin, öğrencilerin gözleri önünde, bir şeyin yapılış şeklini göstermesi ya da bir varsayımı kanıtlamak, bir ilkeyi doğrulamak amacıyla yaptığı her türlü faaliyete gösteri yöntemi denir. Bu yöntem, değişik olgu ve olayları, göstererek anlatmak, açıklamak ve ispat etmek demektir (Doğanay, 2002). Coğrafya derslerinde en fazla kullanılan yöntemlerden biri olan gösteri, olgu, kavram ve genellemelerin öğrenilme-sinde önemlidir. Anlatıma yönelik yöntemlerden daha etkili olan gösteri yöntemi coğrafya konularını ezberleme olayından uzaklaştırır. Öğrenmenin etkili ve doğru bir biçimde gerçekleşebilmesi için coğrafya derslerinde araç ve gereçler kullanılmalıdır. Öğretmen, harita, küre, fotoğraf, belgesel, kum masası, tepegöz, slayt, şema, diyagram ve grafik gibi araç-gereçleri kullanarak, derse yönelik yöntemleri seçerse öğrenmenin kalıcılığı sağlanabilir. Örneğin; kayaç ve kayaç oluşumlarının anlatıldığı bir coğrafya dersinde kayaç ve maden koleksiyonunun gösterilmesi veya Türkiye coğrafyası anlatılırken harita veya slâytların kullanılması gibi.

Gösteri yönteminin coğrafya öğretimine önemli yararları vardır. Bu yararlar: dersin içeriğindeki olgu, kavram ve genellemelerin görülerek ve işitilerek öğrenilmesi; ilgi ve dikkatin çekilmesi; psikomotor becerilerinin gelişmesidir. Buna karşın gösteri yönteminin uygulanmasında daha fazla araç-gereç kullanılması ve uzun süreli plânlama gerektirmesi gibi sınırlılıklar vardır. Öğretmen merkezli gösteri yönteminde materyal önceden hazırlanmalı ve gösteri herkesin görebileceği şekilde yapılmalıdır. Gösteri, toplumdaki insan kaynaklarını kullanmak için en mükemmel yöntemdir (Küçükahmet, 1997). Okullarda araç-gereç eksikliği dikkate alındığında, öğretmenlerin becerileri ölçüsünde yaparak ve yaşayarak hazırladıkları materyaller, bu yöntemin kullanımında ayrı bir önem kazanır. Ayrıca öğrenciler öğretmenin çabalarına bakarak, yaptıkları işin sorumluluğunu ve disiplinini alırlar. Uzun zaman alan gösteri yönteminin derslerde kullanımı, zamanın değerini ortaya çıkaracaktır. Bunlarla birlikte, gösteri yöntemine başvurulurken diğer yöntemlerle birlikte kullanılması, hem öğrenme hem de dersin işleniş açısından yarar sağlayabilir.

1.4.4. İş ve Deney Yöntemi

Öğrencinin fiziksel ve zihinsel gücünün birlikte kullanılmasını gerektiren yönleme iş yöntemi denir. Sistemli öğrenmeyi de mümkün kılan iş yöntemi, öğrencilerin el becerisini geliştirir (Ünal - Çelikkaya, 2004). Bu yöntemde, harita çiziminde fiziksel gücün kullanılması ya da coğrafya konuları içinde hedef, yöntem ve stratejilere bağlı olarak özet çıkarılması gibi zihinsel gücün uygulanması önemlidir. Karadeniz Bölgesi'nin genel özelliklerinin işlendiği bir ders saati içinde öğrencilere dilsiz harita verilebilir. Bu dilsiz haritanın üzerine dağlar, ırmaklar, ovalar, şehirler amaca uygun bir biçimde yerleştirilebilir. İş yöntemi coğrafya öğretiminde kalıcılığı sağlamak açısından faydalıdır. Ancak, el becerileri iyi olmayan öğrencilerin bu yöntemle çalışmaları sorun oluşturabilir. Yine öğrenciler haritayı yerleştirirken, öğretmenin sınıfta gösterdiği düzen ve disiplin bozulabilir.

Öğretimde deney, herhangi bir olay veya varlığı meydana getiren ilişkilerin daha iyi kavranması amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Sorunların ortaya çıkış nedenleri ve dağılımlarını yapmak ve yaşadığımız yeri tanımak için coğrafyada deney yönteminin uygulanması gereklidir. Deneysel yöntemin amaçları: bilimsel bir gerçeği gözlemek veya göstermek; bir varsayımı ispatlamak; bilimsel bir yasayı doğrulamak veya tekrar oluşturmaktır (Doğanay,1993a; Gök - Girgin, 2001).

Bu amaçlardan sadece üçüncüsü coğrafya öğretimi içinde uygulanamaz. Çünkü, coğrafyanın amacı bilimsel bir yasayı doğrulamak veya tekrar oluşturmak değil, bir varsayımı ispatlamaktır. Deneysel yönleme yağmurun oluşumu örnek oluşturabilir. Bir tencerede kaynatılan su buharlaşmaya başlayacaktır. Buharlaşmanın gerçekleştiği yüzeyden 30 cm. yukarısına soğuk bir plaka yerleştirildiğinde, buharın plakaya çarptığı ve su damlacıkları halinde tekrar düştüğü görülecektir. Böylece sıcaklık, buharlaşma ve yağmurun oluşumuyla ilgili döngü anlaşılabilir. Deney yönteminin coğrafya öğretimine bazı yararları bulunmaktadır. Bunlar: öğrencinin bilimsel düşünmesinin sağlanması; öğrencinin kendi kendine güvenmesi; olay ve olgular arasında ilişkileri açıklaması; aktif öğretimin gerçekleşmesi; öğrencinin bilgi ve becerisini geliştirmesidir.

Deney yöntemi coğrafya öğretiminde bazı sınırlılıklara sahiptir. Bunlar; yeteri kadar malzemenin bulunamaması ve yeterli zamanın olmamasıdır. Sonuçta, coğrafya dersleri ve konularının öğretimi, öğrencilerin çok yönlü gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bireylerin temel gereksinimleri ve toplumsal yaşama ilişkin konuların mekânsal dağılımlarının fizikî yer şekilleri ve doğal çevre olaylarıyla ilişkilerinin kurulması önemlidir.

1.4.5.Problem Çözme Yöntemi

Problem çözme yöntemi, bilimsel yöntem, keşif, eleştirel düşünce, karar verme, yaratıcı düşünme ve sorgulama gibi rasyonel düşünmeye mantık işleminin uygulanmasıdır (Barth & Demirtaş, 1997). Problem, bizi içsel yada dışsal olarak rahatsız eden bir durumdur (Gardner & Demirtaş & Doğanay, 1997). Bu yöntemin, coğrafya öğretiminde önemli bir yeri vardır. Çünkü, bu bilimin kendisi ve öğretilmesi zaten bir problemdir (Doğanay, 1993a). Coğrafya’da problem çözme yöntemi uygulanırken, dikkat edilmesi gereken aşamalar vardır. Bunlar: problemin hissedilerek, önemli boyutlarının belirlenmesi ve tanımlanması; probleme olası çözüm yolları önerilmesi; bu çözüm yollarına ilişkin bilgi toplanması; toplanan verilerin olası çözüm yolları göz önüne alınarak analiz edilmesi; sonucun formüle edilmesidir (Gardner & Demirtaş& Doğanay, 1997). Bu aşamalar, coğrafya araştırma konularına uygulanmaktadır.

Problem çözme yönteminin amacı, öğrencilerde bilimsel düşünme ve problem çözme becerisini geliştirmektir. Bu yöneme dayalı öğrenme etkinlikleri büyük bir grupla gerçekleştirilebileceği gibi, küçük grupla yada bireysel olarak da yapılabilir (Erden, Tarihsiz). Problem çözme yönteminin etkili kullanmanın bazı faydaları değerlendirilebilir. Bunlar: öğrencinin alışılmış durumlarla baş etmesi ve onların üstesinden gelmesi (Duruhan, 2001); öğrencinin daha aktif hale gelmesi; öğrencide gözlem yapma, karşılaştırma, bilgileri düzenleme, yorumlama, değerlendirme, özetleme ve rapor etme yeteneğinin gelişmesidir. (Beydoğan, Tarihsiz) Öğrencilerin sosyal yaşamda sorumluluk üstlenmelerinin yolunu açması; öğrenmeye aktif olarak katılan öğrenciler, problemin çözümünde farklı perspektiflere dayalı önerileriyle ufuklarını geliştirmesidir.

Öğrenci karşılaştığı problemleri çözdükçe birey haline gelir; böylelikle problemi çözecek gücü kendinde daha çok bulur. Bu yönteme dayalı etkinlikler öğrencinin çok yönlü düşünmesini sağlar. Bütün bu olumlu beklentilerle birlikte, uygulamada bazı sınırlılıkları da vardır. Bunlar; zamana ihtiyaç duyulması; problem üzerinde çalışılması nedeniyle öğrencinin olumsuz tavır geliştirmesi (Küçükahmet, 1997); problemin öğrencilerin beceri düzeyine uygun sunulmaması; öğrencilerin öğrenme düzeylerinin ölçülmesinin zor olmasıdır.

Eğitim-öğretim etkinlikleri içinde problem çözme, sistematik, rasyonel ve bazılarına göre de mantığa dayalı bir problem işlemidir (Barth & Demirtaş, 1997). Bu nedenle yöntem uygulanırken, tümevarım, tümdengelim, analiz ve sentez gibi düşünce işlevleri birlikte kullanılır. Bilişsel alan bakımından problemi kavrama aşamasıyla birlikte, analiz ve sentez düzeylerinde de hedefler gerçekleştirilir ve genellemelere ulaşılır. Coğrafyada problem çözme yönteminin uygulandığı birçok konu vardır. Örneğin; 2004 yılı Ekim ayında Japonya’da meydana gelen deprem ve bunun sonuçları bir problem haline getirilebilir. Depremin nasıl oluştuğu, maddi ve manevi nasıl zararlara yol açtığı, telafi edilip edilemeyeceği gibi sorular birer problemdir. Bu problemlerin öğrenciler tarafından fark edilmesi, kavranması ve önemsenmesi önemlidir. Günümüzde böyle bir problem fark edilmesinde televizyon, radyo ve gazete gibi iletişim araçlarının büyük payı vardır. Problemi fark eden öğrenciler depremin önemini kavramaya çalışırlar. Öğretmen tarafından kavramlar doğru ve etkili bir biçimde verilir. Depremin olası nedenleri üzerine tartışılır ve çözüm yolları oluşturulur.

Öğrencilerin genellemelere ulaşması sağlanır. Yaşadığımız çevre ile problem arasında bağlantı kurmak öğrenmenin gerçekleşmesi için gereklidir.

Benzer kavramlar arasında genellemelere ulaşılabilir. Örneğin; “ Dünya bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Mars bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Jüpiter bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Neptün bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Belirtilen örnekler analiz edildiğinde bütün gezegenlerin bir yıldız etrafında dolandığı genellemesine ulaşılır. Ancak genellemelere ulaşmak coğrafya öğretiminde her zaman geçerli değildir. “Turunçgiller, Akdeniz ikliminin görüldüğü

yörelde yetiştirilir. Rize ilinde de turunçgil yetiştirilir. O zaman Rize ilinde Akdeniz iklimi görülür.” ifadesi doğruyu yansıtmaz. Çünkü Karadeniz ikliminin görüldüğü Rize ilinde coğrafya’nın ortaya çıkardığı özel bir duruma bağlı olarak turunçgil yetiştirilir.

Coğrafya öğretiminde etkinliklerin gerçekleştirilmesi, aktif öğretim yöntemlerinin başarılı olabilmesine bağlıdır. Duyduğumuzun %10’unu, gördüğümüzün %15’ini, görüp duyduğumuzun % 20’sini, tartıştığımızın %40’ını, kendi katılım ve deneyimimizin % 80’ini ve başkalarına öğrettiğimiz %90’nını öğrenip hatırlarız (Barth & Demirtaş, 1997). Bu nedenle coğrafya derslerinde tek yöntemin olmaması gerekir. Harita konusunun anlatıldığı bir derste sadece anlatım yöntemi kullanılırsa öğrenme %10 oranında gerçekleşecektir. Sonuçta, harita, ölçek, lejant, coğrafi koordinatlar ve yön gibi kavramlarının öğrenilmesi güçleşecektir. Bu açıdan fizikî ve siyasî haritaların genel özelliklerinin belirlenmesi, lejant içindeki simgelerin ve renklerin ne anlama geldiğinin öğrenilmesi, coğrafi koordinatlar ve yön tespiti için sınıf içine getirilecek bir harita birçok yönden yararlı olacaktır. Yine Türkiye fizikî haritası incelenerek, renklerin hangi yüzey şekillerini gösterdiği tespit edilebilir. Türkiye bölgelerinin yüzey şekilleri açısından karşılaştırması yapılabilir ve nüfusun dağılışı üzerine ne gibi etkileri olduğu konusunda bir tartışma ortamı yaratılabilir. Böylece bir konu birden fazla yöntemle işlenmiş olur. Hedef, süreç ve değerlendirme aktiviteleri dersteki etkinliklerle sağlanmış olur. Aktif öğretim yöntemlerinin başarılı olması için sınıf ortamının uygun hale getirilmesi, coğrafya laboratuvarının olması, araç ve gerecin yeterliliği gereklidir. Öğrenme sürecinin gerçekleşmesi ve yöntemlerin etkili olabilmesi için öğrenciye coğrafyanın sevdendirilmesi gerekir.

1.4.6.Gezi-Gözlem Metodu

Gezi-gözlem öğrencilerin eşya, olay ve varlıkların doğrudan kendilerinden bilgi edinmelerini ve onların bilimsel bir araştırmayla ilgili temel becerileri kazanmalarını sağlayan etkili bir öğretim metodudur.

Bu nedenle okullarda mümkün olduğu kadar çok yer verilmesinde yarar vardır. Buna karşılık hemen her derste gözlem yapılmasını sağlayacak pek çok fırsatlar

olduğu halde bu metot ihmal edilmektedir. Hâlbuki gözlem çocukta var olan inceleme ve araştırma yöneliminin öğretimde bilimsel bir biçim almasıdır. Bu bakımdan öğretmen gözlem yapılmasını gerektiren konuları kitaplardan okutarak ya da konuşarak değil, mutlaka gezi gözlem metoduna yer vererek öğretmelidir. Gezi-gözlem metodunun öğretimde uygulanmasının birçok yararı vardır. (Doğanay, 1993)

Şüphesiz gezi-gözlem metodunun coğrafya'da çok önemli bir yeri vardır. Gerek yüksek öğrenim düzeyindeki coğrafya eğitiminde ve gerekse orta öğretim düzeyindeki coğrafya eğitiminde gezi-gözlem metodunun kullanılması şarttır. Coğrafya'nın araştırma sahasının yeryüzü olduğu göz önüne alınırsa, olayların, nesnelerin oluşum, gelişim ve değişimlerini yerinde incelemek gerekliliği ortaya çıkar. Buna göre olayların cereyan ettiği sahalara gidilmesi ve incelenmesi esastır.

İmkânlar ölçüsünde üniversitelerimizin coğrafya bölümlerinde bu metot zaman zaman uygulanmaktaysa da yetersizdir. Ancak ülkemizde orta öğretimde coğrafya eğitiminde bu metot maalesef istenilen düzeyde kullanılmamaktadır. Bizce, şartlar dahilinde yeri ve zamanı geldiğinde bu metoda başvurulması kesinlikle coğrafya eğitimi açısından büyük yararlar neden olacaktır.

2.BÖLÜM

1.5. COĞRAFYA EĞİTİMİNDE GÜNCELLİK İLKESİ

Güncellik ilkesine, aktüalite veya yaşanılabilirlik ilkesi de denir. Eğitilen bireyleri, güncel (aktüel) olaylardan soyutlayamayız. Yapılan eğitim, güncel sözlü ve yazılı medyayı izleyen, bunlarda sergilenen görüş ve düşünceleri eleştirel yaklaşımlar içinde benimseyebilen kimseler yetiştirmelidir (Doğanay, 2002:158).

Okullardaki eğitim çalışmalarında, “faydalı olan” ciddiye alınmalıdır. Fakat ilke, faydalı olandan da ileriye gider. Faydacılığın ve pragmatizmin kabul ettiği “faydalı olan” ilkesini de aşar. Aynı zamanda okullardaki içeriklerin “kullanılabilirliği” ni de içerir. Yalnız bu kullanma, sadece ekonomik bakımdan kullanılabilirlik ve değerlendirilebilirlik değildir. Eğitim, insanın tümünden gelişimini hedef alır. Ders içeriklerinin kullanılabilirliği, insanın sadece yaşamı ve mesleğindeki görevlerini yerine getirmesine yardım etmekle kalmaz, aynı zamanda bu bireyin iç dünyası ile de ilgilidir. Sözelimi güzel olanın, sanatın öğretilmesi de “kullanılabilirlik” ilkesine

girer. Yaşama yakınlık ilkesi sadece okulun çıkarlarını gören bir okul yaklaşımına karşıdır. Tanıyan, yaşayan ve araştıran bir öğrencinin yaşama olan bağı unutan okula karşıdır. Yaşam için, yaşam ile yaşam gibi bir eğitimidir bu ilkeyle hedeflenen (Durmuş – Ölçüm Çetin 2005: 24–25).

Bilgisayar teknolojisindeki ilerleme ile ulaşım ve haberleşmenin çok hızlı geliştiği bir bilgi çağında yaşıyoruz. Gittikçe küreselleşen dünyamızda toplumlar, dünyanın her bir köşesindeki siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelerden anında haberdar olmakta ve eskiden olmadığı ölçüde bunların etkisi altında kalmaktadır. Dünyadaki gelişmelerden kendilerini soyutlayamayan ülkelerin, kendilerini bu değişimlere karşı korumaları ve hatta bunları kendi lehlerine çevirebilmeleri için eskiden olduğundan çok daha fazla, çağdaş coğrafya bilimine ve bu bilimin ileri metot ve tekniklerine ihtiyaçları vardır. Bu açıdan denilebilir ki; günümüz ülkelerinin, dünya siyaset arenasında ekonomik ve siyasal yönden güçlü olmaları, matematik ve özel konumlarından en üst düzeyde istifade edebilmeleriyle olduğu gibi, başta yakın komşuları olmak üzere diğer dünya ülkelerini fiziki, beşeri ve kültürel yönden çok iyi tanımalarıyla da yakından alakalıdır. Nitekim ülkelerin diğer ülkelerle sahip oldukları veya olacakları ticari, askeri, ekonomik, kültürel ve sosyal içerikli ilişkilerden elde edecekleri kazançlar, hem kendilerini hem de diğer ülkeleri ne derecede tanıdıkları ölçüsünde artacak veya azalacaktır. Önümüzdeki yıllarda, içinde bulunduğu coğrafyada meydana gelen siyasi çalkantılardan en fazla etkilenecek olan ülkelerin başında, şüphesiz Türkiye gelmektedir. Türkiye'nin, öncelikle uluslararası alanda, içinde bulunduğu siyasi problemlerden kurtulması ve sonrasında da geleceğin dünyasında siyasi, ekonomik ve kültürel yönden iyi bir yer edinebilmesinde, ileri metot, teknik ve araç gereçleri ile çağdaş coğrafya biliminin rolü vardır (Demirci, 2005: 1).

Orta öğretim coğrafya eğitiminde coğrafya konularının işlenmesinde, güncellik ve yaşanılabilirlik ilkesinin uygulanabileceği pek çok konu vardır. Örneğin alçak ve yüksek basınç konuları işlenirken, konunun anlaşılıp anlaşılmaması bakımından, hemen o günkü basınç durumunun hangisi olabileceği öğrencilere sorulabilir. Çevredeki bir dağın, kaplıcanın veya gölün, turistik çekim merkezi olarak önemi tartışılabilir. Hızlı kentleşme hareketinin sonuçları, yakın çevredeki gecekondulaşma olayı ile bağdaştırılabilir. Aynı şekilde, o günkü sis olayının İstanbul Boğazı'nda deniz

ulaşını, Atatürk veya Menderes hava limanlarında iniş kalkışları aksattığı veya durdurduğuna dikkatler çekilebilir. Dünyadaki bir sel, taşkın veya deprem felaketinin sonuçları yorumlanabilir (Doğanay, 2002:158 – 159).

Yazılı medya (yazılı basın) ile sözlü medyanın (TV’ler), yoğun coğrafya haberleri yayımladıklarını göstermektedir. Örneğin; sel ve su baskını, yer kayması ve çığ düşmesi, depremler, orman yangınları... Ve devlet adamlarının, yurt içi ya da yurt dışı gezilerine kadar bütün bu haberler, ister yazılı ve ister sözlü olarak sunulsunlar, bunlar, coğrafyanın ta kendisidir. Çünkü bunlar ve benzeri konular, hem birer fenomen olarak hem de coğrafı evre elemanları olarak, coğrafya ilmi bilim alanlarının inceleme – araştırma konularıdır (Doğanay, 2002:159).

Coğrafya, öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını ve anlamlandırmalarını sağlayan bir içeriğe sahip olmasından dolayı önemli bir disiplindir. Çünkü insanların mekânsal algıları, yaşadıkları alanın konum özellikleri ile doğrudan ilgilidir. 21. yüzyıl Türk insanının siyasal, ekonomik ve kültürel sistem ile ekolojik gelişmeleri anlaması, bunlarla etkileşiminde uyumlu ve bilinçli adımlar atabilmesi için coğrafya eğitimine ihtiyaç vardır. Hızlı artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi – iletişim alanlarında yaşanan hızlı değişim, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri arttırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafı çalışmalarda ifade edildiği gibi “ zaman – mekân yakınlaşması ” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşeri süreçler açısından değil, doğal süreçler açısından da söz konusudur. Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevresel bozulma, farklı ölçeklerde olmakla birlikte, dünyanın herhangi bir yerinde etkisini hissettirebilmektedir. Bu bozulmalar ekosistemlerin işleyiş düzenini değiştirerek çevresel sorunlara yol açmakta ve tüm dünyayı etkilemektedir. Coğrafya tüm bu özelliklerinden dolayı günlük hayatla kolayca ilişkilendirilebilir niteliktedir (MEB, 2005: 13).

1.6.9.SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ İÇERİĞİ

1.BÖLÜM

ÜNİTE 1

DOĞAL SİSTEMLER

Doğa ve İnsan Etkileşimi

Doğal Ortam

Harita Dünyası

- a)Harita Çizim Metotları
- b)Harita Çeşitleri
- c)Türkiye’de haritacılık

Dünya’nın Çizgileri

- a)Kutup
- b)Ekvator
- c)Başlangıç Meridyeni
- d)Paraleller
- e)Meridyenler
- f)Yerel saat
- g)Uluslararası Saat
- h)Tarih Değiştirme Çizgisi

Harita Unsurları

Haritalarda Ölçek

- a)Kesir Ölçek
- b)Çizgi (Grafik) Ölçek

Ölçek Hesaplamaları

Haritalarda Yüzey Şekillerinin Gösterilmesi

- a)Kabarma Yöntemi
- b)Gölgelendirme yöntemi

- c)Tarama Yöntemi
- d)Renklendirme yöntemi
- e)Eş Yükselti Eğrileri (İzohips) Yöntemi

Dünya'nın Şekli ve Boyutları

Dünya'nın Hareketleri

Atmosfer

Hava Durumu

İklim

İklim Elemanları

- a)Sıcaklık
- b)Nemlilik ve Yağış
- c)Basınç ve Rüzgârlar

İklimlerin Dili

- a)Kutup iklimi
- b)Tundra İklimi
- c)Orta Kuşak Karasal İklimi
- d)Orta Kuşak Okyanusal İklimi
- e)Çöl İklimi
- f)Akdeniz İklimi
- g)Muson İklimi
- h)Tropikal İklim
- ı)Ekvatorial İklim

Yaşlı Dünya

- a)Yerkabuğu'nun Yapısı
- b)Jeolojik Zamanlar

Yeryüzünü Oluşturan Güçler

İç Kuvvetler

- a)Kıta Oluşumu (Epirojenez)

- b)Dağ Oluşumu (Orojenez)
- c)Volkanizma
- d)Deprem

Dış Kuvvetler

- a)Heyelan
- b)Erozyon
- c)Akarsular
- d)Yeraltı Suları
- e)Buzullar
- f)Rüzgârlar
- g)Dalga ve Akıntılar
- h)Kıyı Tipleri

2.BÖLÜM

ÜNİTE 1

BEŞERİ SİSTEMLER

Tarihten Günümüze Yerleşme

Yerleşme Tipleri

- a)Kır yerleşmeleri
- b)Kent Yerleşmeleri

Yerleşme Dokuları

- a)Dağınık Yerleşme
- b)Toplu Yerleşme

ÜNİTE 2

MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE

Nerede Yaşıyorum

Değişim Sürekli ve Her Yerde

Türkiye'nin Yerçekilleri

- a)Türkiye'nin Dağları
- b)Türkiye'de Deprem
- c)Türkiye'nin Ovaları ve Platoları
- d)Türkiye'de Akarsuların Oluşturduğu Yerçekilleri

- e)Türkiye’de Karstik Şekiller
- f)Türkiye’de Dalgaların Oluşturduğu Yerçekilleri
- g)Türkiye’de Rüzgârların Oluşturduğu Yerçekilleri
- h)Türkiye’de Buzulların Oluşturduğu Yerçekilleri

Türkiye’nin İklimi

- a)Matematik Konum
- b)Özel konum

Türkiye’de İklim Elemanları

- a)Sıcaklık
- b)Basınç ve Rüzgârlar
- c)Nemlilik ve Yağış

Türkiye’de İklim Çeşitleri

- a)Karadeniz İklimi
- b)Akdeniz İklimi
- c)Karasal İklim

ÜNİTE 3

KÜRESEL ORTAM BÖLGELER VE ÜLKELER

Bölgeler Nasıl Oluşturulur?

Bölgelerin Sınırlarındaki Değişim Neye Göre?

Bölgelerin Yayılış Alanlarına Göre Hangi Ülke Nerede?

ÜNİTE 4

ÇEVRE VE İNSAN

Doğal Çevre

- a)Tarım
- b)Sanayi
- c)Ulaşım
- d)Yerleşme
- e)Enerji Üretim

Tarih Boyunca Anadolu’da Tabiatın Değişimi

1.7. 9.SINIF COĞRAFYA DERS KİTABININ GÜNLÜK YAŞAM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.Bölüm

Ünite 1

Doğal Sistemler

Doğa ve İnsan Etkileşimi ünitesinin giriş bölümünde kullanılan fotoğraflar coğrafyanın birçok alanla ilişkisini ortaya koymak ve coğrafyayı günlük yaşamla ilişkilendirmek açısından önemli. Burada kullanılan uçak, kuş, paraşütçü, taş, ayı, kuzu, balıkçı, tarla, rafineri, mühendis, baraj, orman gibi fotoğraflar günlük yaşamla yakından ilişkilendirilebilir.

Sayfa 7’de harita kullanımı konusunda kullanılan resimlerde askeri stratejilerin, kara ve demir yollarının harita üzerinde görüldüğü resimler kullanılmış. Bu resimler günlük yaşamla yakından ilişkilendirilerek çeşitli çıkarımlar yapılabilir. Yine aynı sayfada bir bisiklet sürücüsü elinde bir haritaya bakarken fotoğraflanmış.

Sayfa 13’te Dünya’nın çizgileri konusunda kullanılan harita ve uygulanan etkinlik coğrafi koordinatların belirlenmesinin günlük yaşamda nasıl karşımıza çıkabileceğini konu edinmektedir.

Sayfa 17’de Türkiye’nin meridyen dereceleri Türkiye haritası üzerinde gösterilerek Diyarbakır ve İzmir’in yerel saatleri hesaplanmıştır.

Sayfa 19’da uluslar arası saat dilimleri harita üzerinde gösterilerek Türkiye’nin ait olduğu saat dilimi gösterilmiştir.

Sayfa 20’de tarih değiştirme çizgisinin nereden geçtiği Dünya haritası üzerinde gösterilmiştir.

Sayfa 24’te haritalarda uzunluk hesaplamaları yaparken neler yapılacağı belirtilip, harita üzerinde Ankara-Çankırı arasındaki gerçek uzunluk hesaplanmıştır.

Sayfa 44’te hava durumu ile ilgili günlük hayattan fotoğraflar kullanılmıştır. Bu durumun insanlar üzerindeki etkileri gösterilmeye çalışılmıştır.

Sayfa 50’de Kayseri ve İzmir illerinin yerşekilleri farklılıklarından kaynaklanan sıcaklık farklılıkları gösterilmiştir.

Sayfa 52’de sıcaklığın dağılışına etki eden faktörler üzerinde durularak, çeşitli fotoğraflarla açıklanmıştır.

Sayfa 77’de coğrafyanın geçmişten günümüze günlük yaşamla ilişkisini ortaya koyan birçok fotoğraftan yararlanılmıştır.

Sayfa 81’de volkanizma faaliyetleri sonucu oluşabilecek olaylar ve günlük yaşama olası etkileri üzerinde durularak çeşitli fotoğraflar kullanılmıştır.

Sayfa 83’te depremlerin günlük yaşamı nasıl ve ne derece etkileyebileceği çeşitli fotoğraflarla resmedilmiştir.

2.Bölüm

Ünite 1

Beşeri Sistemler

Sayfa 3’te beşeri olayları günlük yaşamla ilişkilendiren birçok resim kullanılarak coğrafya ile günlük yaşamın iç içeliği gösterilmiştir. Burada kullanılan fabrika, tarla, ulaşım araçları, turizm şehri ve şehir meydanı gibi fotoğraflar günlük yaşamla coğrafyayı yakından bağdaştırmıştır.

Sayfa 7’de insan faaliyetlerine göre dünyada farklı yerleşim yerleri resmedilmiştir

Sayfa 8’de dağınık bir köy yerleşmesi resmedilmiştir.

Sayfa 9’ da toplu bir şehir yerleşmesinden görünüm fotoğraflanmıştır.(Ankara)

Sayfa 11’de su kaynaklarının kısıtlı olduğu bir yerden toplu bir yerleşme örneği gösterilmiştir.

Ünite 2

Mekânsal Bir Sentez: Türkiye

Sayfa 18’de Mimar Sinan’ın doğduğu yer olan Kayseri’nin Melikgazi

İlçesine bağlı Ağırnas kasabası tanıtılmış. Konu çeşitli fotoğraflar kullanılarak desteklenmiştir.

Sayfa 29’da Türkiye’nin deprem gerçeğini ifade eden bir harita kullanılmıştır.

Sayfa 30’da Gölçük depremi ile ilgili fotoğraflar kullanılarak deprem gerçeğine dikkat çekilmiştir.

Sayfa 32’de iç ovalarımızdan biri olan Konya Ovasından bir görünüm kullanılarak bölgenin günlük yaşamdaki faaliyetlerine dikkat çekmeye çalışılmıştır.

Sayfa 34’te kullanılan platolar ve büyükbaş hayvancılık fotoğrafı gündelik hayattaki ekonomik faaliyetlere dikkat çekmeye çalışmıştır.

Sayfa 47’de Türkiye’nin dağlık olmasının yerleşmeye olan etkisinin gösterildiği bir fotoğraf kullanılmıştır.

Sayfa 48’de ülkemizin dünya üzerindeki konumunun birçok faaliyeti etkilediği gösterilmiş. Bu etkilerin günlük yaşamla ilişkileri örneklendirilmiştir.

Sayfa 57’de karasal iklim sahalarında kar yağışı ve bu kar yağışlarının kış aylarında ulaşım olumsuz etkilerine örnek olarak bir fotoğraf kullanılmıştır.

Ünite 3

Küresel Ortam

Sayfa 66’da Hong Kong’dan bir görünüm sunulmuş. (dünyanın en büyük serbest ticaret merkezi)

Yine aynı sayfada Rotterdam limanında bir görüntü kullanılmıştır.

68.sayfada Dünya su kaynaklarının dağılışı ve yayılışını gösteren harita kullanılarak bu durumun etkileri üzerinde durulmuştur.

Ünite 4

Çevre ve İnsan

77. sayfada insanların çevreyi sürekli olarak değiştirdiğini simgeleyen çeşitli fotoğraflar kullanılmıştır.

78. sayfada tarımda kullanılan kimyasalların çevreye ve insanlara olan zararları üzerinde durulmuştur.

79. sayfada bir sanayi kuruluşundan bir fotoğraf kullanılarak bunların çevreye ve günlük hayata olan zararları incelenmiştir.

80. sayfada hızlı nüfus artışının şehirleşmeyi hızlandığını simgeleyen fotoğraflar kullanılmıştır.

81. sayfada enerji üretiminin çevre ile ilgili olumlu-olumsuz etkileri ve insanları günlük yaşamlarına yansımaları konu edilmiştir.

3.BÖLÜM

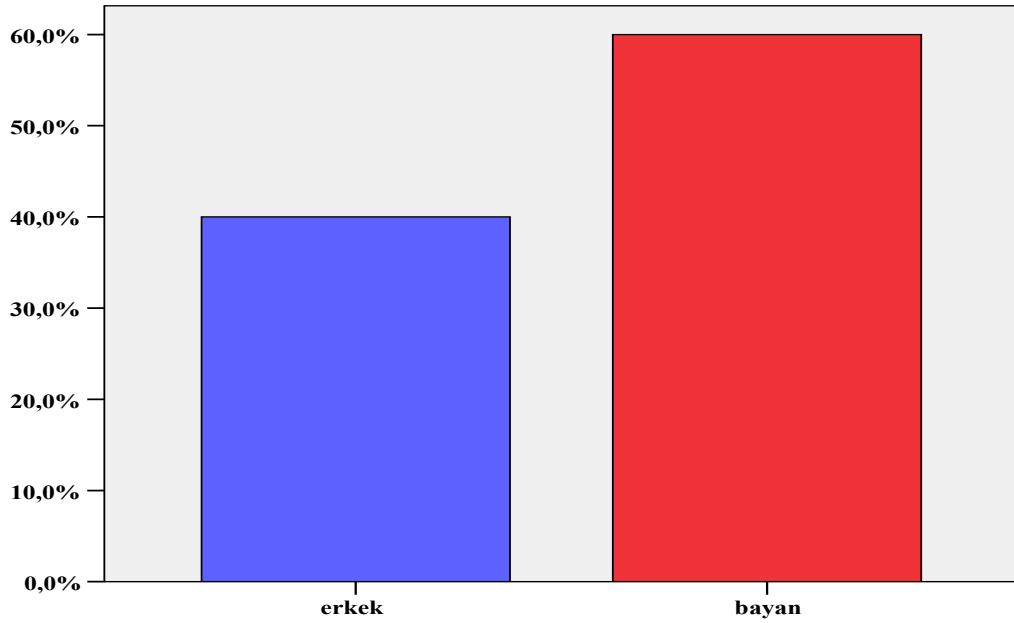
ANKET BULGULARI VE ANALİZLER

3.1.Öğretmen Anketi

3.1.1.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

Tablo 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ERKEK	12	40
BAYAN	18	60
TOPLAM	30	100

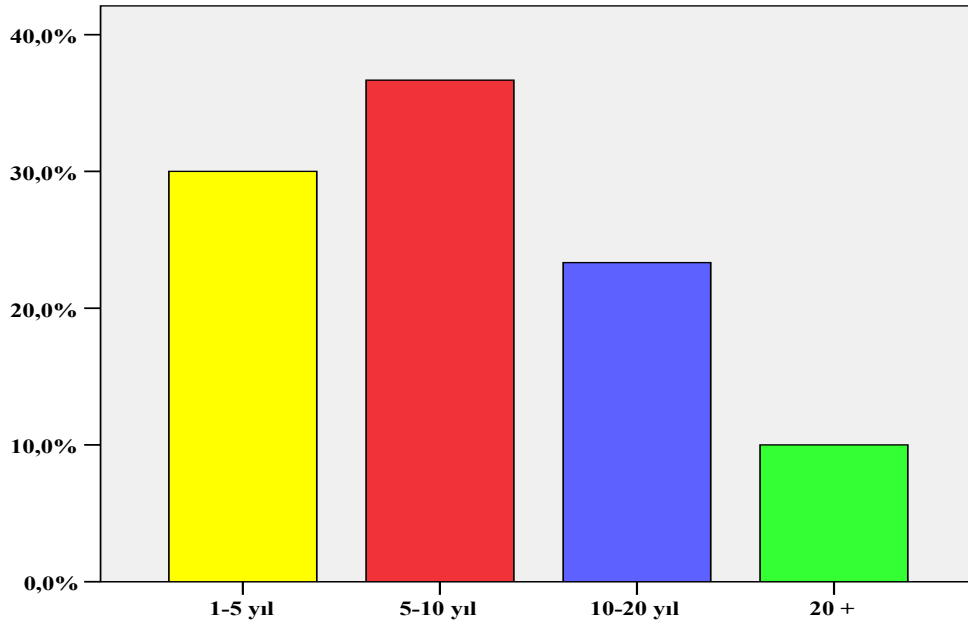
Grafik 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 40 'ı erkek, % 60' bayandır.

3.1.2. Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Tablo 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
1-5 YIL	9	30,0
5-10 YIL	11	36,7
10-20 YIL	7	23,3
20- +	3	10,0
TOPLAM	30	100

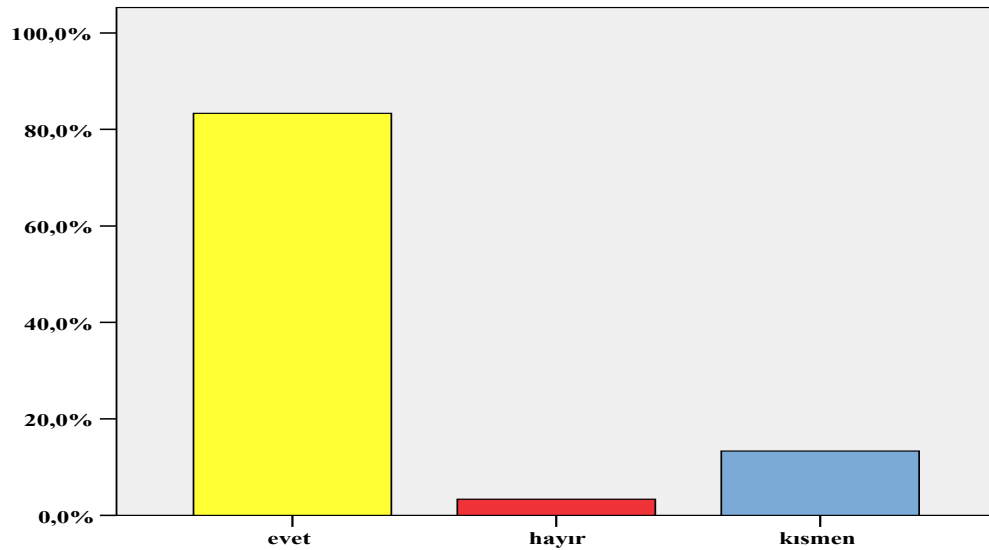
Grafik 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımları incelendiğinde % 36,7 ‘sinin 5-10 yıllık, % 30’unun 1-5 yıllık olduğu saptanmıştır.

3.1.3. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevmelerinin belirlenmesi

Tablo 3: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevmelerinin belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	25	83,3
HAYIR	1	3,3
KISMEN	4	13,3
TOPLAM	30	100

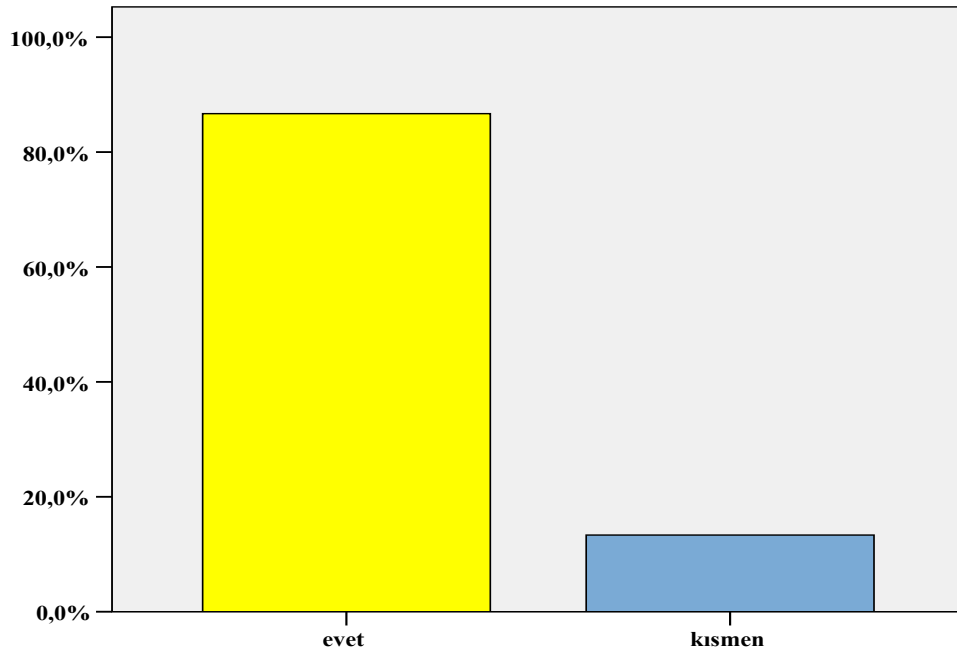
Grafik 3 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevmelerinin belirlenmesi

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 83,3'ü öğretmenlik mesleğini sevdiklerini belirtmiştir. Mesleği sevmeyen birinin meslekteki başarı düzeyi düşük olacağından bu oranın yüksek olması memnun edici bir sonuçtur.

3.1.4. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi

Tablo 4: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	26	86,7
HAYIR	0	0
KISMEN	4	13,3
TOPLAM	30	100

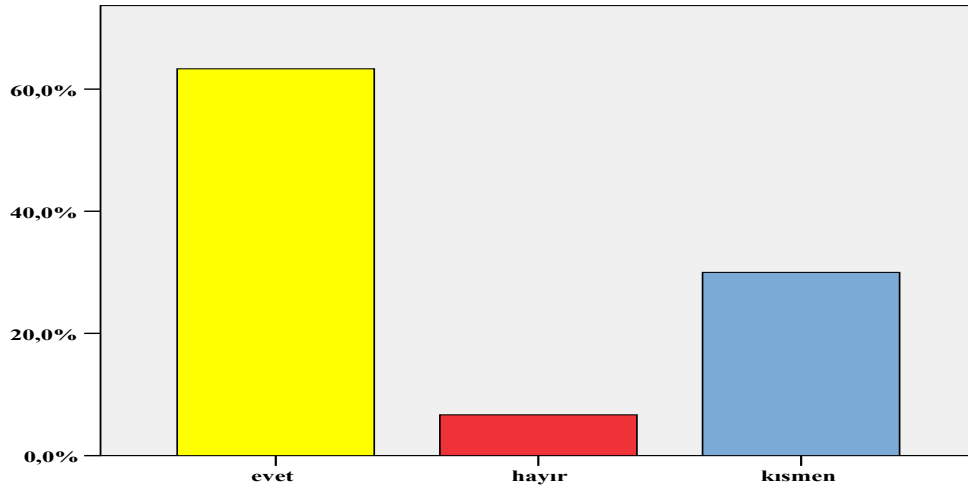
Grafik 4: Ankete katılan öğretmenlerin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi

Öğretmenlerin % 86,7'si coğrafyayı sevdiklerini belirtmişlerdir. Ankete hayır cevabını veren kimsenin olmaması dikkat çekmektedir.

3.1.5. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarını belirlenmesi

Tablo 5 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	19	63,3
HAYIR	2	6,7
KISMEN	9	30
TOPLAM	30	100

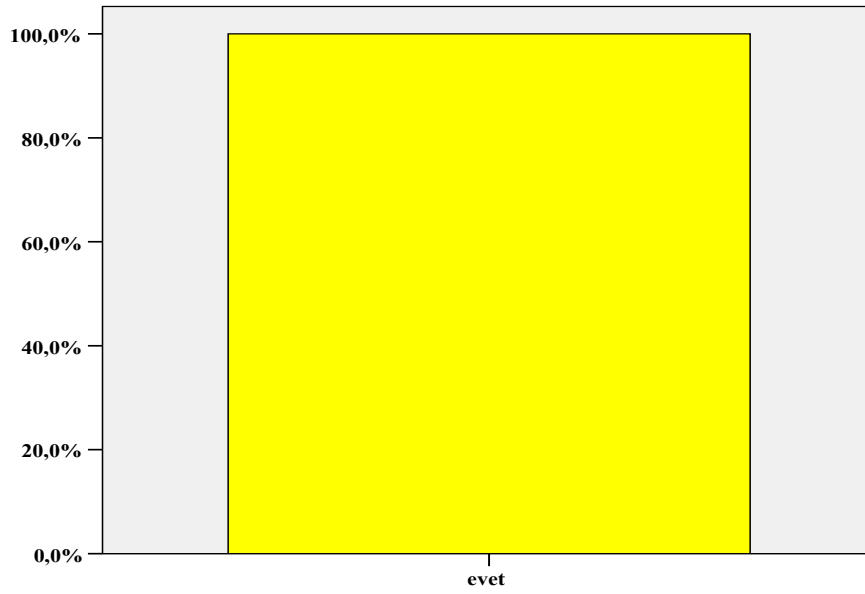
Grafik 5 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Öğretmenlerin % 63,3' herhangi bir coğrafi yayın takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu anket sonucundaki evet cevabının daha yüksek olması öğretmen donanımı ve öğretmenin günlük hayattaki gelişmeleri takibi açısından belirleyici olacaktır.

3.1.6. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 6 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	30	100
HAYIR	0	0
TOPLAM	30	100

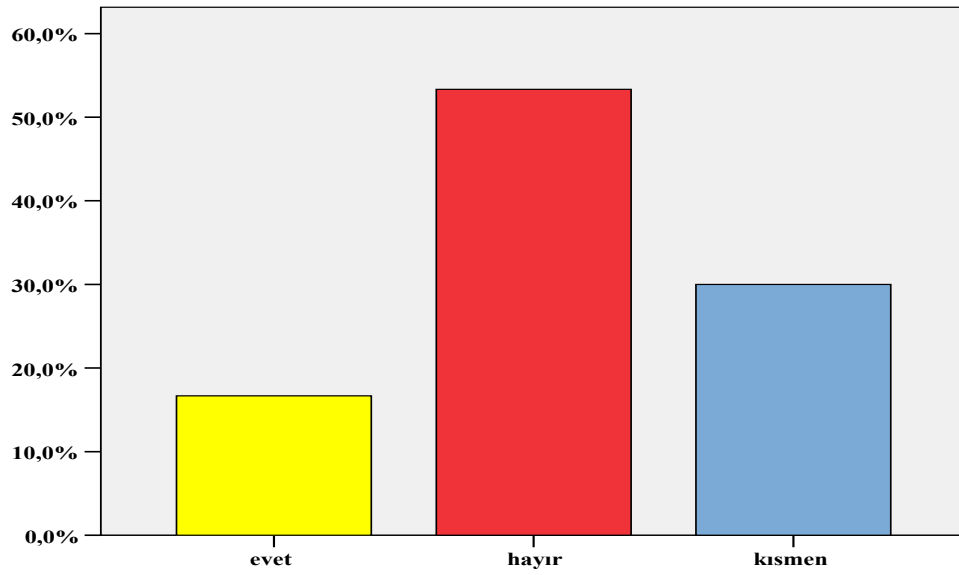
Grafik 6: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin tamamında daimi internet bağlantısı vardır. Bu durum gündelik yaşamın takibi ve coğrafyanın güncellik açısından değerlendirilmesi bakımından önemli bir yer tutar.

3.1.7. Ankete katılan öğretmenlerin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Tablo 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	5	16,7
HAYIR	16	53,3
KISMEN	9	30
TOPLAM	30	100

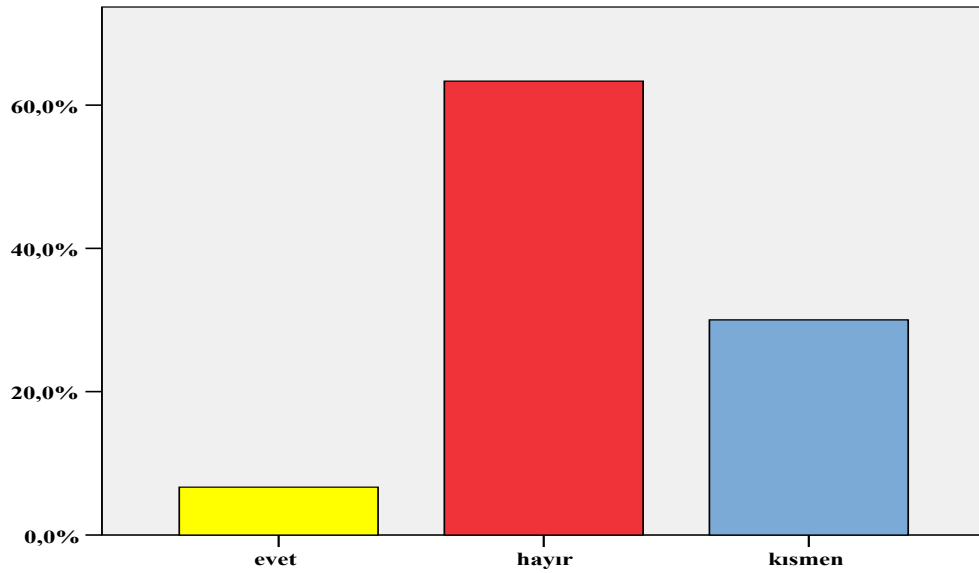
Grafik 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Öğretmenlerin 53,3'ü bu anket sorusuna hayır cevabını, % 30'luk bir kısmı ise kısmen cevabını vermiştir. Bu da yüksek oranda coğrafya öğretmenlerinin 9. Sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulmadıklarını gösterir.

3.1.8. Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Tablo 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	2	6,7
HAYIR	19	63,3
KISMEN	9	30
TOPLAM	30	100

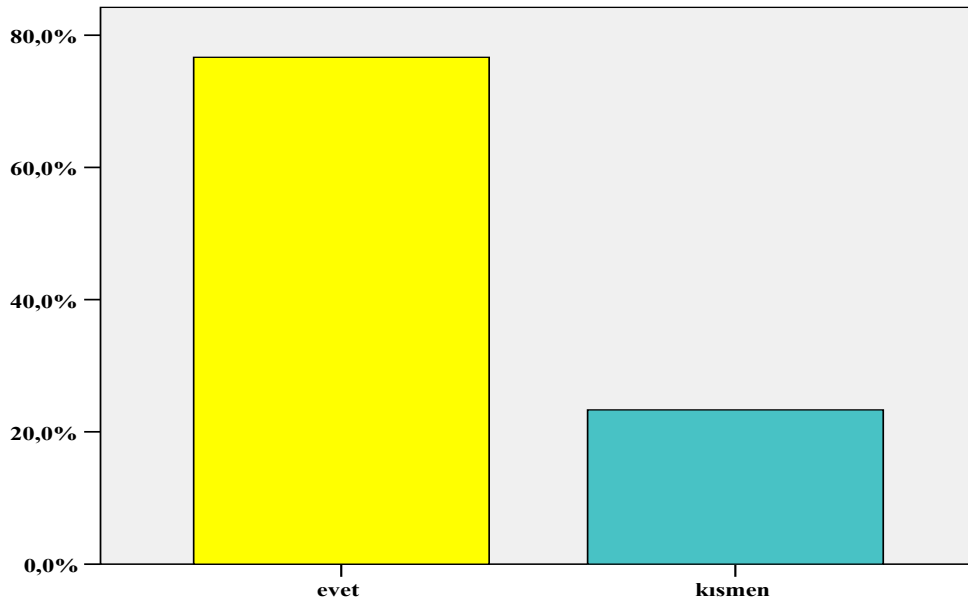
Grafik 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Anket sonuçlarına göre öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgi düzeylerini % 6,7 oranında yeterli buluyor. Bu durum dersin işlenişi ve varılmak istenen hedefler açısından endişe vericidir.

3.1.9. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	23	76,7
HAYIR	0	0
KISMEN	7	23,3
TOPLAM	30	100

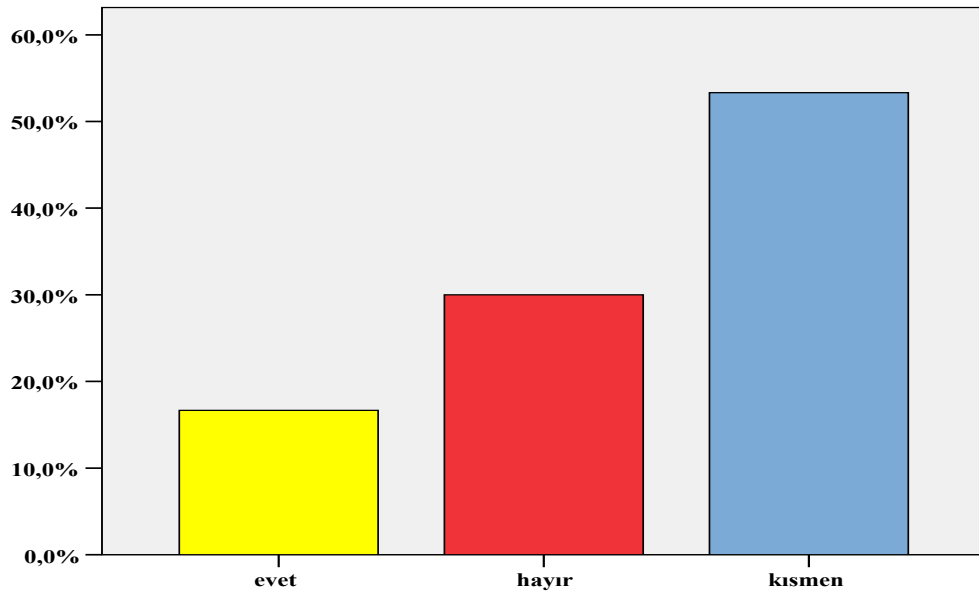
Grafik 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Öğretmenler kendilerine yöneltilen bu soruya büyük oranda evet cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin objektifliğine güvenmek gerekli diye düşünüyorum.

3.1.10. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Tablo 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	5	16,7
HAYIR	9	30
KISMEN	16	53,3
TOPLAM	30	100

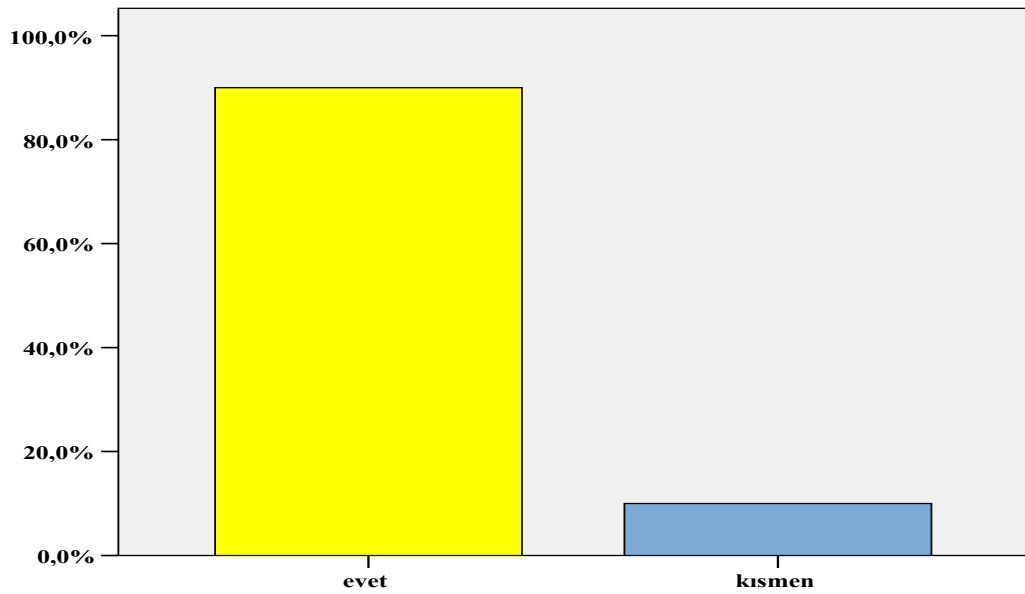
Grafik 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Öğretmenlere göre 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından kısmen yeterli buluyor. Ankete evet diyen öğretmenlerin hayır cevabını verenlerden daha fazla olması dikkat çekici.

3.1.11. Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	27	90
HAYIR	0	0
KISMEN	3	10
TOPLAM	30	100

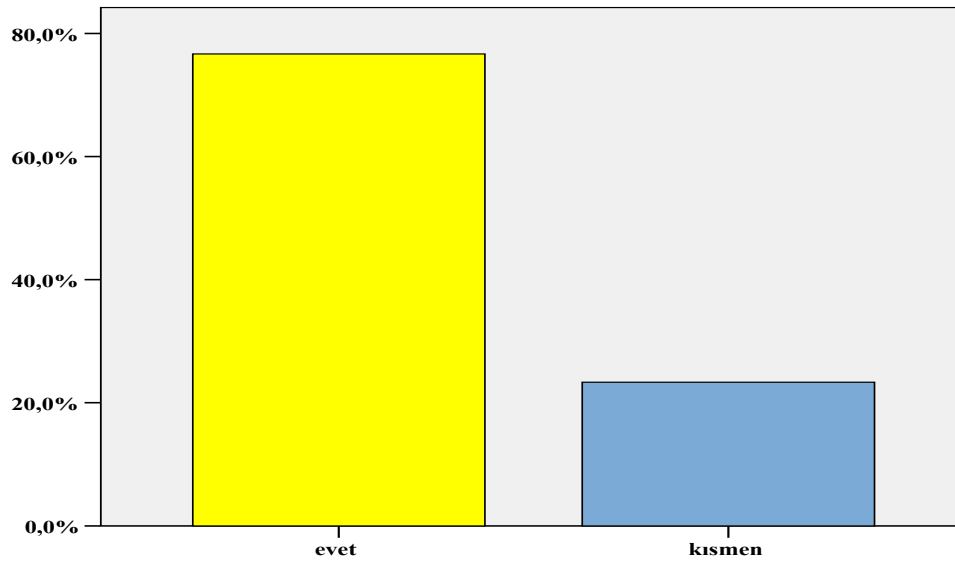
Grafik 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerin % 90' bu soruya evet cevabını vermişlerdir. Kısmen cevabını verenlerin oranı ise % 10. Soruya hiçbir öğretmen hayır cevabını vermemiştir.

3.1.12. Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Tablo 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	23	76,7
HAYIR	0	0
KISMEN	7	23,3
TOPLAM	30	100

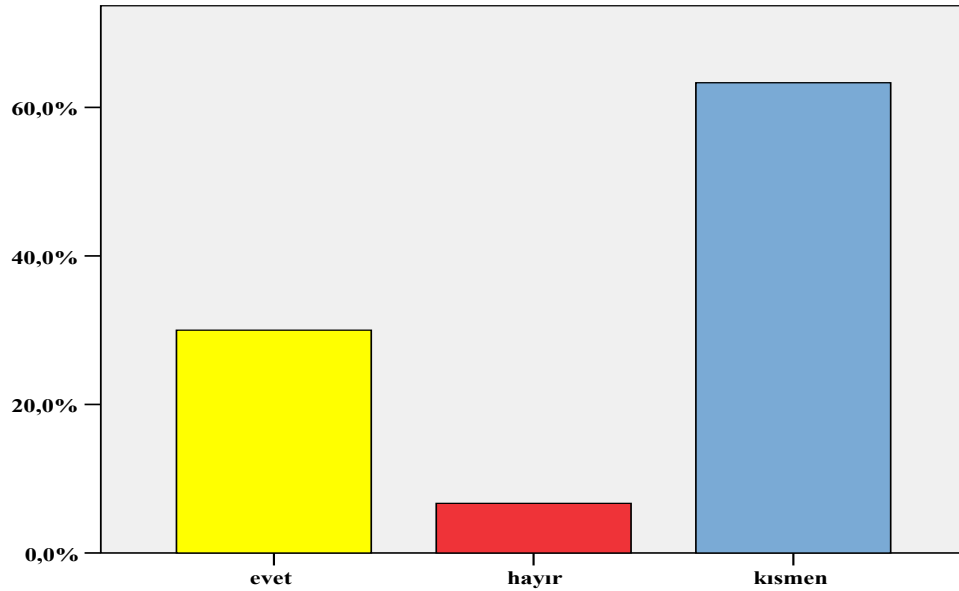
Grafik 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerden % 76,3'ü evet cevabını verirken, kısmen cevabını veren öğretmen oranı %23,3'tür. Hayır, cevabı veren öğretmen yoktur.

3.1.13. Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Tablo 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	9	30
HAYIR	2	6,7
KISMEN	19	63,3
TOPLAM	30	100

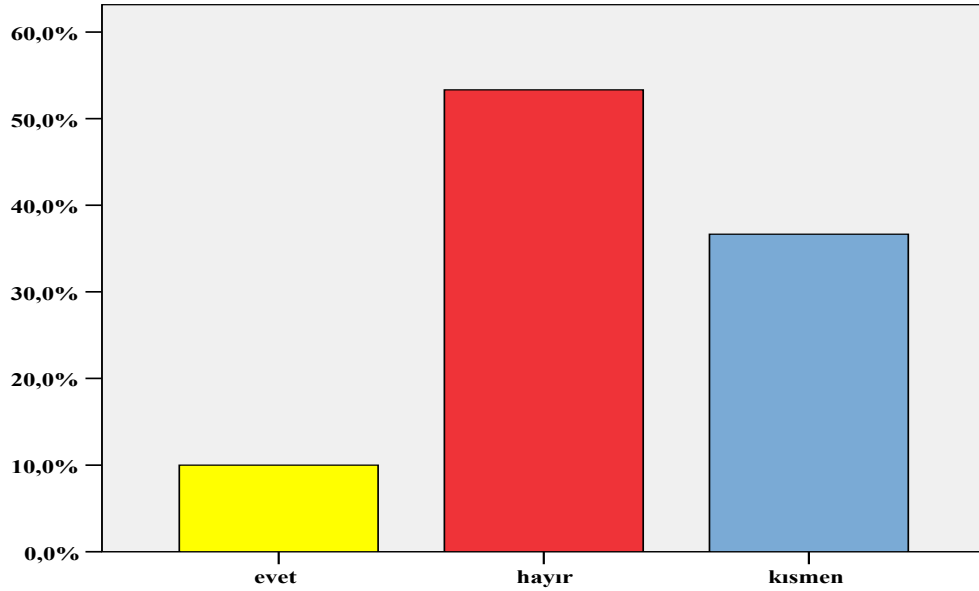
Grafik 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerin % 30'u evet, % 6,7'si hayır, % 63,3 de kısmen cevabını vermiştir. Bu durum bize imkanlar dahilinde araştırmalar yapıldığı sonucunu göstermektedir.

3.1.14. Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Tablo 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	3	10
HAYIR	16	53,3
KISMEN	11	36,7
TOPLAM	30	100

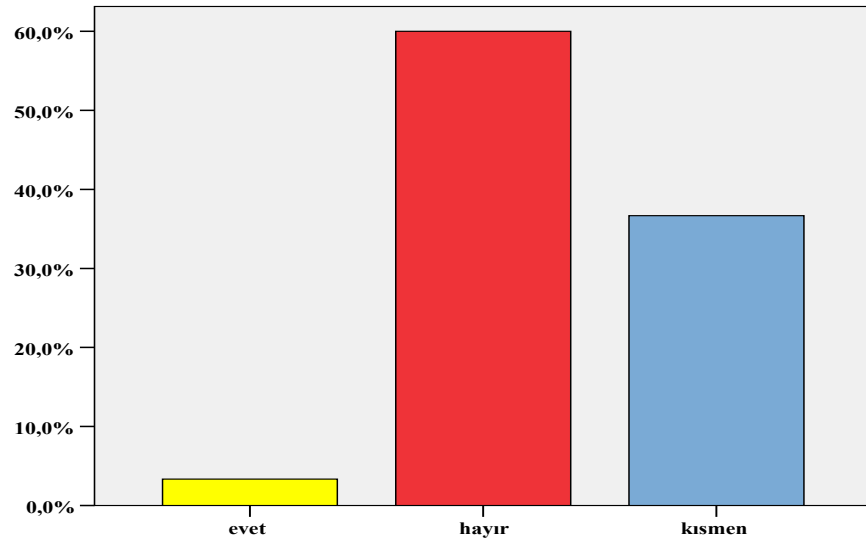
Grafik 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerden % 53,3'ü hayır cevabını verirken, % 36,7 oranında kısmen, % 10 oranında da evet cevabını vermiştir.

3.1.15. Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Tablo 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	1	3,3
HAYIR	18	60
KISMEN	11	36,7
TOPLAM	30	100

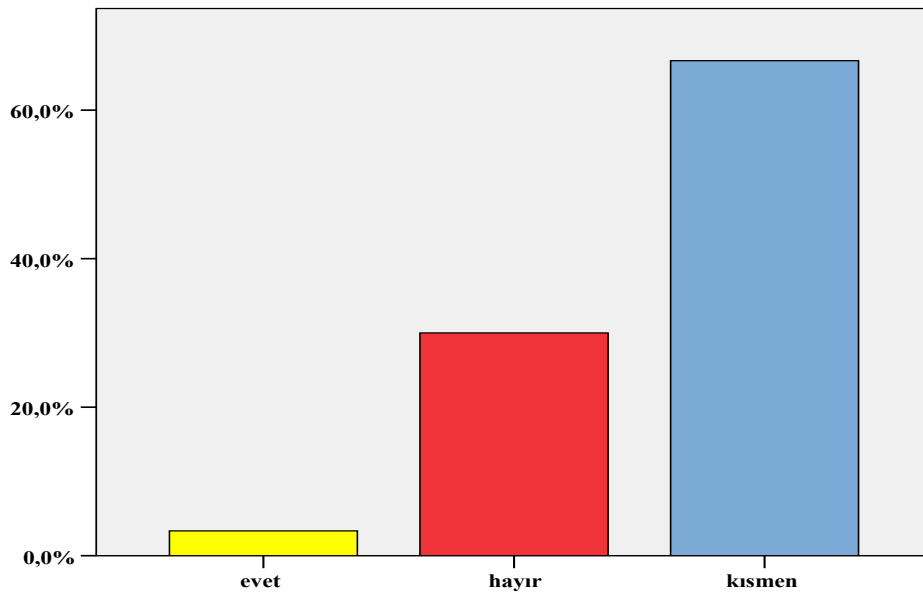
Grafik 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Anket sorusuna evet cevabını verenlerin yalnızca % 3,3 olması oldukça endişe verici. Hayır cevabını veren öğretmenlerin oranının % 60 olması öğrencilerin gündelik yaşamın sorunlarına yönelik ilgi düzeylerini yeterli bulmamaktadır.

3.1.16. Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Tablo 16 : Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	1	3,3
HAYIR	9	30
KISMEN	20	66,7
TOPLAM	30	100

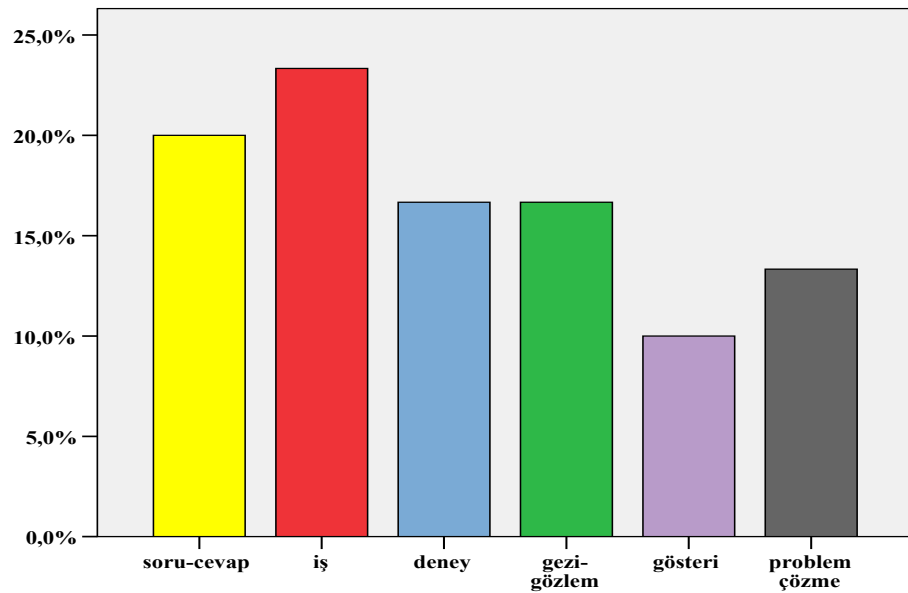
Grafik 16 : Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Ankete katılan öğretmenler % 3,3 oranında evet diyerek ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair bulmadıklarını ortaya koymuşlardır.

3.1.17. Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Tablo 17 : Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ANLATIM	0	0
SORU-CEVAP	6	20
İŞ	7	23,3
DENEY	5	16,7
GEZİ-GÖZLEM	5	16,7
GÖSTERİ	3	10
PROBLEM ÇÖZME	4	13,3
TOPLAM	30	100

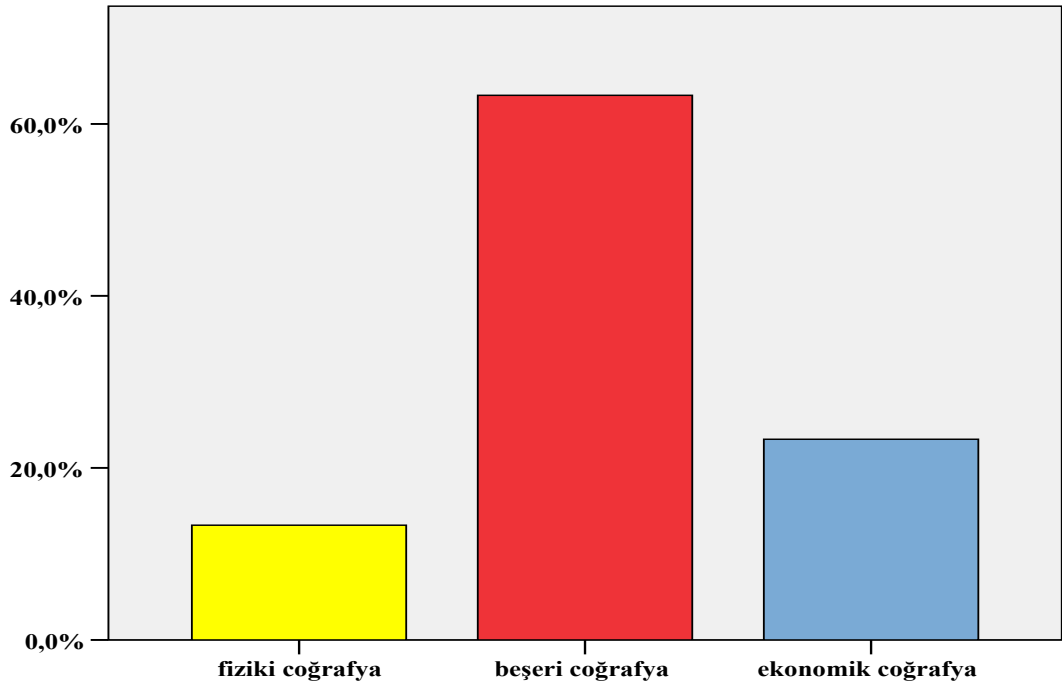
Grafik 17: Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Ankete katılan öğretmenler arasında bu soruya verilen cevap açısından dengeli bir dağılım var. Anlatım yöntemini hiç tercih eden olmaması dikkat çekiyor.

3.1.18. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Tablo 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
FİZİKİ COĞRAFYA	4	13,3
BEŞERİ COĞRAFYA	19	63,3
EKONOMİK COĞRAFYA	7	33,3
TOPLAM	30	100

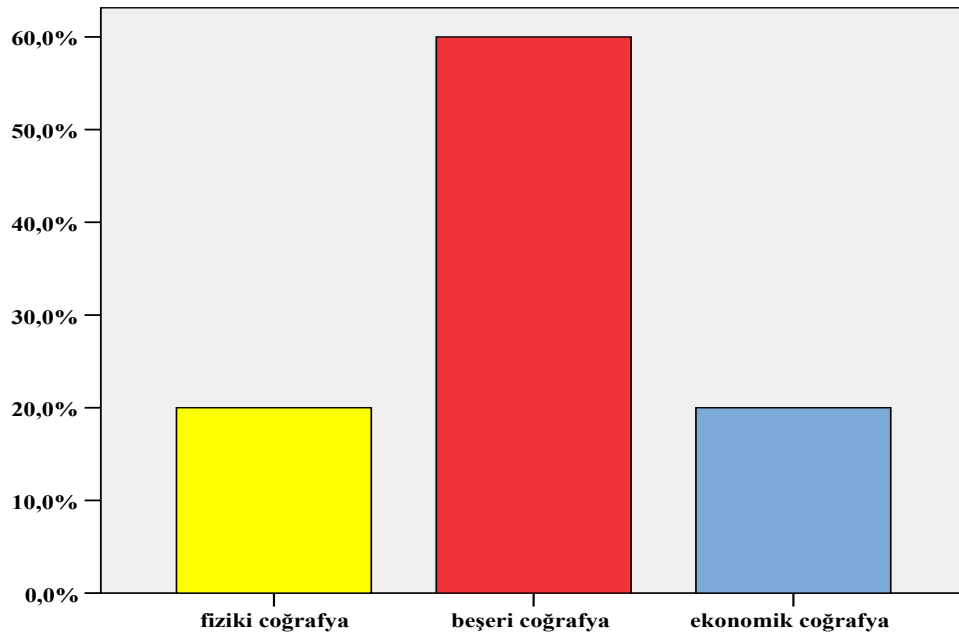
Grafik 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Coğrafya öğretmenlerine göre coğrafya bölümlerinden beşeri coğrafya en fazla günlük yaşamla ilgili olan bölüm. Bunu ekonomik coğrafya ve fiziki coğrafya takip etmekte.

3.1.19. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

Tablo 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
FİZİKİ COĞRAFYA	6	20
BEŞERİ COĞRAFYA	18	60
EKONOMİK COĞRAFYA	6	20
TOPLAM	30	100

Grafik 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

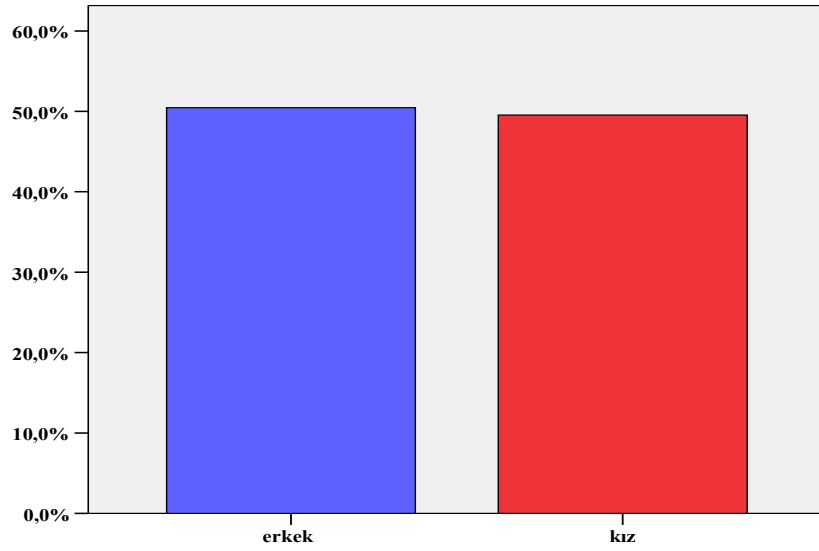
Ankete katılan öğretmenlere göre öğrenciler en çok beşeri coğrafya konularına ilgi gösteriyor. Bu oran % 60 olarak ortaya çıkmıştır. Fiziki ve ekonomik coğrafyanın ilgi görme oranları ise %20.

3.2.Öğrenci anketleri

3.2.1.Ankete katılan 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Tablo 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ERKEK	163	50,5
KIZ	160	49.5
TOPLAM	323	100

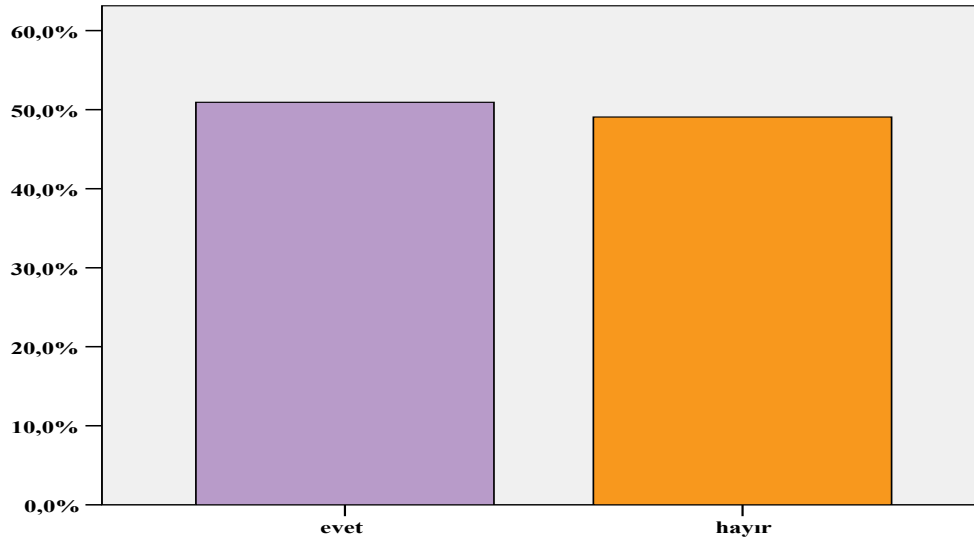
Grafik 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Ankete katılan 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı düzenlidir. Bu hususa özellikle dikkat edilerek, öğrencilerin dağılımının yarı yarıya olmasına özen gösterilmiştir.

3.2.2. Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Tablo 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	164	50,8
HAYIR	158	48,9
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

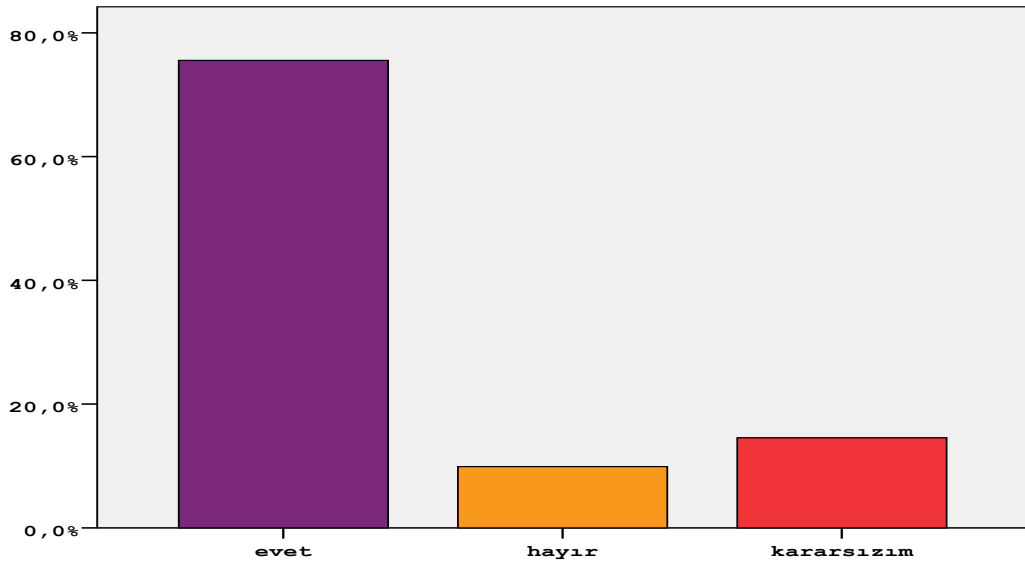
Grafik 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Ankete katılan öğrencilerden yarısı günlük gazete okumaktadır. Bu durum günümüz şartları içerisinde kabul edilebilir. Çünkü 9. Sınıf öğrencilerinin gerek yaşları gerekse de ilgi alanları düşünüldüğünde günlük gazete takip etmemeleri normal karşılanabilir. Bu değerlendirmede İnternetin çok fazla yaygınlaştığı ve her türlü gazeteyi ve haberi bu yolla takip etmenin daha kolay olduğu gerçeğini de unutmamamız gerekir.

3.2.3. Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Tablo 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	244	75,5
HAYIR	32	9,9
KARARSIZIM	47	14,6
TOPLAM	323	100

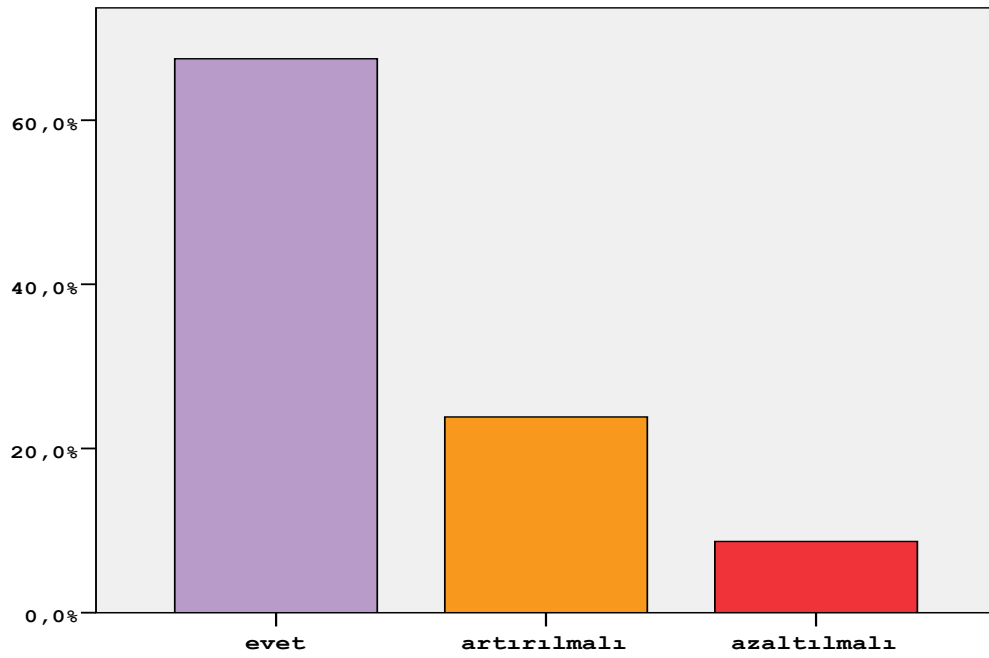
Grafik 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 75,5'i coğrafya dersini sevdiklerini belirtmiştir. Bu oran tatmin edici bir orandır. Fakat öğrencilerin ilerleyen dönemlerde coğrafya dersine olan tutumları değerlendirildiğinde coğrafyanın tercih sebebi olmaması bu oranın inandırıcılığını azaltmaktadır.

3.2.4. Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Tablo 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	218	67,5
ARTTIRILMALI	77	23,8
AZALTILMALI	28	8,7
TOPLAM	323	100

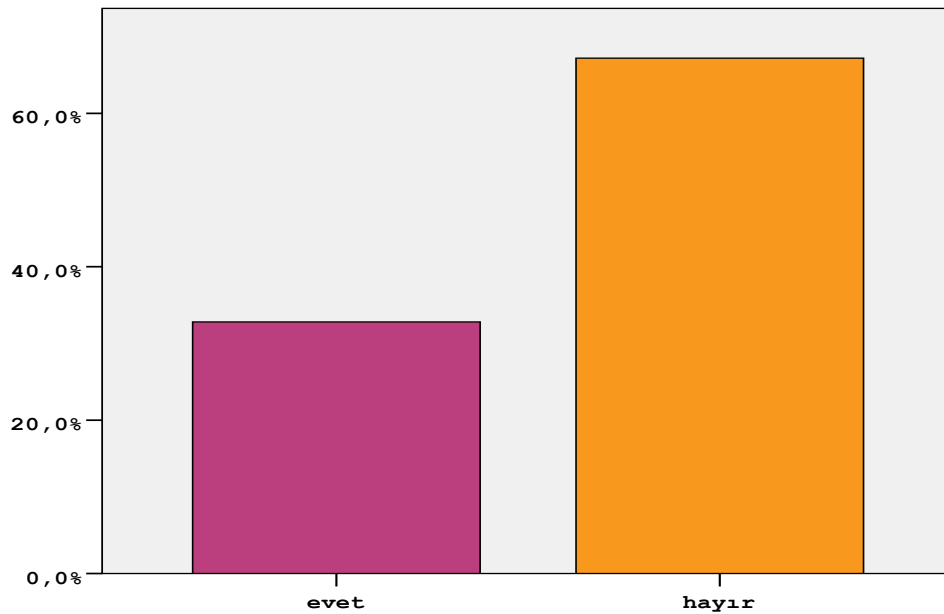
Grafik 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Bu anket sonucuna göre öğrenciler haftalık okutulan coğrafya ders saatini çoğunlukla yeterli bulmuştur. Çoğunlukla coğrafya dersini sevdiğini belirten öğrenciler bu anket sonucuna göre çelişkiye düşmüştür.

3.2.5. Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Tablo 24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	105	32,5
HAYIR	215	66,6
BOŞ	3	0,9
TOPLAM	323	100

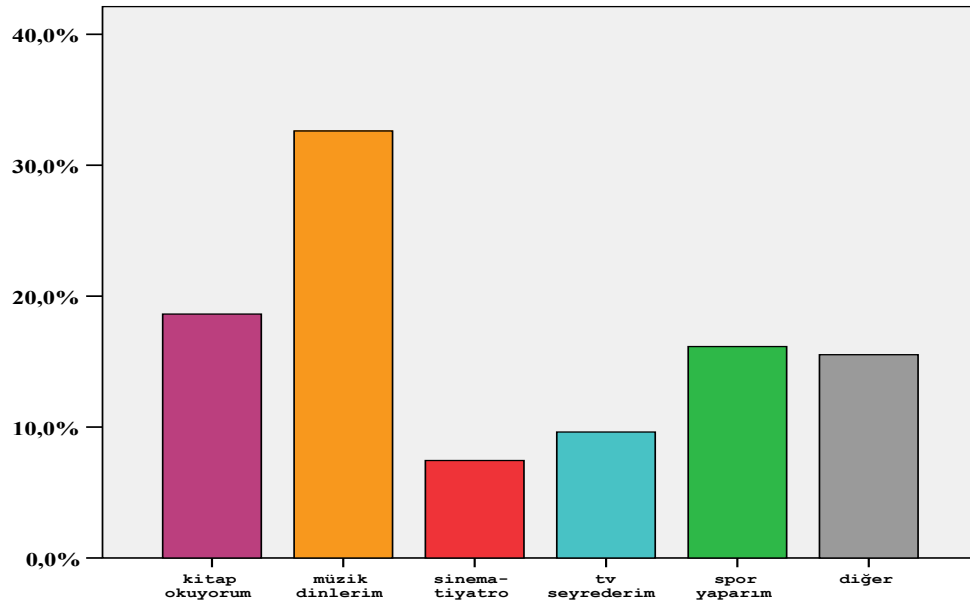
Grafik24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Anket sonuçlarına göre öğrencilerin % 66,6'sının okullarında coğrafi geziler düzenlenmiyor. Coğrafyanın gündelik yaşamla ilişki düzeyi düşünüldüğünde bu oran düşündürücüdür. Öğrencilerin kullarda öğretilen teorik bilgileri pratikte de kullanabilmeleri için bu gezilerin sayısını arttırmak şarttır.

3.2.6. Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Tablo 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
KİTAP OKUYORUM	60	18,6
MÜZİK DİNLERİM	105	32,5
SİNEMA-TİYATRO	24	7,4
TV SEYREDERİM	31	9,6
SPOR YAPARIM	52	16,1
DİĞER	50	15,5
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

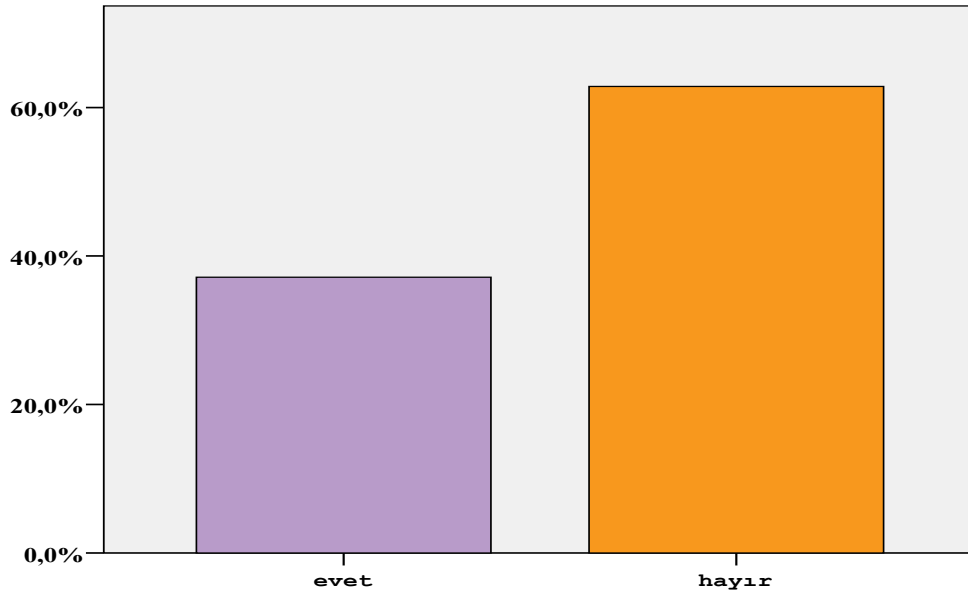
Grafik 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerin % 32,5'i boş zamanlarında müzik dinlemekte,% 18,6 spor yapmaktadır. Diğer seçeneklerde belirgin şekilde ön plana çıkan bir durum yoktur

3.2.7. Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Tablo 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	120	37,2
HAYIR	203	62,8
TOPLAM	323	100

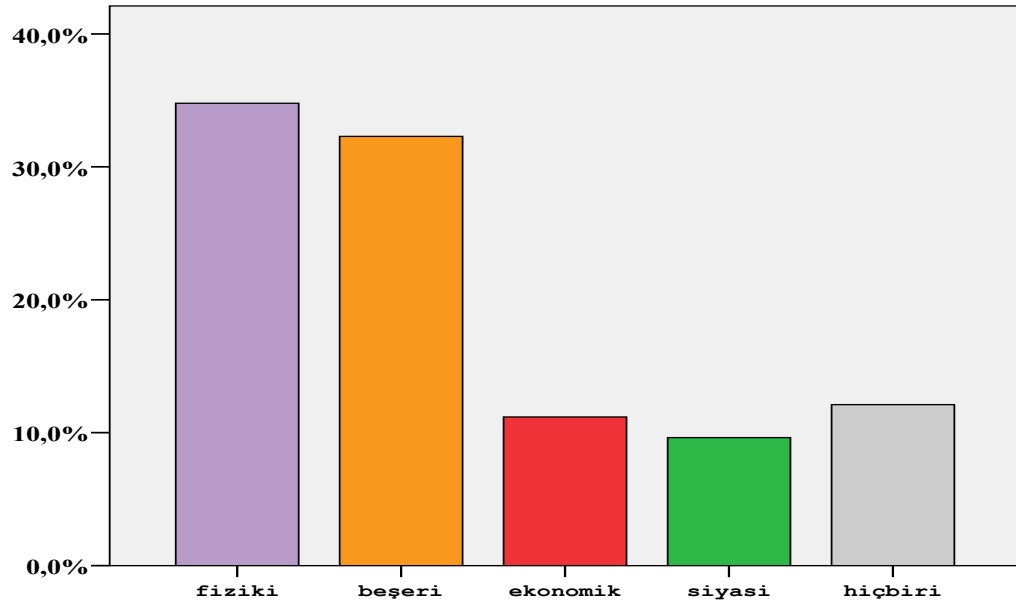
Grafik 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Ankete katılım gösteren öğrencilerden % 62,8'i coğrafya öğretmeni olmayı istememektedir. Bu durum coğrafyanın ve öğretmenlik mesleğinin popülerliği ile ilgili olarak ele alınmalıdır. Ayrıca mesleğin bireye sağladığı maddi olanakların yüksek olmaması bu sonuçta etkili olmaktadır.

3.2.8. Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Tablo 27 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
FİZİKİ	112	34,7
BEŞERİ	104	32,2
EKONOMİK	36	11,1
SİYASİ	31	9,6
HİÇBİRİ	39	12,1
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

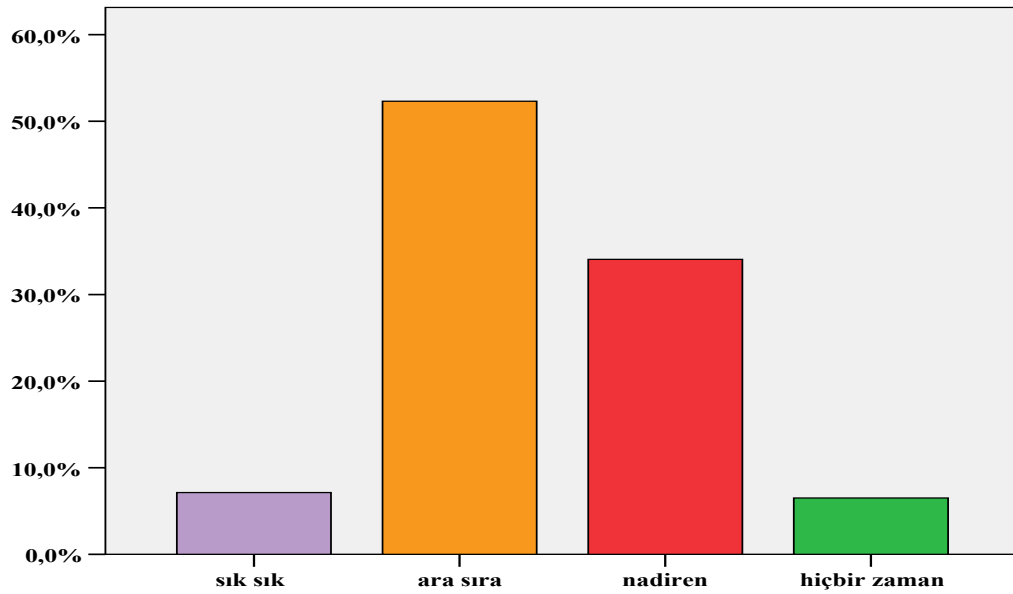
Grafik 27 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 34,7'si fiziki coğrafya, % 32,2'si beşeri coğrafya konularını daha fazla sevmektedir.

3.2.9. Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 28 : Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
SIK SIK	23	7,1
ARA SIRA	169	52,3
NADİREN	110	34,1
HİÇBİR ZAMAN	21	6,5
TOPLAM	323	100

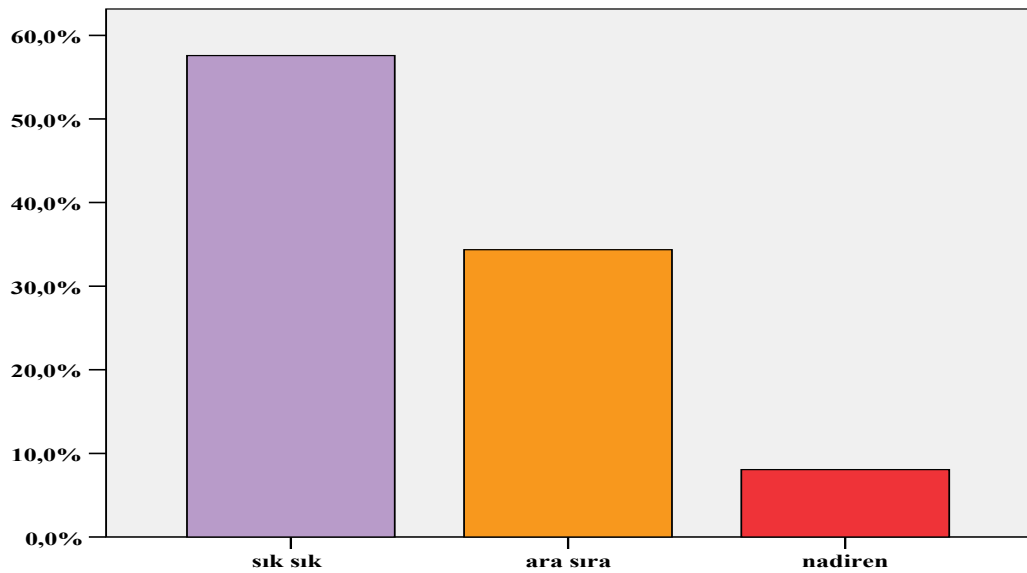
Grafik 28 : Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 52,3'ü ara sıra , % 34,1'i de nadiren atlas kullandıklarını belirtmişlerdir. Harita bilgisi ve görsel zekâyâ ihtiyaç duyan coğrafya öğretimi için atlas kullanımının daha yaygın olması gerekmektedir.

3.2.10. Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
SIK SIK	186	57,6
ARA SIRA	111	34,4
NADİREN	26	8,0
TOPLAM	323	100

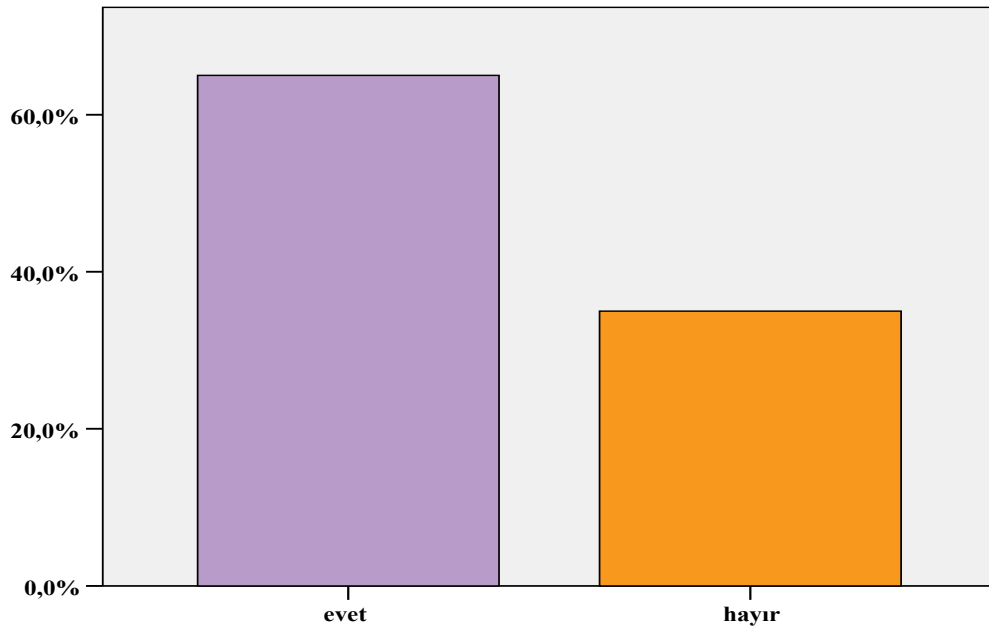
Grafik 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin büyük kısmı bilgisayar kullanmaktadır. Bu durum öğrencilerin bilgi teknolojilerinden faydalanma oranını artırır. Şüphesiz ki coğrafya eğitimi de bu durumdan nasibini olumlu olarak alacaktır.

3.2.11. Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Tablo 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	210	65
HAYIR	113	35
TOPLAM	323	100

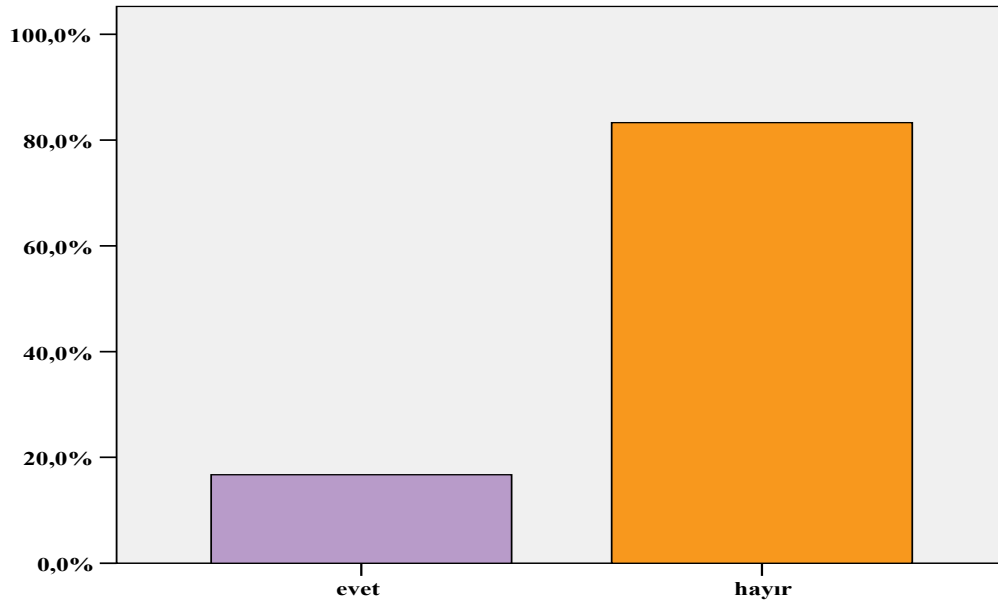
Grafik 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 65'inde daimi internet bağlantısı mevcuttur. Bu durum Türkiye ve Dünya şartları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Örneğin gelişmiş bir Avrupa ülkesinde bu oran % 99 civarındır.

3.2.12. Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Tablo 31: Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	54	16,7
HAYIR	269	83,3
TOPLAM	323	100

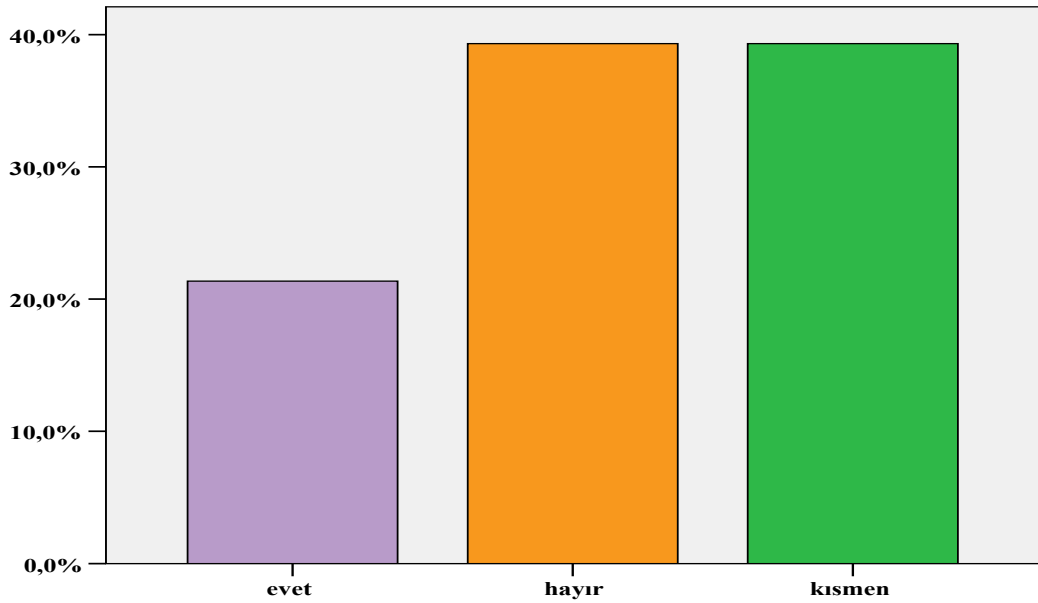
Grafik 31 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 83,3'ü herhangi bir coğrafi yayın takip etmemektedir. Gündelik yaşamla fazlaca iç içe olan bu yayınların öğrenciler tarafından yeteri düzeyde takip edilememesi coğrafyanın işlevselliği ve günceliği açısından olumsuz sonuç oluşturur.

3.2.13. Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

Tablo 32 : Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	69	21,4
HAYIR	127	39,3
KISMEN	127	39,3
TOPLAM	323	100

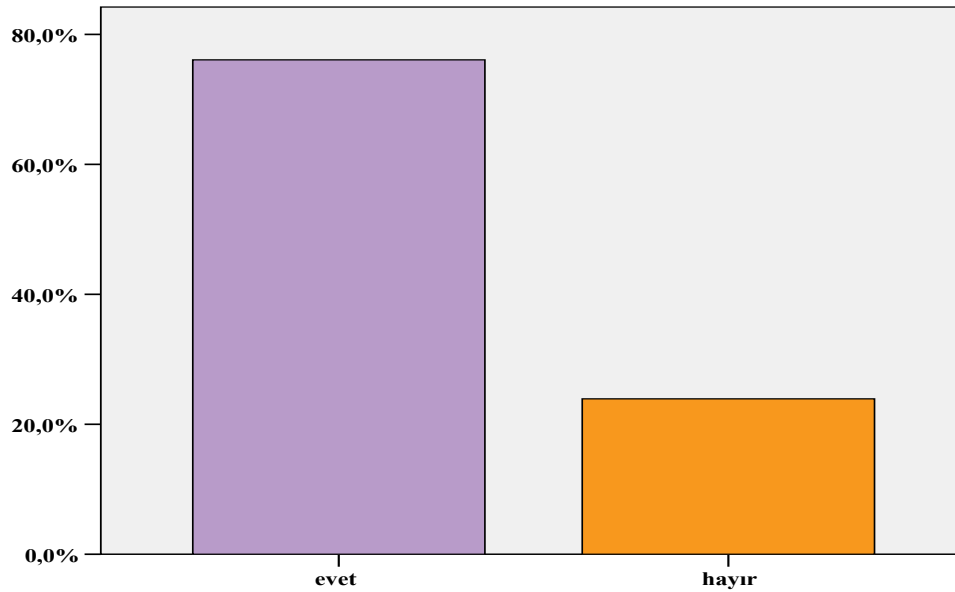
Grafik 32 : Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

Öğrenciler bu soruya % 39,3 hayır, % 39,3 kısmen cevaplarını vermiştir. Genellikle harita bilgileri zayıf olan öğrenciler yeteri düzeyde atlas kullanmadığı için bu durum ortaya çıkmıştır. Bu olumsuz tabloyu ortadan kaldırabilmek için harita kullanımını yaygınlaştırılmalı ve haritalar çeşitlendirilmelidir.

3.2.14. Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Tablo 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	245	75,9
HAYIR	77	23,8
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

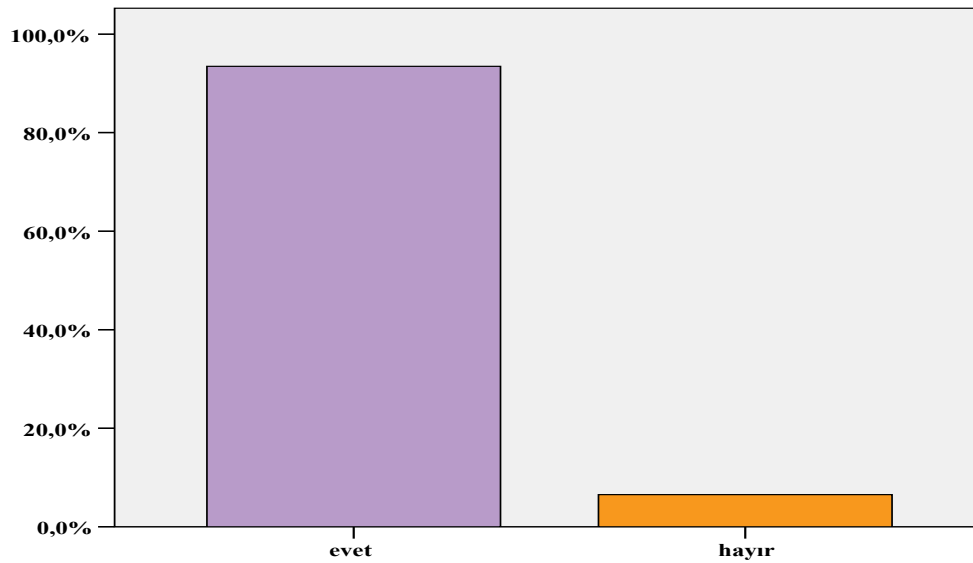
Grafik 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Öğrencilerin % 75,9' u ankete evet cevabını vermiştir. Bu durum öğrencilerin haritalarda uzunluk hesaplamaları konusunu gündelik yaşama yeteri düzeyde indirgeyebildikleri anlamına gelmektedir.

3.2.15. Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Tablo 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	301	93,2
HAYIR	21	6,5
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

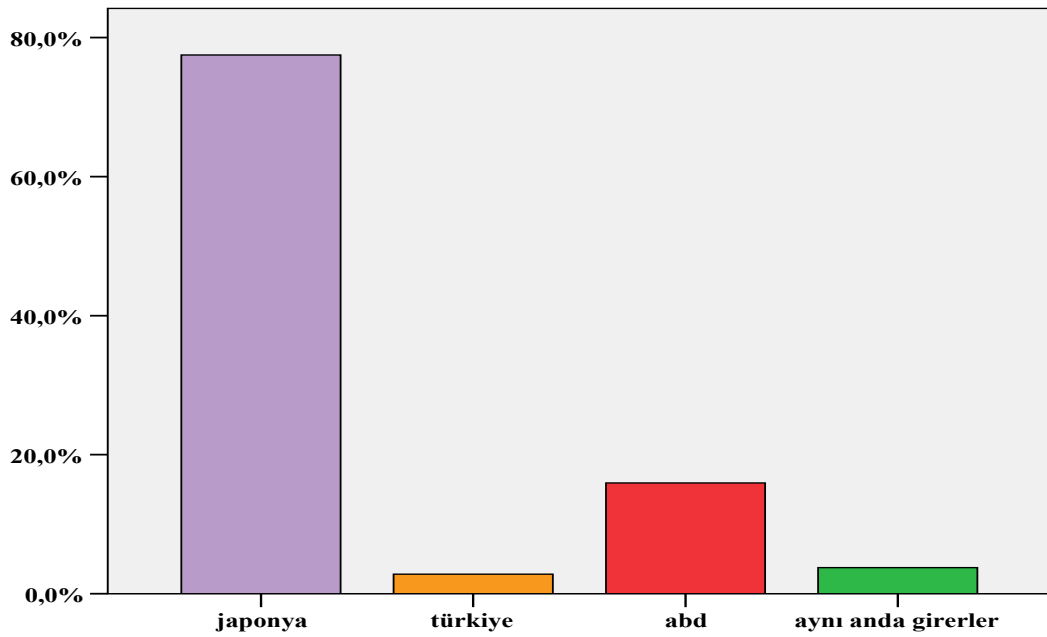
Grafik 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 93,2'si evet cevabını vermiştir. Bu sonuç öğrencilerin meridyenler ve yerel saat gibi konuları gündelik yaşamla ilişkilendirebildikleri anlamına gelir.

3.2.16. Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
JAPONYA	248	76,8
TÜRKİYE	9	2,8
ABD	51	34,1
AYNI ANDA	12	15,8
TOPLAM	323	100

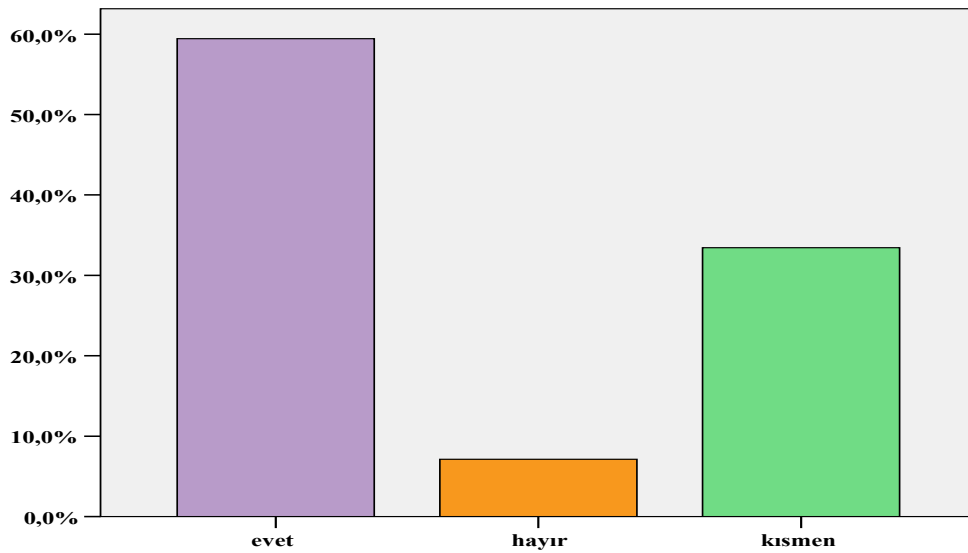
Grafik 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 76,8'i anket sorusuna doğru cevap vermiştir. Bu durum öğrencilerin tarih değiştirme çizgisi, dünyanın şekli, dünyanın dönüş yönü gibi konuları günlük yaşamda kullanabildikleri anlamı taşır.

3.2.17. Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	192	59,4
HAYIR	23	7,1
KISMEN	108	33,4
TOPLAM	323	100

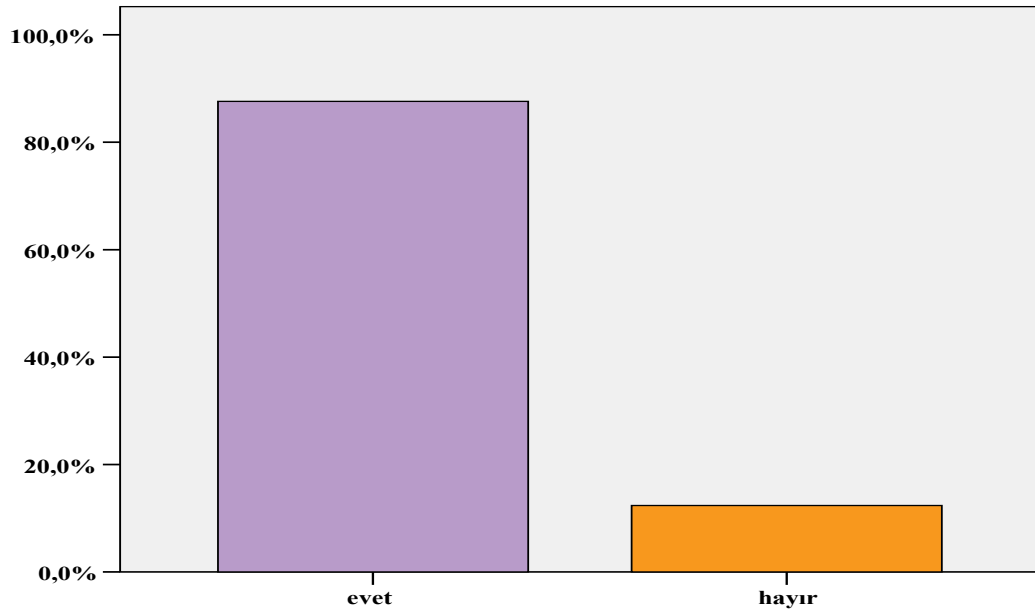
Grafik36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 59,4'ü evet, 33,4'ü kısmen cevabını vermiştir. Bu sonuca göre öğrenciler çok yüksek oranda basınç, sıcaklık, yağış ve rüzgar kavramlarını gündelik yaşamda kullanabilmekte ve bu kavramlarla ilgili kullanılan terimleri algılayabilmektedir.

3.2.18. Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	283	87,6
HAYIR	40	12,4
TOPLAM	323	100

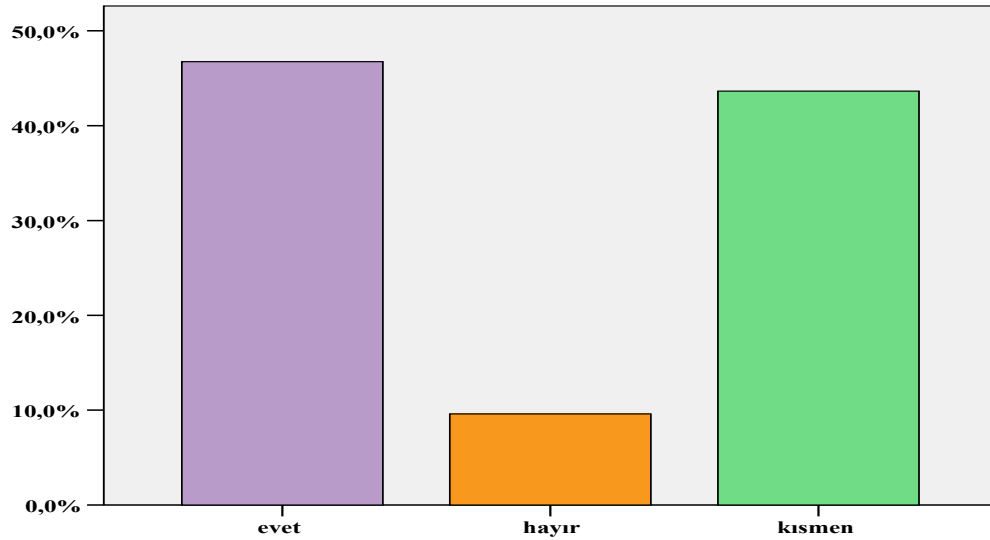
Grafik 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Öğrencilerin % 87,6'sı bu soruya evet demiştir. Bu durum öğrencilerin yağış türleri, yoğunlaşma, çığ gibi coğrafi kavramları ne derece gündelik yaşamla ilişkilendirebildikleri sonucunu ortaya koyar.

3.2.19. Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	151	46,7
HAYIR	31	9,6
KISMEN	141	43,7
TOPLAM	323	100

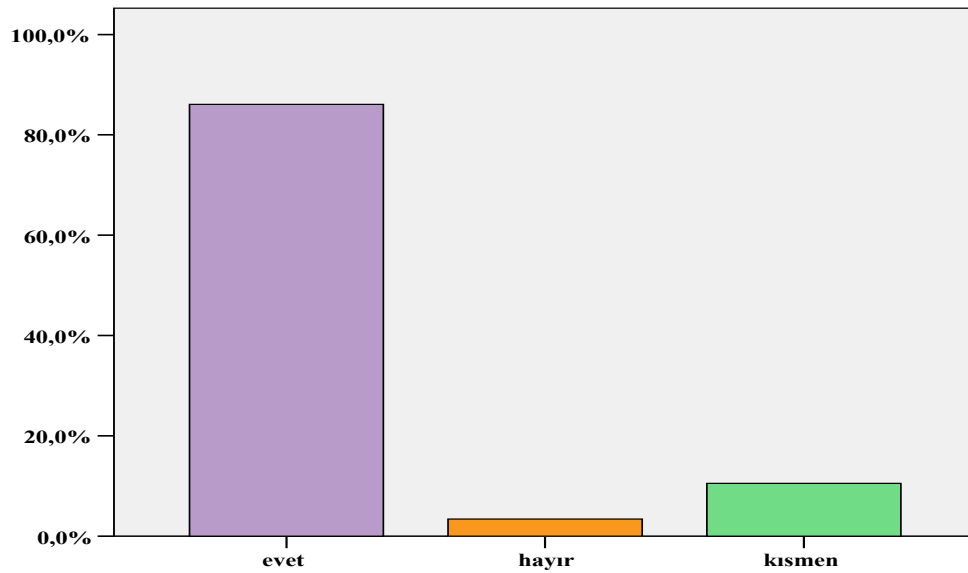
Grafik 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Ankete % 50'nin altında evet oy çıkması, tarım ve hayvancılık konuları ile ulaşım, pazar gibi kriterlerin öğrenciler tarafından iyi derecede algılanamadığı ve bunların gündelik yaşamdaki rolünün yeterince kavranamadığı sonucunu ortaya koyar.

3.2.20. Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	278	86,1
HAYIR	11	3,4
KISMEN	34	10,5
TOPLAM	323	100

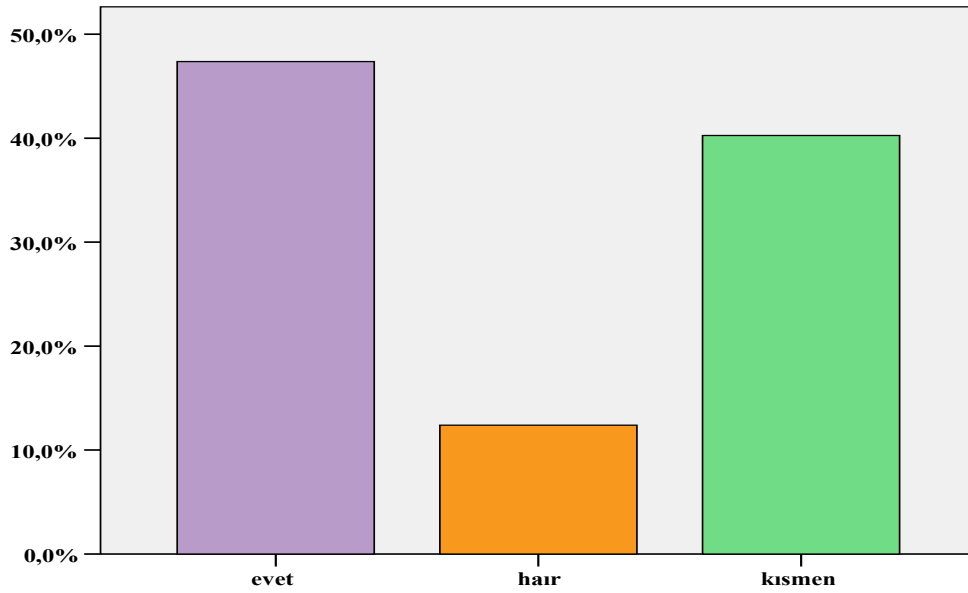
Grafik 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 86,1'inin verdiği evet cevabı Türkiye'de deprem gerçeğinin öğrenciler tarafından kavrandığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca öğrencilerin iç kuvvetler konusu ile ilgili fikir sahibi olduklarını da ortaya koymakta yardımcı olabilir.

3.2.21. Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	153	47,4
HAYIR	40	12,4
KISMEN	130	40,2
TOPLAM	323	100

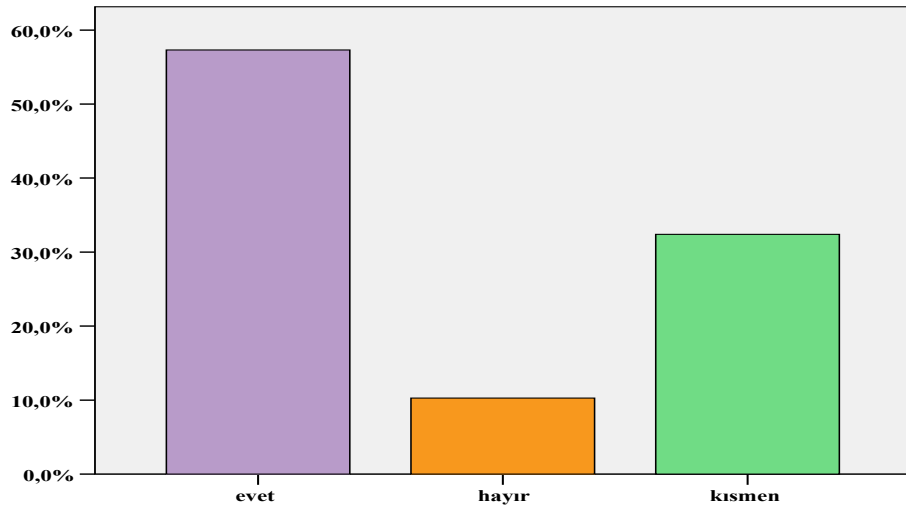
Grafik 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete cevap veren öğrencilerden % 47,4'ü evet, % 12,4'ü hayır, % 40,2'si ise kısmen cevaplarını vermiştir. Anket sonucunda ortaya çıkan rakamlar öğrencilerin turizm, ulaşım, doğal çevre gibi konulardaki bilgilerin günlük yaşamdaki karşılığı olarak değerlendirilebilir.

3.2.22. Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	184	50,7
HAYIR	33	10,2
KISMEN	104	32,2
BOŞ	2	0,6
TOPLAM	323	100

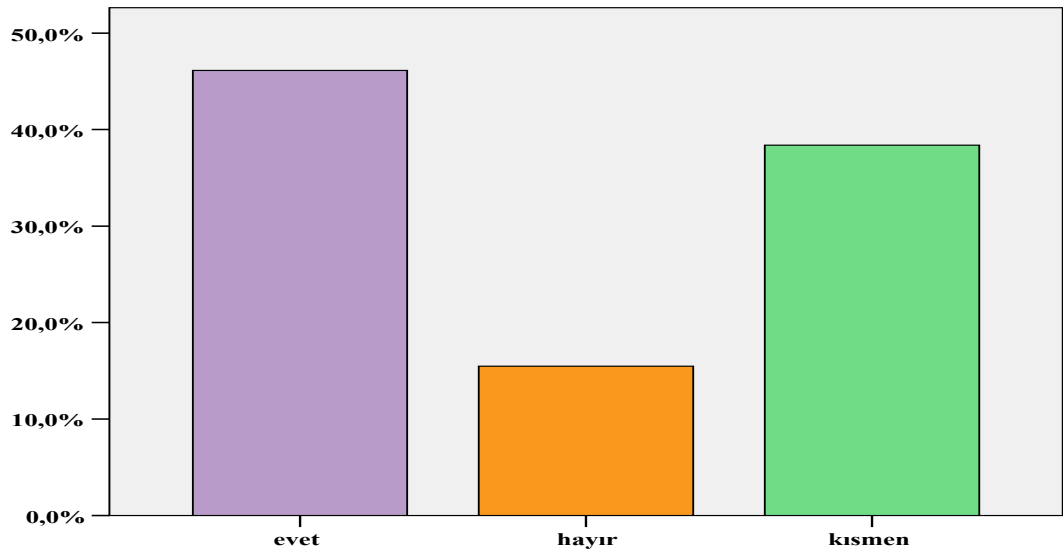
Grafik 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 50,7'si evet cevabını vermiştir. Hayır, cevabı verenler % 10,2'dir. % 32,2 ise kısmen cevabını vermiştir. Bu sonuçlar güncel olarak tartışılan ve basın ve medyada sıkça yer alan bu konuların yeteri düzeyde öğrenciler tarafından algılanamadığı sonucunu ortaya koyar.

3.2.23. Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	149	46,1
HAYIR	50	15,5
KISMEN	124	38,4
TOPLAM	323	100

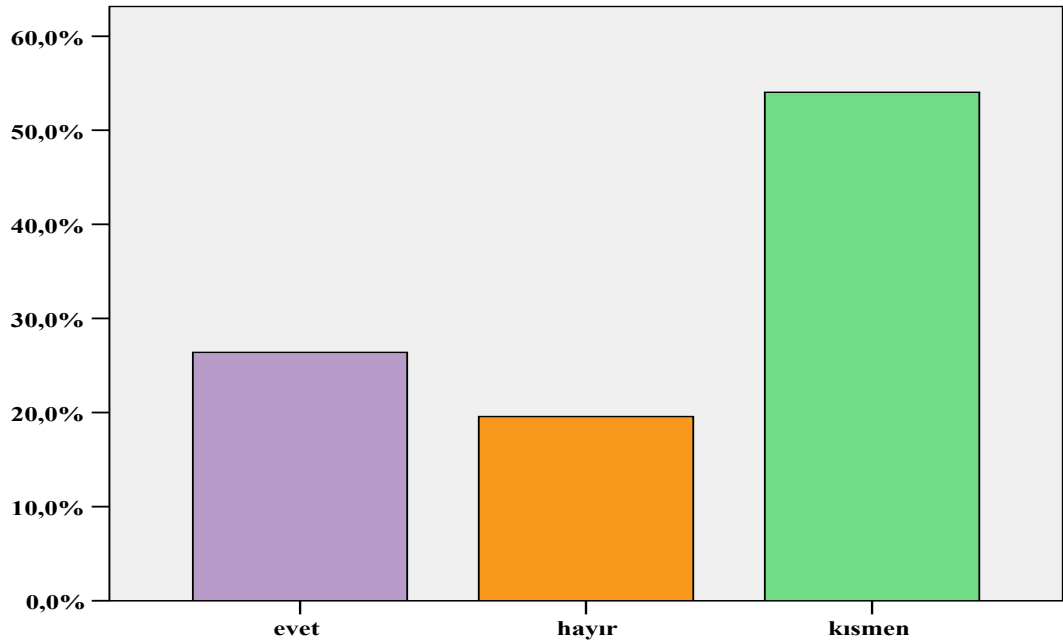
Grafik 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerin % 46,1'i yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebileceklerini belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin çevre sorunları ile ilgili ortalama düzeyde fikir sahibi olduğunu gösterir.

3.2.24. Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	85	26,3
HAYIR	63	19,5
KISMEN	174	53,9
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

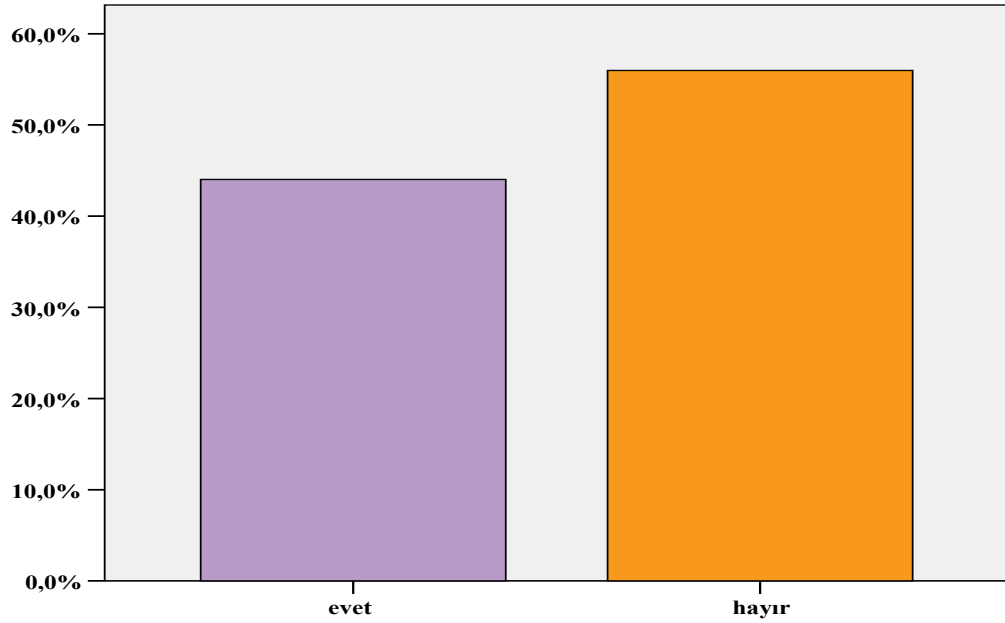
Grafik 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Anket sonuçlarına göre öğrencilerin yalnızca % 26,3'ü evet cevabını vermiştir. Bu durum öğrencilerin bitki örtüsü ve bitki türlerinin dağılışı konularında yeteri derecede bilgi sahibi olmadıkları sonucunu ortaya çıkarır.

3.2.25. Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	140	43,3
HAYIR	178	55,1
BOŞ	5	1,5
TOPLAM	323	100

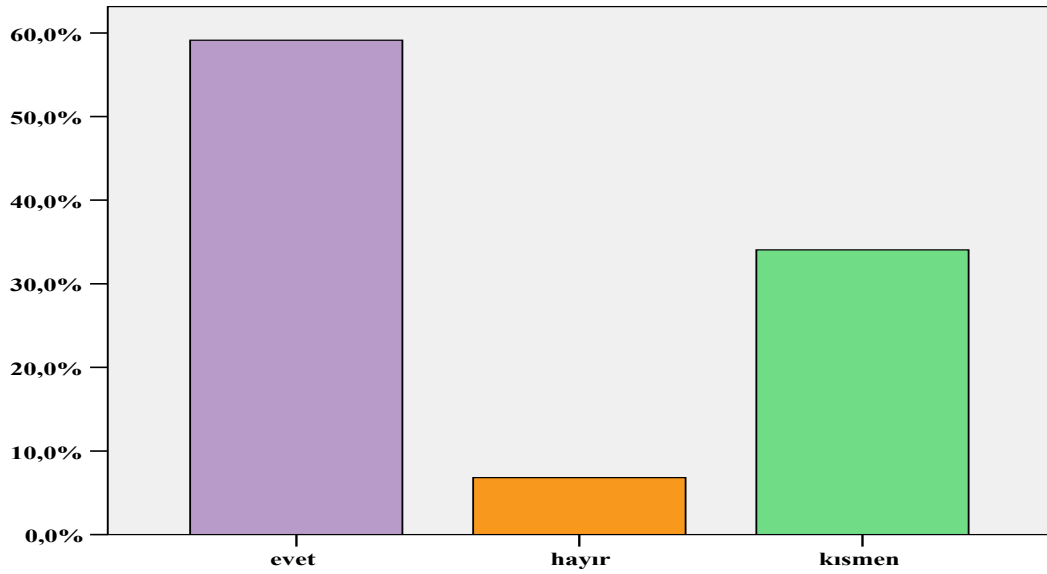
Grafik 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerin % 43,3'ü evet cevabını vererek Türkiye'de esen yerel rüzgârlarla ilgili bilgi sahibi olduklarını ortaya koymuşlardır.

3.2.26. Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	191	59,1
HAYIR	22	6,8
KISMEN	110	34,1
TOPLAM	323	100

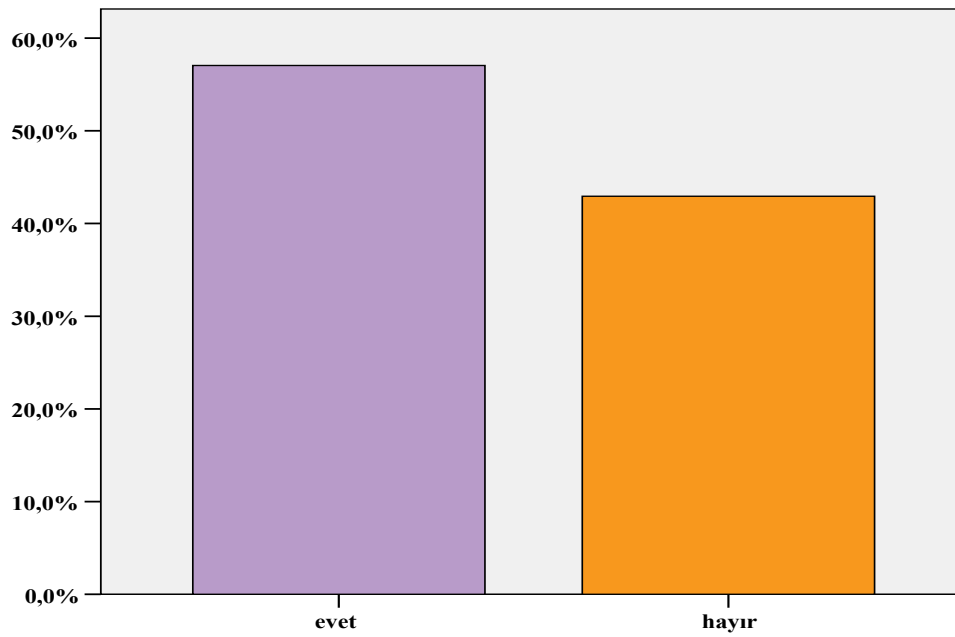
Grafik 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin % 59,1'i anket sorusuna evet cevabını vermiştir. Bu sonuç, öğrenciler iklim, yağış, bulutluluk gibi konularda öğrenme durumlarının yeterli olduğu ve bunu günlük yaşamda kullanabildiklerini gösterir.

3.2.27. Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	182	56,3
HAYIR	137	42,4
BOŞ	4	1,2
TOPLAM	323	100

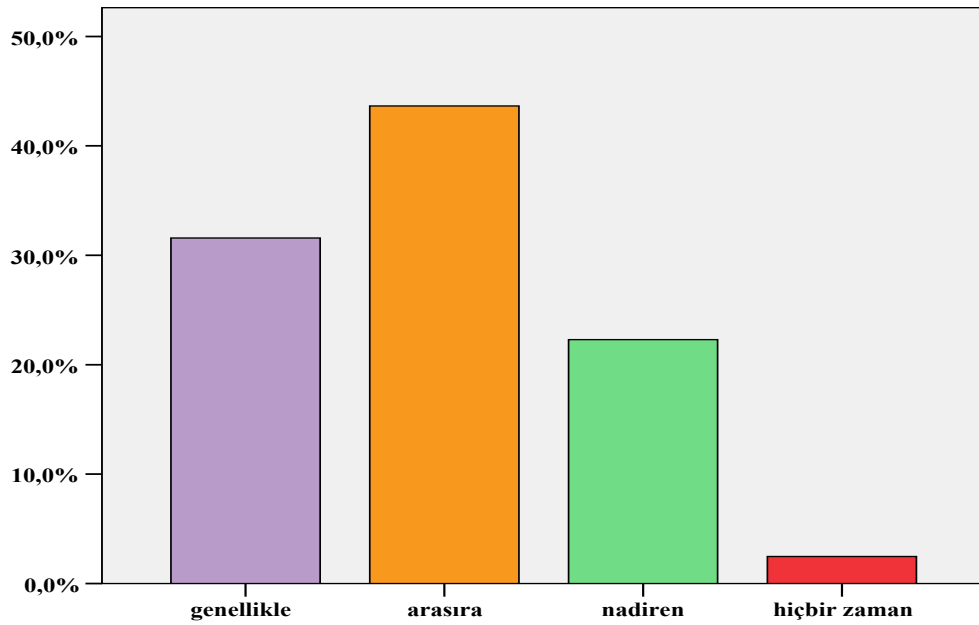
Grafik 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin verdiği cevaplara göre öğrencilerin % 56,3'ü yaşadıkları yerdeki içme suyunun nereden temin edildiği ile ilgili fikir sahibi.

3.2.28. Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
GENELLİKLE	102	31,6
ARA SIRA	141	43,7
NADİREN	72	22,3
HİÇBİR ZAMAN	8	2,5
TOPLAM	323	100

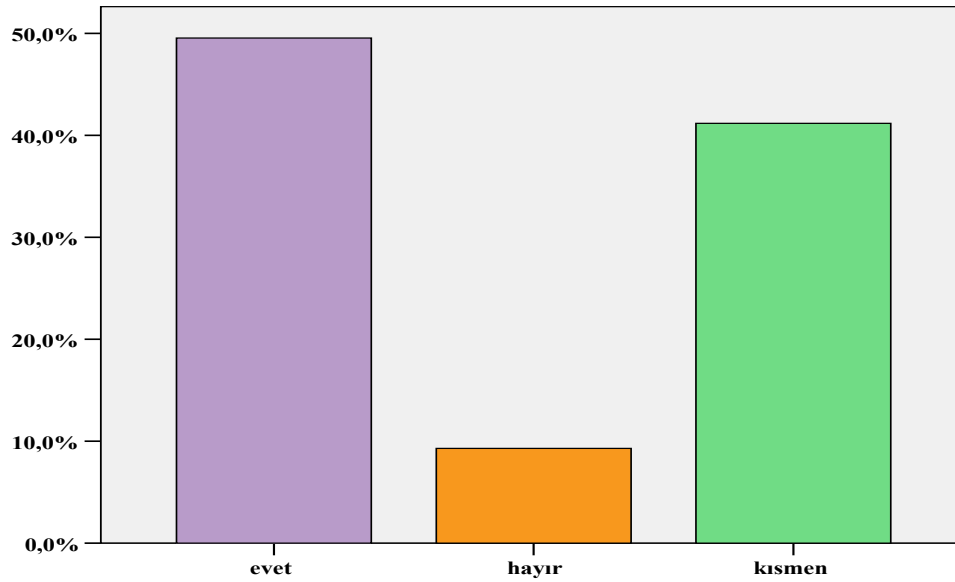
Grafik 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 43,7'si ara sıra, % 31,6'sı genellikle, % 22,3'ü nadiren, % 2,5'i ise hiçbir zaman cevabını vermiştir.

3.2.29. Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	160	49,5
HAYIR	30	9,3
KISMEN	133	41,2
TOPLAM	323	100

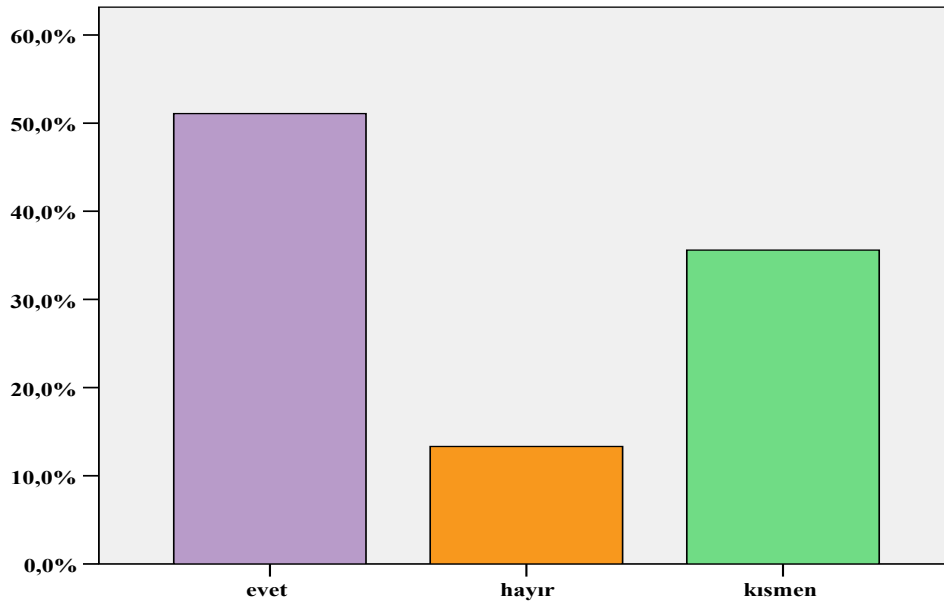
Grafik 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerden % 49,5'i anket sorusuna evet cevabını vermişlerdir. % 41,2'lik bölüm kısmen cevabını vermişlerdir. hayır, cevabı veren öğrenci oranı ise %9,3'tür.

3.2.30. Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	165	51,1
HAYIR	43	13,3
KISMEN	115	35,6
TOPLAM	323	100

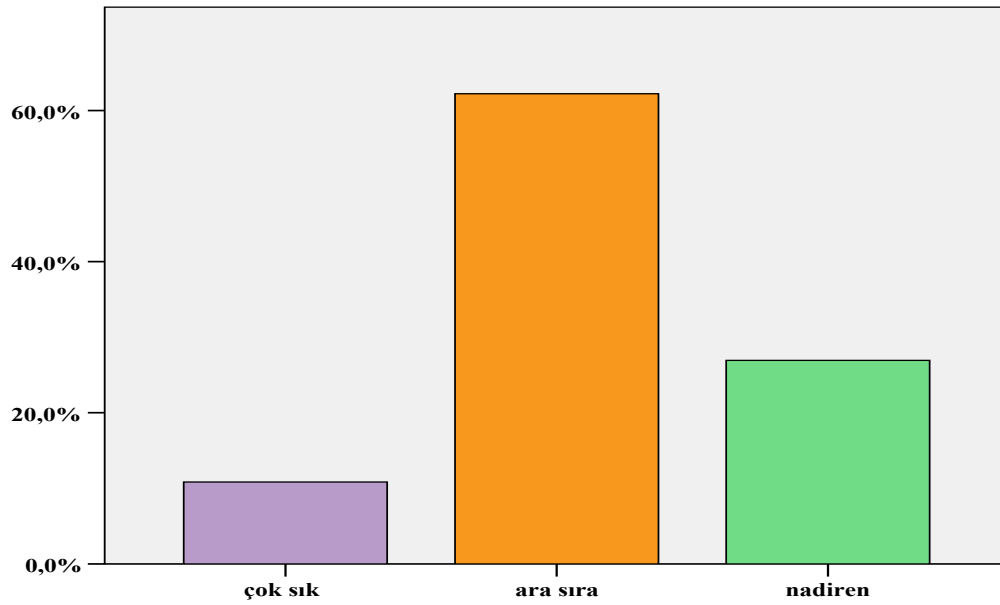
Grafik 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Anket sorusuna cevap veren öğrencilerden % 51,1'i herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabiliyor. Kısmen cevabı verenler ise % 35,6'dır. Bu duruma göre öğrenciler coğrafi kavramları ortalama düzeyde kullanabilmektedir.

3.2.31. Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ÇOK SIK	35	10,8
ARA SIRA	201	62,2
NADİREN	87	26,9
TOPLAM	323	100

Grafik 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Yapılan değerlendirmede anket sorusuna öğrencilerin % 62,2'si ara sıra cevabını vermişlerdir. Nadiren cevabı verenlerin çok sık cevabı verenlerden fazla olması olumsuz bir durum teşkil etmekte.

4.BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1.SONUÇLAR , GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Coğrafya; insanlara, bağımsız, çok yönlü ve yaratıcı düşünebilen, ileriye gören, edindikleri bilgileri günlük yaşantılarında kullanan, çevrelerindeki sosyal, kültürel ve ekonomik olaylarla ilgilenme alışkanlığı kazandıran bir bilimdir. Bu kazanımların ve bireyde istenilen diğer davranışların gelişmesi, iyi bir öğrenme sürecine katılım ile olanaklıdır.

Bu öğretim sürecinde coğrafya öğretmenlerinin, öğretim programının, kullanılan öğretim teknik ve stratejilerinin, ders kitaplarının ve kullanılan materyallerin önemi büyüktür.

Öğrenilen bilgiler gerçek hayatla ilişkilendirilerek, öğrencilerin öğrendiği bilgilerin değerini görmesi sağlanır. Bu durumun coğrafya dersinde gerçekleştirilmesi kolaydır. Çünkü Güngördü'nün de belirttiği gibi coğrafya hayatın ta kendisidir.

Araştırma kapsamında ele alınan konu coğrafyanın gündelik yaşamdaki rolüdür. Bu durum 9.sınıf öğrencileri baz alınarak incelenmiştir. Çünkü bölüm ayrımı yapılmaksızın hemen her coğrafi temel kavramın içeriğinde yar aldığı müfredat programı 9.sınıflar için geçerlidir. Ayrıca ele alınan coğrafi kavramların öğrenilmesi ve günlük yaşama adapte edilip kullanılabilmesi açısından 9.sınıflar uygun olan yaş grubu olarak nitelendirilebilir. Öyle ki bu yaşlarda edinilen ve gündelik yaşamdan izler taşıyan coğrafi kavramlar öğrencilerin bu dönemlerinde sıkça kullanıldıkları taktirde ilerleyen dönemlerdeki öğrenmeler ve coğrafya eğitiminin amaçlarına ulaşması açısından da kritik bir önem arz eder.

Yapılan çalışmada öncelikle coğrafyanın tanımına ve tarihi temellerine yer verilmiştir. Coğrafya eğitiminin önemi vurgulanmış ve coğrafya eğitiminde kullanılan öğretim yöntemleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Gündelik yaşamla coğrafyayı ilişkilendirebilmek adına coğrafyada güncellik ilkesi ele alınarak bazı değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu değerlendirmeye göre, coğrafya tüm özelliklerinden dolayı günlük hayatla kolayca ilişkilendirilebilir niteliktedir.

9.Sınıf öğrencilerinin 9. sınıfta öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamla ilişkilendirme düzeylerini belirlerken coğrafya öğretmenlerine ve 9. Sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Bu anketin sonuçlarıyla genel değerlendirmeye ulaşılmıştır.

Ankete 30 coğrafya öğretmeni katılmıştır. Bu öğretmenlerin yarısı İstanbul'da görev yapmakta, diğer kısım ise Bursa, İzmit ve Tekirdağ'da görevli olarak bulunmaktadır. Ankete cevap veren öğretmenlerin tamamına yakını öğretmenlik mesleğini ve coğrafyayı sevdiğini belirtmiştir.

Anket çalışmasına katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük bir kısmı 9. Sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine karşı olan tutum ve davranışlarını yeteri düzeyde bulmamaktadır. Bunun yanında öğrencilerin güdülenme düzeyleri, dersteki ilgi ve algıları, coğrafya öğretmenleri tarafından beklenen düzeyde görülmemektedir.

Ayrıca ankete katılan öğretmenler 9.sınıf müfredat programını, 9.Sınıf ders kitabını ve 9.sınıfta öğretilen temel coğrafi kavramların öğrenciler tarafından günlük yaşamla ilişkilendirme düzeylerini kısmen yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlere, güncel bir konu işlenirken kullanılması gereken öğretim yönteminin ne olduğu ile ilgili sorulan soruya verilen cevapta belirli bir öğretim yönteminin ön plana çıkmaması da dikkat çeken bir diğer noktadır.

Araştırmaya İstanbul, Bursa, İzmit ve Tekirdağ'dan katılan toplam 323 kişi 9.sınıf öğrencisi mevcuttur. Bu öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılışı yarı yarıyadır.

Anket sorusuna cevap veren 9.sınıf öğrencileri, coğrafi kavramları farklı düzeyde günlük yaşamla ilişkilendirebilmektedir. Örneğin; öğrenciler dünyanın dönüşü, yerel saat ve harita bilgisi gibi konuları gündelik yaşama daha iyi indirgeyebilmekte, fakat bitki örtüsü, basınç, yağış ve rüzgârlar gibi konuların gündelik yaşamdaki kullanımı karşısında sorunlar yaşamaktadır. Bu farklılığın temel sebebi olarak medya ve çevresel faktörler ön plana çıkmaktadır. Öğrenciler öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamda karşılaşma düzeylerine göre kullanmakta ve hayatla daha çok ilişkilendirebilmektedir.

Araştırma sonucunda 9.sınıflar açısından ortaya çıkan diğer bir husus da öğrencilerin coğrafya dersini sevdiklerini belirtmelerine karşın, gerek öğretmen gerekse de öğrenci değerlendirmesi ile ortaya çıkan sonuçta coğrafyaya olan ilgi düzeylerinin yeterli

olmadığıdır. Bu durumun ortaya çıkmasında birçok faktör etkilidir. Bu faktörlerin başında coğrafya dersinin ortaöğretim kurumlarındaki ve üniversite sınavlarındaki ağırlıklı puanlama durumu gelmektedir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin günümüzde maddi ve manevi olarak 9.sınıf öğrencileri açısından tatminkâr görülmediği araştırma sonucunda ortaya çıkan diğer bir durumdur. Öyle ki ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmı coğrafya öğretmeni olmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak coğrafyanın hemen her alanda gündelik yaşamdan bağımsız olamayacağı ortadadır. Fakat bu kadar hayatın içerisinde olan coğrafi kavramlar 9.sınıf öğrencileri tarafından yeteri düzeyde öğrenilememekte, kullanılamamakta ve günlük hayata aktarılamamaktadır. Yapılacak olan en genel değerlendirme; 9.sınıf öğrencileri öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamla sınırlı ölçüde ilişkilendirebilmektedir.

Okullarda coğrafya derslerinde edinilen bilgilerin ne ölçüde öğrenildiklerinin göstergesi, bu bilgilerin günlük hayatta kullanılma sıklıklarıdır. Lise coğrafya öğrencilerinin günlük hayatta kullanılabilecek temel coğrafi beceriler konusunda “kısmen” yeterli olduklarını söyleyebiliriz. Okul türüne, sınıfa ve öğrenim alanına göre bu durum önemli farklılık göstermemektedir. Tabi ki bu sonuca, öğrencilerin ölçeği samimi cevapladıkları kabul edilerek ulaşılmıştır. Günlük hayatta kullanılabilecek temel coğrafi beceriler konusunda öğrencilerin çok daha yeterli olması için derslerde yakın çevre konularına daha fazla yer verilmeli, derslerde işlenen konularla ilgili araştırma gezilerinin düzenlenmesi gerekmektedir.

Ayrıca 9.sınıf müfredat programında, öğrencilerin gündelik yaşamda işine yarayacak örnek ve düzenlemelere daha fazla yer verilmeli, dersler daha ilgi çekici hale getirilerek öğrencinin derse olan ilgi düzeyi artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKINOĞLU, O. – 2005, “Coğrafya Eğitiminin Etkililiği ve Sorunları”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 12, İSTANBUL.
- BÜYÜK LAROUSSE SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİSİ – 1986, S. 2415.
- DEMİRCİOĞLU, İ., (2003), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Öğretim Stratejileri), (Ed.: Cemil Öztürk ve Dursun Dilek), 2.Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- DOĞANAY, H. 1993, Coğrafyaya Giriş-1, Gazi Büro Kitapevi, ANKARA.
- DOĞANAY, H. – 1993, Coğrafya’da Metodoloji, M.E. B. Yay. Öğretmen Kitapları Dizisi 187, İSTANBUL.
- DOĞANAY, H. – 2000, Coğrafyaya Giriş, Çizgi Kitabevi, KONYA.
- DOĞANAY, H., (2002), Coğrafya Öğretim Yöntemleri (Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminin Esasları),: Aktif Yayınevi.ERZURUM
- DURUHAN, K., (2002), Öğrenme–Öğretme Süreçleri ve Aktif Öğretim Yöntemleri, Eğitim Araştırmaları Dergisi, Sayı:8, 126-135.
- ERDEN, M., (Tarihsiz), Sosyal Bilgiler Öğretimi, İstanbul: Alkım Yayınevi, Gök, Y. ve Girgin, M., (2001), Ortaöğretim Coğrafya Programında Deney ve Gezi-Gözlemin Önemi, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 6, 61-73.
- ERİNÇ, S. – 1977, Vegetasyon Coğrafyası, İst. Üniv. Ed. Fak. Coğ. Enst. Yay. No:92, İSTANBUL.
- KÜÇÜKAHMET, L., (1997), Eğitim Programları ve Öğretim (Öğretim İlke veYöntemleri), 8. Baskı.: Gazi Kitabevi.ANKARA
- GARİPAĞAOĞLU, N. – 2001, “Gezi - Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri ”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı.3, Cilt:2, İSTANBUL.
- ÖZEY, R. – 2002, Dünya ve Türkiye Ölçeğinde Siyasi Coğrafya, Aktif Yayınları, İSTANBUL.

- SEKİN, S. – ÖZEL, A. – 2003, “ 9. Sınıf (Lise 1) Coğrafya Öğretim Programlarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı:7, İSTANBUL.
- SÖNMEZ, V., (2004), Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı, 11. Baskı,;Anı Yayıncılık, s. 204.ANKARA
- TANOĞLU, A. - 1964, “Coğrafya Nedir?”, İst. Üniv. Coğ. Enst. Derg. S. 14, İSTANBUL.
- ÜÇİŞİK, S. – DEMİRCİ, A. – 2002, “21. Yüzyılda Çağdaş Coğrafya Bilimi ve Temel Unsurları”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı:5, İSTANBUL.
- ÜNAL, Ç. ve ÇELİKKAYA, T., (2004), İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler İle Bunların Uygulanma Sıklığı, Doğu Coğrafya Dergisi,Sayı: 11, 151-165.
- ÜNLÜ, M. – 2001, “İlköğretim Okullarında Coğrafya Eğitim ve Öğretimi”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı.3, Cilt:2, İSTANBUL.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://arsiv.sabah.com.tr/2006.05.28/dun118.html>

http://ogm.meb.gov.tr/prog_dyr.asp

<http://ogm.meb.gov.tr/cografya.zip>

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, 9. Sınıf öğrencilerinin 9. Sınıfta öğrendikleri Coğrafi Kavramları Günlük Yaşamla İlişkilendirme Düzeylerinin Belirlenmesini amaçlamaktadır.

Bu araştırma kapsamında 9.sınıf müfredat programı incelenmiş ve öğrencilerin öğrendikleri coğrafi kavramların öğrenciler tarafından ne derece günlük yaşama aktarabildikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Günlük hayatın hemen her alanında karşılaşılabileceğimiz coğrafyanın temelini oluşturan unsurların 9. Sınıf öğrencileri tarafından algılanış ve günlük yaşama uyarlanış biçimi coğrafyanın işlevselliği açısından önemlidir. Ayrıca sürekli olarak gelişen ve değişim gösteren global dünyada coğrafyanın rolünü de ortaya koymak açısından önem arz eder.

Bu çalışma kapsamında ortaya konan sonuçlar liselerde coğrafya eğitiminin açıklığı, algılanabilirliği, hayata uygulanabilirliği, somutluğu, güncelliği gibi konularda fikir edinmemize yardımcı olacaktır. Ayrıca bu araştırma 9.sınıf coğrafya eğitimi müfredat programının değerlendirilmesi açısından da yol gösterici bir özellik taşımaktadır.

Çalışmalarımı hazırlamamda bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösterici olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÜNLÜ 'ye, yüksek lisans derslerinde bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım hocalarım Prof. Dr. Ramazan ÖZEY ve Prof Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU 'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Gökhan Kenger 2010

ÖZET

Bu araştırmada 9.sınıf öğrencilerinin öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamda ne derece kullanabildikleri araştırılmaya çalışılmıştır.

İlk bölümde coğrafyanın tanımı, tarihçesi, öğretim yöntemleri, coğrafya öğretiminin amaçları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde coğrafyanın güncellik ilkesi incelenerek 9.sınıf ders kitabı günlük yaşam açısından değerlendirilmiştir.

Son bölümde coğrafya öğretmenlerinin ve 9. Sınıf öğrencilerinin görüş ve düşüncelerine başvurulmuştur.

Araştırmanın amacına yönelik olarak coğrafya öğretmenleri ve 9. Sınıf öğrencilerine anketler uygulanmıştır. Bu anket sonuçları istatistikî yöntemler kullanılarak değerlendirilmiş ve sonuçlar raporlaştırılmıştır.

Yapılan değerlendirmede 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan tutumlarındaki değişkenler, coğrafyanın güncelliği ve işlevselliği, öğrenciler tarafından algılanabilirliği ve coğrafyanın günlük hayattaki rolünün bu öğrenciler tarafından ne kadar anlaşıldığı ortaya konmuştur.

Buna göre 9.sınıf öğrencileri günlük hayatta kullanılabilecek temel coğrafi beceriler konusunda “kısmen” yeterlidirler. Bu becerilerin kullanılması konusunda öğrencilerin daha yeterli olması için derslerde yakın çevre konularına ve araştırma gezilerine daha fazla önem verilmelidir.

ABSTRACT

In this study, it is tried to examine how 9.grade students use the geographic concepts in daily life.

In the first part of the study, there is the definition and history of geography, techniques of education and the aims of education of geography.

In the second part, 9. grade lesson book is examined through considering principle of “current” of geography.

In the last part, there is thoughts and opinions of geography teacher's and 9. grade students.

For this aim, public survey was applied to geography teacher and 9. grade students. Then this result was appraised using the techniques of statistic and reported.

In this evaluation, the opinions of 9. grade students about geography, feature of geography to being current and functional, how it is understood by students and what the role of geography in daily life is examined.

From this view of point it can be said that 9. grade students are “partly” successful using the geographic information in daily life. To be successful and enough using these skills in daily life, environment subjects and geographic excursions are taken more attention

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ	X
GRAFİKLER LİSTESİ	XIII
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem.....	1
1.2.Araştırmanın Önemi.....	1
1.3.Sınırlılıklar.....	2
1.BÖLÜM	
COĞRAFYANIN TANIMI, COĞRAFYA EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ	
1.1.Coğrafya Nedir?.....	3
1.2.Türkiye’de Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci.....	6
1.3.Coğrafya Eğitiminin Amaçları.....	12
1.4.Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Yöntemler.....	16
1.4.1.Anlatım Yöntemi.....	16
1.4.2.Soru-Cevap Yöntemi.....	18
1.4.3.Gösteri Yöntemi.....	20
1.4.4.İş-Deney Yöntemi.....	21
1.4.5.Problem Çözme Yöntemi.....	22
1.4.6.Gezi-Gözlem Yöntemi.....	24

2.BÖLÜM

2.1.Coğrafya Eğitiminde Güncellik ilkesi.....	25
2.2. 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının İçeriği.....	28
2.3. 9.Sınıf Coğrafya Ders Kitabının Günlük Yaşam Açısından Değerlendirilmesi.....	32

3.BÖLÜM

ANKET BULGULARI VE ANALİZLER

3.1.ÖĞRETMEN ANKETİ.....	36
3.1.1 Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı.....	36
3.1.2.Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı.....	37
3.1.3.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevme durumlarının belirlenmesi.....	38
3.1.4.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi.....	39
3.1.5.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarını belirlenmesi.....	40
3.1.6.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi.....	41
3.1.7.Ankete katılan öğretmenlerin 9.sınıf müfredat programının güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi.....	42
3.1.8.Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?.....	43
3.1.9.Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?.....	44
3.1.10.Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi	

kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?.....	45
3.1.11.Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?.....	46
3.1.12.Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?.....	47
3.1.13.Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırtıyor mu?.....	48
3.1.14.Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?.....	49
3.1.15.Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?.....	50
3.1.16.Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?.....	51
3.1.17.Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?.....	52
3.1.18.Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?.....	53
3.1.19.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?.....	54
3.2.ÖĞRENCİ ANKETİ.....	55
3.2.1 Ankete katılan 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	55
3.2.2. Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı.....	56
3.2.3.Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme	

durumlarının belirlenmesi.....	57
3.2.4.Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi.....	58
3.2.5.Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?.....	59
3.2.6.Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi.....	60
3.2.7.Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi.....	61
3.2.8.Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi.....	62
3.2.9.Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi.....	63
3.2.10.Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi.....	64
3.2.11.Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi.....	65
3.2.12.Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi.....	66
3.2.13.Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi.....	67
3.2.14.Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi.....	68
3.2.15.Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının	

belirlenmesi.....	69
3.2.16.Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi.....	70
3.2.17.Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi.....	71
3.2.18.Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi.....	72
3.2.19.Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi.....	73
3.2.20.Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi.....	74
3.2.21.Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi.....	75
3.2.22.Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi.....	76
3.2.23.Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi.....	77
3.2.24.Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi.....	78
3.2.25.Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi.....	79
3.2.26.Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi...	80
3.2.27.Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun	

nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi.....	81
3.2.28.Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi.....	82
3.2.29.Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi.....	83
3.2.30.Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi.....	84
3.2.31.Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi.....	85

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1 SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	86
---	-----------

KAYNAKÇA.....	89
----------------------	-----------

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

Tablo 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Tablo 3: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevmeye durumlarının belirlenmesi

Tablo 4: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevmeye durumlarının belirlenmesi

Tablo 5: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etmeye durumlarının belirlenmesi

Tablo 6: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Tablo 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Tablo 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Tablo 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Tablo 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Tablo 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Tablo 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Tablo 16: Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Tablo 17: Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Tablo 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Tablo 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

Tablo 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

Tablo 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Tablo 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Tablo 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Tablo 24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Tablo 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Tablo 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Tablo 27: Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Tablo 28: Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Tablo 32: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

Tablo 31: Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Tablo 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Tablo 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Tablo 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Grafik 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Grafik 3: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevme durumlarının belirlenmesi

Grafik 4: Ankete katılan öğretmenlerin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi _

Grafik 5: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Grafik 6: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Grafik 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Grafik 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Grafik 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Grafik 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Grafik 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Grafik 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Grafik 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Grafik 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Grafik 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Grafik 16 : Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Grafik 17: Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Grafik 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Grafik 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

Grafik 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Grafik 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Grafik 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Grafik 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Grafik 24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Grafik 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Grafik 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Grafik 27 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Grafik 28 : Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Grafik 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Grafik 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Grafik 31 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Grafik 32 : Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

Grafik 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Grafik 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Grafik 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Grafik 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Grafik 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Grafik 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Grafik 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

1.GİRİŞ

Bu araştırmada 9.sınıf öğrencilerinin öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamda ne derece kullanabildikleri araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla 9.sınıf öğretim programı ve ders kitabı incelenmiş, coğrafya öğretmenleri ve 9.sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

1.1.Problem

Liselerde pek çok coğrafi bilgi öğrencilerimize verilmektedir. Bu bilgilerin ne ölçüde kalıcı ve yararlı olduğunun göstergesi, öğrencilerin bunları günlük hayatlarında kullanma sıklıklarıdır. John Dewey'e göre de eğitimin amacı, bireylere günlük hayatta yardımcı olmaktır. Eğer öğrenciler coğrafya derslerinde öğrendikleri bilgilerin, yakın çevrelerindeki çeşitli olaylar, ilişkiler ve özellikler ile bağlantısını yeterince kuramıyorsa; verilen coğrafya öğretiminin tartışılması gerekir.

Üçışık "öğrenci, coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır." şeklinde bir görüşe sahiptir. Araştırmacıların belirttiği gibi coğrafya gerçekten de öğrenciler tarafından günlük hayatta işe yaramayan bir ders olarak mı görülmektedir? Bu sorunun cevabının anlaşılması açısından bu çalışma önemlidir (Üçışık-Sekin 2002).

Öğrencilerin coğrafya derslerinde edindikleri bilgileri, günlük hayatlarında ne ölçüde kullandıklarını incelemek araştırmanın problemidir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bir kültür dersi olarak coğrafya, insan yaşamında önemli olan pek çok konuyu ihtiva etmektedir. Coğrafya, öğrencilerin dünyayı doğru şekilde anlamaları ve anlamlandırmaları açısından önemli bir disiplindir. Aynı şekilde coğrafya günlük yaşamla yakından ilişkili konuları içeren güncel olaylardan soyutlayamayacağımız bir ilimdir.

Kitaplarda yer alan konuların, çağın getirmiş olduğu problemleri çözmeye yönelik olması, gereksiz bilgi kalabalığına gidilmemesi gerekmektedir (Demirci, 2003: 104).

Konularla ilgili yeni gelişmeler takip edilmeli ve bilgiler daima güncellenmelidir. (Demirci, 2003:105). Bu şekilde güncel ve günlük yaşamdan izler taşımayan konu ve örneklemeler öğretimin amacına ulaşmasında engel teşkil edecektir.

9. sınıf öğrencileri baz alınarak yapılan bu araştırma, 9. Sınıf öğrencilerinin okulda edinmiş oldukları bu temel coğrafi kavramların öğrenciler tarafından ne derece algılandıkları sonucunu ortaya çıkaracaktır. Bu ana eksen etrafında elde edilen bilgiler coğrafya eğitiminin ve öneminin değerini de daha iyi ortaya koyacaktır.

Bir 9.sınıf öğrencisi tarafından doğru bir şekilde algılanıp, gündelik hayatta yeterli bir şekilde kullanılan bir coğrafi olgu kişinin çevreyi, yaşamı, insanları ve dünyayı daha iyi çözümlemesine yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda birey kendisine güvenen, kendini tanıyan ve çevreyle barışık bir hal alabilecektir.

Şüphesiz ki hayatın hemen her alanıyla ilişki içerisinde olan coğrafya ve coğrafi kavramlar, yalnızca coğrafya dersi değil, öğrencinin diğer derslerinde de kendisini geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Böylelikle birey daha sosyal, daha başarılı ve özgüven sahibi bir kişilik kazanacaktır.

1.3. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma 2009-2010 öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır
- 2- Eğitim programı, bu dönem içerisine denk gelen Milli Eğitim Müfredatı ile sınırlıdır.
- 3- Anketimiz 9. sınıflar ile sınırlıdır.
- 4- Anket uygulaması 4 farklı ilden toplam 5 liseyi kapsamaktadır.
- 5-Değerlendirmelere öğretmenlerin ve öğrencilerin ölçeği samimi cevapladıkları kabul edilerek ulaşılmıştır.

1.BÖLÜM

COĞRAFYANIN TANIMI, COĞRAFYA EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

1.1.Coğrafya Nedir?

Uygulanabilirlik, doğruluk ve kesinlik gibi nitelikleri olan yöntemli (metotlu) ve sistemli bilgiler topluluğu bilim ya da ilim diye tanımlanır. Coğrafya ilmi de bu tür yöntemli ve sistemli bilimlerden biri olup, uzun bir geçmişi bulunan, köklü (yerleşmiş, çok iyi tanınan) bilimler arasında yerini almıştır (Doğanay, 2000: 31).

Coğrafya teriminin, Eski Çağ'da ilk kez M.Ö. III. yüzyıl başlarında, “geographica” ya da “geographein” biçiminde, eski Mısır'ın İskenderiye kentinde yaşamış olan Eratosthenes (M.Ö. 275–195) tarafından kullanıldığı kabul edilir. Bu bilimin genel adını ifade eden “coğrafya” terimi, etimotolojik açıdan bileşik bir terimdir. Başka bir ifadeyle, “coğrafya” kelimesi iki kavramın birleştirilmesi yoluyla oluşturulmuştur. Bunlar; Grekçe (eski Yunanca) kökenli olan jeo (Yer, yeryüzü, Dünya, yerküre) ve graphein (yazmak, yazı ile anlatmak, tasvir) sözcükleridir. Bu kavramların birleştirilmesinden, coğrafya ilmi adının özgün (orijinal) yazılış biçimi olan, gegraphe (= geographe) terimi ortaya çıkmıştır. Terim; geographein, geographica veya jeographica gibi imlalarla da değişik kaynaklarda yer alır. Hemen her dilde bu ilmin adı, az – çok birbirine benzer biçimde yazılır. (Doğanay, 1993:2–3).

Anlaşıyor ki bugünkü coğrafya ilmi, daha Eskiçağ'da M.Ö. III. Yüzyıl başlarında oluşmaya başlamış ve adı, günümüzden yaklaşık 2300 yıl önce belirlenmiştir. Başka bir ifade ile coğrafya ilmi, felsefe ilimleri ile birlikte, tarihi eski olan bilimdir diyebiliriz.(Doğanay, 2000: 32).

Coğrafi, coğrafya ve coğrafyacı gibi meslek terimlerinin farklı dillerdeki yazılış ve söylenişinde, yani imlasında görülen temeldeki bu büyük benzerlik, terimin tek bir kaynaktan dünya dillerine yayılmış olabileceği düşüncesini çağırıştırır. Aslında böyle bir düşünce temelde doğrudur.(Doğanay, 1993: 2–3).

Coğrafi ve Coğrafyacı Terimlerinin Bazı Dillerdeki Yazılışı

Coğrafi

İngilizce: Geographical

Almanca: Geographisch

Fransızca: Geographique

Coğrafyacı

İngilizce: Geographer

Almanca: Geograph

Fransızca: Geographe

(Doğanay, 2000: 32)

Coğrafya bilimi, terim olarak ilk kullanıldığı 2200 yıldan bu yana tanım, saha, araç - gereç ve metot olarak çok değişmiştir.

Başlangıçta tasviri bilgilere dayalı olan coğrafya; günümüzde, bilgisayar teknolojisi yardımıyla, sayısal teknik ve modellemelerin ağırlıklı olarak kullanıldığı bir bilim dalı halini almıştır. Çağdaş şekli ile günümüz coğrafyası, insanoğlunun tüm aktivitelerinde en üst düzeyde ihtiyaç duyduğu ve yararlandığı, disiplinler arası bir bilim dalıdır.

Gelişmiş ülkelerde coğrafya, fiziki ve beşeri ortamı aralarındaki etkileşimlerle birlikte, insan yararına inceleyen bir bilim dalı olarak algılanmaktadır. Buna karşılık bazı gelişmekte ve geri kalmış ülkelerde ise coğrafya, sadece dağ ve nehir adları ile ülke başkentlerini ezberlettiren bir sosyal bilim olarak ele alınmaktadır. Coğrafyanın bu çağdışı şekliyle ele alınması, bu ülkelerde beşeri, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel gelişme yönünden çok büyük dezavantajlara neden olmaktadır. (Üçışık – Demirci, 2002:117).

Coğrafya, her biri başka bir disiplinin objesini teşkil eden çeşitli olayları alfabetik sıra yerine bölge, memleket ve kendine göre sıralayan ve bunlar hakkındaki izahatı

diğer ilimlerden alan bir lüğat yahut bir ansiklopedi değildir. Bir nomanklatür yahut basit bir döküm hiç değildir. En eski insan bilgilerinden biri olan coğrafya asırlar boyunca böyle idi. Fakat modern coğrafyanın başlıca kurucuları, sayılabilecek Almanya’da Humboldt, Ritter Richthofen, Ratzel, Hettler, Philippson; Fransa’da Vidal de La Blanche, Brunches, Remangeon, De Martonne, Cholley, Max Sorre, Blanchard; ABD’nde Davis, Semple; İngiltere’de Mackinder, Herbertson; İtalya’da Marinelli; Rusya’da Voeikof gibi ilim adamları ve büyük coğrafyacıların bir asırdan fazla bir zamandan beri devam eden çalışmaları ve yayınları sayesinde coğrafya için bu eski devir artık kapanmıştır. Coğrafya bugün, gördüğümüz gibi, kendine ait tetkik alanı, yine kendine ait objesi ve metodu ile ilmi ve felsefi; fakat aynı zamanda, bu ilmin orijinalitesini meydana getiren tasviri ve realist karakterlerde otonom ve izahi bir ilim; başına eklenen fiziki, beşeri ve mevziiden başka; tarihi, siyasi, içtimai, iktisadi, zirai, ticari, nüfus, yerleşme, ulaşım gibi çeşit çeşit ve pek çok sıfat ve isme rağmen bir bütün ve tek bir disiplindir (Tanoğlu, 1964:3).

Tanoğlu; coğrafyanın tanımını şu şekilde yapmaktadır: “Yeryüzü; atmosfer, litosfer ve hidrosferin temas sahası ve diğer bütün canlı varlıklarla birlikte insanların yaşama zeminidir. Bu şu demektir ki, yeryüzü arzın en hareketli kısmı ve en çeşitli ve en karışık olayların bir karşılaşma ve bulaşma alanıdır. Tabiatın eseri olan tabii olaylar yanında; başka insan topluluklarının kendileri olmak üzere, bu toplulukların tabiattan faydalanarak yaptıkları kendi hayat, faaliyet ve organizasyonları ile ilgili bütün yeryüzü olayları beşeri olaylar adı altında toplanabilir. İşte coğrafyanın tetkik konusu budur: Tabii ve beşeri bütün yeryüzü olayları” (Tanoğlu, 1964:3)

Bu olaylardan bir kısmı, insanların varlığı ve faaliyetleri ile ilgili olmayıp, doğaldır. İklim, rölyef şekilleri, akarsular, buzullar, göller, denizler, toprak, doğal bitki örtüsü ve hayvanlar doğal olayları ilgilendirir. Fakat bu doğal olayların yanında ve onlarla birlikte, yeryüzünde insan toplulukları ve bu toplulukların hayat, faaliyet ve saha organizasyonları ile ilgili bir takım olaylar vardır. Saha, siyasi organizasyonun bir ifadesi olarak; ülkeler, şehirler, endüstri ve maden işletme merkezleri, köyler, tarlalar, bağlar, bahçeler, evcil hayvanlar, yollar gibi bir takım özellikleri ifade eder. Sadece tabiatın eseri olan doğal olaylar yanında, başta insan topluluklarının kendileri olmak üzere, bu toplulukların tabiattan faydalanarak oluşturdukları hayat

tarzları ve organizasyonları ile ilgili bütün yeryüzündeki olaylar ve özellikler Beşeri Olaylar adı altında toplanabilir.

Tanoğlu, ayrıca bir başka eserinde coğrafya ile ilgili şu tanımlı yapmıştır:“Yeryüzü olayları arasındaki münasebetleri, bu olayların dağılışını ve bu dağılışın nedenlerini inceleyen bilimdir” (Tanoğlu,1966:1).

Özey, coğrafyayı şu şekilde tanımlamıştır: “ Yeryüzünün tamamı ve bir parçası üzerinde, doğal, beşeri ve ekonomik olayların dağılışını, aralarındaki bağlantıları, sebep ve sonuçları inceleyen bir bilimdir” (Özey, 2002:1).

Doğanay, coğrafya ilmi hakkında “Coğrafya yeryüzü olayları arasındaki ilişkileri, bunların dağılış düzeni ve bu dağılışın nedenlerini araştırır” demektedir (Doğanay, 1994:1–2).

Ünlü, coğrafyayı şu şekilde tanımlamıştır:” Coğrafya; yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları tanımlayan, bu olayların insan çevre ile ilişkisini kuran ve bu olayların dünya üzerindeki dağılışını sebep-sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilim dalıdır” (Ünlü, 2001: 31).

Atalay ve Mortan’ın coğrafya tanımları; “ Coğrafya, dünyanın doğal ortamını ve bu ortamla insan arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır” şeklindedir (Atalay, Mortan, 1997:1).

Coğrafyanın tanımı değişik sözlük ve ansiklopedilerde şu şekilde tanımlanmıştır:

“1. Yeryüzünü fiziksel, ekonomik, beşeri, siyasal yönlerden inceleyen bilim.

2. Bir yeryüzü parçasını, bir bölgeyi, bir ülkeyi belirleyen, niteleyen, fiziksel, ekonomik, beşeri, siyasal gerçeklerin tümü” (Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu,1993:262).

“Konusu yeryüzünü tanıtmak olan bilim” (Meydan Larousse, 1970: 24).

1.2.Türkiye’de Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci

Türkiye’de coğrafyacılar, coğrafya eğitiminin tarihi sürecini farklı aşamalarda değerlendirmektedir. Bu coğrafyacıardan Erinç, “Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Coğrafyası” isimli makalesinde coğrafyayı; **1- 1915 öncesi dönem:** Modern coğrafya öncesi, **2-1915-1933 arası dönem:** Modern coğrafyanın öncüleri ve ilk

adımlar, **3-1933-1941 arası dönem:** Türk coğrafyasının kuruluşu ve örgütlenmesi ve **4- 1942-1981 arası dönem:** Türk coğrafyasının yükselişi olmak üzere 4 evrede değerlendirmiş (Erinç,1973), daha sonra Koçman ise bu dört evreye bir ekleme yaparak **5- 1981 sonrası dönem:** Türk coğrafyasının yaygınlaşması ve nitelikte kayıplar olarak belirtmiştir. Koçman'ın bu tasnifinde 1980'li yıllardan günümüze Türkiye'de birçok coğrafya bölümünün açılması ile coğrafya bölümlerinin yaygınlaşması etkili olmuştur (Mutluer ve Öngen, 2002). Özey ve Sekin gibi diğer coğrafyacılar ise coğrafya öğretiminin geçirdiği evreleri cumhuriyet öncesi dönem (Osmanlı dönemi) ve cumhuriyet sonrası dönem olarak ikiye ayırmışlardır.

Osmanlı dönemine baktığımızda coğrafya, yeryüzünün tasviri olarak algılanmış ve bu yöndeki çalışmalara ağırlık verilmiştir. Bu dönemde uygulamaya yönelik olarak zaman ve yer tayinleri önem kazandığından, matematik coğrafya ile ilgili araştırmalar yoğunluk kazanmıştır. Osmanlı'nın ilk dönemlerinde coğrafya üzerinde Arap ve Fars eserlerinin ağırlık kazandığı görülmektedir. Bursalı Kadı zade-i Rumi (1432), Ali Kuşçu (1474) ve Mahrum Mirim Çelebi'nin (1525) çalışmaları bu yönde olmuştur. İlk Türkçe coğrafi eser olarak bilinen Aca'b-ül-Mahlukat, aslında bir kozmografya kitabıdır. Osmanlı döneminde coğrafya ile ilgili çalışmaların en önemli özelliğinin bu çalışmaların Batının modern coğrafyası ile İslam dünyası coğrafyası arasındaki bağlantıyı kurması ve bir köprü vazifesi görmesi, hatta bu eserlerin batıya aktarılması görevi üstlenmesidir. Nitekim 14. yüzyıla kadar dünyada daha çok, Arapça ve Farsça yazılan coğrafya eserleri, batıda ciddi bir şekilde ancak 18. yüzyılın sonlarına doğru yazılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla 14. yüzyıldan 18. yüzyıl sonlarına kadar olan 5 yüzyıllık bir dönemdeki boşluk Osmanlıca yazılmış coğrafi eserler tarafından doldurulmuştur (Özey, 1996a).

Osmanlı devrinde, 17. yüzyıla kadar olan dönemde coğrafya ile ilgili olarak yapılan çalışmalar iki kısımda değerlendirilebilir. Bunlardan birincisi Fatih Sultan Mehmet ve Yavuz Sultan Selim gibi Osmanlı sultanlarının batıda yazılan kitapların tercümelerini yaptırmaları, diğer bir kısım çalışmalar ise belirlenen hedefler doğrultusunda, yeni fethedilecek yerlerin özellikleri hakkında yapılan ayrıntılı çalışmalar şeklinde olmuştur. Bu çalışmalarda yeryüzü ve insan ilişkisi de dikkate alınmıştır. Bu eserlerden olan Piri Reis'in Dünya Haritası (1517) ve Kitab-ül-Bahriye'si (1521), yine Seyit Ali Reis'in Güney Asya Kıyıları ve Hint Okyanusu

hakkında geniş çaplı bilgiler içeren El-Muhit adlı eseri (1554) zamanın önemli coğrafi çalışmaları arasındaki yerini almıştır (Özey, 1996a).

Coğrafya Osmanlı devletinin okul sistemi olan medreselerde adı ve ders saati değişikliğe uğramakla birlikte müspet ilimler (Ulum-i akliye) içinde okutulmuştur. Bu dönemde, halk arasında Sıbyan Mektebi veya Mahalle Mektebi adı verilen Darüttalim (İlköğretim), Darülilim, Muallimhane gibi isimlerle anılan eğitim kurumları bulunmaktaydı. Bu okullarda öğretmen olabilmek için Sıbyan Mektebi mezunları, ilköğretimden sonra Ortaöğretim adı verebileceğimiz bir eğitim ve öğretim programına dahil olurlardı. Muallim olabilmek için devam edilen Muallim mekteplerinde okutulan derslerden biri de, Heyet (Sema ve Arz) içinde Coğrafya dersidir. Osmanlı saraylarında daha çok şehzadeler için olan eğitim ve öğretim sistemi halk mekteplerinden farklı olarak Enderun, Meşkhane ve Şehzadegahlardan oluşmaktadır. Bu kurumlarda da Osmanlı ülkeleri ve dünya hakkında coğrafya bilgileri okutulmaktaydı (Özey, 1996b).

Osmanlı döneminde coğrafya açısından dönüm noktası 17. yüzyılın başları olarak kabul edilebilir. Bu dönemde kitaplarında coğrafya yanında kapsamlı bir eğitim ve öğretim sistemi öngören Katip çelebi (1608-1658) coğrafya ve eğitim ve öğretimi ile ilgili önemli gelişmelerin yolunu açmıştır. Bu kitapların en önemlileri “Cihannüma” ve “Tuhfetü'l-Kibar fi esfaril Bihar” adlı eserlerdir. Cihannüma’yı diğer Osmanlı eserlerinden ayıran en önemli özellik fiziki coğrafya ve kozmografyaya ait geniş bölümlerden sonra coğrafi bilgilerin kıtalara göre yer almasıdır (Özgüç ve Tümertekin, 2000). Bu eserlerde coğrafyanın tanımı, önemi, amacı ve gereği üzerinde durmakla birlikte kapsamı ile ilgili de önemli bilgiler verilmiştir. Bu açıdan coğrafyanın sadece ülkelerin genel durumları hakkında bilgiler vermeyeceği ve beşeri konuları da içereceği göz önüne alındığında öneminin yadsınamaz olduğu vurgulanmıştır. 17. Yüzyılın coğrafya açısından en önemli simalarından biri de Evliya Çelebidir. Kaleme almış olduğu, gezip gördüğü yerlerin tasvirinden oluşan “Seyahatnamesi” 10 ciltten oluşmakla birlikte birçok farklı dillere çevrilmiştir.

18. yüzyılda Osmanlı’da duraklamanın da etkisiyle özgün eserlerin yerine daha çok Avrupa’dan tercüme edilen eserlerin yaygın olduğu görülmektedir. Bu dönemin en

önemli isimlerinin başında İbrahim Müteferrika gelmektedir. İbrahim Müteferrika az sayıda eser telif etmesine rağmen coğrafyaya en büyük faydası; birçok coğrafi eseri ve haritayı kurmuş olduğu matbaasında basması olmuştur.

19. yüzyıl başlarından Cumhuriyetin kuruluşuna kadar olan dönem içinde, coğrafya alanında gerek telif gerekse tercüme eserler kaleme alınmıştır. Bu dönemde öğrenime yönelik birçok ders kitabının yayınlanmış olduğu görülmektedir. Bu yüzyılda özellikle Fransızcadan tercüme edilerek hazırlanmış olan coğrafya ders kitaplarını önemli bir yer tutmaktadır. Bu girişimler sonucunda Osmanlı Devletine ait deniz ve topografya haritaları hazırlanmış, özellikle Heinrich Kiepert ve oğlu Richard Kiepert, yoğun çalışmalar sonucunda 1/1.000.000 ve 1/400.000 ölçekli Anadolu haritaları hazırlamışlardır. Sultan II. Mahmut (1808-1839) döneminde ilköğrenim zorunlu hale getirilmiş ve bu dönemde diğer bilim dallarında olduğu gibi Coğrafya alanında da, ders kitaplarına büyük önem verilmiştir. Ders kitapları hazırlanırken başvurulan bazı kısıtlamalar nedeniyle coğrafya alanında araştırma ve yorumlara dayanan bilgilerden uzak kalınmış ve sonuçta coğrafya yer şekilleri, ülke ve başkentlerin isminin ezberlendiği bir ders olarak görülmeye başlanmıştır. Bu kısaltmalar ve ezbercilik, coğrafya ilmindeki gelişmeleri uzun yıllar geciktirmiştir. Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876) de, coğrafya ders kitaplarının hazırlanması faaliyetleri devam etmiştir. 1871 yılında, Abdurrahman Paşazade Abdulhalim tarafından Coğrafya-i Kebir, 1875 yılında Şirvanlı Ahmet Hamdi tarafından Usul-i Coğrafya-i Kebir adlı eserler telif edilmiştir (Özey, 1996a).

1876-1909 yılları arasındaki II. Abdülhamit devrinde ise coğrafya eserlerin hazırlanması ve yayınlanmasının yanında bilimsel yayınlar da yapılmaya başlamıştır. Bunlardan en önemlileri Hasan Fehmi'nin 1844'te yayınlanan Coğrafya-i Ticari (Ticaret Coğrafyası), Binbaşı Hüseyin'in 1887'de yayınlanan Memalik-i Osmaniye (Ziraat Coğrafyası), Hasan Fehmi'nin 1890'da yayınlanan Coğrafya-i Sinaî ve Ticari (Sanayi ve Ticaret Coğrafyası)'dır. Bu dönemdeki en önemli bilimsel eserler ise Abdurrahman Şerif Bey'in 1885 yılında yayınlanan 2 ciltlik Coğrafya-i Umumi (Genel Coğrafya) eseri ile 1898'de yayınlanan İstatistik ve Coğrafya-i Umumi adlı eserleridir (Sekin, 1999).

19. yüzyıl sonlarına doğru, bazı coğrafya sözlükler ve askeri haritalar hazırlanmıştır. Yağlıkçızade Ahmed Rıfat Efendi'nin 1883 tarihinde hazırladığı 7 ciltten oluşan Lügat-ı Tarihiyye ve Coğrafiye, Şemseddin Sami'nin 1889-1899 tarihleri arasında 6 cilt halinde hazırladığı Kamusü'l-â'lâm, Kolağası Ali Cevad'ın 1900 yılında hazırladığı 4 ciltten oluşan Memalik-i Osmaniyye'nin Tarih ve Coğrafya Lügatı devrinin en önemli coğrafi sözlükleridir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine coğrafi alanda çalışmalar devam etmiştir. Özellikle 1913'lü yıllarda özellikle Tefeyyüz ve Kanaat kitapevleri tarafından çok sayıda coğrafi eser yayınlanır. Bunlardan Tefeyyüz Kitapevi tarafından yayınlananların sayısı 30'u bulur. Bunlardan 6 tanesini farklı büyüklükteki atlaslar oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, Sorbon Üniversitesinde eğitim almış ayrıca Darü'l-Fünun, Mülkiye Mektebi, Yüksek Muallim ve Maliye Mekteplerinde coğrafya öğretmenliği yapmış olan Faik Sabri Duran'ın (1882-1943) Kanaat Kitapevi tarafından yayınlanan kıtalar ve Osmanlı Coğrafyasına ait eserleri damgasını vurmuştur. Bunlardan "Avrupa" adlı eserinin önsöz kısmında, Faik Sabri'nin; "Coğrafya bu son senelerde mühim bir değişime uğradı. Mevcut ilimler arasında kendini mühim bir yer hazırladı. Bundan böyle öğretmenler derslerinde öğrencilerine yalnız isim ezberlemekle vakit geçiremezler. Çünkü bugünün coğrafyası, yalnız ruhsuz isimler, uzun ve manasız rakamlar coğrafyası değil; fikirler, muhakemeler, mülahazalar coğrafyasıdır" (Özey, 1996a) diyerek o zamanın şartlarında dünyada coğrafyanın algılanışında ve öğretiminde büyük değişikliklerin olduğu ve o dönemde Türk eğitim sisteminde bulunan ezbercilik ve tasvirçilik gibi alışkanlıkların artık geride kaldığını ve bir an önce bilimsel yöntemlere dönülerek deney ve araştırmaya dayanan, problem çözmeye yönelik bir bilim ortaya konmasını ve öğretilmesini tavsiye etmiştir. Ancak bu tavsiyeler ancak istek ve temenniler olarak kalmış, bu gün bazı şahsi gayretler dışında dışarıdaki gelişmeleri takip etmekte zorluk çeken, eski bilgilerle yetinen, sorgulamaya kapalı ve çağdaşlarını çok geriden takip eden bir coğrafya hüküm sürmektedir.

Türkiye'de coğrafya ile ilgili bilimsel anlamda ilk çalışmalar daha önceleri Fen Bilimlerinin öğretildiği yer anlamına gelen Dar-ül Fünun müessesesinin 1933 yılında İstanbul Üniversitesi adını almasıyla başlamış, coğrafyanın çağdaş anlamda ele alınması ise cumhuriyetle birlikte gerçekleşmiştir. Bu dönemde uzun süren

savaşlar, maddi imkânsızlıklar, çağdaş anlamda üniversitelerin bulunmayışı gibi nedenlerle yaşanan yetişmiş bilim adamı eksikliği dönemin en büyük problemini oluşturmaktaydı. Bu sıkıntılar farklı ülkelerden kendi alanlarında uzman coğrafyacıların ülkeye davet edilerek yeni açılan bölümlerin kurucu öğretim üyeliklerini yapmalarının sağlanması ve yurt dışına gönderilen coğrafyacıların dönerek bu bölümlerde görev almaları ile aşılmaya çalışılmıştır. Bu girişimler kısa süre sonra meyvelerini vermeye başlamış ve bu sistem içinde yetişen genç Türk coğrafyacıları günümüz modern Türk coğrafyasının temellerini atmışlar ve yeni açılan üniversitelerin coğrafya bölümlerinde görev alarak coğrafyanın gelişiminde önemli bir rol oynamışlardır. Ancak bu gelişmeler belli bir süre sonra yerini duraklamaya ve bir içe kapanışa bırakmış yapılan çalışmalar daha öncekilerin gölgesinde kalmıştır.

Cumhuriyet döneminin ilk coğrafyacıları, 1915 yılında açılan İstanbul Darülfünun içindeki Coğrafya Darülmesai'sinde yetişmişlerdir. Bunlar; Faik Sabri Duran, Ali Macit Arda, Selim Mansur ve Hamid Sadi Selen'dir. 1933 yılındaki Üniversite reformları neticesinde, İstanbul Darülfünun'u İstanbul Üniversitesi olarak eğitim ve öğretime başlamıştır. Coğrafya Darülmesai'si de, Edebiyat Fakültesi içinde Coğrafya Enstitüsü olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu Enstitünün yetiştirmiş olduğu ilk coğrafyacılar, ülkemiz coğrafya biliminin öncüleri olarak kabul edilir. Bunlar arasında İbrahim Hakkı Akyol (1888-1950), Besim Darkot (1903-1990), Ali Tanoğlu (1904-1974) ve Ahmet Ardel (1902-1978) bugün eserleri ile yaşayan coğrafyacı bilim adamlarıdır. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Enstitüsü, 1935 yılına kadar, yüksek öğrenim olarak ülkemizin tek coğrafya bölümü olarak kalmıştır. 1935 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesi içinde Coğrafya Bölümü (Enstitü) açılmıştır. Bu bölümün ilk yetiştirdiği bilim adamlarından Cemal Arif Alagöz, Danyal Bediz, Cevat Rüştü Gürsoy ve Mecdi Emiroğlu, bu gün hayatta olmayan önemli coğrafyacılarıdır. Türkiye genelinde, İstanbul ve Ankara'daki Coğrafya bölümleri, 1974 yılına kadar, coğrafya alanında bilimsel araştırmalar yürüten iki önemli kurum olarak kalmışlardır. Bu iki kuruma, 1974 yılında bir üçüncüsü Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulan Coğrafya bölümü eklenmiştir. Bu alandaki gelişmeler, daha sonraki yıllarda hızla devam etmiştir. 1981 yılında 2547 sayılı Yüksek Öğrenim

Yasası ile, Eğitim Enstitüleri Fakülteye dönüştürülürken, Enstitülerin bünyesinde yer alan Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümleri içinde Coğrafya Anabilim dalları oluşturulmuştur. Bu anabilim dallarının bir kısmı daha sonra, bağımsız bölüm haline gelmişlerdir. Bugün ülkemizde mevcut olan Coğrafya bölümleri ve anabilim dallarında görev yapmakta olan çok sayıda coğrafya bilim adamı bulunmaktadır. Bunlar, coğrafi alandaki araştırmalarına halen devam etmektedir (Özey,1996a).

Günümüzde coğrafya ile ilgili bölümlerin 36'sı Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bünyesinde, 10'u Fen-Edebiyat Fakültesine bağlı coğrafya bölümünde, 6'sı Eğitim Fakültesi Anabilim Dalında ve 5'i Eğitim Fakültesi Coğrafya Anabilim Dalı 2. Öğretim programında olmak üzere toplam 57 bölümdedir (Sekin, 2002).

1.3.Coğrafya Eğitiminin Amaçları

Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde coğrafya eğitiminin amaçlarının belirlenmesi Osmanlı dönemine kadar dayanmaktadır. Abdülmecit döneminde 1845 yılında; dini eğitim ile hayati bir eğitim-öğretimin verilmesi ve cehaletin giderilmesi olarak belirlenen esaslar Cumhuriyetin ilanı ile tamamen değiştirilerek “okulların başlıca maksadı genç neslin çevresine faal bir şekilde uyumunu sağlayarak iyi vatandaşlar yetiştirmektir” şeklinde özetlenmiştir (Sekin, 2000). Daha sonraki yıllarda her program değişikliğinde coğrafyanın amaçlarında da bazı değişiklikler görülmektedir.

1983 yılına gelindiğinde Ortaokul programı coğrafya öğretimi amaçları altında 13 madde altında coğrafya öğretiminin amaçları belirlenmiş ve bu amaçlar 8.7.1992 tarihli ve 190 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile Ortaöğretim kurumları seçmeli coğrafya ders programları amacı olarak hiç değişiklik yapılmadan kabul edilmekle birlikte, 198 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile 2575 sayılı Tebliğler Dergisinde Yayınlanarak yürürlüğe giren ve 2005-2006 Öğretim Yılından itibaren 9. Sınıftan başlanmak üzere kademeli olarak uygulanmaya başlayan yeni öğretim programlarının kabulüne kadar yürürlükte kalmıştır. Yukarıda bahsi geçen, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında yürürlükte olan 1992 yılı Ortaöğretim kurumları coğrafya programının amacı öğrencilere;

1-Yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanıtmak; onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli, daha köklü kılmak.

2-Türkiye'nin dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek ve onlarda ülkemizin kalkınmasında sevk sorumluluk alma duygusunu geliştirmek.

3-Çeşitli coğrafya olaylarının (tabii, beşeri, ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkilerini ve yeryüzü, canlılar, özellikle insan hayatı üzerindeki etkilerini inceleyerek, olayların farklı dağılışı sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmak.

4 İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarını yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleyerek onların, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak,

5. İnsanın yaşama alanı olarak yeryüzünün şartlarını, imkân ve kaynaklarını tanıtmak; bu imkân ve kaynakların sınırsız olmadığını, bu sebeple onların israfından kaçınmak gerektiğini kavratmak; tabiatı sevdirmek ve onu koruma alışkanlığını kazandırmak.

6. Milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafi çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan tabii kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.

7. Komşu ve uzak ülkeleri, ülkemizi ilgilendiren yönleri ile tanıtmak, ülkeleri birbirleri ile karşılaştırarak onlar hakkında bilgi kazandırmak

8. Milletlerin birbirlerine muhtaç oldukları ve birbirleriyle işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarını; ortak sorunlarının karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceğini kavratmak.

9.-Türkiye'nin başlıca tarım ve endüstri ile ticari ilişkileri hakkında bilgi kazandırırken dünya milletleri arasındaki ekonomik bağları inceleyerek, ülkemizin dünya ekonomisindeki yerini ve önemini kavratmak.

10. Bulundukları tabii çevrenin, bölgenin, diğer bölgelerin ve bütünüyle Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginliklerini tanıtmak.

11. Çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlamayı, bunlardan yararlanmayı öğretmek ve onlarda plan, kroki ve özellikle Türkiye haritası çizme becerisini geliştirmek.

12. Öğrencilerin, milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirme gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak.

13. Öğrencileri, yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen, bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunların yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek olarak belirlenmiştir.

Başta Doğanay (1993, 2002) olmak üzere bir çok coğrafyacı coğrafya eğitiminin amaçlarına yönelik olarak önemli eleştiriler getirmişlerdir. Bu eleştiriler genel olarak belirtilen bu amaçların çağın gereklerine uygun olmadığı, öğrenciyi ezberciliğe ittiği, öğrencileri sorgulama, yorumlama ve analiz etme yeteneklerinden mahrum ettiği konularında yoğunlaşmaktadır (Sekin ve Üçışık, 2001). Bu coğrafyacıardan Doğanay (2002), ilk ve ortaöğretim basamaklarında eğitilen öğrencilerin bütününe içerecek hedefler, başka bir ifadeyle ulaşılması gerekli amaçları 10 maddede toplamıştır. Bu amaçlara göre coğrafya eğitim ve öğretimiyle öğrenci;

1- Yakın çevre örneklerini esas alarak, Türkiye ve dünyayı, genel coğrafi özellikleri açısından tanır.

2- Çevrenin doğal ve beşeri olayları arasında neden-sonuç ilgisini kurar ve bu olayların coğrafi yeryüzündeki dağılışlarını öğrenir.

3- Değişik çevrelerdeki beşeri ve ekonomik faaliyetlerin, yeryüzündeki dağılışlarını, insan hayatına etkilerini, neden sonuç ilişkisi dahilinde karşılaştırmalı olarak inceler.

4- Farklı coğrafi çevrelerdeki değişik zenginlik kaynakları ile ülkelerin kalkınmaları arasında yakın bağlar bulunduğunu kavrar.

5- Ülkesi ve yeryüzünün doğal kaynaklarını tanır ve bunların sonsuz olmadıklarını, tutumlu kullanılmaları gerektiği bilincini geliştirir.

6- Çevrede ekolojik denge bozulması sorunlarına yol açan beşeri faaliyetlere karşı duyarlılık kazanır.

7- Türkiye'nin doğal kaynaklarını, toplumsal değerlerini, gelenek ve göreneklerini korumanın gerekliliğine inanır.

8- Siyasal, ekonomik, kültürel ve askeri bağlarımız bulunan ülkeleri, ülkemizle karşılaştırmalar yapacak biçimde tanır.

9- Toplumsal ve bireysel ilişkilerde zaman zaman ortaya çıkan sorunların, karşılıklı iyi niyet, hoşgörü ve kişiliklere saygılı olma çerçevesinde çözülebileceğini kavrar.

10- Harita, resim, fotoğraf, grafik, kesit, profil, veri tablosu, şema gibi görsel malzemeleri yorumlama becerisi kazanır.

11- Çevresindeki doğa olaylarının her birinin birer coğrafya olayı olduğu ve bunların oluşum nedenlerini bilimsel esaslara dayanacak şekilde kavrar.

12- Bilinmeyenleri araştırma ve öğrenme isteği oluşturur.

13- Ön yargılardan arınarak, objektif kararlar alma becerisi geliştirir.

14- Kalkınma gelişme ve ilerlemenin tek yolunun, müspet ilimler olduğuna inanır.

15- Doğa olaylarının oluş nedenini bilimsel olmayan sebeplere dayandırmaz.

16- Demokratik hak ve özgürlüklere inanır, bunlara saygılı olur.

2005-2006 yılından itibaren Lise 1. sınıflardan itibaren kademeli olarak uygulamaya sokulan yeni programda ise coğrafya öğretiminin amaçları çağdaş programlar esas alınarak yeniden düzenlenmiştir. Yeni programa göre coğrafya dersi öğretim programının genel amaçları başlığı altında Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvuru araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.

2. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.

3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.

4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.

5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.

6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğu bilincine varır.
13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.

Yukarıda verilen yeni coğrafya programının amaçlar kısmı incelendiğinde özellikle teknoloji kullanımının eğitim ve öğretime sokulması, çevre bilincinin verilmesi, öğrencinin sorgulama ve problem çözme vb. gibi yeteneklerinin geliştirilmesi, ekosistem bilincinin verilmesi, sürdürülebilir kalkınma, Türkiye’nin dünya ülkeleri arasındaki jeopolitik ve jeostratejik öneminin ve kapasitesinin bilinmesi ve uluslararası ilişkilerde uluslararası organizasyonların önemi ve coğrafyanın günlük hayata uyarlanması gibi güncel konulara vurgu yaptığı görülmektedir.

1.4 COĞRAFYA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER

1.4.1 Anlatım Yöntemi

Anlatım, öğretmenin bilgilerini, pasif bir şekilde oturarak dinleyen öğrencilere otokratik bir biçimde ilettiği geleneksel yöntemdir (Küçükahmet, 1997). Öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntemlerden biridir. Sunuş yolu stratejisi dikkate alındığında, ona uygun yöntem de genellikle düz anlatım olabilir. Çünkü bu yöntemle bilişsel alanın bilgi, duyuşsal alanın alma ve tepkide bulunma, devinişsel alanında uyarılma basamağındaki davranışları kazandırabilir. Bu yöntemin başarılı

olabilmesi için öğrenci ve içerik analizinin iyi yapılması gerekmektedir (Sönmez, 2004).

Anlatım yöntemi geçmişte ve günümüzde çok kullanılan öğretim yöntemlerinin başında gelir. Bu yöntemin yanlış ve sık kullanılmasına yönelik birçok eleştiri bulunmakla birlikte, güncelliğini korumaktadır (Erden, Tarihsiz). Modern öğretimde anlatıma pek fazla yer verilmemekle birlikte, yine de öğretmenler her konuda bu yöntemden belli ölçüde yararlanma gereği duymaktadır (Küçükahmet, 1997). Giriş yaparken, konuyu özetlerken, açıklarken ve bilgi verirken bu yöntem kullanılabilir (Barth & Demirtaş, 1997). Önemli olan anlatım yönteminin yerinin ve süresinin iyi seçimidir. Öğretmen, eğitim ve öğretim etkinlikleri içinde anlatımı kullanırken öğretimin merkezinde öğrencinin olmasına dikkat etmeli ve kendisi öğrencilerin gerisinde anlatıma katılmalıdır. Yanlış, belli kural, plân ve uygulamalara dikkat edilmediğinde verimsiz ve etkisiz olan bu yöntem öğretmen tarafından verimli ve etkili kullandığında birçok yarar sağlayabilir. Bu yararlar: aynı anda çok sayıda öğrenciye bilgi aktarması; öğrencilere kısa zamanda oldukça ayrıntılı ve kapsamlı bilgi vermesi; öğrencilere belli bir konuyla ilgili organize bir görüş kazandırması; öğrencilere hem dinleme hem de not alma becerisi kazandırmasıdır (Beydoğan, Tarihsiz).

Öte yandan öğretmen anlatım yönteminde belli bir plâna göre hareket etmek zorunda olduğu için bu yöntemin sınırlılıkları ortaya çıkacaktır. Bu sınırlılıklar: uzun ve sık sık tekrar edilen bir anlatımın kolayca sıkıcı bir hale gelmesi; öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemesinin güçleşmesi; öğrencilerin çok pasif olması ve bireysel olarak tanınmanın zorlaşması; öğretim sırasında öğrencilere soru sorma izni verilmediği için geri bildirimi ortadan kaldırması ve eksik iletişime neden olması; duygusal tutumlar ve psikomotor öğrenmenin çok ender oluşması; öğrenci aktif olarak öğrenmeye katılmadığı için yüksek, seviyeli bilişsel öğrenmenin olmamasıdır (Küçükahmet, 1997).

Yukarıda belirtilen sınırlılıklar nedeniyle öğretmen-öğrenci etkileşiminde zayıflama olacaktır. Bu nedenle öğrencilerin coğrafyaya yönelik merak düzeylerinin tespit edilmesi ve bu alandaki bilgilerin kullanılabilir düze-ye getirilmesi için materyal kullanımı gereklidir. Ancak sürekli materyal kullanımı da öğrencinin öğrenme

zihninin açık olmasını bir süre sağlayacaktır. Anlatım yöntemi sırasında ilgi azaldığında fıkra anlatılmalı ve öğrencilere isimleri söylenerek övücü espriler yapılmalıdır. Öğretmen ses düzeyini monoton kullanmamalı ve konunun içeriğini dikkate alarak vurgu yapmalıdır. Örneğin; Ordu’da fındığın yetiştiğini ifade ederken fındık kelimesini ve Ordu ilini vurgulamalı ve tahtaya yazmalıdır. Yine horst, graben, fay, uzay, gezegenler gibi öğretilmesi zor olan coğrafi terimler için açık ve net ifadeler kullanılmalı, bunlar şekil, fotoğraf ve slâytlarla desteklenmelidir.

1.4.2 Soru Cevap Yöntemi

Soru-cevap, öğrencinin sahip olduğu bilgilerin hatırlatılması ve öğretmenin verdiği bilgilerin analizi, bütünleştirilmesi ve değerlendirmesi biçiminde kullanılan etkin bir yöntemdir. Uzun bir geçmişe sahip olan ve filozof Sokrates’e atfen “Sokrates Tekniği” diye de bilinen soru-cevap yöntemi; öğretmen tarafından hazırlanmış soruların, öğrencilere sorulması ve alınan cevapların değerlendirilmesi esasına dayanır (Demircioğlu, 2003). Buradaki amaç, öğrencinin dikkatini bir noktaya çekmek, yaşantılarla yüz yüze getirmek, duygu ve düşüncelerini temellendirmelerine katkı sağlamaktır. Böylece öğretim sürecinde öğretmen, öğrencinin zihinsel işlevini formalaştırmış olur (Beydoğan, Tarihsiz). Soru-cevap yöntemi coğrafya dersleri içindeki bütün konularda kullanılabilir. Bu yöntemin başlıca yararları: öğrencinin öğrendiği davranışları göstermesi; öğrencinin derse aktif katılması; öğrenciye düşünme ve araştırma alışkanlığı kazandırması; dersi monotonluktan kurtararak öğrenmeyi motive etmesi; önemli konular üzerine öğrencinin dikkatinin çekilmesidir (Karch & Estabrooke, 1963). Ayrıca öğrenci grupta kendini ger-çekleştirme fırsatı bulur ve utangaçlığı gider (Duruhan, 2001).

Öğretmen anlattığı konunun anlaşılma düzeyini ve öğrenci dikkatini, ilgi alanlarının belirlenmesini ve kontrolünü kolaylıkla sağlamalıdır. Sorulacak sorular dikkatli seçilmeli ve öğrencinin yaratıcılık, düşünme ve bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik olmalıdır. İşlenen konuda, öğrenciler tarafından mutlaka anlaşılması gereken temel görüş ve bilgiler soru olarak hazırlanacağı gibi, bu temel görüş ve bilgilerin uygulanmasına dönük sorular da olabilir (Doğanay, 2002). Öğretmen, öğrencilerin farklı yönlerini keşfedecek ve geliştirebilecek soru çeşitlerine yönelebilir. Öğretmen

yalnızca: Dağ nedir? Ekinoks nedir? Türkiye'nin başkenti neresidir? Dünyanın en büyük gölü hangisidir? gibi sadece bilişsel veya ezbere yönelik sorular değil; Sis ve bulut arasındaki farklılıklar nelerdir? Rüzgâr nasıl oluşmaktadır? Şehir ve köy nüfusu arasında farklı ve benzer yönler var mıdır? Karadeniz Bölgesi'nde dağların kıyıya paralel uzanması ile yetiştirilen ürünler arasında nasıl bir ilişki vardır?, gibi bütünleştirici; Dünya nüfusunun artmasının sonuçları neler olabilir? Türkiye'de tarım ve hayvancılığın gelişmesi için neler yapılabilir? Dünya'nın yörünge düzlemi ile ekvator düzlemi arasındaki $23^{\circ}27'$ aç, 10° 'lik bir açı olsaydı hangi sonuçlar ortaya çıkardı?, gibi hayal güçlerini zorlayacak ve yaratıcı düşünen; Sanayinin gelişmesini sağlayan en önemli etken hangisidir? Türkiye'nin en güzel şehri hangisidir? Nedenlerini söyleyiniz?, gibi analiz ve sentez içeren soruları öğrencilere yöneltmelidir. Örneğin; bir coğrafya dersinde Dünya'nın geoit şeklini ve sonuçlarını işleyen öğretmen, konunun ne düzeyde öğrenildiğini görmek veya konuyu pekiştirmek için bu yöntemi kullanabilir. Bu yöntemle yaşama yönelik soruların çözümlerini bulan öğrenci, kendi çevresi içinde meydana gelen olayları sorgular. Öğretmen, öğrenme gücüğü çeken öğrencileri ve öğrencilerin güclük çektiğı yerleri öğrenir. Böylelikle diğler yöntemlerle anlaşılmayan konuların öğrenilmesi sağlanır.

Öte yandan soru-cevap yöntemini kullanmanın bazı güclükleri de vardır. Bu nedenle anlatım ve diğler öğretim yöntemleriyle birlikte kullanılmalıdır. Bu yöntemin sınırlılıkları: çekingen öğrencilerin kendilerini rahat hissetmemeleri; soru-cevap yönteminde tartışma kapsamında dersin işlenişinde aksama meydana gelmesi; diğler yöntemlerle birlikte kullanılmamasıdır.

Bu yöntemde iyi bir öğretmen neyi ne zaman soracağını bilmelidir. Coğrafya konuları içinde yeri geldikçe soru sorulmalı, dersin başına veya sonuna sorular saklanmamalıdır. Bu yöntemle öğrenmenin gerçekleşmesi öncelikle, hazırlanan soruların etkili bir biçimde kullanılmasına bağlıdır. Sorular özellikle basit, açık ve düzgün bir dille sorulmalıdır. Sorunun içinde ipucu özelliğı taşıyacak veya ima edilecek yaklaşımların olmaması gerekir. Çünkü bu, öğrencinin ezbere yönelmesine neden olur. Coğrafyanın düşünce ilkelerine bağlı ve sebep- sonuç ilişkisine dayanan sorular sorulmalıdır.

1.4.3 Gösteri Yöntemi

Öğretmen konumundaki eğitimcinin, öğrencilerin gözleri önünde, bir şeyin yapılış şeklini göstermesi ya da bir varsayımı kanıtlamak, bir ilkeyi doğrulamak amacıyla yaptığı her türlü faaliyete gösteri yöntemi denir. Bu yöntem, değişik olgu ve olayları, göstererek anlatmak, açıklamak ve ispat etmek demektir (Doğanay, 2002). Coğrafya derslerinde en fazla kullanılan yöntemlerden biri olan gösteri, olgu, kavram ve genellemelerin öğrenilme-sinde önemlidir. Anlatıma yönelik yöntemlerden daha etkili olan gösteri yöntemi coğrafya konularını ezberleme olayından uzaklaştırır. Öğrenmenin etkili ve doğru bir biçimde gerçekleşebilmesi için coğrafya derslerinde araç ve gereçler kullanılmalıdır. Öğretmen, harita, küre, fotoğraf, belgesel, kum masası, tepegöz, slayt, şema, diyagram ve grafik gibi araç-gereçleri kullanarak, derse yönelik yöntemleri seçerse öğrenmenin kalıcılığı sağlanabilir. Örneğin; kayaç ve kayaç oluşumlarının anlatıldığı bir coğrafya dersinde kayaç ve maden koleksiyonunun gösterilmesi veya Türkiye coğrafyası anlatılırken harita veya slâytların kullanılması gibi.

Gösteri yönteminin coğrafya öğretimine önemli yararları vardır. Bu yararlar: dersin içeriğindeki olgu, kavram ve genellemelerin görülerek ve işitilerek öğrenilmesi; ilgi ve dikkatin çekilmesi; psikomotor becerilerinin gelişmesidir. Buna karşın gösteri yönteminin uygulanmasında daha fazla araç-gereç kullanılması ve uzun süreli plânlama gerektirmesi gibi sınırlılıklar vardır. Öğretmen merkezli gösteri yönteminde materyal önceden hazırlanmalı ve gösteri herkesin görebileceği şekilde yapılmalıdır. Gösteri, toplumdaki insan kaynaklarını kullanmak için en mükemmel yöntemdir (Küçükahmet, 1997). Okullarda araç-gereç eksikliği dikkate alındığında, öğretmenlerin becerileri ölçüsünde yaparak ve yaşayarak hazırladıkları materyaller, bu yöntemin kullanımında ayrı bir önem kazanır. Ayrıca öğrenciler öğretmenin çabalarına bakarak, yaptıkları işin sorumluluğunu ve disiplinini alırlar. Uzun zaman alan gösteri yönteminin derslerde kullanımı, zamanın değerini ortaya çıkaracaktır. Bunlarla birlikte, gösteri yöntemine başvurulurken diğer yöntemlerle birlikte kullanılması, hem öğrenme hem de dersin işleniş açısından yarar sağlayabilir.

1.4.4. İş ve Deney Yöntemi

Öğrencinin fiziksel ve zihinsel gücünün birlikte kullanılmasını gerektiren yöneme iş yöntemi denir. Sistemli öğrenmeyi de mümkün kılan iş yöntemi, öğrencilerin el becerisini geliştirir (Ünal - Çelikkaya, 2004). Bu yöntemde, harita çiziminde fiziksel gücün kullanılması ya da coğrafya konuları içinde hedef, yöntem ve stratejilere bağlı olarak özet çıkarılması gibi zihinsel gücün uygulanması önemlidir. Karadeniz Bölgesi'nin genel özelliklerinin işlendiği bir ders saati içinde öğrencilere dilsiz harita verilebilir. Bu dilsiz haritanın üzerine dağlar, ırmaklar, ovalar, şehirler amaca uygun bir biçimde yerleştirilebilir. İş yöntemi coğrafya öğretiminde kalıcılığı sağlamak açısından faydalıdır. Ancak, el becerileri iyi olmayan öğrencilerin bu yöntemle çalışmaları sorun oluşturabilir. Yine öğrenciler haritayı yerleştirirken, öğretmenin sınıfta gösterdiği düzen ve disiplin bozulabilir.

Öğretimde deney, herhangi bir olay veya varlığı meydana getiren ilişkilerin daha iyi kavranması amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Sorunların ortaya çıkış nedenleri ve dağılımlarını yapmak ve yaşadığımız yeri tanımak için coğrafyada deney yönteminin uygulanması gereklidir. Deneysel yöntemin amaçları: bilimsel bir gerçeği gözlemek veya göstermek; bir varsayımı ispatlamak; bilimsel bir yasayı doğrulamak veya tekrar oluşturmaktır (Doğanay,1993a; Gök - Girgin, 2001).

Bu amaçlardan sadece üçüncüsü coğrafya öğretimi içinde uygulanamaz. Çünkü, coğrafyanın amacı bilimsel bir yasayı doğrulamak veya tekrar oluşturmak değil, bir varsayımı ispatlamaktır. Deneysel yöneme yağmurun oluşumu örnek oluşturabilir. Bir tencerede kaynatılan su buharlaşmaya başlayacaktır. Buharlaşmanın gerçekleştiği yüzeyden 30 cm. yukarısına soğuk bir plaka yerleştirildiğinde, buharın plakaya çarptığı ve su damlacıkları halinde tekrar düştüğü görülecektir. Böylece sıcaklık, buharlaşma ve yağmurun oluşumuyla ilgili döngü anlaşılabilir. Deney yönteminin coğrafya öğretimine bazı yararları bulunmaktadır. Bunlar: öğrencinin bilimsel düşünmesinin sağlanması; öğrencinin kendi kendine güvenmesi; olay ve olgular arasında ilişkileri açıklaması; aktif öğretimin gerçekleşmesi; öğrencinin bilgi ve becerisini geliştirmesidir.

Deney yöntemi coğrafya öğretiminde bazı sınırlılıklara sahiptir. Bunlar; yeteri kadar malzemenin bulunamaması ve yeterli zamanın olmamasıdır. Sonuçta, coğrafya dersleri ve konularının öğretimi, öğrencilerin çok yönlü gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bireylerin temel gereksinimleri ve toplumsal yaşama ilişkin konuların mekânsal dağılımlarının fizikî yer şekilleri ve doğal çevre olaylarıyla ilişkilerinin kurulması önemlidir.

1.4.5.Problem Çözme Yöntemi

Problem çözme yöntemi, bilimsel yöntem, keşif, eleştirel düşünce, karar verme, yaratıcı düşünme ve sorgulama gibi rasyonel düşünmeye mantık işleminin uygulanmasıdır (Barth & Demirtaş, 1997). Problem, bizi içsel yada dışsal olarak rahatsız eden bir durumdur (Gardner & Demirtaş & Doğanay, 1997). Bu yöntemin, coğrafya öğretiminde önemli bir yeri vardır. Çünkü, bu bilimin kendisi ve öğretilmesi zaten bir problemdir (Doğanay, 1993a). Coğrafya’da problem çözme yöntemi uygulanırken, dikkat edilmesi gereken aşamalar vardır. Bunlar: problemin hissedilerek, önemli boyutlarının belirlenmesi ve tanımlanması; probleme olası çözüm yolları önerilmesi; bu çözüm yollarına ilişkin bilgi toplanması; toplanan verilerin olası çözüm yolları göz önüne alınarak analiz edilmesi; sonucun formüle edilmesidir (Gardner & Demirtaş& Doğanay, 1997). Bu aşamalar, coğrafya araştırma konularına uygulanmaktadır.

Problem çözme yönteminin amacı, öğrencilerde bilimsel düşünme ve problem çözme becerisini geliştirmektir. Bu yöneme dayalı öğrenme etkinlikleri büyük bir grupla gerçekleştirilebileceği gibi, küçük grupla yada bireysel olarak da yapılabilir (Erden, Tarihsiz). Problem çözme yönteminin etkili kullanmanın bazı faydaları değerlendirilebilir. Bunlar: öğrencinin alışılmış durumlarla baş etmesi ve onların üstesinden gelmesi (Duruhan, 2001); öğrencinin daha aktif hale gelmesi; öğrencide gözlem yapma, karşılaştırma, bilgileri düzenleme, yorumlama, değerlendirme, özetleme ve rapor etme yeteneğinin gelişmesidir. (Beydoğan, Tarihsiz) Öğrencilerin sosyal yaşamda sorumluluk üstlenmelerinin yolunu açması; öğrenmeye aktif olarak katılan öğrenciler, problemin çözümünde farklı perspektiflere dayalı önerileriyle ufuklarını geliştirmesidir.

Öğrenci karşılaştığı problemleri çözdükçe birey haline gelir; böylelikle problemi çözecek gücü kendinde daha çok bulur. Bu yönteme dayalı etkinlikler öğrencinin çok yönlü düşünmesini sağlar. Bütün bu olumlu beklentilerle birlikte, uygulamada bazı sınırlılıkları da vardır. Bunlar; zamana ihtiyaç duyulması; problem üzerinde çalışılması nedeniyle öğrencinin olumsuz tavır geliştirmesi (Küçükahmet, 1997); problemin öğrencilerin beceri düzeyine uygun sunulmaması; öğrencilerin öğrenme düzeylerinin ölçülmesinin zor olmasıdır.

Eğitim-öğretim etkinlikleri içinde problem çözme, sistematik, rasyonel ve bazılarına göre de mantığa dayalı bir problem işlemidir (Barth & Demirtaş, 1997). Bu nedenle yöntem uygulanırken, tümevarım, tümdengelim, analiz ve sentez gibi düşünce işlevleri birlikte kullanılır. Bilişsel alan bakımından problemi kavrama aşamasıyla birlikte, analiz ve sentez düzeylerinde de hedefler gerçekleştirilir ve genellemelere ulaşılır. Coğrafyada problem çözme yönteminin uygulandığı birçok konu vardır. Örneğin; 2004 yılı Ekim ayında Japonya’da meydana gelen deprem ve bunun sonuçları bir problem haline getirilebilir. Depremin nasıl oluştuğu, maddi ve manevi nasıl zararlara yol açtığı, telafi edilip edilemeyeceği gibi sorular birer problemdir. Bu problemlerin öğrenciler tarafından fark edilmesi, kavranması ve önemsenmesi önemlidir. Günümüzde böyle bir problem fark edilmesinde televizyon, radyo ve gazete gibi iletişim araçlarının büyük payı vardır. Problemi fark eden öğrenciler depremin önemini kavramaya çalışırlar. Öğretmen tarafından kavramlar doğru ve etkili bir biçimde verilir. Depremin olası nedenleri üzerine tartışılır ve çözüm yolları oluşturulur.

Öğrencilerin genellemelere ulaşması sağlanır. Yaşadığımız çevre ile problem arasında bağlantı kurmak öğrenmenin gerçekleşmesi için gereklidir.

Benzer kavramlar arasında genellemelere ulaşılabilir. Örneğin; “ Dünya bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Mars bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Jüpiter bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Neptün bir gezegen olup, Güneş adında bir yıldız etrafında dolanır. Belirtilen örnekler analiz edildiğinde bütün gezegenlerin bir yıldız etrafında dolandığı genellemesine ulaşılır. Ancak genellemelere ulaşmak coğrafya öğretiminde her zaman geçerli değildir. “Turunçgiller, Akdeniz ikliminin görüldüğü

yörelde yetiştirilir. Rize ilinde de turunçgil yetiştirilir. O zaman Rize ilinde Akdeniz iklimi görülür.” ifadesi doğruyu yansıtmaz. Çünkü Karadeniz ikliminin görüldüğü Rize ilinde coğrafya’nın ortaya çıkardığı özel bir duruma bağlı olarak turunçgil yetiştirilir.

Coğrafya öğretiminde etkinliklerin gerçekleştirilmesi, aktif öğretim yöntemlerinin başarılı olabilmesine bağlıdır. Duyduğumuzun %10’unu, gördüğümüzün %15’ini, görüp duyduğumuzun % 20’sini, tartıştığımızın %40’ını, kendi katılım ve deneyimimizin % 80’ini ve başkalarına öğrettiğimiz %90’nını öğrenip hatırlarız (Barth & Demirtaş, 1997). Bu nedenle coğrafya derslerinde tek yöntemin olmaması gerekir. Harita konusunun anlatıldığı bir derste sadece anlatım yöntemi kullanılırsa öğrenme %10 oranında gerçekleşecektir. Sonuçta, harita, ölçek, lejant, coğrafi koordinatlar ve yön gibi kavramlarının öğrenilmesi güçleşecektir. Bu açıdan fizikî ve siyasî haritaların genel özelliklerinin belirlenmesi, lejant içindeki simgelerin ve renklerin ne anlama geldiğinin öğrenilmesi, coğrafi koordinatlar ve yön tespiti için sınıf içine getirilecek bir harita birçok yönden yararlı olacaktır. Yine Türkiye fizikî haritası incelenerek, renklerin hangi yüzey şekillerini gösterdiği tespit edilebilir. Türkiye bölgelerinin yüzey şekilleri açısından karşılaştırması yapılabilir ve nüfusun dağılışı üzerine ne gibi etkileri olduğu konusunda bir tartışma ortamı yaratılabilir. Böylece bir konu birden fazla yöntemle işlenmiş olur. Hedef, süreç ve değerlendirme aktiviteleri dersteki etkinliklerle sağlanmış olur. Aktif öğretim yöntemlerinin başarılı olması için sınıf ortamının uygun hale getirilmesi, coğrafya laboratuvarının olması, araç ve gerecin yeterliliği gereklidir. Öğrenme sürecinin gerçekleşmesi ve yöntemlerin etkili olabilmesi için öğrenciye coğrafyanın sevdirelmesi gerekir.

1.4.6.Gezi-Gözlem Metodu

Gezi-gözlem öğrencilerin eşya, olay ve varlıkların doğrudan kendilerinden bilgi edinmelerini ve onların bilimsel bir araştırmayla ilgili temel becerileri kazanmalarını sağlayan etkili bir öğretim metodudur.

Bu nedenle okullarda mümkün olduğu kadar çok yer verilmesinde yarar vardır. Buna karşılık hemen her derste gözlem yapılmasını sağlayacak pek çok fırsatlar

olduğu halde bu metot ihmal edilmektedir. Hâlbuki gözlem çocukta var olan inceleme ve araştırma yöneliminin öğretimde bilimsel bir biçim almasıdır. Bu bakımdan öğretmen gözlem yapılmasını gerektiren konuları kitaplardan okutarak ya da konuşarak değil, mutlaka gezi gözlem metoduna yer vererek öğretmelidir. Gezi-gözlem metodunun öğretimde uygulanmasının birçok yararı vardır. (Doğanay, 1993)

Şüphesiz gezi-gözlem metodunun coğrafya'da çok önemli bir yeri vardır. Gerek yüksek öğrenim düzeyindeki coğrafya eğitiminde ve gerekse orta öğretim düzeyindeki coğrafya eğitiminde gezi-gözlem metodunun kullanılması şarttır. Coğrafya'nın araştırma sahasının yeryüzü olduğu göz önüne alınırsa, olayların, nesnelerin oluşum, gelişim ve değişimlerini yerinde incelemek gerekliliği ortaya çıkar. Buna göre olayların cereyan ettiği sahalara gidilmesi ve incelenmesi esastır.

İmkânlar ölçüsünde üniversitelerimizin coğrafya bölümlerinde bu metot zaman zaman uygulanmaktaysa da yetersizdir. Ancak ülkemizde orta öğretimde coğrafya eğitiminde bu metot maalesef istenilen düzeyde kullanılmamaktadır. Bizce, şartlar dahilinde yeri ve zamanı geldiğinde bu metoda başvurulması kesinlikle coğrafya eğitimi açısından büyük yararlar neden olacaktır.

2.BÖLÜM

1.5. COĞRAFYA EĞİTİMİNDE GÜNCELLİK İLKESİ

Güncellik ilkesine, aktüalite veya yaşanılabilirlik ilkesi de denir. Eğitilen bireyleri, güncel (aktüel) olaylardan soyutlayamayız. Yapılan eğitim, güncel sözlü ve yazılı medyayı izleyen, bunlarda sergilenen görüş ve düşünceleri eleştirel yaklaşımlar içinde benimseyebilen kimseler yetiştirmelidir (Doğanay, 2002:158).

Okullardaki eğitim çalışmalarında, “faydalı olan” ciddiye alınmalıdır. Fakat ilke, faydalı olandan da ileriye gider. Faydacılığın ve pragmatizmin kabul ettiği “faydalı olan” ilkesini de aşar. Aynı zamanda okullardaki içeriklerin “kullanılabilirliği” ni de içerir. Yalnız bu kullanma, sadece ekonomik bakımdan kullanılabilirlik ve değerlendirilebilirlik değildir. Eğitim, insanın tümünden gelişimini hedef alır. Ders içeriklerinin kullanılabilirliği, insanın sadece yaşamı ve mesleğindeki görevlerini yerine getirmesine yardım etmekle kalmaz, aynı zamanda bu bireyin iç dünyası ile de ilgilidir. Sözelimi güzel olanın, sanatın öğretilmesi de “kullanılabilirlik” ilkesine

girer. Yaşama yakınlık ilkesi sadece okulun çıkarlarını gören bir okul yaklaşımına karşıdır. Tanıyan, yaşayan ve araştıran bir öğrencinin yaşama olan bağı unutan okula karşıdır. Yaşam için, yaşam ile yaşam gibi bir eğitimidir bu ilkeyle hedeflenen (Durmuş – Ölçüm Çetin 2005: 24–25).

Bilgisayar teknolojisindeki ilerleme ile ulaşım ve haberleşmenin çok hızlı geliştiği bir bilgi çağında yaşıyoruz. Gittikçe küreselleşen dünyamızda toplumlar, dünyanın her bir köşesindeki siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelerden anında haberdar olmakta ve eskiden olmadığı ölçüde bunların etkisi altında kalmaktadır. Dünyadaki gelişmelerden kendilerini soyutlayamayan ülkelerin, kendilerini bu değişimlere karşı korumaları ve hatta bunları kendi lehlerine çevirebilmeleri için eskiden olduğundan çok daha fazla, çağdaş coğrafya bilimine ve bu bilimin ileri metot ve tekniklerine ihtiyaçları vardır. Bu açıdan denilebilir ki; günümüz ülkelerinin, dünya siyaset arenasında ekonomik ve siyasal yönden güçlü olmaları, matematik ve özel konumlarından en üst düzeyde istifade edebilmeleriyle olduğu gibi, başta yakın komşuları olmak üzere diğer dünya ülkelerini fiziki, beşeri ve kültürel yönden çok iyi tanımalarıyla da yakından alakalıdır. Nitekim ülkelerin diğer ülkelerle sahip oldukları veya olacakları ticari, askeri, ekonomik, kültürel ve sosyal içerikli ilişkilerden elde edecekleri kazançlar, hem kendilerini hem de diğer ülkeleri ne derecede tanıdıkları ölçüsünde artacak veya azalacaktır. Önümüzdeki yıllarda, içinde bulunduğu coğrafyada meydana gelen siyasi çalkantılardan en fazla etkilenecek olan ülkelerin başında, şüphesiz Türkiye gelmektedir. Türkiye'nin, öncelikle uluslararası alanda, içinde bulunduğu siyasi problemlerden kurtulması ve sonrasında da geleceğin dünyasında siyasi, ekonomik ve kültürel yönden iyi bir yer edinebilmesinde, ileri metot, teknik ve araç gereçleri ile çağdaş coğrafya biliminin rolü vardır (Demirci, 2005: 1).

Orta öğretim coğrafya eğitiminde coğrafya konularının işlenmesinde, güncellik ve yaşanılabilirlik ilkesinin uygulanabileceği pek çok konu vardır. Örneğin alçak ve yüksek basınç konuları işlenirken, konunun anlaşılıp anlaşılmaması bakımından, hemen o günkü basınç durumunun hangisi olabileceği öğrencilere sorulabilir. Çevredeki bir dağın, kaplıcanın veya gölün, turistik çekim merkezi olarak önemi tartışılabilir. Hızlı kentleşme hareketinin sonuçları, yakın çevredeki gecekondulaşma olayı ile bağdaştırılabilir. Aynı şekilde, o günkü sis olayının İstanbul Boğazı'nda deniz

ulaşını, Atatürk veya Menderes hava limanlarında iniş kalkışları aksattığı veya durdurduğuna dikkatler çekilebilir. Dünyadaki bir sel, taşkın veya deprem felaketinin sonuçları yorumlanabilir (Doğanay, 2002:158 – 159).

Yazılı medya (yazılı basın) ile sözlü medyanın (TV’ler), yoğun coğrafya haberleri yayımladıklarını göstermektedir. Örneğin; sel ve su baskını, yer kayması ve çığ düşmesi, depremler, orman yangınları... Ve devlet adamlarının, yurt içi ya da yurt dışı gezilerine kadar bütün bu haberler, ister yazılı ve ister sözlü olarak sunulsunlar, bunlar, coğrafyanın ta kendisidir. Çünkü bunlar ve benzeri konular, hem birer fenomen olarak hem de coğrafi evre elemanları olarak, coğrafya ilmi bilim alanlarının inceleme – araştırma konularıdır (Doğanay, 2002:159).

Coğrafya, öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını ve anlamlandırmalarını sağlayan bir içeriğe sahip olmasından dolayı önemli bir disiplindir. Çünkü insanların mekânsal algıları, yaşadıkları alanın konum özellikleri ile doğrudan ilgilidir. 21. yüzyıl Türk insanının siyasal, ekonomik ve kültürel sistem ile ekolojik gelişmeleri anlaması, bunlarla etkileşiminde uyumlu ve bilinçli adımlar atabilmesi için coğrafya eğitimine ihtiyaç vardır. Hızlı artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi – iletişim alanlarında yaşanan hızlı değişim, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri arttırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafi çalışmalarda ifade edildiği gibi “ zaman – mekân yakınlaşması ” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşeri süreçler açısından değil, doğal süreçler açısından da söz konusudur. Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevresel bozulma, farklı ölçeklerde olmakla birlikte, dünyanın herhangi bir yerinde etkisini hissettirebilmektedir. Bu bozulmalar ekosistemlerin işleyiş düzenini değiştirerek çevresel sorunlara yol açmakta ve tüm dünyayı etkilemektedir. Coğrafya tüm bu özelliklerinden dolayı günlük hayatla kolayca ilişkilendirilebilir niteliktedir (MEB, 2005: 13).

1.6.9.SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ İÇERİĞİ

1.BÖLÜM

ÜNİTE 1

DOĞAL SİSTEMLER

Doğa ve İnsan Etkileşimi

Doğal Ortam

Harita Dünyası

- a)Harita Çizim Metotları
- b)Harita Çeşitleri
- c)Türkiye’de haritacılık

Dünya’nın Çizgileri

- a)Kutup
- b)Ekvator
- c)Başlangıç Meridyeni
- d)Paraleller
- e)Meridyenler
- f)Yerel saat
- g)Uluslararası Saat
- h)Tarih Değiştirme Çizgisi

Harita Unsurları

Haritalarda Ölçek

- a)Kesir Ölçek
- b)Çizgi (Grafik) Ölçek

Ölçek Hesaplamaları

Haritalarda Yüzey Şekillerinin Gösterilmesi

- a)Kabarma Yöntemi
- b)Gölgelendirme yöntemi

- c)Tarama Yöntemi
- d)Renklendirme yöntemi
- e)Eş Yükselti Eğrileri (İzohips) Yöntemi

Dünya'nın Şekli ve Boyutları

Dünya'nın Hareketleri

Atmosfer

Hava Durumu

İklim

İklim Elemanları

- a)Sıcaklık
- b)Nemlilik ve Yağış
- c)Basınç ve Rüzgârlar

İklimlerin Dili

- a)Kutup iklimi
- b)Tundra İklimi
- c)Orta Kuşak Karasal İklimi
- d)Orta Kuşak Okyanusal İklimi
- e)Çöl İklimi
- f)Akdeniz İklimi
- g)Muson İklimi
- h)Tropikal İklim
- ı)Ekvatorial İklim

Yaşlı Dünya

- a)Yerkabuğu'nun Yapısı
- b)Jeolojik Zamanlar

Yeryüzünü Oluşturan Güçler

İç Kuvvetler

- a)Kıta Oluşumu (Epirojenez)

- b)Dağ Oluşumu (Orojenez)
- c)Volkanizma
- d)Deprem

Dış Kuvvetler

- a)Heyelan
- b)Erozyon
- c)Akarsular
- d)Yeraltı Suları
- e)Buzullar
- f)Rüzgârlar
- g)Dalga ve Akıntılar
- h)Kıyı Tipleri

2.BÖLÜM

ÜNİTE 1

BEŞERİ SİSTEMLER

Tarihten Günümüze Yerleşme

Yerleşme Tipleri

- a)Kır yerleşmeleri
- b)Kent Yerleşmeleri

Yerleşme Dokuları

- a)Dağınık Yerleşme
- b)Toplu Yerleşme

ÜNİTE 2

MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE

Nerede Yaşıyorum

Değişim Sürekli ve Her Yerde

Türkiye'nin Yerçekilleri

- a)Türkiye'nin Dağları
- b)Türkiye'de Deprem
- c)Türkiye'nin Ovaları ve Platoları
- d)Türkiye'de Akarsuların Oluşturduğu Yerçekilleri

- e)Türkiye’de Karstik Şekiller
- f)Türkiye’de Dalgaların Oluşturduğu Yerçekilleri
- g)Türkiye’de Rüzgârların Oluşturduğu Yerçekilleri
- h)Türkiye’de Buzulların Oluşturduğu Yerçekilleri

Türkiye’nin İklimi

- a)Matematik Konum
- b)Özel konum

Türkiye’de İklim Elemanları

- a)Sıcaklık
- b)Basınç ve Rüzgârlar
- c)Nemlilik ve Yağış

Türkiye’de İklim Çeşitleri

- a)Karadeniz İklimi
- b)Akdeniz İklimi
- c)Karasal İklim

ÜNİTE 3

KÜRESEL ORTAM BÖLGELER VE ÜLKELER

Bölgeler Nasıl Oluşturulur?

Bölgelerin Sınırlarındaki Değişim Neye Göre?

Bölgelerin Yayılış Alanlarına Göre Hangi Ülke Nerede?

ÜNİTE 4

ÇEVRE VE İNSAN

Doğal Çevre

- a)Tarım
- b)Sanayi
- c)Ulaşım
- d)Yerleşme
- e)Enerji Üretim

Tarih Boyunca Anadolu’da Tabiatın Değişimi

1.7. 9.SINIF COĞRAFYA DERS KİTABININ GÜNLÜK YAŞAM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.Bölüm

Ünite 1

Doğal Sistemler

Doğa ve İnsan Etkileşimi ünitesinin giriş bölümünde kullanılan fotoğraflar coğrafyanın birçok alanla ilişkisini ortaya koymak ve coğrafyayı günlük yaşamla ilişkilendirmek açısından önemli. Burada kullanılan uçak, kuş, paraşütçü, taş, ayı, kuzu, balıkçı, tarla, rafineri, mühendis, baraj, orman gibi fotoğraflar günlük yaşamla yakından ilişkilendirilebilir.

Sayfa 7’de harita kullanımı konusunda kullanılan resimlerde askeri stratejilerin, kara ve demir yollarının harita üzerinde görüldüğü resimler kullanılmış. Bu resimler günlük yaşamla yakından ilişkilendirilerek çeşitli çıkarımlar yapılabilir. Yine aynı sayfada bir bisiklet sürücüsü elinde bir haritaya bakarken fotoğraflanmış.

Sayfa 13’te Dünya’nın çizgileri konusunda kullanılan harita ve uygulanan etkinlik coğrafi koordinatların belirlenmesinin günlük yaşamda nasıl karşımıza çıkabileceğini konu edinmektedir.

Sayfa 17’de Türkiye’nin meridyen dereceleri Türkiye haritası üzerinde gösterilerek Diyarbakır ve İzmir’in yerel saatleri hesaplanmıştır.

Sayfa 19’da uluslar arası saat dilimleri harita üzerinde gösterilerek Türkiye’nin ait olduğu saat dilimi gösterilmiştir.

Sayfa 20’de tarih değiştirme çizgisinin nereden geçtiği Dünya haritası üzerinde gösterilmiştir.

Sayfa 24’te haritalarda uzunluk hesaplamaları yaparken neler yapılacağı belirtilip, harita üzerinde Ankara-Çankırı arasındaki gerçek uzunluk hesaplanmıştır.

Sayfa 44’te hava durumu ile ilgili günlük hayattan fotoğraflar kullanılmıştır. Bu durumun insanlar üzerindeki etkileri gösterilmeye çalışılmıştır.

Sayfa 50’de Kayseri ve İzmir illerinin yerşekilleri farklılıklarından kaynaklanan sıcaklık farklılıkları gösterilmiştir.

Sayfa 52’de sıcaklığın dağılışına etki eden faktörler üzerinde durularak, çeşitli fotoğraflarla açıklanmıştır.

Sayfa 77’de coğrafyanın geçmişten günümüze günlük yaşamla ilişkisini ortaya koyan birçok fotoğraftan yararlanılmıştır.

Sayfa 81’de volkanizma faaliyetleri sonucu oluşabilecek olaylar ve günlük yaşama olası etkileri üzerinde durularak çeşitli fotoğraflar kullanılmıştır.

Sayfa 83’te depremlerin günlük yaşamı nasıl ve ne derece etkileyebileceği çeşitli fotoğraflarla resmedilmiştir.

2.Bölüm

Ünite 1

Beşeri Sistemler

Sayfa 3’te beşeri olayları günlük yaşamla ilişkilendiren birçok resim kullanılarak coğrafya ile günlük yaşamın iç içeliği gösterilmiştir. Burada kullanılan fabrika, tarla, ulaşım araçları, turizm şehri ve şehir meydanı gibi fotoğraflar günlük yaşamla coğrafyayı yakından bağdaştırmıştır.

Sayfa 7’de insan faaliyetlerine göre dünyada farklı yerleşim yerleri resmedilmiştir

Sayfa 8’de dağınık bir köy yerleşmesi resmedilmiştir.

Sayfa 9’ da toplu bir şehir yerleşmesinden görünüm fotoğraflanmıştır.(Ankara)

Sayfa 11’de su kaynaklarının kısıtlı olduğu bir yerden toplu bir yerleşme örneği gösterilmiştir.

Ünite 2

Mekânsal Bir Sentez: Türkiye

Sayfa 18’de Mimar Sinan’ın doğduğu yer olan Kayseri’nin Melikgazi

İlçesine bağlı Ağırnas kasabası tanıtılmış. Konu çeşitli fotoğraflar kullanılarak desteklenmiştir.

Sayfa 29’da Türkiye’nin deprem gerçeğini ifade eden bir harita kullanılmıştır.

Sayfa 30’da Gölçük depremi ile ilgili fotoğraflar kullanılarak deprem gerçeğine dikkat çekilmiştir.

Sayfa 32’de iç ovalarımızdan biri olan Konya Ovasından bir görünüm kullanılarak bölgenin günlük yaşamdaki faaliyetlerine dikkat çekmeye çalışılmıştır.

Sayfa 34’te kullanılan platolar ve büyükbaş hayvancılık fotoğrafı gündelik hayattaki ekonomik faaliyetlere dikkat çekmeye çalışmıştır.

Sayfa 47’de Türkiye’nin dağlık olmasının yerleşmeye olan etkisinin gösterildiği bir fotoğraf kullanılmıştır.

Sayfa 48’de ülkemizin dünya üzerindeki konumunun birçok faaliyeti etkilediği gösterilmiş. Bu etkilerin günlük yaşamla ilişkileri örneklendirilmiştir.

Sayfa 57’de karasal iklim sahalarında kar yağışı ve bu kar yağışlarının kış aylarında ulaşım olumsuz etkilerine örnek olarak bir fotoğraf kullanılmıştır.

Ünite 3

Küresel Ortam

Sayfa 66’da Hong Kong’dan bir görünüm sunulmuş. (dünyanın en büyük serbest ticaret merkezi)

Yine aynı sayfada Rotterdam limanında bir görüntü kullanılmıştır.

68.sayfada Dünya su kaynaklarının dağılışı ve yayılışını gösteren harita kullanılarak bu durumun etkileri üzerinde durulmuştur.

Ünite 4

Çevre ve İnsan

77. sayfada insanların çevreyi sürekli olarak değiştirdiğini simgeleyen çeşitli fotoğraflar kullanılmıştır.

78. sayfada tarımda kullanılan kimyasalların çevreye ve insanlara olan zararları üzerinde durulmuştur.

79. sayfada bir sanayi kuruluşundan bir fotoğraf kullanılarak bunların çevreye ve günlük hayata olan zararları incelenmiştir.

80. sayfada hızlı nüfus artışının şehirleşmeyi hızlandığını simgeleyen fotoğraflar kullanılmıştır.

81. sayfada enerji üretiminin çevre ile ilgili olumlu-olumsuz etkileri ve insanları günlük yaşamlarına yansımaları konu edilmiştir.

3.BÖLÜM

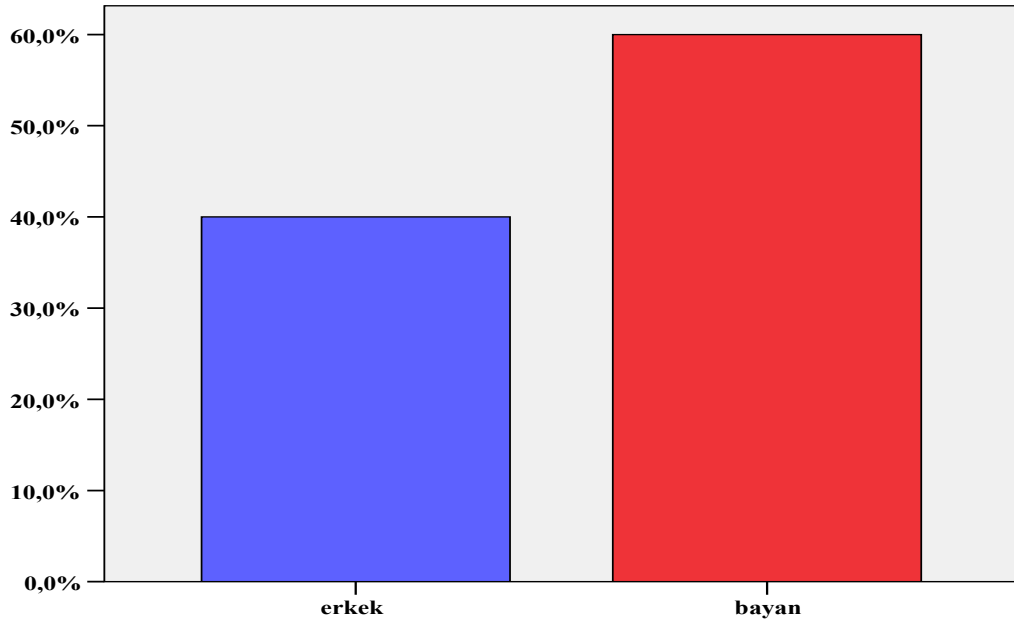
ANKET BULGULARI VE ANALİZLER

3.1.Öğretmen Anketi

3.1.1.Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

Tablo 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ERKEK	12	40
BAYAN	18	60
TOPLAM	30	100

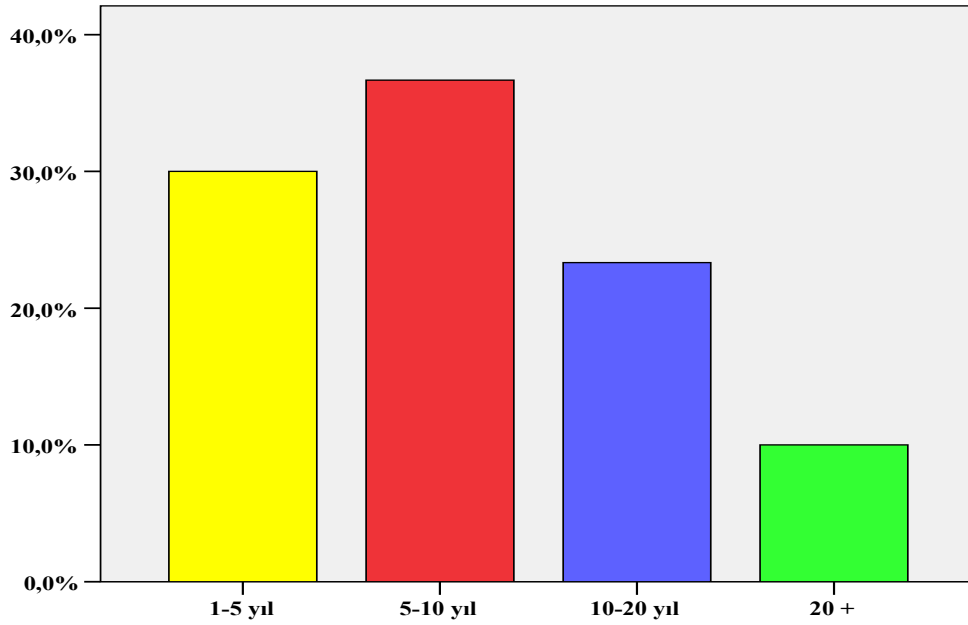
Grafik 1: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 40 'ı erkek, % 60' bayandır.

3.1.2. Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Tablo 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
1-5 YIL	9	30,0
5-10 YIL	11	36,7
10-20 YIL	7	23,3
20- +	3	10,0
TOPLAM	30	100

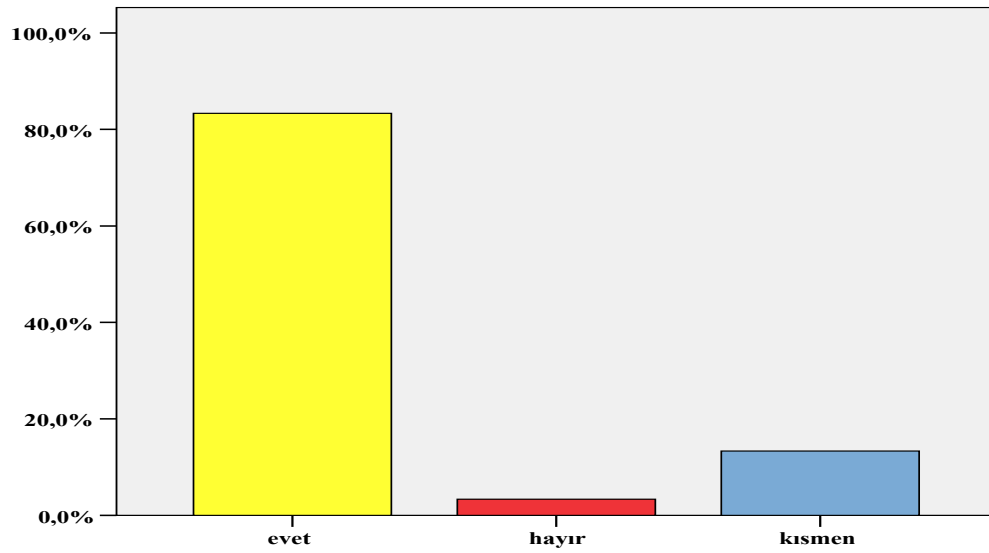
Grafik 2: Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı

Ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımları incelendiğinde % 36,7 ‘sinin 5-10 yıllık, % 30’unun 1-5 yıllık olduğu saptanmıştır.

3.1.3. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevme durumlarının belirlenmesi

Tablo 3: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	25	83,3
HAYIR	1	3,3
KISMEN	4	13,3
TOPLAM	30	100

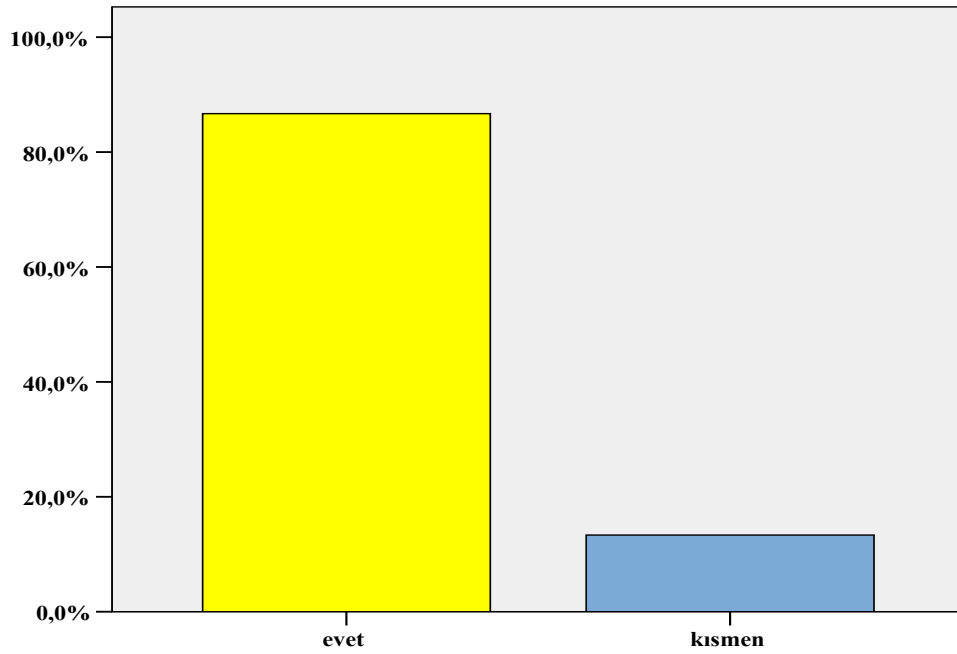
Grafik 3 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini sevme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin % 83,3'ü öğretmenlik mesleğini sevdiklerini belirtmiştir. Mesleği sevmeyen birinin meslekteki başarı düzeyi düşük olacağından bu oranın yüksek olması memnun edici bir sonuçtur.

3.1.4. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi

Tablo 4: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	26	86,7
HAYIR	0	0
KISMEN	4	13,3
TOPLAM	30	100

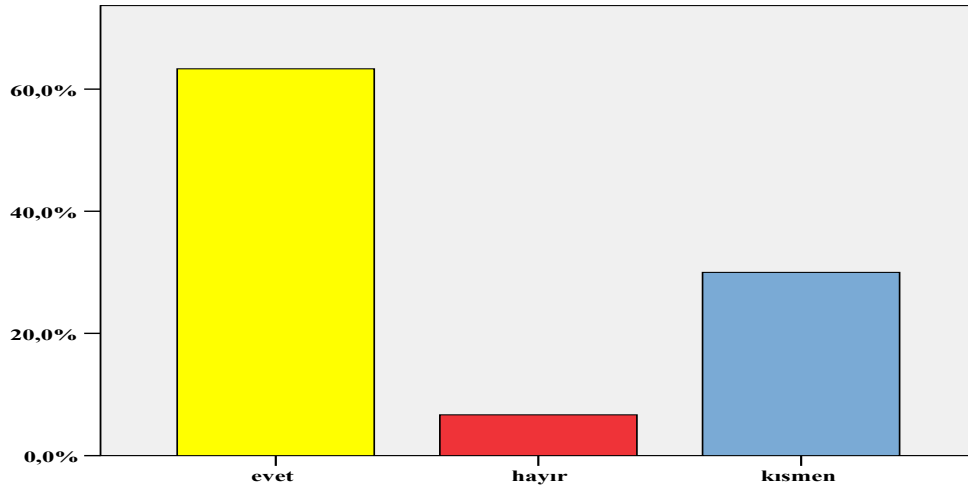
Grafik 4: Ankete katılan öğretmenlerin coğrafyayı sevme durumlarının belirlenmesi

Öğretmenlerin % 86,7'si coğrafyayı sevdiklerini belirtmişlerdir. Ankete hayır cevabını veren kimsenin olmaması dikkat çekmektedir.

3.1.5. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarını belirlenmesi

Tablo 5 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EYET	19	63,3
HAYIR	2	6,7
KISMEN	9	30
TOPLAM	30	100

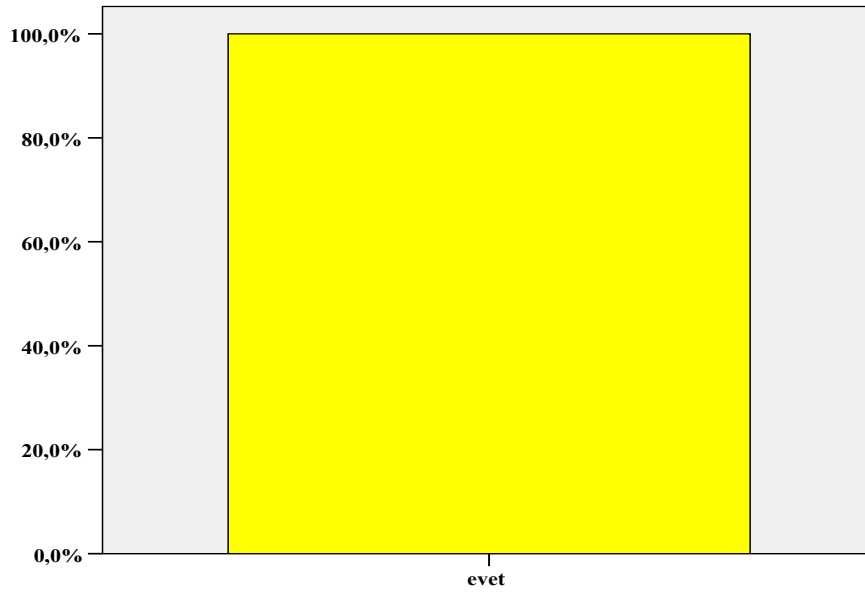
Grafik 5 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin herhangi bir coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Öğretmenlerin % 63,3' herhangi bir coğrafi yayın takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu anket sonucundaki evet cevabının daha yüksek olması öğretmen donanımı ve öğretmenin günlük hayattaki gelişmeleri takibi açısından belirleyici olacaktır.

3.1.6. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 6 : Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	30	100
HAYIR	0	0
TOPLAM	30	100

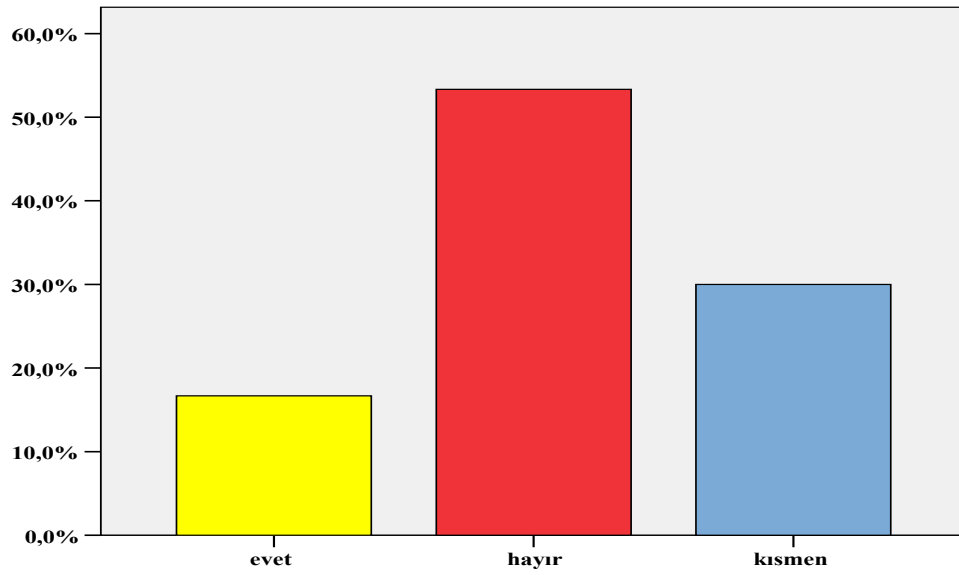
Grafik 6: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin daimi internet bağlantısı olma durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin tamamında daimi internet bağlantısı vardır. Bu durum gündelik yaşamın takibi ve coğrafyanın güncellik açısından değerlendirilmesi bakımından önemli bir yer tutar.

3.1.7. Ankete katılan öğretmenlerin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Tablo 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	5	16,7
HAYIR	16	53,3
KISMEN	9	30
TOPLAM	30	100

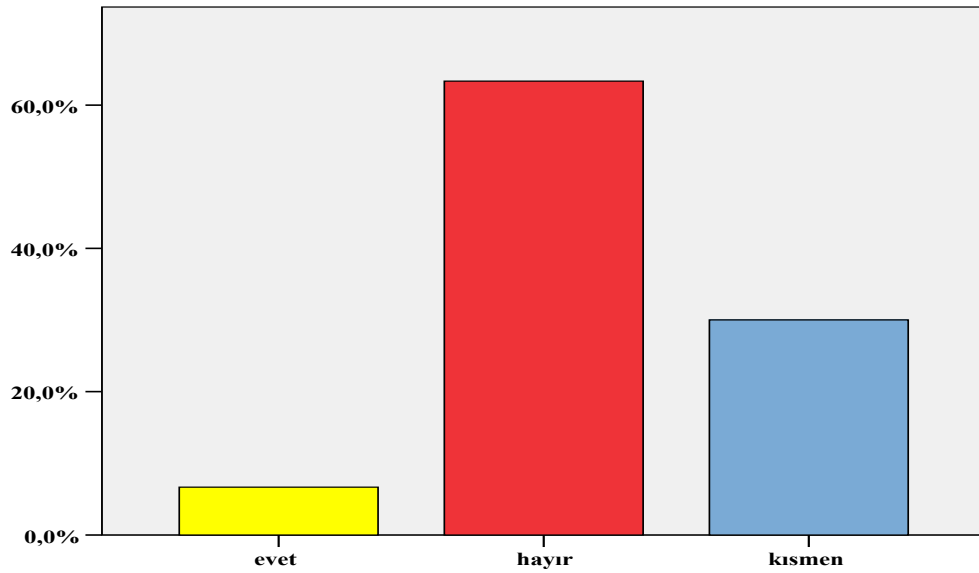
Grafik 7: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin 9.sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulup bulmamalarına ilişkin durumlarının belirlenmesi

Öğretmenlerin 53,3'ü bu anket sorusuna hayır cevabını, % 30'luk bir kısmı ise kısmen cevabını vermiştir. Bu da yüksek oranda coğrafya öğretmenlerinin 9. Sınıf müfredat programını güncellik açısından yeterli bulmadıklarını gösterir.

3.1.8. Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Tablo 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	2	6,7
HAYIR	19	63,3
KISMEN	9	30
TOPLAM	30	100

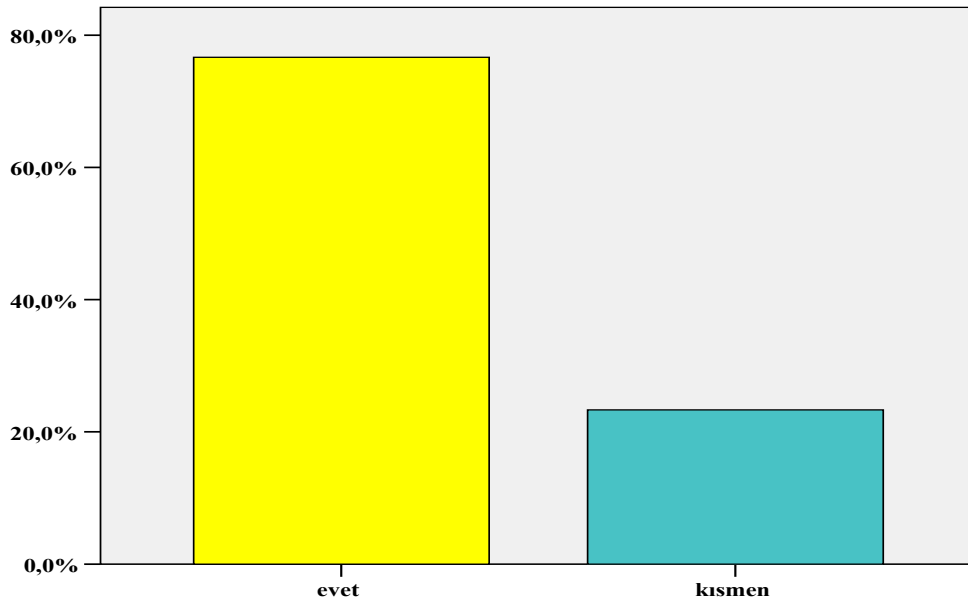
Grafik 8: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgisini yeterli buluyor mu?

Anket sonuçlarına göre öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine olan ilgi düzeylerini % 6,7 oranında yeterli buluyor. Bu durum dersin işlenişi ve varılmak istenen hedefler açısından endişe vericidir.

3.1.9. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	23	76,7
HAYIR	0	0
KISMEN	7	23,3
TOPLAM	30	100

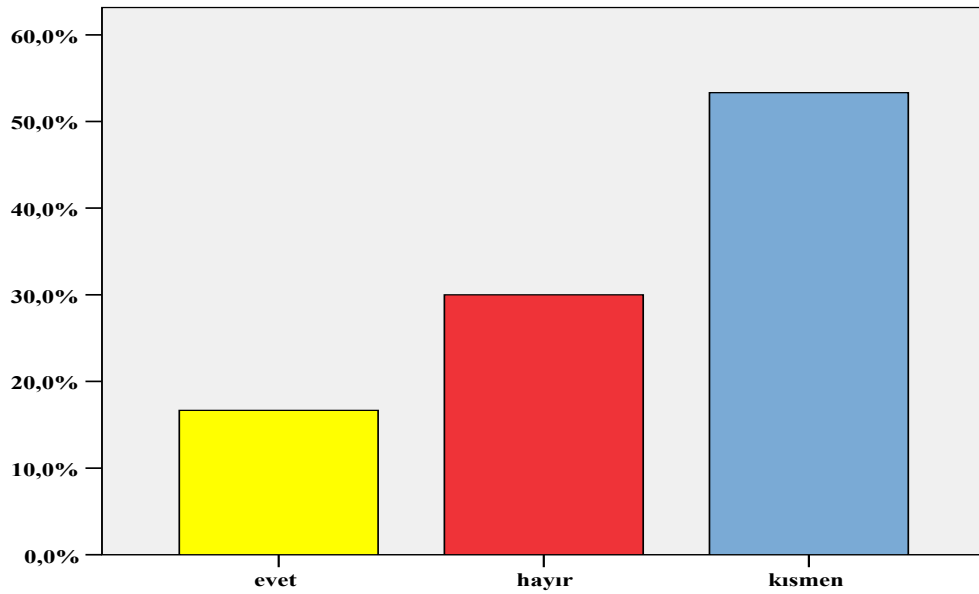
Grafik 9: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları günlük yaşamla yeteri düzeyde ilişkilendirebiliyor mu?

Öğretmenler kendilerine yöneltilen bu soruya büyük oranda evet cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin objektifliğine güvenmek gerekli diye düşünüyorum.

3.1.10. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Tablo 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	5	16,7
HAYIR	9	30
KISMEN	16	53,3
TOPLAM	30	100

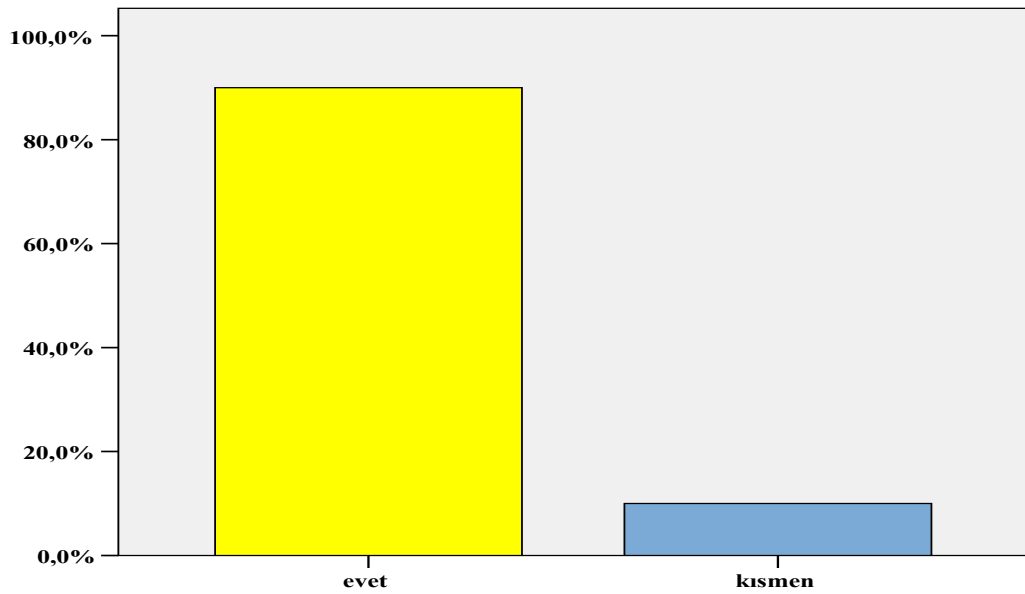
Grafik 10: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından yeterli buluyor mu?

Öğretmenlere göre 9.sınıfta öğretilen coğrafi kavramları öğrencinin düzeyi açısından kısmen yeterli buluyor. Ankete evet diyen öğretmenlerin hayır cevabını verenlerden daha fazla olması dikkat çekici.

3.1.11. Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Tablo 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	27	90
HAYIR	0	0
KISMEN	3	10
TOPLAM	30	100

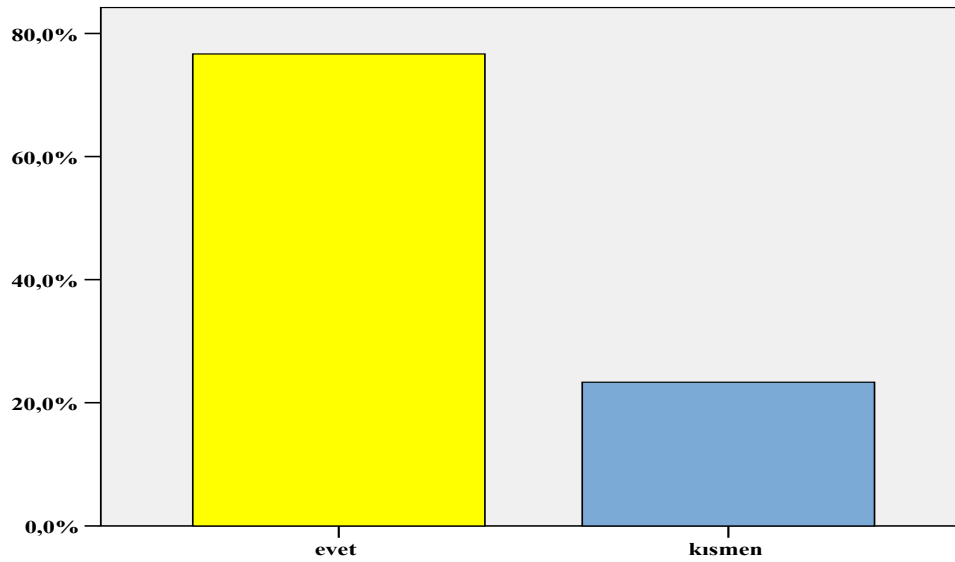
Grafik 11: Ankete katılan öğretmenler 9. Sınıf ders kitabındaki konuları günlük yaşamla ilişkilendirebiliyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerin % 90' bu soruya evet cevabını vermişlerdir. Kısmen cevabını verenlerin oranı ise % 10. Soruya hiçbir öğretmen hayır cevabını vermemiştir.

3.1.12. Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Tablo 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	23	76,7
HAYIR	0	0
KISMEN	7	23,3
TOPLAM	30	100

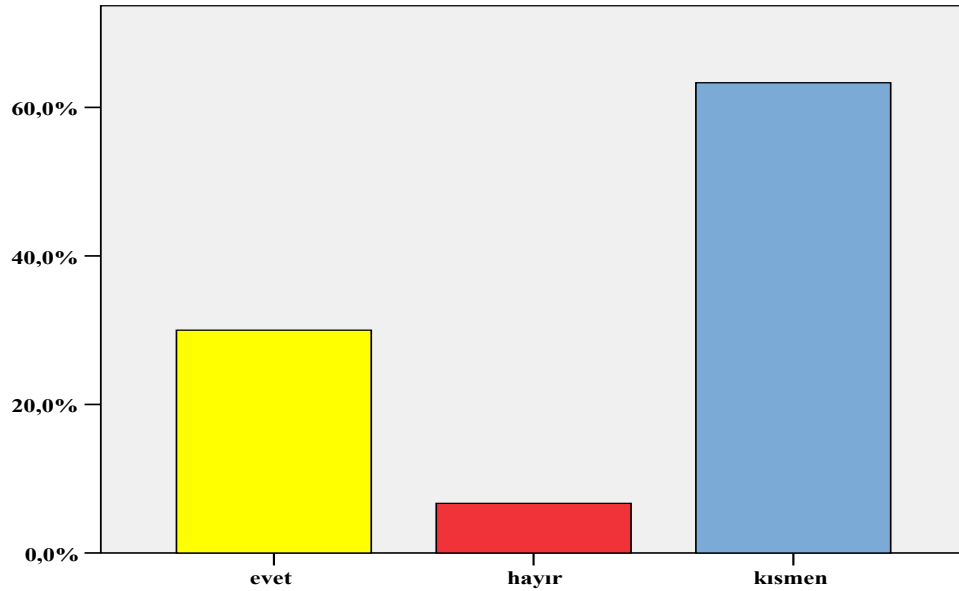
Grafik 12: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler verebiliyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerden % 76,3'ü evet cevabını verirken, kısmen cevabını veren öğretmen oranı %23,3'tür. Hayır, cevabı veren öğretmen yoktur.

3.1.13. Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Tablo 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	9	30
HAYIR	2	6,7
KISMEN	19	63,3
TOPLAM	30	100

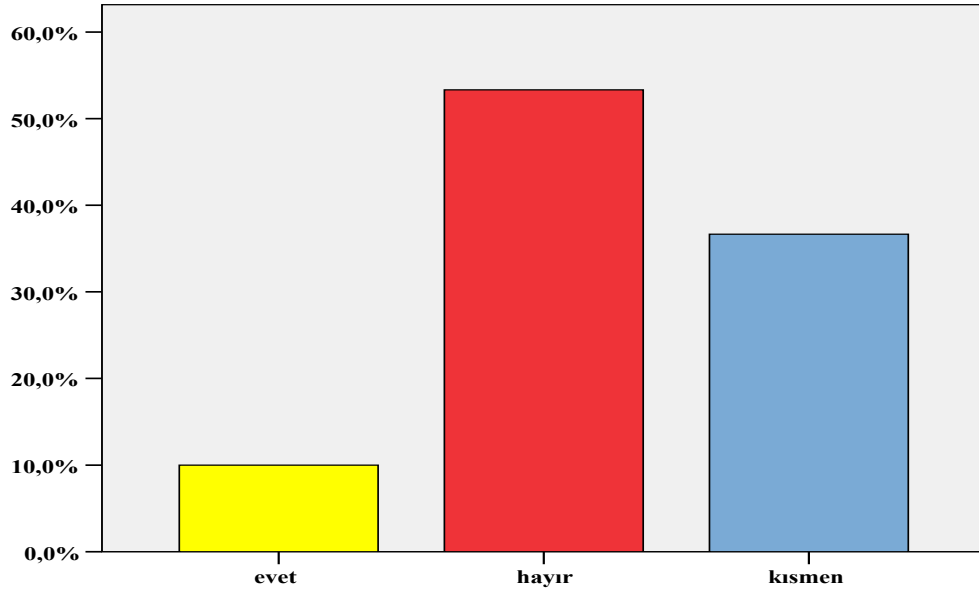
Grafik 13: Ankete katılan öğretmenler öğrencilere günlük hayata dair araştırmalar yaptırıyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerin % 30'u evet, % 6,7'si hayır, % 63,3 de kısmen cevabını vermiştir. Bu durum bize imkanlar dahilinde araştırmalar yapıldığı sonucunu göstermektedir.

3.1.14. Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Tablo 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	3	10
HAYIR	16	53,3
KISMEN	11	36,7
TOPLAM	30	100

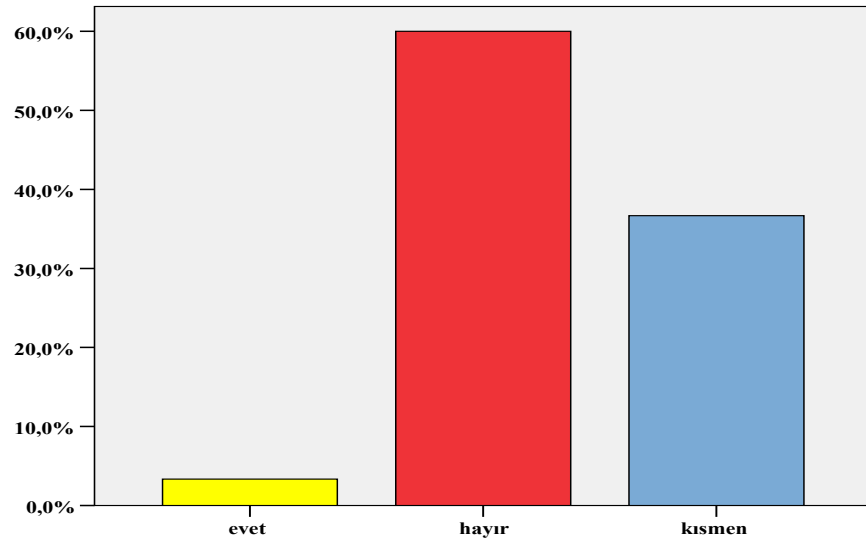
Grafik 14: Ankete katılan öğretmenler ders esnasında günlük yaşamdan örnekler vermede zorlanıyor mu?

Ankete katılan öğretmenlerden % 53,3'ü hayır cevabını verirken, % 36,7 oranında kısmen, % 10 oranında da evet cevabını vermiştir.

3.1.15. Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Tablo 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	1	3,3
HAYIR	18	60
KISMEN	11	36,7
TOPLAM	30	100

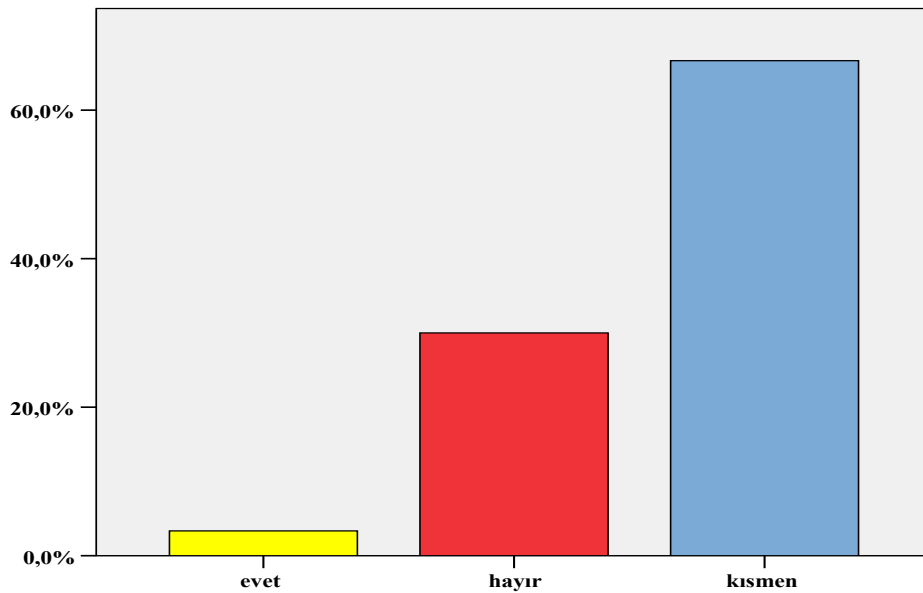
Grafik 15: Ankete katılan öğretmenler 9.sınıf öğrencilerinin günlük yaşamın sorunlarına ilişkin ilgi düzeylerini yeterli buluyorlar mı?

Anket sorusuna evet cevabını verenlerin yalnızca % 3,3 olması oldukça endişe verici. Hayır cevabını veren öğretmenlerin oranının % 60 olması öğrencilerin gündelik yaşamın sorunlarına yönelik ilgi düzeylerini yeterli bulmamaktadır.

3.1.16. Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Tablo 16 : Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	1	3,3
HAYIR	9	30
KISMEN	20	66,7
TOPLAM	30	100

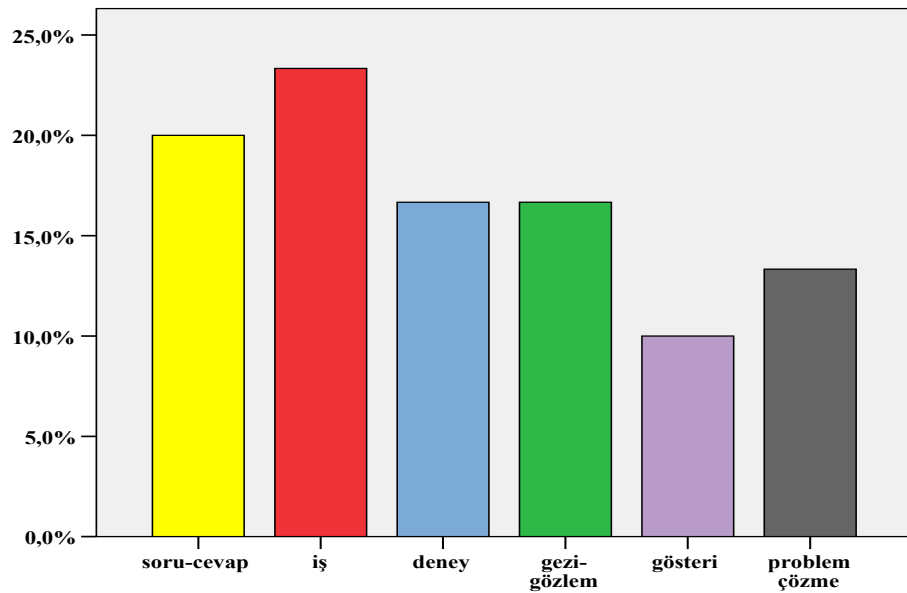
Grafik 16 : Ankete katılan öğretmenler ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair buluyor mu?

Ankete katılan öğretmenler % 3,3 oranında evet diyerek ders kitabındaki örnekleri günlük hayata dair bulmadıklarını ortaya koymuşlardır.

3.1.17. Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Tablo 17 : Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ANLATIM	0	0
SORU-CEVAP	6	20
İŞ	7	23,3
DENEY	5	16,7
GEZİ-GÖZLEM	5	16,7
GÖSTERİ	3	10
PROBLEM ÇÖZME	4	13,3
TOPLAM	30	100

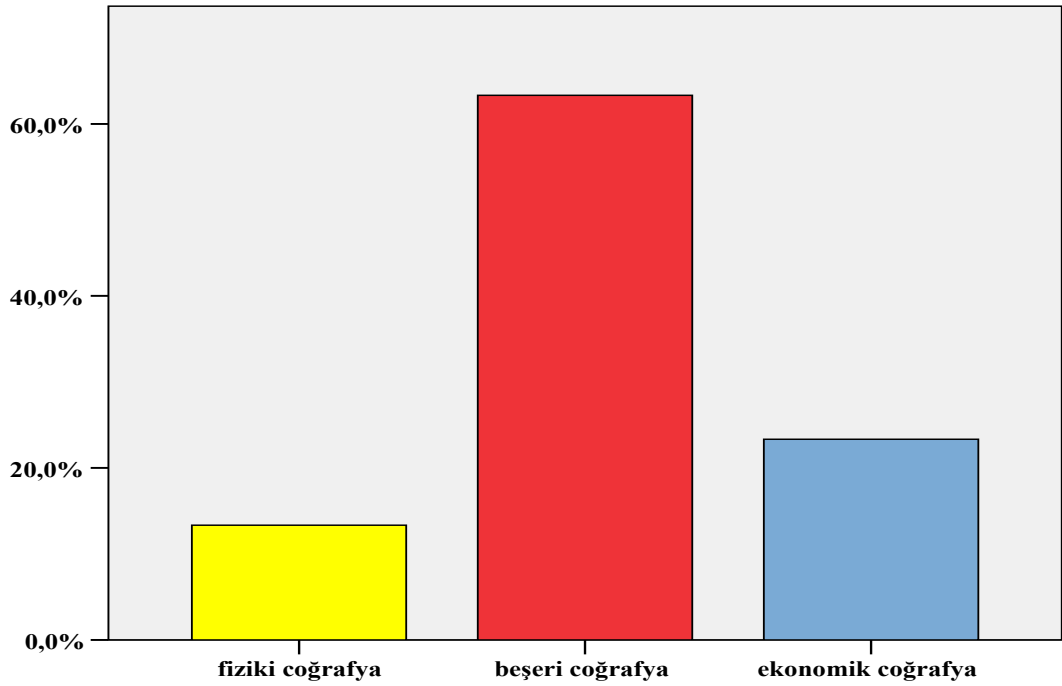
Grafik 17: Ankete katılan öğretmenler güncel bir konu işlenirken hangi öğretim yönteminin kullanılması gerektiğini düşünüyor?

Ankete katılan öğretmenler arasında bu soruya verilen cevap açısından dengeli bir dağılım var. Anlatım yöntemini hiç tercih eden olmaması dikkat çekiyor.

3.1.18. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Tablo 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
FİZİKİ COĞRAFYA	4	13,3
BEŞERİ COĞRAFYA	19	63,3
EKONOMİK COĞRAFYA	7	33,3
TOPLAM	30	100

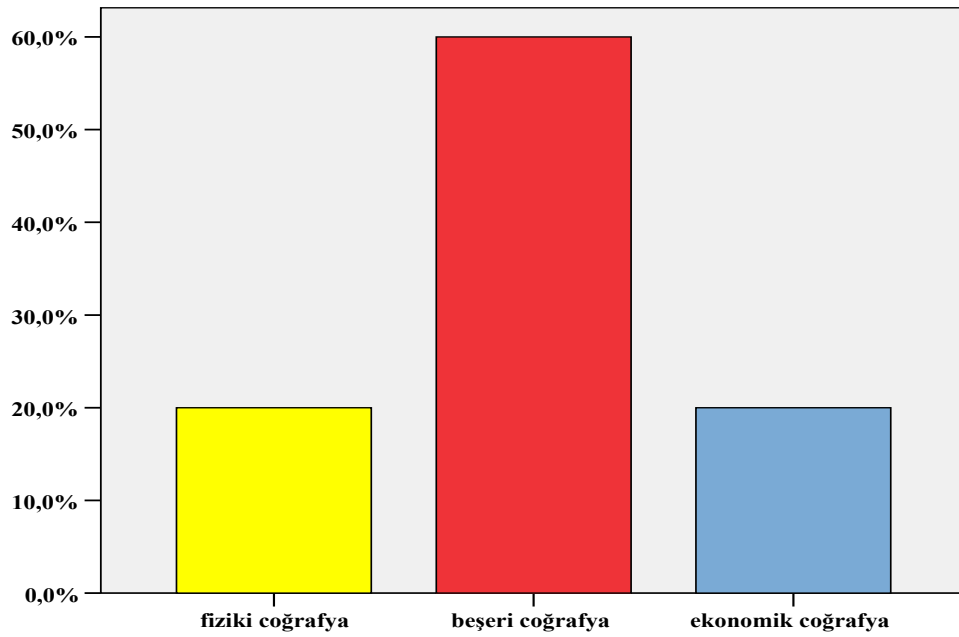
Grafik 18: Ankete katılan coğrafya öğretmenleri coğrafya bölümlerinden hangisini günlük yaşama daha yakın buluyor?

Coğrafya öğretmenlerine göre coğrafya bölümlerinden beşeri coğrafya en fazla günlük yaşamla ilgili olan bölüm. Bunu ekonomik coğrafya ve fiziki coğrafya takip etmekte.

3.1.19. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

Tablo 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
FİZİKİ COĞRAFYA	6	20
BEŞERİ COĞRAFYA	18	60
EKONOMİK COĞRAFYA	6	20
TOPLAM	30	100

Grafik 19: Ankete katılan coğrafya öğretmenlerine göre öğrenciler coğrafyanın en çok hangi bölümüne ilgi gösteriyor?

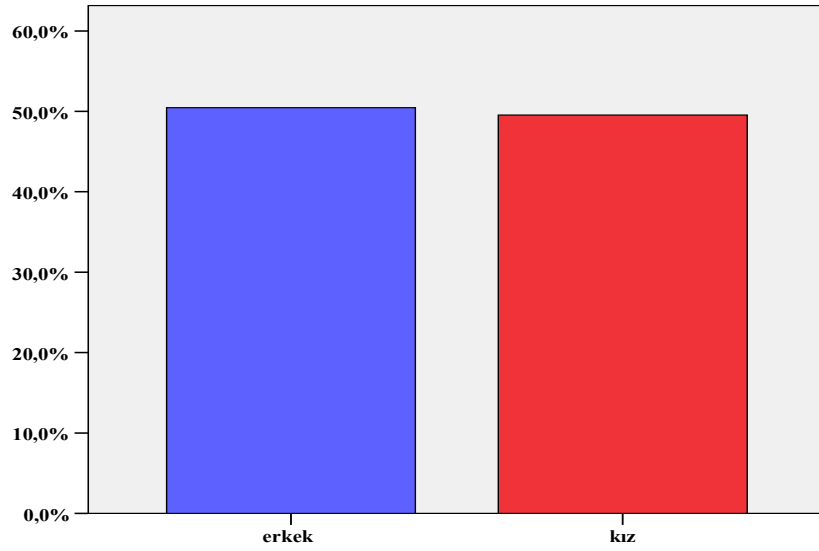
Ankete katılan öğretmenlere göre öğrenciler en çok beşeri coğrafya konularına ilgi gösteriyor. Bu oran % 60 olarak ortaya çıkmıştır. Fiziki ve ekonomik coğrafyanın ilgi görme oranları ise %20.

3.2.Öğrenci anketleri

3.2.1.Ankete katılan 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Tablo 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılışı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ERKEK	163	50,5
KIZ	160	49.5
TOPLAM	323	100

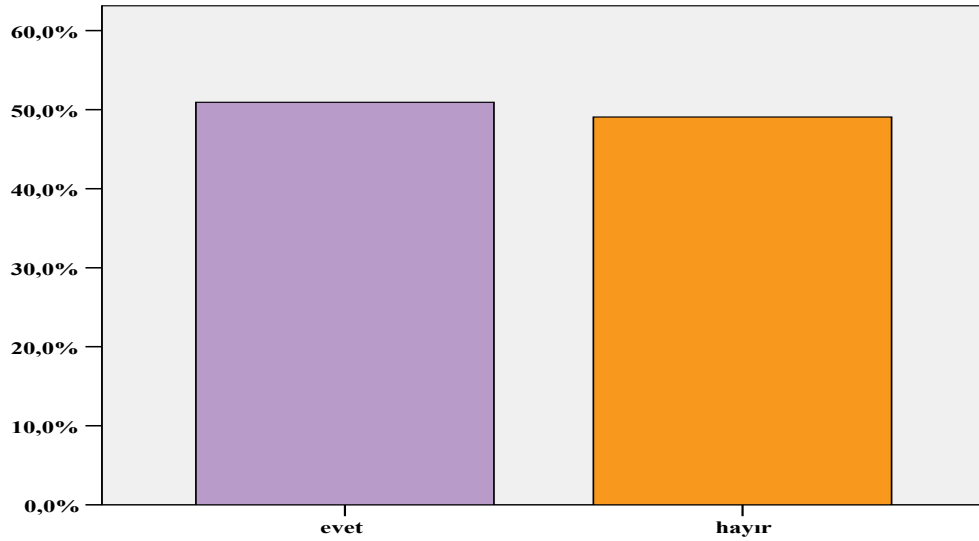
Grafik 20: Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

Ankete katılan 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı düzenlidir. Bu hususa özellikle dikkat edilerek, öğrencilerin dağılımının yarı yarıya olmasına özen gösterilmiştir.

3.2.2. Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Tablo 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	164	50,8
HAYIR	158	48,9
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

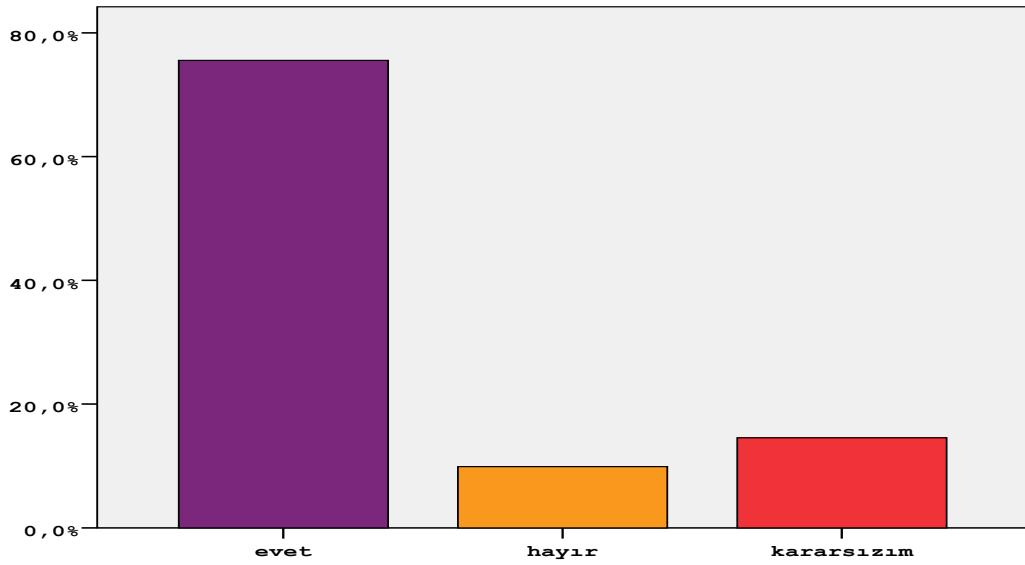
Grafik 21: Ankete katılan öğrencilerin günlük gazete okuma durumlarına göre dağılımı

Ankete katılan öğrencilerden yarısı günlük gazete okumaktadır. Bu durum günümüz şartları içerisinde kabul edilebilir. Çünkü 9. Sınıf öğrencilerinin gerek yaşları gerekse de ilgi alanları düşünüldüğünde günlük gazete takip etmemeleri normal karşılanabilir. Bu değerlendirmede İnternetin çok fazla yaygınlaştığı ve her türlü gazeteyi ve haberi bu yolla takip etmenin daha kolay olduğu gerçeğini de unutmamamız gerekir.

3.2.3. Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Tablo 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	244	75,5
HAYIR	32	9,9
KARARSIZIM	47	14,6
TOPLAM	323	100

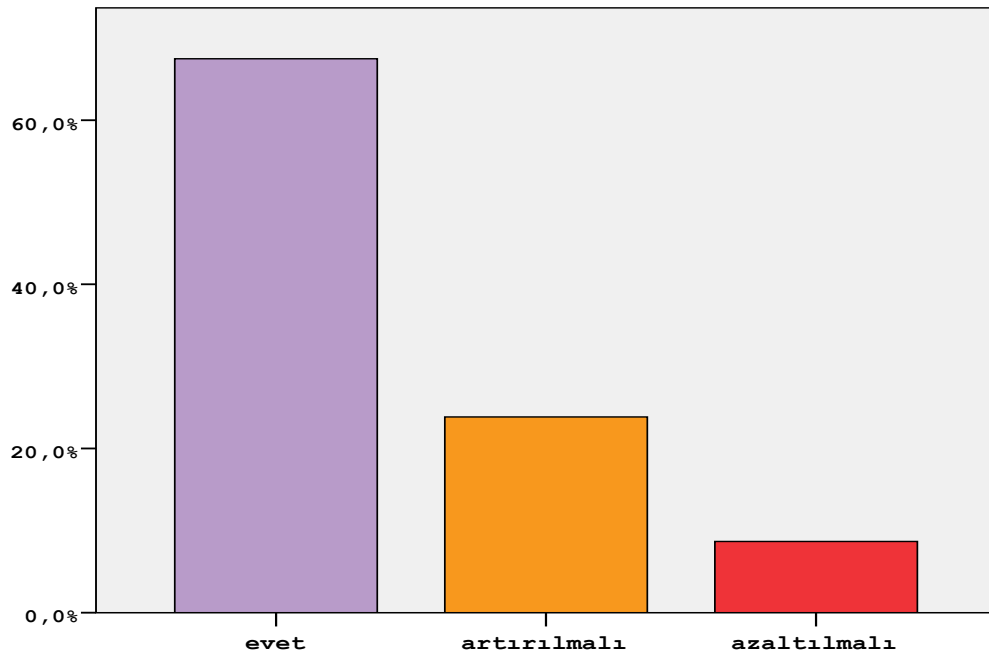
Grafik 22: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya dersini sevip sevmeme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 75,5'i coğrafya dersini sevdiklerini belirtmiştir. Bu oran tatmin edici bir orandır. Fakat öğrencilerin ilerleyen dönemlerde coğrafya dersine olan tutumları değerlendirildiğinde coğrafyanın tercih sebebi olmaması bu oranın inandırıcılığını azaltmaktadır.

3.2.4. Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Tablo 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	218	67,5
ARTTIRILMALI	77	23,8
AZALTILMALI	28	8,7
TOPLAM	323	100

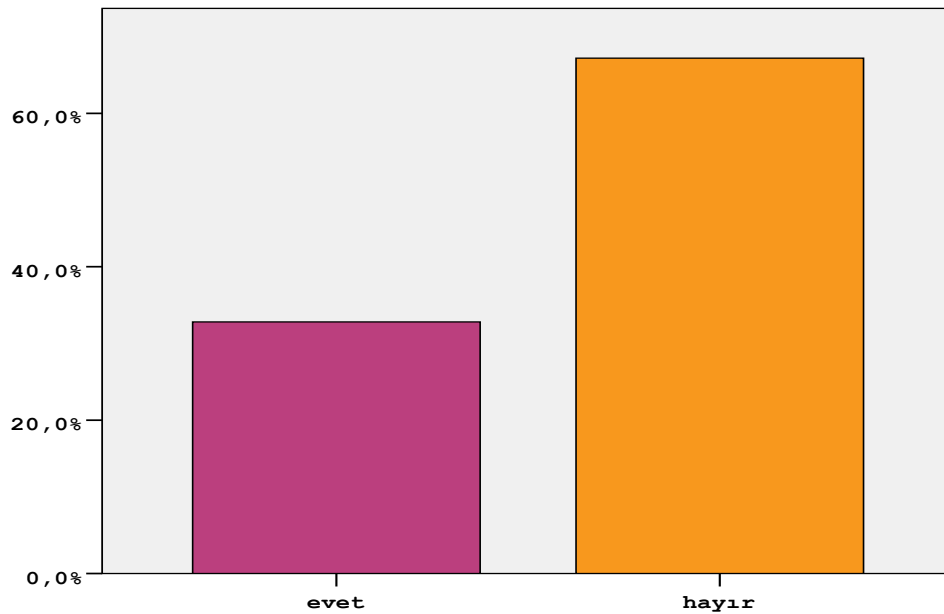
Grafik 23: Ankete katılan öğrencilerin okullarında uygulanan haftalık coğrafya ders sayısını yeterli bulma durumlarının belirlenmesi

Bu anket sonucuna göre öğrenciler haftalık okutulan coğrafya ders saatini çoğunlukla yeterli bulmuştur. Çoğunlukla coğrafya dersini sevdiğini belirten öğrenciler bu anket sonucuna göre çelişkiye düşmüştür.

3.2.5. Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Tablo 24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	105	32,5
HAYIR	215	66,6
BOŞ	3	0,9
TOPLAM	323	100

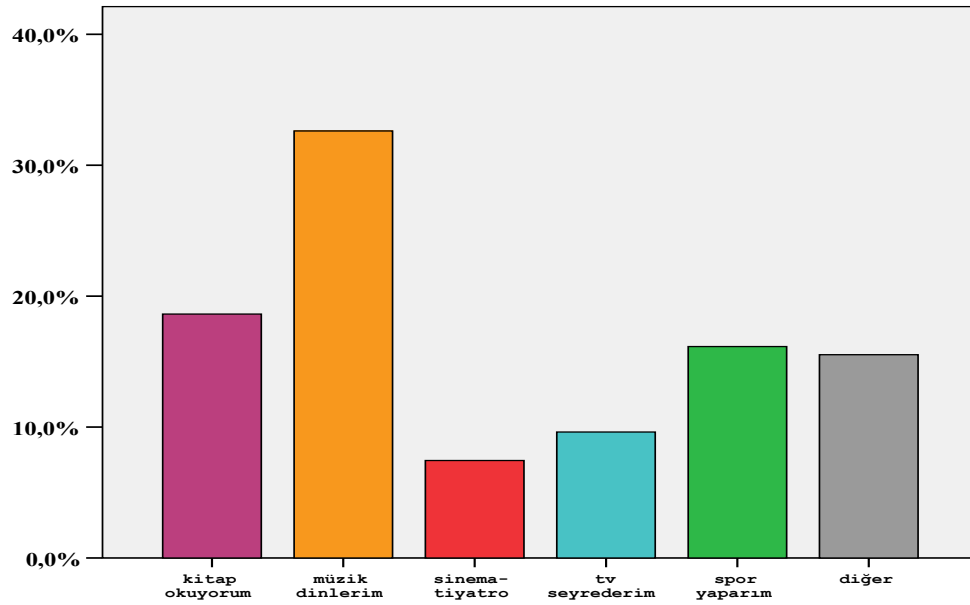
Grafik24: Ankete katılan öğrencilerin okullarında coğrafi geziler düzenleniyor mu?

Anket sonuçlarına göre öğrencilerin % 66,6'sının okullarında coğrafi geziler düzenlenmiyor. Coğrafyanın gündelik yaşamla ilişki düzeyi düşünüldüğünde bu oran düşündürücüdür. Öğrencilerin kullarda öğretilen teorik bilgileri pratikte de kullanabilmeleri için bu gezilerin sayısını arttırmak şarttır.

3.2.6. Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Tablo 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
KİTAP OKUYORUM	60	18,6
MÜZİK DİNLERİM	105	32,5
SİNEMA-TİYATRO	24	7,4
TV SEYREDERİM	31	9,6
SPOR YAPARIM	52	16,1
DİĞER	50	15,5
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

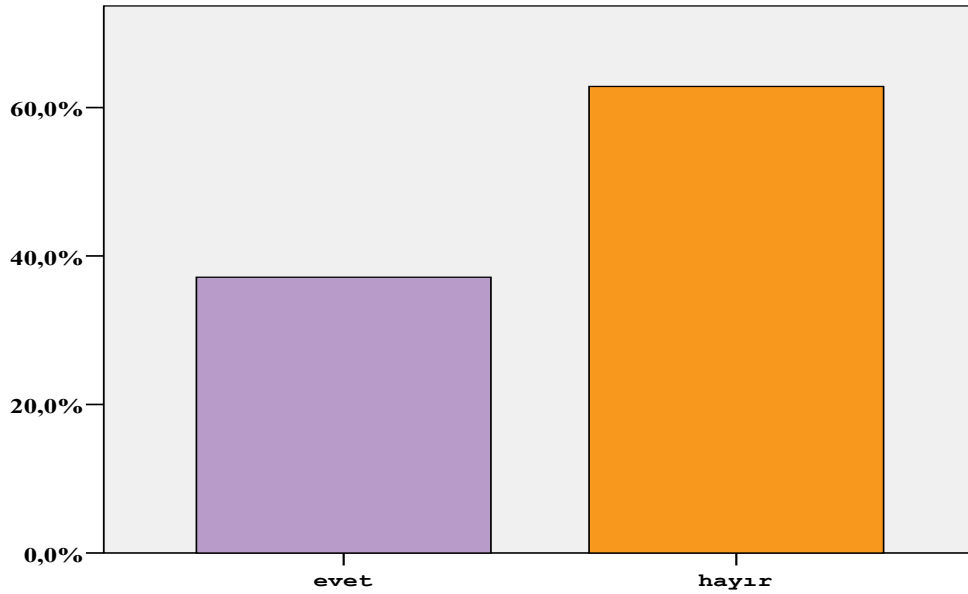
Grafik 25: Ankete katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerin % 32,5'i boş zamanlarında müzik dinlemekte,% 18,6 spor yapmaktadır. Diğer seçeneklerde belirgin şekilde ön plana çıkan bir durum yoktur

3.2.7. Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Tablo 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	120	37,2
HAYIR	203	62,8
TOPLAM	323	100

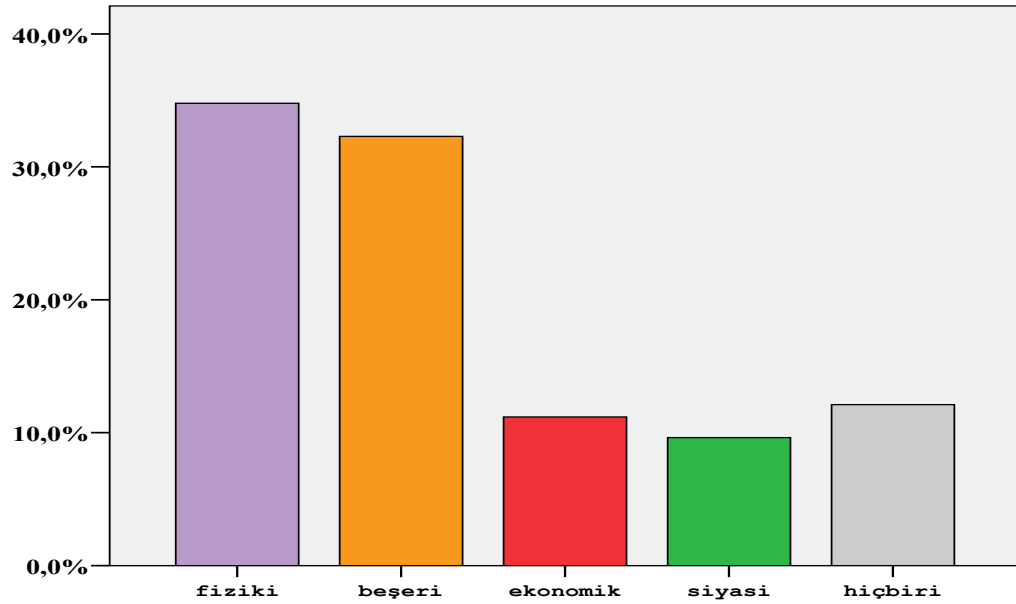
Grafik 26: Ankete katılan öğrencilerin coğrafya öğretmeni olmak isteyip istememe durumlarının belirlenmesi

Ankete katılım gösteren öğrencilerden % 62,8'i coğrafya öğretmeni olmayı istememektedir. Bu durum coğrafyanın ve öğretmenlik mesleğinin popülerliği ile ilgili olarak ele alınmalıdır. Ayrıca mesleğin bireye sağladığı maddi olanakların yüksek olmaması bu sonuçta etkili olmaktadır.

3.2.8. Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Tablo 27 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
FİZİKİ	112	34,7
BEŞERİ	104	32,2
EKONOMİK	36	11,1
SİYASİ	31	9,6
HİÇBİRİ	39	12,1
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

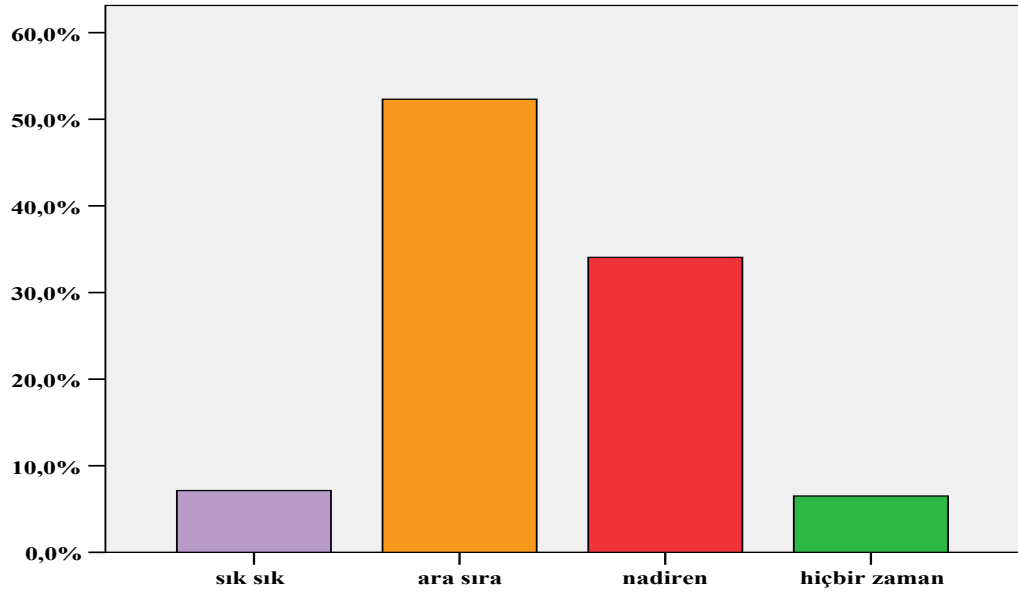
Grafik 27 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafyanın en çok hangi dalını sevdiklerine dair durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 34,7'si fiziki coğrafya, % 32,2'si beşeri coğrafya konularını daha fazla sevmektedir.

3.2.9. Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 28 : Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
SIK SIK	23	7,1
ARA SIRA	169	52,3
NADİREN	110	34,1
HİÇBİR ZAMAN	21	6,5
TOPLAM	323	100

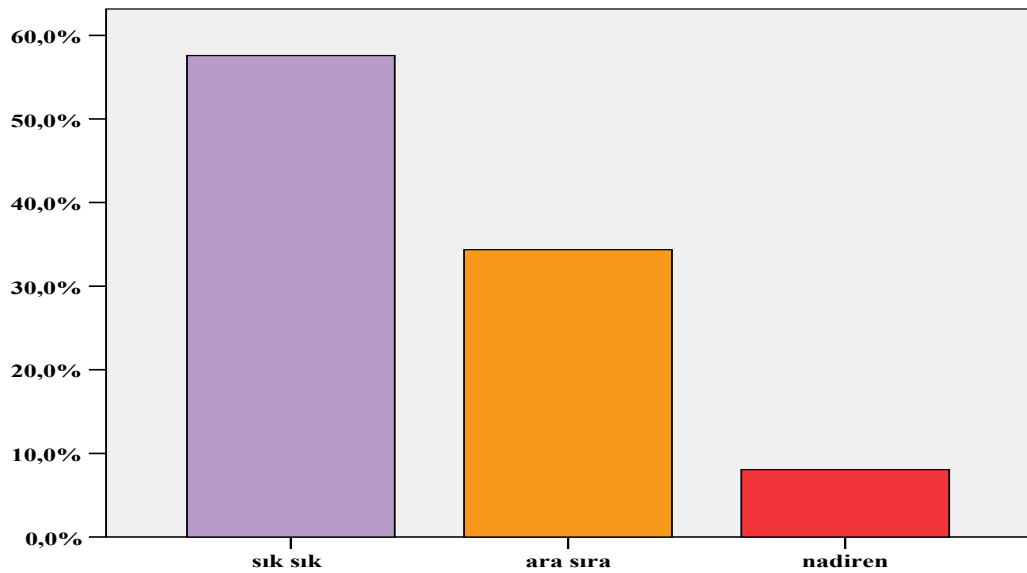
Grafik 28 : Ankete katılan öğrencilerin atlas kullanma durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 52,3'ü ara sıra , % 34,1'i de nadiren atlas kullandıklarını belirtmişlerdir. Harita bilgisi ve görsel zekâya ihtiyaç duyan coğrafya öğretimi için atlas kullanımının daha yaygın olması gerekmektedir.

3.2.10. Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Tablo 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
SIK SIK	186	57,6
ARA SIRA	111	34,4
NADİREN	26	8,0
TOPLAM	323	100

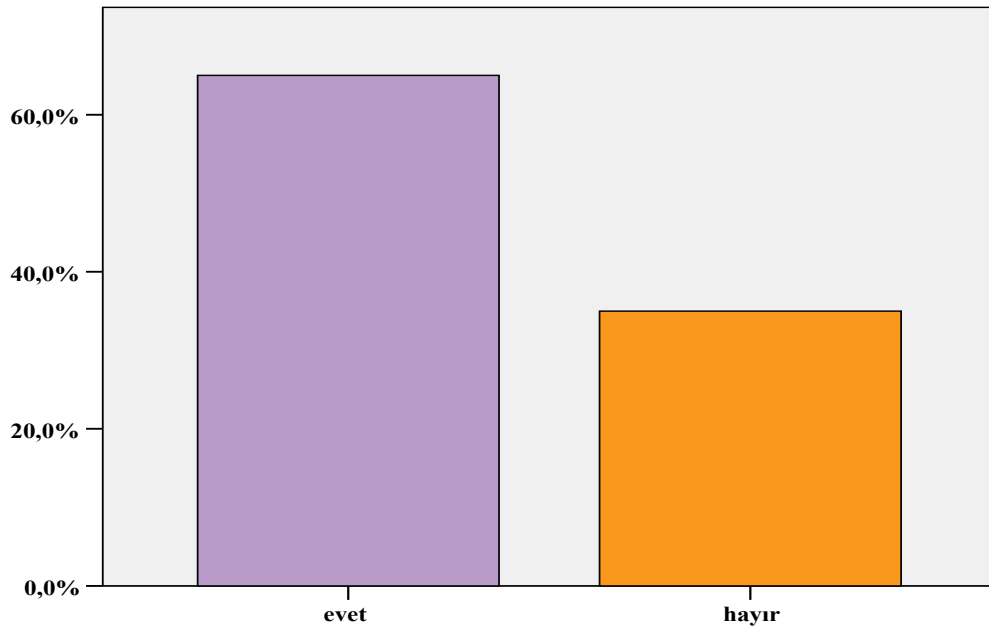
Grafik 29: Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar kullanma durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin büyük kısmı bilgisayar kullanmaktadır. Bu durum öğrencilerin bilgi teknolojilerinden faydalanma oranını artırır. Şüphesiz ki coğrafya eğitimi de bu durumdan nasibini olumlu olarak alacaktır.

3.2.11. Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Tablo 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	210	65
HAYIR	113	35
TOPLAM	323	100

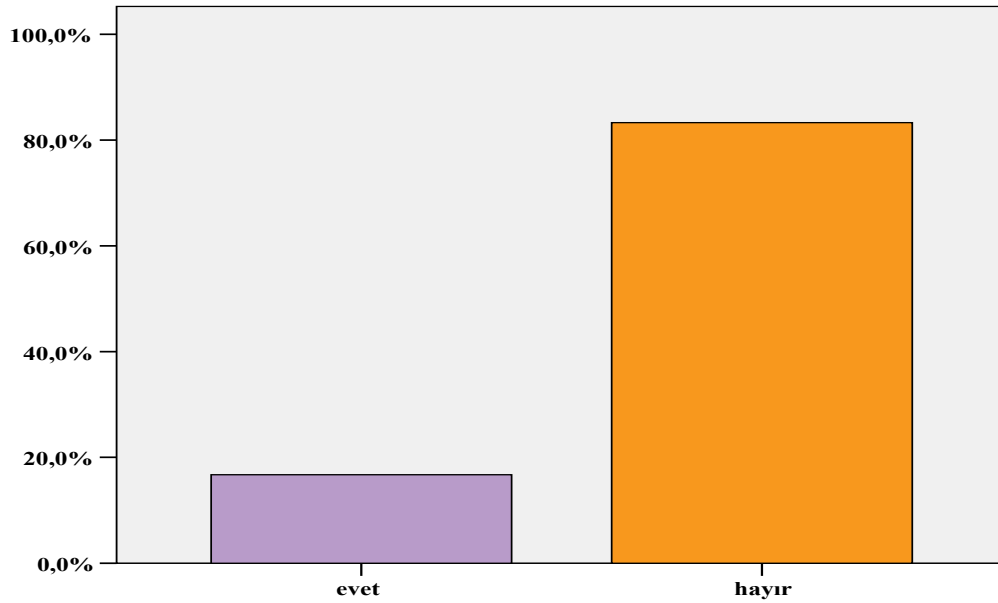
Grafik 30: Ankete katılan öğrencilerin daimi internet bağlantısı olup olmama durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 65'inde daimi internet bağlantısı mevcuttur. Bu durum Türkiye ve Dünya şartları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Örneğin gelişmiş bir Avrupa ülkesinde bu oran % 99 civarındır.

3.2.12. Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Tablo 31: Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	54	16,7
HAYIR	269	83,3
TOPLAM	323	100

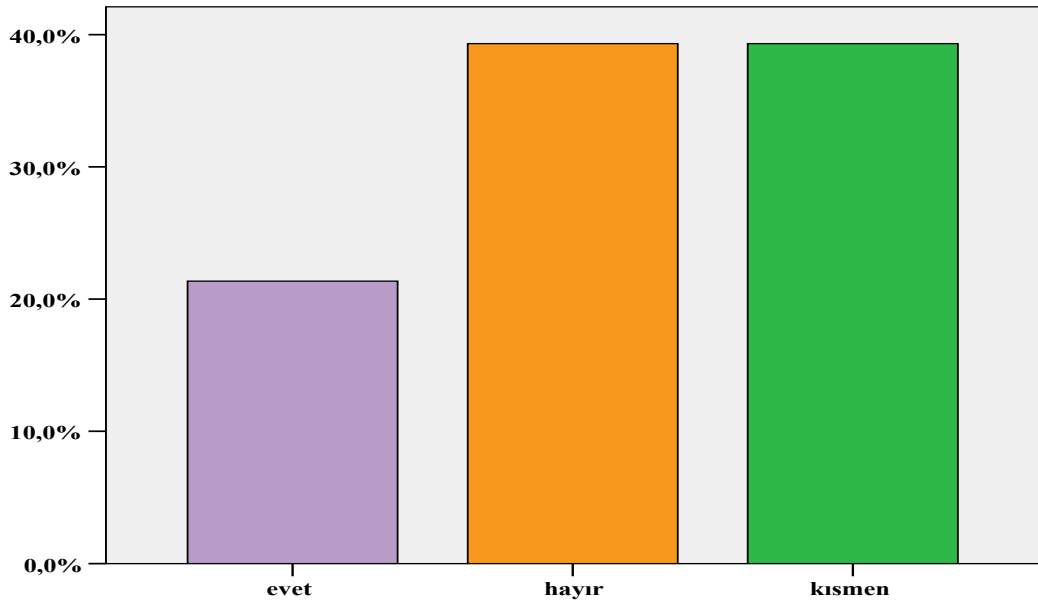
Grafik 31 : Ankete katılan öğrencilerin coğrafi yayın takip etme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 83,3'ü herhangi bir coğrafi yayın takip etmemektedir. Gündelik yaşamla fazlaca iç içe olan bu yayınların öğrenciler tarafından yeteri düzeyde takip edilememesi coğrafyanın işlevselliği ve günceliği açısından olumsuz sonuç oluşturur.

3.2.13. Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

Tablo 32 : Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	69	21,4
HAYIR	127	39,3
KISMEN	127	39,3
TOPLAM	323	100

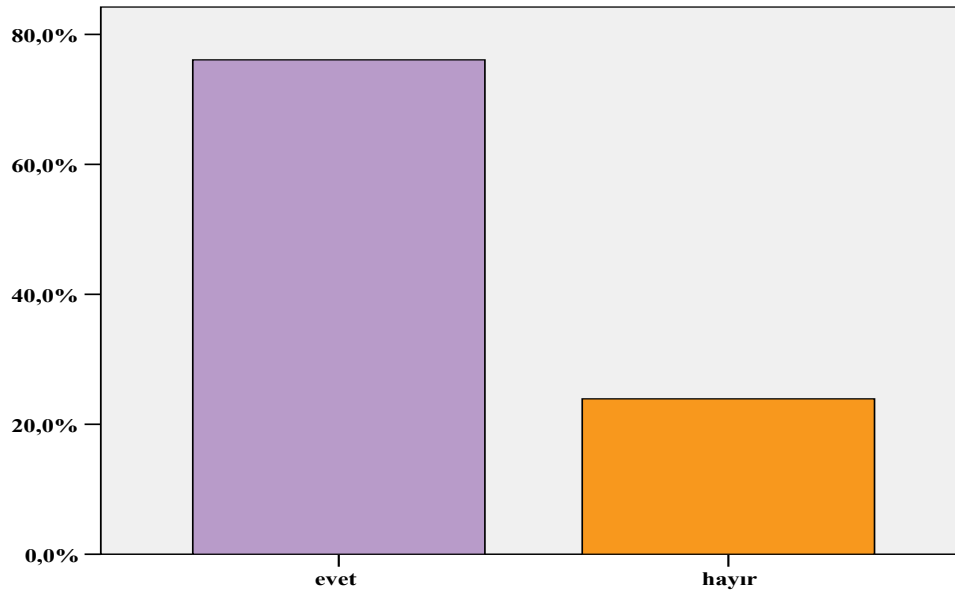
Grafik 32 : Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgenin haritasını kopya ya da yardım almadan çizebilme durumunun belirlenmesi

Öğrenciler bu soruya % 39,3 hayır, % 39,3 kısmen cevaplarını vermiştir. Genellikle harita bilgileri zayıf olan öğrenciler yeteri düzeyde atlas kullanmadığı için bu durum ortaya çıkmıştır. Bu olumsuz tabloyu ortadan kaldırabilmek için harita kullanımını yaygınlaştırılmalı ve haritalar çeşitlendirilmelidir.

3.2.14. Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Tablo 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	245	75,9
HAYIR	77	23,8
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

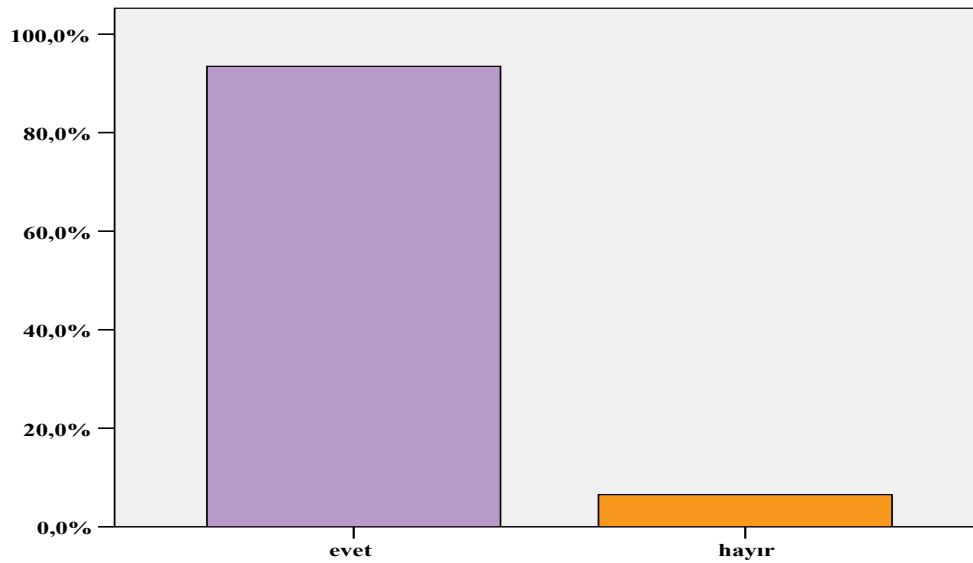
Grafik 33: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir yolculuk esnasında gidecekleri yere ne kadar zamanda gidileceğini hesaplayabilme düzeyinin belirlenmesi

Öğrencilerin % 75,9' u ankete evet cevabını vermiştir. Bu durum öğrencilerin haritalarda uzunluk hesaplamaları konusunu gündelik yaşama yeteri düzeyde indirgeyebildikleri anlamına gelmektedir.

3.2.15. Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Tablo 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	301	93,2
HAYIR	21	6,5
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

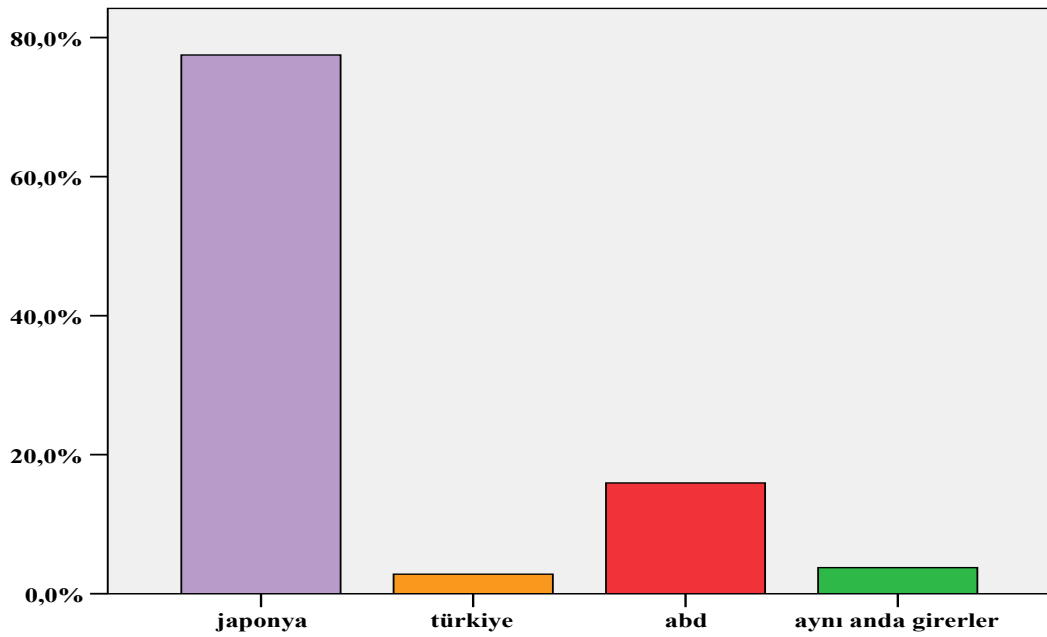
Grafik 34: Ankete katılan öğrencilerin Ramazan ayında illerin iftar vakitlerinin farklı olmasının nedenini bilme konusundaki tutumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 93,2'si evet cevabını vermiştir. Bu sonuç öğrencilerin meridyenler ve yerel saat gibi konuları gündelik yaşamla ilişkilendirebildikleri anlamına gelir.

3.2.16. Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
JAPONYA	248	76,8
TÜRKİYE	9	2,8
ABD	51	34,1
AYNI ANDA	12	15,8
TOPLAM	323	100

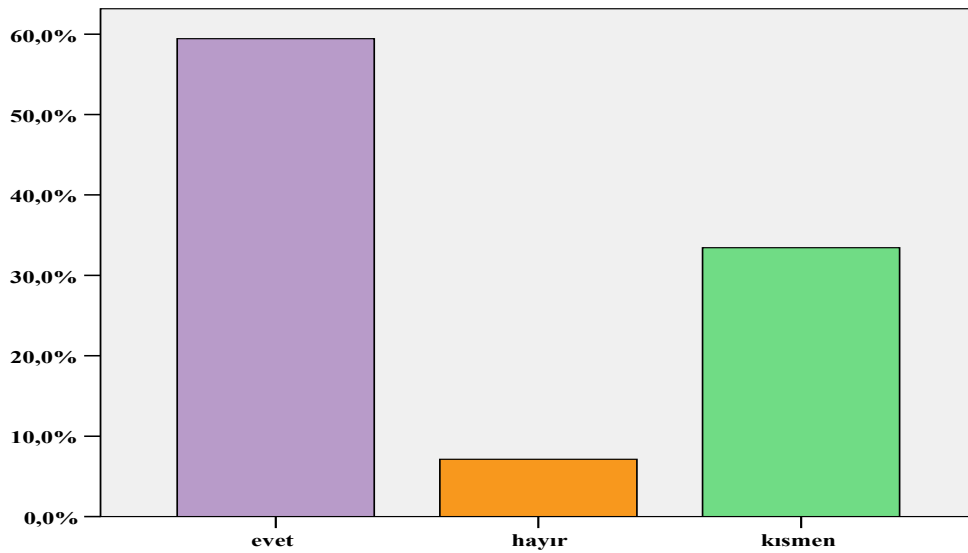
Grafik 35: Ankete katılan öğrencilerin yeni bir yıla diğerlerinden daha önce giren ülke hangisi sorusuna doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 76,8'i anket sorusuna doğru cevap vermiştir. Bu durum öğrencilerin tarih değiştirme çizgisi, dünyanın şekli, dünyanın dönüş yönü gibi konuları günlük yaşamda kullanabildikleri anlamı taşır.

3.2.17. Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	192	59,4
HAYIR	23	7,1
KISMEN	108	33,4
TOPLAM	323	100

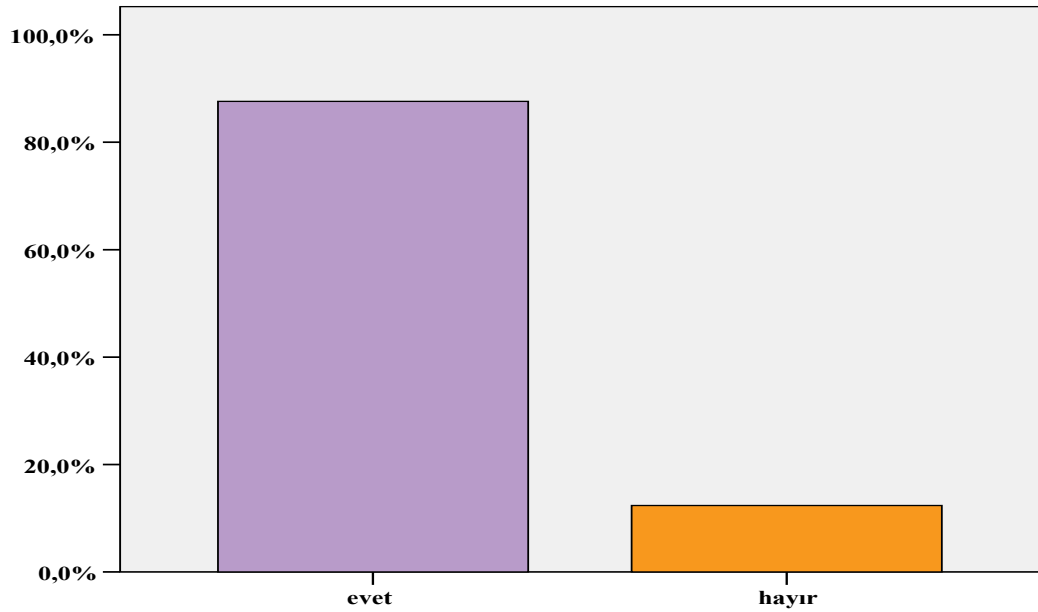
Grafik36: Ankete katılan öğrencilerin hava durumu bültenlerinde yer alan coğrafi kavramları bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 59,4'ü evet, 33,4'ü kısmen cevabını vermiştir. Bu sonuca göre öğrenciler çok yüksek oranda basınç, sıcaklık, yağış ve rüzgar kavramlarını gündelik yaşamda kullanabilmekte ve bu kavramlarla ilgili kullanılan terimleri algılayabilmektedir.

3.2.18. Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	283	87,6
HAYIR	40	12,4
TOPLAM	323	100

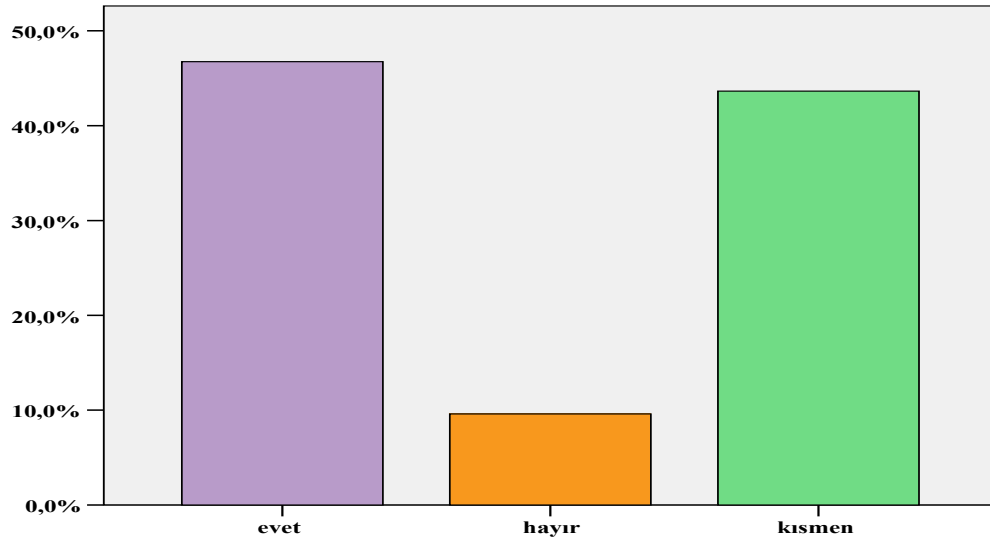
Grafik 37: Ankete katılan öğrencilerin sabah saatlerin nesne ve bitkiler üzerinde oluşan ıslaklığın sebebini bilme düzeylerinin belirlenmesi

Öğrencilerin % 87,6'sı bu soruya evet demiştir. Bu durum öğrencilerin yağış türleri, yoğunlaşma, çiğ gibi coğrafi kavramları ne derece gündelik yaşamla ilişkilendirebildikleri sonucunu ortaya koyar.

3.2.19. Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Tablo 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	151	46,7
HAYIR	31	9,6
KISMEN	141	43,7
TOPLAM	323	100

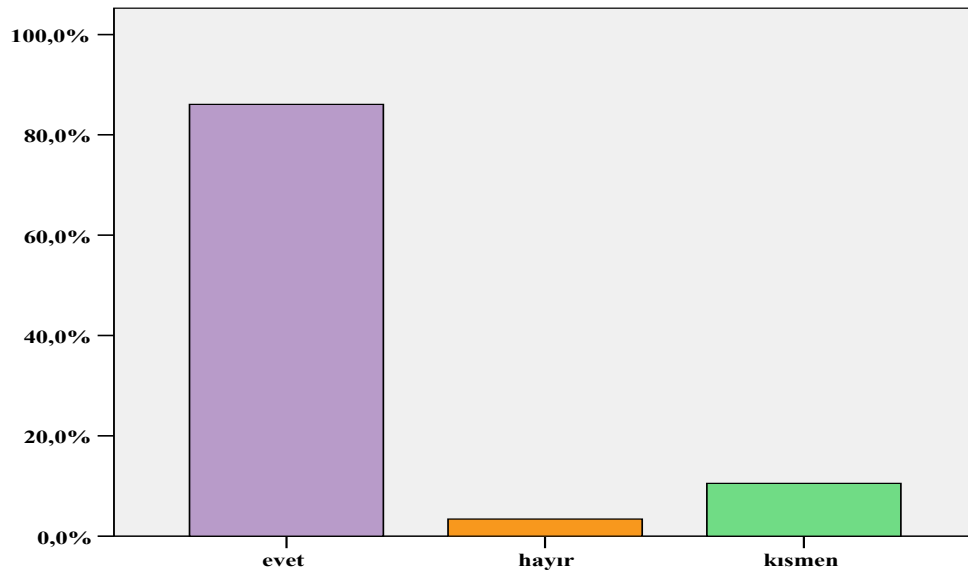
Grafik 38: Ankete katılan öğrencilerin alışveriş yaparken gördükleri gıdaların (süt, peynir, şeker, bisküvi) nerede üretildiği hakkında fikir sahibi olma durumlarının belirlenmesi

Ankete % 50'nin altında evet oy çıkması, tarım ve hayvancılık konuları ile ulaşım, pazar gibi kriterlerin öğrenciler tarafından iyi derecede algılanamadığı ve bunların gündelik yaşamdaki rolünün yeterince kavranamadığı sonucunu ortaya koyar.

3.2.20. Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	278	86,1
HAYIR	11	3,4
KISMEN	34	10,5
TOPLAM	323	100

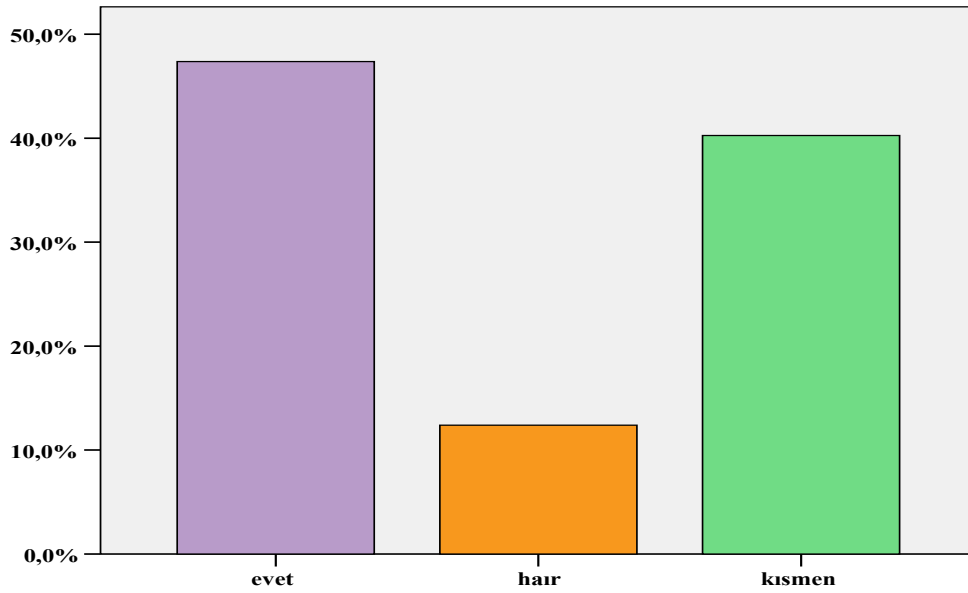
Grafik 39: Ankete katılan öğrencilerin deprem anında yapılması gerekenleri bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin % 86,1'inin verdiği evet cevabı Türkiye'de deprem gerçeğinin öğrenciler tarafından kavrandığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca öğrencilerin iç kuvvetler konusu ile ilgili fikir sahibi olduklarını da ortaya koymakta yardımcı olabilir.

3.2.21. Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	153	47,4
HAYIR	40	12,4
KISMEN	130	40,2
TOPLAM	323	100

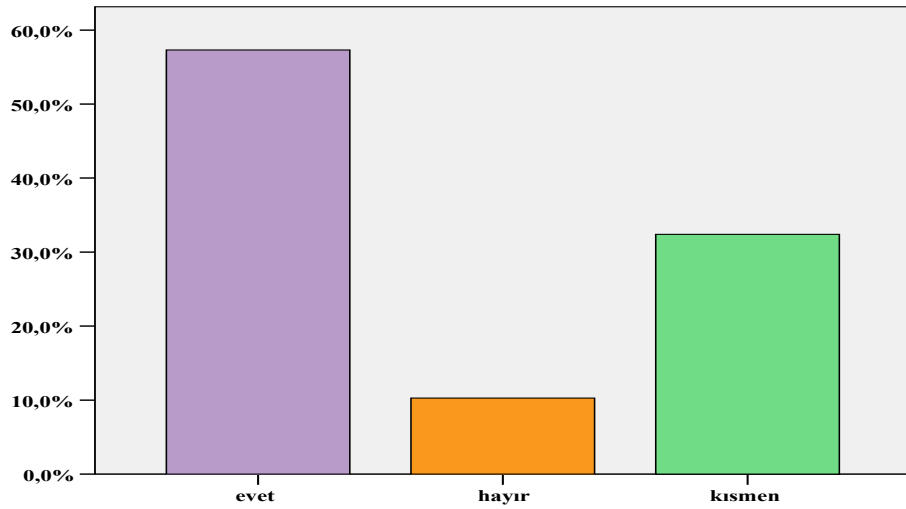
Grafik 40: Ankete katılan öğrencilerin bir turiste yaşadığı yerin doğal ve tarihi yerlerini gezdirebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete cevap veren öğrencilerden % 47,4'ü evet, % 12,4'ü hayır, % 40,2'si ise kısmen cevaplarını vermiştir. Anket sonucunda ortaya çıkan rakamlar öğrencilerin turizm, ulaşım, doğal çevre gibi konulardaki bilgilerin günlük yaşamdaki karşılığı olarak değerlendirilebilir.

3.2.22. Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	184	50,7
HAYIR	33	10,2
KISMEN	104	32,2
BOŞ	2	0,6
TOPLAM	323	100

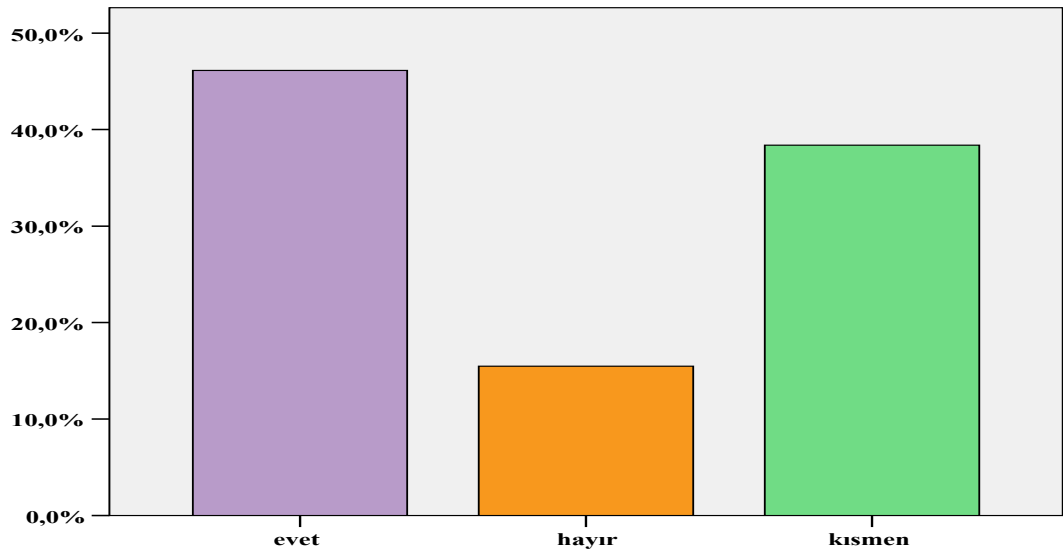
Grafik 41: Ankete katılan öğrencilerin küresel ısınma, asit yağmurları, ozon tabakası gibi konularda fikir yürütebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 50,7'si evet cevabını vermiştir. Hayır, cevabı verenler % 10,2'dir. % 32,2 ise kısmen cevabını vermiştir. Bu sonuçlar güncel olarak tartışılan ve basın ve medyada sıkça yer alan bu konuların yeteri düzeyde öğrenciler tarafından algılanamadığı sonucunu ortaya koyar.

3.2.23. Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Tablo 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	149	46,1
HAYIR	50	15,5
KISMEN	124	38,4
TOPLAM	323	100

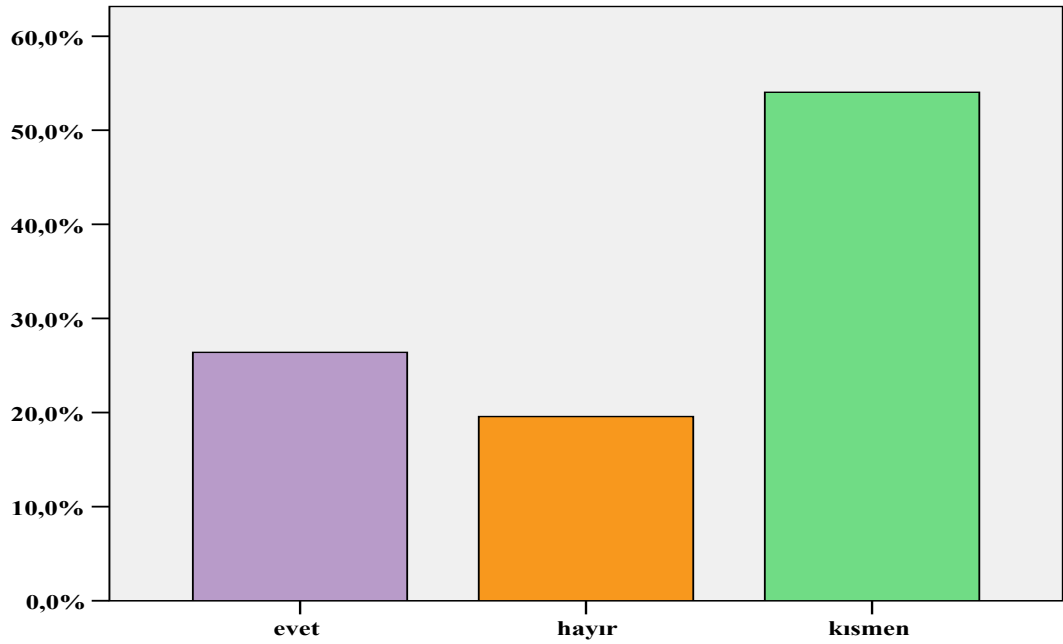
Grafik 42: Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebilme düzeylerinin belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerin % 46,1'i yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarına çözüm üretebileceklerini belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin çevre sorunları ile ilgili ortalama düzeyde fikir sahibi olduğunu gösterir.

3.2.24. Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	85	26,3
HAYIR	63	19,5
KISMEN	174	53,9
BOŞ	1	0,3
TOPLAM	323	100

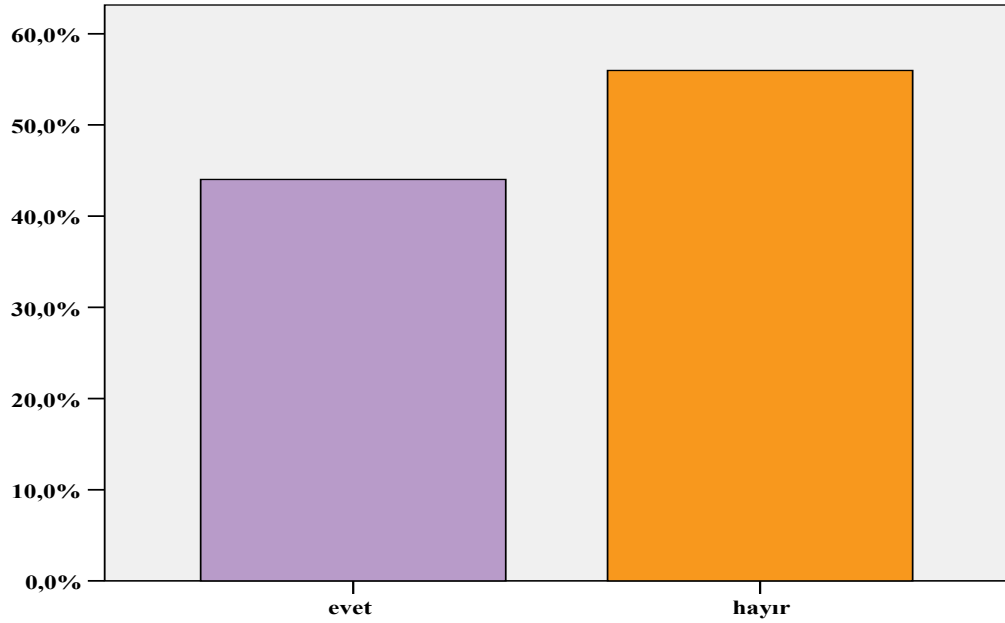
Grafik 43: Ankete katılan öğrencilerin çevrelerinde gördüğü ağaç türlerini tanıyabilme durumlarının belirlenmesi

Anket sonuçlarına göre öğrencilerin yalnızca % 26,3'ü evet cevabını vermiştir. Bu durum öğrencilerin bitki örtüsü ve bitki türlerinin dağılışı konularında yeteri derecede bilgi sahibi olmadıkları sonucunu ortaya çıkarır.

3.2.25. Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	140	43,3
HAYIR	178	55,1
BOŞ	5	1,5
TOPLAM	323	100

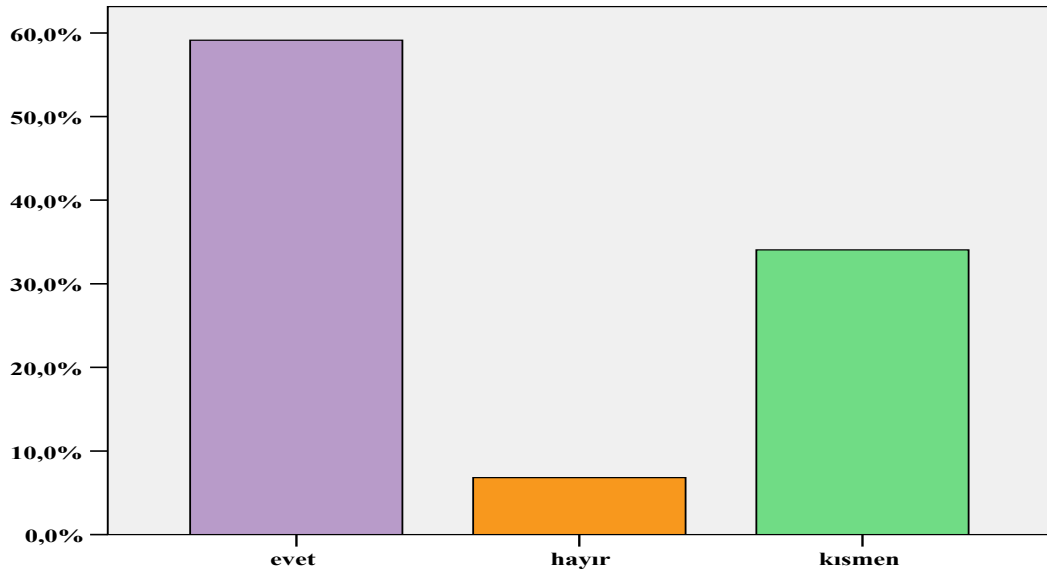
Grafik 44: Ankete katılan öğrencilerin rüzgârlı bir havada esen rüzgârın adını söyleyebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerin % 43,3'ü evet cevabını vererek Türkiye'de esen yerel rüzgârlarla ilgili bilgi sahibi olduklarını ortaya koymuşlardır.

3.2.26. Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	191	59,1
HAYIR	22	6,8
KISMEN	110	34,1
TOPLAM	323	100

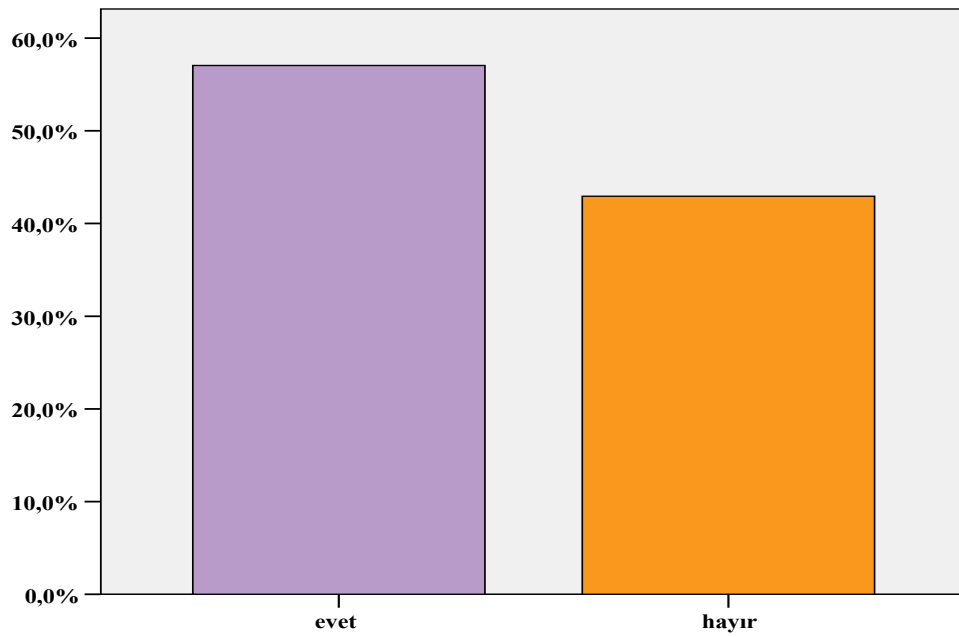
Grafik 45: Ankete katılan öğrencilerin bulutlu bir havada yağmurun yağabileceği ile ilgili doğru tahmini yapabilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan 9. Sınıf öğrencilerinin % 59,1'i anket sorusuna evet cevabını vermiştir. Bu sonuç, öğrenciler iklim, yağış, bulutluluk gibi konularda öğrenme durumlarının yeterli olduğu ve bunu günlük yaşamda kullanabildiklerini gösterir.

3.2.27. Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	182	56,3
HAYIR	137	42,4
BOŞ	4	1,2
TOPLAM	323	100

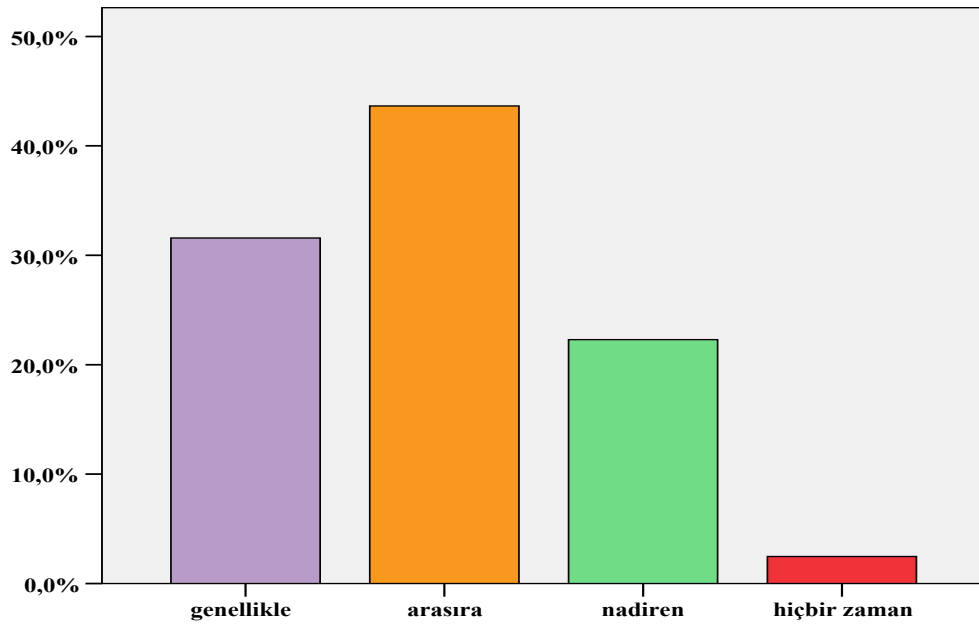
Grafik 46: Ankete katılan öğrencilerin yaşadığı bölgedeki içme suyunun nereden temin edildiğini bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerin verdiği cevaplara göre öğrencilerin % 56,3'ü yaşadıkları yerdeki içme suyunun nereden temin edildiği ile ilgili fikir sahibi.

3.2.28. Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
GENELLİKLE	102	31,6
ARA SIRA	141	43,7
NADİREN	72	22,3
HİÇBİR ZAMAN	8	2,5
TOPLAM	323	100

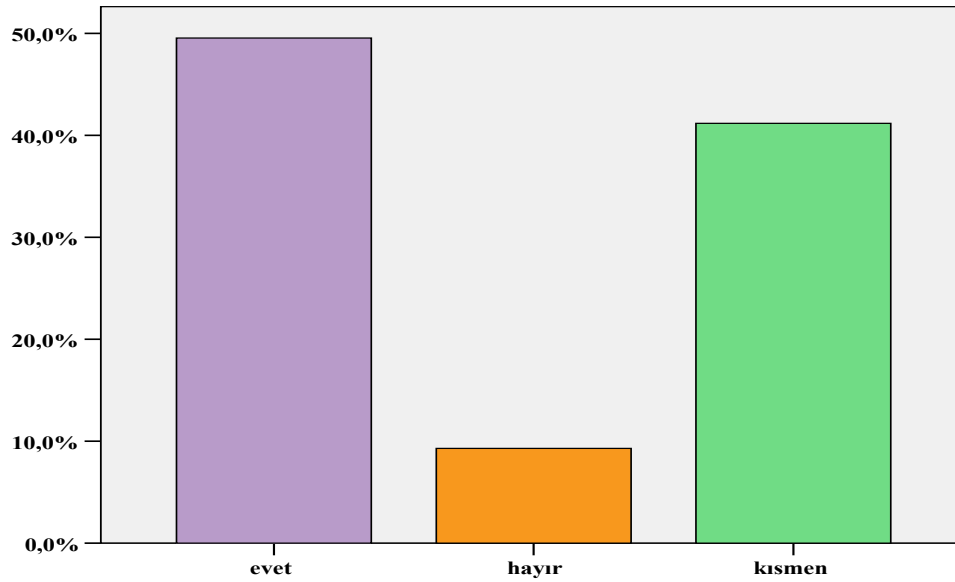
Grafik 47: Ankete katılan öğrencilerin televizyonda yayınlanan yarışma programlarında coğrafya ile ilgili çıkan sorulara doğru cevap verebilme durumlarının belirlenmesi

Ankete katılan öğrencilerden % 43,7'si ara sıra, % 31,6'sı genellikle, % 22,3'ü nadiren, % 2,5'i ise hiçbir zaman cevabını vermiştir.

3.2.29. Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
Evet	160	49,5
HAYIR	30	9,3
KISMEN	133	41,2
TOPLAM	323	100

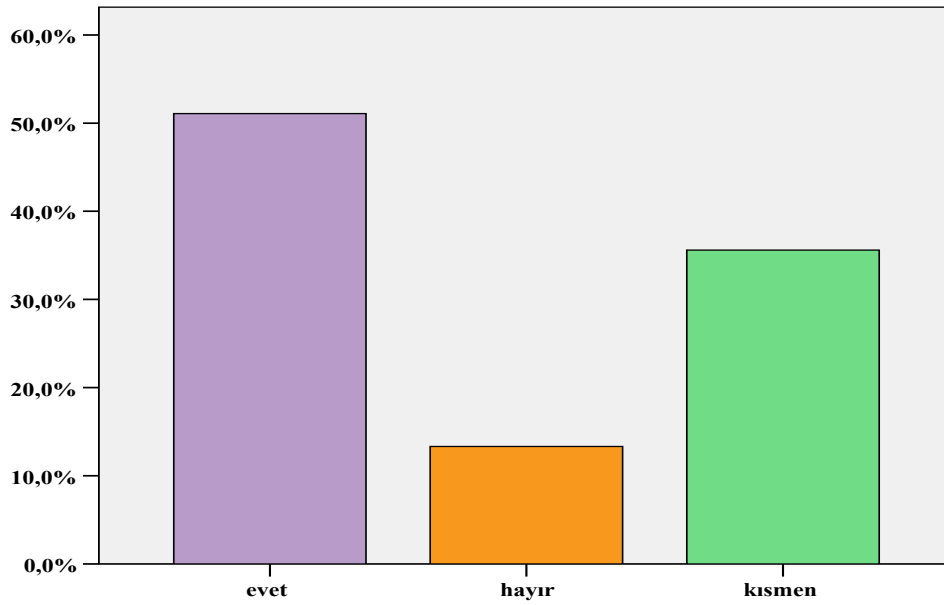
Grafik 48: Ankete katılan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olaylardan hangilerinin coğrafya ile ilgili olduğunu bilme durumlarının belirlenmesi

Öğrencilerden % 49,5'i anket sorusuna evet cevabını vermişlerdir. % 41,2'lik bölüm kısmen cevabını vermişlerdir. hayır, cevabı veren öğrenci oranı ise %9,3'tür.

3.2.30. Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
EVET	165	51,1
HAYIR	43	13,3
KISMEN	115	35,6
TOPLAM	323	100

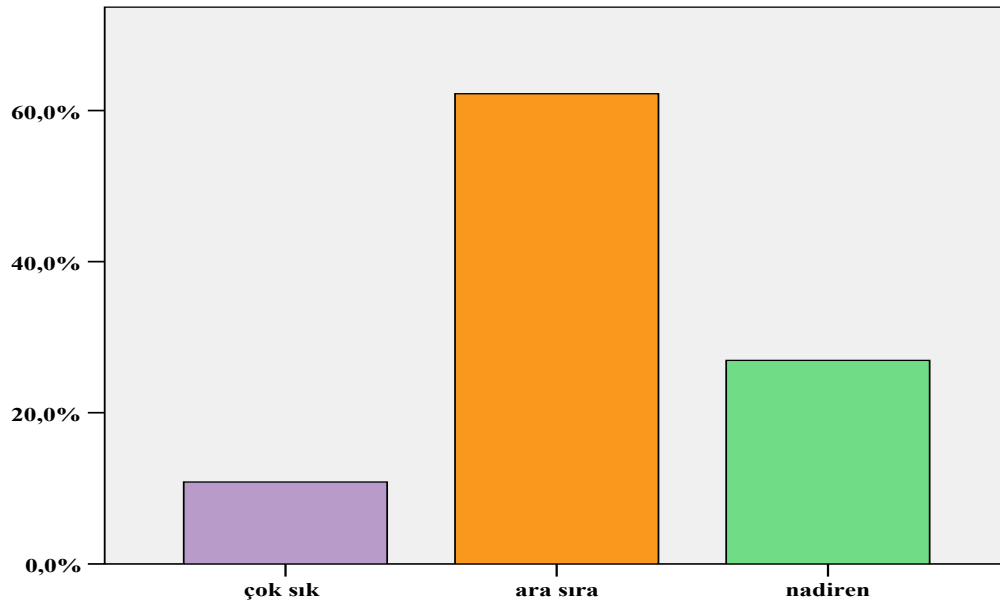
Grafik 49: Ankete katılan öğrencilerin herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Anket sorusuna cevap veren öğrencilerden % 51,1'i herhangi bir gezi sırasında coğrafi kavramları kullanabiliyor. Kısmen cevabı verenler ise % 35,6'dır. Bu duruma göre öğrenciler coğrafi kavramları ortalama düzeyde kullanabilmektedir.

3.2.31. Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Tablo 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	FREKANS	%
ÇOK SIK	35	10,8
ARA SIRA	201	62,2
NADİREN	87	26,9
TOPLAM	323	100

Grafik 50: Ankete katılan öğrencilerin okulda öğrendikleri coğrafi kavramları günlük hayatta kullanabilme durumlarının belirlenmesi

Yapılan değerlendirmede anket sorusuna öğrencilerin % 62,2'si ara sıra cevabını vermişlerdir. Nadiren cevabı verenlerin çok sık cevabı verenlerden fazla olması olumsuz bir durum teşkil etmekte.

4.BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1.SONUÇLAR , GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Coğrafya; insanlara, bağımsız, çok yönlü ve yaratıcı düşünebilen, ileriye gören, edindikleri bilgileri günlük yaşantılarında kullanan, çevrelerindeki sosyal, kültürel ve ekonomik olaylarla ilgilenme alışkanlığı kazandıran bir bilimdir. Bu kazanımların ve bireyde istenilen diğer davranışların gelişmesi, iyi bir öğrenme sürecine katılım ile olanaklıdır.

Bu öğretim sürecinde coğrafya öğretmenlerinin, öğretim programının, kullanılan öğretim teknik ve stratejilerinin, ders kitaplarının ve kullanılan materyallerin önemi büyüktür.

Öğrenilen bilgiler gerçek hayatla ilişkilendirilerek, öğrencilerin öğrendiği bilgilerin değerini görmesi sağlanır. Bu durumun coğrafya dersinde gerçekleştirilmesi kolaydır. Çünkü Güngördü'nün de belirttiği gibi coğrafya hayatın ta kendisidir.

Araştırma kapsamında ele alınan konu coğrafyanın gündelik yaşamdaki rolüdür. Bu durum 9.sınıf öğrencileri baz alınarak incelenmiştir. Çünkü bölüm ayrımı yapılmaksızın hemen her coğrafi temel kavramın içeriğinde yar aldığı müfredat programı 9.sınıflar için geçerlidir. Ayrıca ele alınan coğrafi kavramların öğrenilmesi ve günlük yaşama adapte edilip kullanılabilmesi açısından 9.sınıflar uygun olan yaş grubu olarak nitelendirilebilir. Öyle ki bu yaşlarda edinilen ve gündelik yaşamdan izler taşıyan coğrafi kavramlar öğrencilerin bu dönemlerinde sıkça kullanıldıkları taktirde ilerleyen dönemlerdeki öğrenmeler ve coğrafya eğitiminin amaçlarına ulaşması açısından da kritik bir önem arz eder.

Yapılan çalışmada öncelikle coğrafyanın tanımına ve tarihi temellerine yer verilmiştir. Coğrafya eğitiminin önemi vurgulanmış ve coğrafya eğitiminde kullanılan öğretim yöntemleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Gündelik yaşamla coğrafyayı ilişkilendirebilmek adına coğrafyada güncellik ilkesi ele alınarak bazı değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu değerlendirmeye göre, coğrafya tüm özelliklerinden dolayı günlük hayatla kolayca ilişkilendirilebilir niteliktedir.

9.Sınıf öğrencilerinin 9. sınıfta öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamla ilişkilendirme düzeylerini belirlerken coğrafya öğretmenlerine ve 9. Sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Bu anketin sonuçlarıyla genel değerlendirmeye ulaşılmıştır.

Ankete 30 coğrafya öğretmeni katılmıştır. Bu öğretmenlerin yarısı İstanbul'da görev yapmakta, diğer kısım ise Bursa, İzmit ve Tekirdağ'da görevli olarak bulunmaktadır. Ankete cevap veren öğretmenlerin tamamına yakını öğretmenlik mesleğini ve coğrafyayı sevdiğini belirtmiştir.

Anket çalışmasına katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük bir kısmı 9. Sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine karşı olan tutum ve davranışlarını yeteri düzeyde bulmamaktadır. Bunun yanında öğrencilerin güdülenme düzeyleri, dersteki ilgi ve algıları, coğrafya öğretmenleri tarafından beklenen düzeyde görülmemektedir.

Ayrıca ankete katılan öğretmenler 9.sınıf müfredat programını, 9.Sınıf ders kitabını ve 9.sınıfta öğretilen temel coğrafi kavramların öğrenciler tarafından günlük yaşamla ilişkilendirme düzeylerini kısmen yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlere, güncel bir konu işlenirken kullanılması gereken öğretim yönteminin ne olduğu ile ilgili sorulan soruya verilen cevapta belirli bir öğretim yönteminin ön plana çıkmaması da dikkat çeken bir diğer noktadır.

Araştırmaya İstanbul, Bursa, İzmit ve Tekirdağ'dan katılan toplam 323 kişi 9.sınıf öğrencisi mevcuttur. Bu öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılışı yarı yarıyadır.

Anket sorusuna cevap veren 9.sınıf öğrencileri, coğrafi kavramları farklı düzeyde günlük yaşamla ilişkilendirebilmektedir. Örneğin; öğrenciler dünyanın dönüşü, yerel saat ve harita bilgisi gibi konuları gündelik yaşama daha iyi indirgeyebilmekte, fakat bitki örtüsü, basınç, yağış ve rüzgârlar gibi konuların gündelik yaşamdaki kullanımı karşısında sorunlar yaşamaktadır. Bu farklılığın temel sebebi olarak medya ve çevresel faktörler ön plana çıkmaktadır. Öğrenciler öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamda karşılaşma düzeylerine göre kullanmakta ve hayatla daha çok ilişkilendirebilmektedir.

Araştırma sonucunda 9.sınıflar açısından ortaya çıkan diğer bir husus da öğrencilerin coğrafya dersini sevdiklerini belirtmelerine karşın, gerek öğretmen gerekse de öğrenci değerlendirmesi ile ortaya çıkan sonuçta coğrafyaya olan ilgi düzeylerinin yeterli

olmadığıdır. Bu durumun ortaya çıkmasında birçok faktör etkilidir. Bu faktörlerin başında coğrafya dersinin ortaöğretim kurumlarındaki ve üniversite sınavlarındaki ağırlıklı puanlama durumu gelmektedir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin günümüzde maddi ve manevi olarak 9.sınıf öğrencileri açısından tatminkâr görülmediği araştırma sonucunda ortaya çıkan diğer bir durumdur. Öyle ki ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmı coğrafya öğretmeni olmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak coğrafyanın hemen her alanda gündelik yaşamdan bağımsız olamayacağı ortadadır. Fakat bu kadar hayatın içerisinde olan coğrafi kavramlar 9.sınıf öğrencileri tarafından yeteri düzeyde öğrenilememekte, kullanılamamakta ve günlük hayata aktarılamamaktadır. Yapılacak olan en genel değerlendirme; 9.sınıf öğrencileri öğrendikleri coğrafi kavramları günlük yaşamla sınırlı ölçüde ilişkilendirebilmektedir.

Okullarda coğrafya derslerinde edinilen bilgilerin ne ölçüde öğrenildiklerinin göstergesi, bu bilgilerin günlük hayatta kullanılma sıklıklarıdır. Lise coğrafya öğrencilerinin günlük hayatta kullanılabilecek temel coğrafi beceriler konusunda “kısmen” yeterli olduklarını söyleyebiliriz. Okul türüne, sınıfa ve öğrenim alanına göre bu durum önemli farklılık göstermemektedir. Tabi ki bu sonuca, öğrencilerin ölçeği samimi cevapladıkları kabul edilerek ulaşılmıştır. Günlük hayatta kullanılabilecek temel coğrafi beceriler konusunda öğrencilerin çok daha yeterli olması için derslerde yakın çevre konularına daha fazla yer verilmeli, derslerde işlenen konularla ilgili araştırma gezilerinin düzenlenmesi gerekmektedir.

Ayrıca 9.sınıf müfredat programında, öğrencilerin gündelik yaşamda işine yarayacak örnek ve düzenlemelere daha fazla yer verilmeli, dersler daha ilgi çekici hale getirilerek öğrencinin derse olan ilgi düzeyi artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKINOĞLU, O. – 2005, “Coğrafya Eğitiminin Etkililiği ve Sorunları”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 12, İSTANBUL.
- BÜYÜK LAROUSSE SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİSİ – 1986, S. 2415.
- DEMİRCİOĞLU, İ., (2003), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Öğretim Stratejileri), (Ed.: Cemil Öztürk ve Dursun Dilek), 2.Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- DOĞANAY, H. 1993, Coğrafyaya Giriş-1, Gazi Büro Kitapevi, ANKARA.
- DOĞANAY, H. – 1993, Coğrafya’da Metodoloji, M.E. B. Yay. Öğretmen Kitapları Dizisi 187, İSTANBUL.
- DOĞANAY, H. – 2000, Coğrafyaya Giriş, Çizgi Kitabevi, KONYA.
- DOĞANAY, H., (2002), Coğrafya Öğretim Yöntemleri (Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminin Esasları),: Aktif Yayınevi.ERZURUM
- DURUHAN, K., (2002), Öğrenme–Öğretme Süreçleri ve Aktif Öğretim Yöntemleri, Eğitim Araştırmaları Dergisi, Sayı:8, 126-135.
- ERDEN, M., (Tarihsiz), Sosyal Bilgiler Öğretimi, İstanbul: Alkım Yayınevi, Gök, Y. ve Girgin, M., (2001), Ortaöğretim Coğrafya Programında Deney ve Gezi-Gözlemin Önemi, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 6, 61-73.
- ERİNÇ, S. – 1977, Vegetasyon Coğrafyası, İst. Üniv. Ed. Fak. Coğ. Enst. Yay. No:92, İSTANBUL.
- KÜÇÜKAHMET, L., (1997), Eğitim Programları ve Öğretim (Öğretim İlke veYöntemleri), 8. Baskı.: Gazi Kitabevi.ANKARA
- GARİPAĞAOĞLU, N. – 2001, “Gezi - Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri ”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı.3, Cilt:2, İSTANBUL.
- ÖZEY, R. – 2002, Dünya ve Türkiye Ölçeğinde Siyasi Coğrafya, Aktif Yayınları, İSTANBUL.

- SEKİN, S. – ÖZEL, A. – 2003, “ 9. Sınıf (Lise 1) Coğrafya Öğretim Programlarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı:7, İSTANBUL.
- SÖNMEZ, V., (2004), Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı, 11. Baskı,;Anı Yayıncılık, s. 204.ANKARA
- TANOĞLU, A. - 1964, “Coğrafya Nedir?”, İst. Üniv. Coğ. Enst. Derg. S. 14, İSTANBUL.
- ÜÇİŞİK, S. – DEMİRCİ, A. – 2002, “21. Yüzyılda Çağdaş Coğrafya Bilimi ve Temel Unsurları”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı:5, İSTANBUL.
- ÜNAL, Ç. ve ÇELİKKAYA, T., (2004), İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler İle Bunların Uygulanma Sıklığı, Doğu Coğrafya Dergisi,Sayı: 11, 151-165.
- ÜNLÜ, M. – 2001, “İlköğretim Okullarında Coğrafya Eğitim ve Öğretimi”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı.3, Cilt:2, İSTANBUL.

İTERNET KAYNAKLARI

<http://arsiv.sabah.com.tr/2006.05.28/dun118.html>

http://ogm.meb.gov.tr/prog_dyr.asp

<http://ogm.meb.gov.tr/cografya.zip>